

μῶν, ἐν ὅσῳ δὲν προφέρετε αὐτὴν ἡμεῖς βασιλεύετε ἐπ' αὐτῆς.

- 8) Ὁ χρόνος θὰ ᾔηται κύριος, εἰς ἐκεῖνον ὅστις δὲν ἔχει τοιοῦτον.
 9) Κτίζει ἓνα μιναρὲ καὶ κρήμιζε μίαν πόλιν.
 10) Ἐπώλησε τὴν ἀμπελὸν του καὶ ἠγόρασε ληνὸν (πατητῆρι).
 11) Ἡ συκῆ ἢ βλέπουσα τὴν συκῆν γίνεται γόνιμος.
 12) Τρία πράγματα δύνανται ν' ἀποδείξωσι τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος: τὰ βιβλία, τὰ δῶρα, καὶ αἱ συμβουλαί.
 13) Τὰ δεδανεισμένα ἐνδύματα δὲν θερμαίνουσιν.
 14) Πᾶς ἄνθρωπος δύνανται νὰ πηδήσῃ ἓνα λάκκον.
 15) Ἡ μήτηρ δολοφονηθέντος ἀνθρώπου κοιμᾶται, ἢ τοῦ δολοφονήσαντος δὲν δύνανται νὰ κοιμηθῇ.
 16) Ἡ ἀνέχεια ἀναπτύσσει τὸ πνεῦμα.
 17) Οἱ καλλίτεροι σύντροφοι ἐν καιρῷ ἀνέσεως εἰσὶν τὰ βιβλία.
 18) Αἱ καλλίτεροι ἐπισκέψεις εἰσὶν αἱ βραχύτεροι.
 19) Μὴν ἱππεύης ἐπὶ τοῦ ἐφιππείου τοῦ γείτονός σου.
 20) Προτίμα τὴν κεφαλὴν κυνὸς, ἀπὸ τὴν οὐρὰν λέοντος.
 21) Δύνανταί τις νὰ ὠλισθήσῃ καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον.
 22) Ἀπουσίαζέ τις δύο ἔτη, ἐπανέκαμψεν μὲ δύο κίτρινα ὑποδήματα.
 23) Ἡ μέθη τῆς νεότητος, εἶναι ἐπικινδυνωδεστέρα ἀπὸ τὴν μέθην τοῦ οἴνου.
 24) Αἱ ἐπιστῆμαι εἰσὶν κλειδαριαῖς, ἢ μελέτη εἶναι ἡ κλείς.
 25) Λάβε συμβουλὴν καὶ ἀπὸ μεγαλείτερον καὶ ἀπὸ μικρότερόν σου, μετὰ ταῦτα σχηματίσον ἰδίαν γνώμην.

•CASSE-MOISSETTE•

Η ΠΕΥΚΗ

(RAMBOSSON, HISTOIRE ET LÉGENDES DES PLANTES).

Αί ιδιότητες αὐτῆς, τὰ διάφορα εἶδη. Ἑλαια πιτωδὸς καὶ μάννας τῆς πεύκης. — Ἐριον τῶν δασῶν. — Βάμβυξ καὶ φλανέλλα φυτική. — Λαμπρὰ ἀποτελέσματα. — Τὸ ἤλεκτρον.

I

Αἱ πεύκαι εἶναι δένδρα ἀειθαλῆ καὶ ἐν γένει ὑψιτενῆ. Ὁ καρπὸς τῆς πεύκης ὀνομαζόμενος κυρίως μὲν στρόβιλος, κοινῶς δὲ *κουκουράρα*, σηματοῖζει κῶνον καταρτιζόμενον ἐκ λεπῶν σκληρῶν καὶ ξυλοδῶν στενῶς ἐφηρμοσμένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Εἰς τὴν βᾶσιν ἐκάστου λέπου; ὑπάρχουσι δύο ὀστεώδη κάρυα περιέχοντα ἀνὰ ἓνα σπῆρον, ὃν περιβάλλει ὑμενῶδες πτερόν. Οἱ σπῆροι οὗτοι ὀνομάζονται *πιτυῖδες*, *κουκουράρια*.

Αἱ πεύκαι εἶναι δένδρα τῶν ἀρκτῶν χωρῶν, προτιμῶσι δὲ τὰς ξηρὰς, ἀνύδρους καὶ ἀμμώδεις γαίας.

Τὸ ξύλον αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ῥητινώδες, ρησιμώτατον δὲ καὶ διαρκέστατον μεταχειριζόμενον εἰς ξυλείαν οἰκοδομημάτων, εἰς σανίδας, σωλῆνας πρὸς διοχέτευσιν ὑδάτων, ἐπηγεκνίδας πλοίων κτλ, ἀνάκαθεν δ' ἐχρησίμευσε πρὸς κατασκευὴν τῶν ἰσθῶν τῶν πλοίων.

Πολλά εἶδη δίδουσιν ἄφθονον ῥητίνην ῥευστὴν ἢ ξηρὰν, πίσσαν κτλ. Μία κοινὴ πεύκη παράγει 6 ἕως 8 χιλιογράμματα ῥητίνης κατ' ἔτος ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη

Ἐκ τῶν πευκῶν τοῦ Καναδά κατασκευάζουσι ζύθον ἐξαίρετον, ὧν δὲ τῶν πευκῶν τὰς σχίδας μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν δάδων καὶ πυρσῶν, καὶ ἐκ τῆς ἐξ αὐτῶν παραγομένης κιτρίνης ῥητίνης κατασκευάζουσι εἶδος τι κηρίων. Οἱ στρόβιλοι χρησιμεύουσιν ὡς καύσιμος ὕλη καὶ ἰδίως ὡς προσάναμμα.

Αἱ εἰλάται εἶναι ἐπίσης περικαλλῆ καὶ ὑψητενῆ δένδρα ῥητινώδη, ἀειθαλῆ καὶ συγγενῆ τῇ πεύκῃ. Διαφέρουσι ταύτης μόνον κατὰ τὰ φύλλα, ἅτινα οὐδέποτε εἶναι συνηνωμένα εἰς δέσμας ἐντὸς κολεῶν, καὶ κατὰ τοὺς στρόβιλους οὗ καταρτίζουσι λέπη τραχέα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ξυλώδη, λεπτότερα δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν. Εἶναι δὲ δένδρα ἄγρια φυόμενα φυσικῶς εἰς τοὺς ψυχροὺς τόπους καὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ ἀρεσκόμενα πανταχοῦ, ἐκτὸς τῶν μερῶν τῶν ἐκτεθειμένων εἰς τὸν θαλάσσιον ἕρα.

Τὰ εἶδη τῶν πευκῶν εἶναι πολλά, πλείονα τῶν τεσσαράκοντα, ὧν δέκα περίπου φύονται φυσικῶς ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλαγοῦ.

Ἡ πίτυς ἢ κουκουναριά εἶναι μέγα καὶ ὠραῖον δένδρον, οὗ οἱ κλάδοι σχηματίζουσι κεφαλὴν στρογγύλην καὶ ἐκτεταμένην ὡς ἀλεξήλιον, ἔχουσαν περικαλλῆς γλαυκοπράσινον φύλλωμα. Φύεται δὲ κυρίως ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Βαρβαρίας.

Ὁ καρπὸς τῆς πίτυος, ὀγκώδης ὢν, πίπτει μετὰ τρία μόνον ἔτη, ἐνῶ δὲ τῶν ἄλλων εἰδῶν πίπτει εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου ἔτους· περιέχει δὲ ἀμύγδαλα γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα κουκουναρία (πιτυίδες), ἔχοντα τὴν αὐτὴν περίπου γεῦσιν ὡς τὰ λεπτοκάρα, ἐξ ὧν ἐξάγεται ἐκλεκτὸν ἔλαιον καὶ κατασκευάζονται καὶ ζαχαρωτά. Ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι τρώγονται νωπὰ καὶ ἐψημένα, καὶ εἰς διάφορα φαγητά.

Ἡ πεύκη ἢ combro ὀνομαζομένη (καὶ alviez courre καὶ tinier), ἔχει μικρὸν τὸ ὕψος καὶ ἀξάνει βραδέως· οἱ σπόροι τῆς εἶναι εὐχάριστοι τὴν γεῦσιν ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ἔλαιον, ὅταν

εἶναι πρόσφατον. Τὸ ξύλον αὐτῆς εἶναι μαλακὸν, εὐώδες καὶ εὐκατέργαστον. Οἱ ποιμένες τοῦ Τυρόλου καὶ τῆς Ἑλβετίας γλύφουσιν ἐξ αὐτοῦ ζῶα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα πωλοῦσιν εἰς τοὺς περιηγητάς.

Ἡ δασοφυῆς πεύκη (pin Sylvestre) ἢ ὀνομαζομένη καὶ πεύκη Ἑλβετικῆ, πεύκη τῆς Γενεύης, πεύκη τῆς Ρωσσίας, εἶναι δένδρον ὠραῖον τὸ σχῆμα καὶ ὑπερίψηλον, φύεται δὲ ἐπὶ τῶν πλείστων ὑψηλῶν τῆς εὐρώπης ὀρέων. Εἶναι τὸ δένδρον τῆς Ἑλβετίας, τῆς Σαβοῦζας, τῶν Πυρηναιῶν, τῶν Βοσγίων ὀρέων καὶ τῆς Ὠβέρνης. Ἐκ τοῦ ξύλου τῆς πεύκης ταύτης, ὅπερ εἶναι λευκὸν, κατασκευάζουσι ὑδρίας, καδίσκους καὶ διάφορα ἄλλα οἰκιακὰ σκευῆ ἐν χρήσει ἐν ταῖς χώραις ἐνθα φύεται. Τὸ ξύλον χρησιμεύει ἐπίσης εἰς ἔργα λεπτοουργικῆς καὶ εἰς ξυλείαν οἰκοδομημάτων. Οἱ Λάπωνες κατασκευάζουσι ἐκ τοῦ φλοιοῦ εἶδος τι ἄρτου, ἐν ἄλλοις δὲ ἀρκτώσις τόποις, ὁ φλοιὸς χρησιμεύει πρὸς πάχυνσιν τῶν χοίρων καὶ πρὸς βύρδουσιν, ὡς ὁ φλοιὸς τῆς δρυός.

Ἡ πεύκη τῆς Κορσικῆς (Laricio) φθάνει εἰς ὕψος μέγιστον· ἢ κορυφὴ αὐτῆς σχηματίζει πυραμίδα κανονικὴν κεκαλυμμένην ὑπὸ ἐρυθροῦ φλοιοῦ καὶ περικεκοσμημένην διὰ φύλλων μακρῶν καὶ λεπτοτάτων καὶ μὴ ὄντων ἐπαισθητῶς σκληρῶν. Τὸ δένδρον τοῦτο τελεσφορεῖ ἐν Γαλλίᾳ· χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν ἰστῶν, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν στερεότητα τῆς δασοφυοῦς πεύκης.

Ἡ πεύκη Weymouth ἢ πεύκη τοῦ Λόρδου εἶναι ὁ γίγας τῆς οἰκογε εἰας, ἔλαθε τὸ ὄνομα αὐτῆς παρὰ τοῦ λόρδου Weymouth εἰσαγαγόντος αὐτὴν πρῶτον εἰς Ἀγγλίαν. Ἐν Ἀμερικῇ, τῇ γενεθλίῳ αὐτῆς γόρρα, ἀνέρχεται μέχρις 60 μέτρων ὕψους ἐπὶ 6 περιφερείας, εἶναι δὲ κοινὴ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὅπου τὸ ξύλον αὐτῆς γενικῶς χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν οἰκιῶν καὶ ἐκτέλεσιν μεγάλων ξυλοπαζῶν ἔργων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλεται ὑπὸ μεγάλων σκωλήκων, οἵτινες τρυπῶσιν αὐτὸ πανταχόθεν.

Ἡ λάρικς (arix mélézi) φύεται ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τῶν Ἀλπεων παρὰ τοὺς ἀενάους πάγους, πολλάκις καὶ ὑπεράνω τῶν ἐλατῶν, ἀλλὰ μεμονωμένη καὶ οὐχὶ εἰς δάσος· ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρων ὀρέων καὶ εἰς ὑψηλὰς κοιλάδας, ἀρκεῖ νὰ ἦναι

ἐκτεθειμένη πρὸς βορρᾶν, εἰς μέρος καλῶς ἀεριζόμενον. Ἐκ τοῦ δένδρου τούτου ἐκρέει ἄφθονος ῥητίνη, ἥτις ἐπιμελῶς συναζομένη πωλεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα *Τερέβινθος τῆς Βερετίας*. Κατὰ τὸν Μάϊον καὶ τὸν Ἰούνιον ἀποστάζει ἀπὸ τῶν φύλων ἐν εἶδει σπορίσεων γλοιοιδῶν καὶ εὐλόως μεταξὺ τῶν δακτύλων συντριβομένων, εἶδος τι μάννας ὁμοίας τῇ τῆς Καλαθρίας καὶ ἐπίσης καθαρτικῆς, ἀλλ' εἰς μεγαλειτέραν δόσιν. Ἡ λάριξ ὑπερτερεῖ κατὰ τε τὴν ποιότητα καὶ τὴν διάρκειαν τοῦ ξύλου πασῶν τῶν ἄλλων πευκῶν. Ἀνθίσταται ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ὑγρασίας. Ἐκ τοῦ ξύλου τούτου κατασκευάζονται ὑδρορροῖαι, ὑπόγεια ὑδραγωγεῖα, ξυλεῖα, πλοῖα. Οἱ ζωγράφοι κατασκευάζουσιν ἐξ αὐταῦ πλέσσια διὰ τὰς εἰκόνας των, κτλ. Ὁ φλοιὸς χρησιμεύει πρὸς βύρσευσιν τῶν δερμάτων.

Ἡ θαλασσία πεύκη (*pin maritime*) καθιστᾷ γονίμους τὰς ἀγόνους καὶ ἀμμώδεις παραθαλασσίας γαίας, ἀναχαιτίζει τὴν βίαν τῶν ἀνέμων καὶ στερεοῖ τὴν κινητὴν ἄμμον. Τὰ φύλλα αὐτῆς ἔχουσι 12 ἕως 15 ἑκατοστομμέτρων μῆκος, εἶναι δὲ ὠραία τὸ σχῆμα καὶ γίνεται ὑψηλοτάτη, κυρίως εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Βορδῶ καὶ εἰς τὰς Λάνδεις· φύεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων τῶν Πυρηναιῶν καὶ τοῦ Δωφινέ, κλπ. Ἐκτὸς τῶν ἰδιοτήτων, ἃς ἔχει κοινὰς μετὰ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν πευκῶν, ἐχρησιμοποίηθη θαυμασιῶς ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Τὰ περὶ τούτου δὲ νομίζομεν καλὸν νὰ ἐκθέσωμεν ἐν ἐκτάσει.

II.

Ἐκ τῆς θαλασσίας πεύκης ἐκατόρθωσαν νὰ ἐξαγάγῃσιν οὐ μόνον ποτά, ἔλαια, ῥητίνην, ἀλλὰ καὶ βάλυβανκα, ἔρια πρὸς πλέξιμον, κλωστήν μετατρεπομένην εἰς παντοειδῆ ὑφάσματα, περιέχοντα βαλσαμικὰς οὐσίας εὐώδεις καὶ ζωογόνους.

Τὸ φυτικὸν ἔριον, γνωστὸν ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Waldwolle* (ἔριον τῶν δασῶν), ἐξάγεται ἐκ τῶν κεντροειδῶν φύλλων τῆς θαλασσίας πεύκης. Εἶναι δὲ προῖον νέας βιομηχανίας, ἥτις ἔφθασε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς μέγαν βαθμὸν ἐπιτυχίας. Ἡ ὠραία νηματώδης οὐσία, ἣν ἐξάγουσιν ἐκ τῶν φύλλων τῆς πεύκης,

ὀνομάσθη ἔριον τῶν δασῶν, διότι ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ κοινὰ ἔρια, οὔσα ὡς αὐτὰ οὔλη καὶ πιλοειδῆς καὶ ὠσαύτως νηθομένη καὶ ὑφαινομένη.

Τὸ εὐθὺ καὶ βελονοειδὲς φύλλον τῆς πεύκης, τῆς ἐλάτης καὶ τῶν κωνοφόρων ἐν γένει, σχηματίζεται ἐκ συμπλέγματος λίαν λεπτοῦ καὶ συμπαγοῦς ἰνῶν περιβαλλομένων καὶ συνηνωμένων διὰ λεπτοῦ λεπύρου ῥητινώδους. Διαλύοντες τὴν οὐσίαν ταύτην διὰ τῆς βράσεως καὶ τῆς προσθήκης χημικῶν τινῶν ἀντιδραστηκῶν, ἐλευθεροῦσι τὰς ἴνας, ἀναλόγως δὲ τῆς εἰς τοῦτο χρησιμεύουσας χημικῆς οὐσίας ἢ ἐξαγομένη ἐριουχοῦς ὕλη εἶναι λεπτὴ ἢ χονδρὴ καὶ χρησιμεύει ὡς βάλυβαξ ἢ ὡς ἔρια στρομνῶν.

Τὸ μέγα νοσοκομεῖον τῆς Βιέννης πρῶτον ἐδοκίμασε τὴν χρῆσιν τοῦ ἐρίου τούτου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ κατασκευασμένων ὑφασμάτων. Παρατηρήθη δὲ ὅτι τὸ ἔριον τῆς πεύκης ἀπομακρύνει τῶν κλινῶν τὰ παράσιτα ἔντομα, καὶ ὅτι ἡ ἀρωματικὴ αὐτοῦ ὁσμὴ εἶναι ὑγιεινὴ ὅσον καὶ εὐχάριστος. Ἀπεδείχθη πρὸς τούτοις, ὅτι τὸ ἔριον τῆς πεύκης εἶναι ἥττον δαπανηρὸν τῶν ἀχυρίνων στρωμνῶν, καθόσον τὸ ἄχυρον δέον ν' ἀνανεοῦται κατ' ἔτος, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ ἐξ ἴσου μῆνας. Τὴν σήμερον, αἱ στρωματὰ τῶν πλείστων δημοσίων καταστημάτων τῆς Γερμανίας κατασκευάζονται ἐξ ἐρίου τῶν δασῶν.

Ὁ βάλυβαξ ὁ ἐξαγόμενος ἐκ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, εἶναι πάντοτε στεγνός, ἐκπέμπει δὲ ἄρωμα εὐεργετικώτατον καὶ πολυειδῶς ἐφαρμόζεται εἰς τὴν ὑγιεινὴν. Ἡ φλανέλλα ἢ καλουμένη ἐκ τοῦ κατασκευαστοῦ αὐτῆς *Schmidt-Misseler*, κατασκευαζομένη ἐξ ἐρίου τῆς θαλασσίας πεύκης, ἔχει μέγα μέλλον. Αἱ ἐν αὐτῇ περιεχόμεναι οὐσίαι βοηθοῦσι θαυμασιῶς τὰς μεγάλας λειτουργίας τῆς ἀναπνοῆς, τῆς ἀπορροφῆσεως καὶ τοῦ ἰδρώτος, εἰς ὃν μεταδίδουσι βαλσαμικὸν χαρακτῆρα ἀξιοσημείωτον, ζωογονοῦσαι ἐλόκληρον τὸν ὀργανισμόν.

Κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ φυτικοῦ ἐρίου σχηματίζεται αἰθερώδεις ἔλαιον πρασινόχρου καὶ εὐοσμῶν, τὸ ὅποιον μεταχειρίζονται εἰς τὰς ἀρθρητικὰς καὶ ρευματικὰς παθήσεις, τὰ τραύματα καὶ τινὰ δερμικὰ νοσήματα.

Τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῆς θαλασσίας πεύκης ἐξαγόμενον μύρον, συνιστάται ὡς κατ' ἐξοχὴν τονικόν, διὰ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἐπιμέλειαν· σταγόνες τινὲς τοῦ μύρου τούτου, χεόμεναι ἐπὶ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ἐξατμίζονται καὶ διαχέουσιν εἰς τὰ δωμάτια εὐωδίαν γλυκεῖαν καὶ λίαν ὠφέλιμον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀδύνατον τὸ στήθος. Τοῦ πευκίνου σάπωνος αἱ σημητικαὶ καὶ μαλακτικαὶ ἰδιότητες πηγάζουσιν ἐκ τοῦ αἰθερικοῦ ἐλαίου. δι' οὗ κατασκευάζεται καὶ δι' οὗ καθίσταται πολύτιμον κόσμητρον.

Ἀνεγνωρίσθη ὡσαύτως, ὅτι τὸ ρευστὸν τὸ χρησιμεύσαν εἰς τὴν βράσιν τῶν φύλλων ἔχει ἐπίσης ἱαματικὰς ἰδιότητας. Συμπυκνούμενον διὰ τῆς συγκεντρώσεως, ἀποστέλλεται εἰς καλῶς κεκλεισμένα ἀγγεῖα, πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κάμωσι λουτρά κατ' οἶκον. Τὸ στερεὸν ἐκχύλισμα διαλυόμενον ἐν τῷ ὕδατι σχηματίζει λουτρὸν ἔχον ὅλας τὰς ἱαματικὰς ἀρετὰς τῶν περιφήμων ὑδάτων τοῦ Franzensbad, τῶν τοσοῦτων ὠφελίμων εἰς τὴν ποδάγραν καὶ εἰς δερμικὰς τινὰς παθήσεις.

Ὁ τὸν νέον τοῦτον κλάδον τῆς βιομηχανίας δημιουργήσας, ἦτο χαρτοποιὸς ὀνόματι Ἰωσήφ Weiss ἐκ Ζουκμάντελ τῆς ἀνατολικῆς Σιλεσίας. Ὁ βιομήχανος οὗτος ἠθέλησε κατ' ἀρχὴν νὰ μεταχειρισθῆ τὰ φύλλα τῆς μαύρης πεύκης ἀντὶ τοῦ ἀχύρου πρὸς κατασκευὴν τοῦ στυποχάρτου. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ αἱ ἔρευναι αὐτοῦ τὸν ἤγαγον εἰς ἀνακάλυψιν, ἣν δὲν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ φύλλα ταῦτα, ἃ περὶ ὀλίγου ἐποιοῦντο, περιεῖχον ὕλας πολυτίμους, ῥητίνην, ἔλαιον, ταννίνην, λεπτὰς ἴνας, ἃς ἡ βιομηχανία ἐμελλε νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπωφελῶς. Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τινῶν μικρῶν δοκιμῶν ὁ Ἰωσήφ Weiss μετεποίησε τῷ 1846, τὸ χαρτοποιεῖον του εἰς ἐργοστάσιον ἐρίου τῶν δασῶν. Δυστυχῶς τὸ 1848 ἐκλήθη εἰς Βιένναν ὡς μέλος τοῦ κοινοβουλίου, ἡ δὲ παρατεταμένη αὐτοῦ ἀπουσία ἀπέβη ὀλεθρία εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν του, ἥτις καὶ ἐξέπεσεν.

Ἄλλ' ὅμως μὴ θέλων νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πειράματα ἐκεῖνα, εἰς ἃ προεμνηύετο λαμπρὸν τὸ μέλλον, ὁ Ἰωσήφ Weiss μετέφερε τὴν βιομηχανίαν του ἐπὶ τοῦ πρωσσικοῦ ἐδάφους ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐταιρίας διὰ μετοχῶν. Τὸ ἐργοστάσιον ἐνεκατέστη

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΣΕΥΜΟΥΡ

ἐκ νέου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Pré Humboldt, προσετέθη δ' εἰς αὐτὸ κατάστημα λουτρῶν ἐκ φύλλων τῆς πεύκης.

Κατὰ μίμησιν τοῦ καταστήματος τούτου ἰδρύθησαν πλείστα ἄλλα διεσκορπισμένα τὴν σήμερον εἰς τὰ διασώδη μέρη τῆς Γερμανίας καὶ δικαίας ἀπολαύοντα φήμης.

Τὸ Pré Humboldt δὲν ἔμεινεν ἀπηλλαγμένον τῶν προσκομιμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπήντησε τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον τοῦ Ἰωσήφ Weiss, πολλαὶ δὲ ἐνοχλήσεις παρενεβλήθησαν εἰς αὐτόν. Ὁ νοήμων οὗτος ἀνὴρ δὲν εἶχε πλέον τὴν προτέραν αὐτοῦ δραστηριότητα. Ἐξασθενήσας ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν σκληρῶν δοκιμασιῶν ἃς ὑπέστη, ἠναγκάσθη νὰ ζήσει ἐν ἀπομονώσει τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη. Καὶ δὲν κατόρθωσε μὲν ν' ἀποκτήσῃ τὸν πλοῦτον, ὃν βεβαίως ἤλπισε κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀπέθανε χαίρων διότι ἐπροίκισε τὴν μὲν πατρίδα του διὰ νέας βιομηχανίας, τὴν δὲ πάσχουσαν ἀνθρωπότητα δι' ἀληθοῦς εὐεργετήματος.

Αἱ νόσοι, αἱ πανοειδεῖς παθήσεις, καταπληκτικῶς πολλαπλασιάζονται εἰς τὴν ἡμετέραν γενεάν. Αἱ νέαι ἀπολαύσεις ἃς φέρει ὁ πολιτισμὸς, ὁ ἀτμοταχὺς βίος, ὃν εἰσήγαγεν, ἐκνευρίζουσιν, ἐξαντλοῦσιν, ἐξασθενοῦσι τὰς κράσεις καὶ διαθέτουσιν αὐτὰς εἰς μυρίας ἀλγηδόνας. Τί ἤθελε συμβῆ ἔν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει, ἂν παρὰ τὰς νόσους δὲν εὕρισκεν ἡ πρόδοσις καὶ τὰ φάρμακα;

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἰπώμεν δικαίως, ὅτι τὰ φυτὰ ἐν γένει καὶ ἰδίως τὰ δάση περιέχουσι δι' ἡμᾶς ἀληθεῖς πανακειάς, ὅτι εἶναι τὰ φυσικὰ φαρμακεία, ἃ ἡ θεία Πρόνοια ἔθεσεν ἐπὶ τῆς γῆνης σφαίρας, ὅπως προλαμβάνῃ καὶ θεραπεύῃ τὰ πάθη ἡμῶν. Φεῦ! Λυπηρὸν εἶναι νὰ ὠφελοῦμεθα αὐτῶν τόσον ὀλίγον. Ἐλπίζωμεν, ὅτι διὰ τῆς μελέτης ἐνὸς μόνου δένδρου, τῆς θαλασσίας πεύκης ἐπιτευχθέντα λαμπρὰ ἀποτελέσματα, θέλουσι παροτρύνει τοὺς ἐρευνητὰς νὰ ἀντλήσωσιν ἐκ τῶν ἀγνώστων σχεδὸν θησαυρῶν ἐκείνων.

Θαυμασίαν φυσικὴν ἀλληγορίαν παριστᾷ ἡ θαλασσία πεύκη καὶ πάντα τὰ δένδρα τῆς οἰκογενείας ταύτης, ἅτινα ἀδιαφο-

ροῦντα πρὸς τὰ φύκη τοῦ χειμῶνος διατηροῦσι τὰ φύλλα αὐτῶν στιλπνὰ ὑπὸ τὴν χιόνα καὶ τὸν παγετὸν, ὡς διὰ ν' ἀποδείξωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι δύναται ν' ἀνθέξῃ εἰς ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ νὰ παρασκευάσῃ ἐκυτῶ εὐρωστον τὸ γῆρας.

Ἡ θαλασσία πεύκη εἶναι ἐξ ὄλων τῶν εἰδῶν τῆς πεύκης ἡ μᾶλλον εὐδοκιμοῦσα ἐν Ἑλλάδι.

III

Τὸ ἤλεκτρον εἶναι πιθανῶς προϊὸν προκατακλυσμιαίου εἶδους δένδρων ἀνκλόγων τῆ πεύκη. Πάντες γνωρίζουσι τὴν πιμελώδη ταύτην οὐσίαν, τὴν ἔχουσαν ὄψιν χρυσοῦ διαχυοῦς καὶ διαφανοῦς.

Τὸ ἤλεκτρον ἀνήκει εἰς τὸ φυτικὸν βασίλειον, εἶναι ῥητινή ὀρυκτὴ χρώματος κιτρίνου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον βαθέως, διαφανῆς καὶ εὐοσμος, δυναμένη δὲ νὰ λάβῃ μεγάλην στιλπνότητα.

Οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ ὑπέθετον, ὅτι οἱ κόκκοι τοῦ ἤλεκτρον προήρχοντο ἐκ τῶν δακρύων τῶν ἀδελφῶν τοῦ Φαέθωντος· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη, ἥτις οὐδόπως εἶναι αἰσθηματικὴ, διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι εἶναι προϊὸν προκατακλυσμιαίου εἶδους κωνοφόρων, ὧν ἀπαντῶσι μόνον οἱ σπόροι καὶ οἱ στρόβιλοι· ἦτο δὲ κατ' ἀρχὰς βευστὸν ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα ἐνίοτε ἔντομα, ἄχυρα, φύλλα κλ.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν γεωγραφικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Βιέννης, ἔκαμε γνωστὸν ἐν ἔτει 1863 τεμάχιον περιεργότατον ἔχων 79 χιλιοστά μήκους ἐπὶ 32 πλάτους, ὡσεὶ δὲ καὶ ἐπίμηκες, μελίχρουν καὶ ἐντελῶς σκληρὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ μαλακὸν εἰσέτι ἐσωτερικῶς. Τὸ τεμάχιον τοῦτο εὗρέθη εἰς 6 περίπου μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους εἰς τὰς τριτογενεῖς ἄμμους τῆς Σιλεσίας.

Τὰ ἐν τῇ ῥητινώδει ταύτῃ ὕλῃ τεταριγευμένα ἔντομα εἶναι συνήθως τὰ ἀπαντῶντα ἐπὶ τῶν κορμῶν τῶν δένδρων καὶ εἰς τὰς σχιδὰς τοῦ φλοιοῦ, καὶ ζῶντα εἰς τὰ θερμὰ κλίματτα, εἶνε δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄγνωστα ἡμῖν καὶ ἀνήκουσι πιθανῶς εἰς εἶδη μὴ ὑπάρχοντα πλέον.

Οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν ὕλην ταύτην ἤλεκτρον, ἐξ οὗ παρήχθη ἡ λέξις ἤλεκτρισιμος, καθότι ἐν τῇ οὐσίᾳ ταύτῃ παρατηρήθησαν τὸ πρῶτον τὰ ἤλεκτρικὰ φαινόμενα.

Δυνάμεθα νὰ μαλακῶμεν τὸ ἤλεκτρον, νὰ δώσωμεν αὐτῷ τεχνιτὸν χρωματισμὸν, νὰ ἐγκολλήσωμεν ξένα σώματα καθιστῶντα αὐτὸ πολυτιμότερον εἰς τοὺς φιλοτέχνους.

Τὸ ἤλεκτρον χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν ἐπιχαρίτων κοσμημάτων, ἐνωτίων, περιδερκίων, κομβολογιῶν, ψελίων, κτενῶν καὶ πολλῶν ἄλλων ἀντικειμένων κημψῶν, τὰ ὅποια ἐπιζητοῦσιν οἱ φιλόκαλοι.

Δύναται νὰ τορνευθῇ, νὰ γλυφῇ, νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς κατασκευὴν ἐργαλείων φυσικῆς, κατόπτρων, πρισμάτων, καυστικῶν ὑάλων κτλ. Εἶδομεν ταῦτα πάντα εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν, ἀλλ' ὀλίγα ἐν τῇ ἐκθέσει ὑπῆρχον δείγματα ἀκατεργάστου ἤλεκτρον, καὶ ὅμως ἔχουσι πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἀθῆναι τῆ 25 Αὐγούστου 1882.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΦΗΓΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΕΛΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Οτε τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1821 ἄπασαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις, παροτρυνόμεναι ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, ἐπανίσταντο ἐνόπλιως κατὰ τῶν κρατούντων αὐτῶν τυράννων, οἱ ἐν Ἀθήναις Ὀθωμανοὶ ὅπως προλάβωσι τὸ κακὸν τοῦτο ἐν τῇ πόλει των, συνέρχονται μυστικῶς ἐν τῷ Διοικητηρίῳ καὶ μετὰ μακρὰς συζητήσεις καθ' ἃς ὁ μὲν Μουφτῆς (Εἰσαγγελεὺς) μετὰ τῶν φανατικοτέρων Ὀθωμανῶν, εἴτινες ἦσαν καὶ οἱ πολυαριθμότεροι, ὑποστηρίζουσι τὴν σφαγὴν ὅλων τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ἔπλα Χριστιανῶν, ὁ δὲ Καδδῆς (δικαστῆς) Χατζῆ-Χα-

λήλ-Ἐφένδης, ἀνὴρ φιλοδίκαιος καὶ φύσει φιλόανθρωπος, μετὰ τῶν φρονιμωτέρων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταφύγωσιν ἄνευ ἀνάγκης εἰς τὸ ἀπάνθρωπον τοῦτο μέτρον, ἄπερ ἅπας ὁ ἐξηγουενομένης κόσμος θὰ κατέκρινεν, ἀφοῦ μάλιστα ἠδύναντο νὰ προλάβωσι πᾶν ἀπευκταῖον, διὰ τῆς ἐντελοῦς ἀποπλίσεως τῶν Χριστιανῶν καὶ τοῦ διπλασιασμοῦ τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως, ἀποφασίζουσι τέλος ὅπως ἐν μιᾷ νυκτὶ κατασφάξωσιν ὅλους τοὺς ἀπὸ 14 μέχρι 60 ἐτῶν Χριστιανούς ἄνδρας. — Τοῦτο πληροφορηθέντες οἱ Δημογέροντες τῶν Ἀθηνῶν, Ἀγγελος Γέροντας, Παλαιολόγος Βενιζέλος καὶ Προκόπιος Βενιζέλος, συνέρχονται καὶ οὗτοι ἐν συμβουλίῳ καὶ βλέποντες ὅτι δὲν ἦτον ἄλλως δυνατὸν νὰ προστατεύσωσι τοὺς συμπολίτας τῶν Χριστιανούς καὶ τοὺς σώσωσι τῆς σφαγῆς, καὶ τοὶ βέβαιον ὄντες περὶ τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἀθήναις, λαμβάνουσι τὴν ὄλως ἀνδρικήν καὶ γενναίαν ἀπόφασιν νὰ προσφέρωσι τὴν ἑαυτῶν ζωὴν, ὅπως σώσωσι μὲν τοὺς συμπολίτας τῶν ἐκ τοῦ βεδαίου θανάτου, δώσωσι δ' αὐτοῖς καιρὸν ὅπως καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν φυγαδεύσωσι καὶ ἐκεῖνοι συγκεντρωθῶσιν πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἱερᾶς ἰδέας δι' ἣν ἀνευδρότως πρὸ καιροῦ ἠργάζοντο, πρῶτον μνηθέντος τοῦ Ἀγγέλου Γέροντα, ὑπὸ τοῦ Ἰδρυτοῦ φιλικοῦ Φόρου. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον, ἀμέσως τὴν ἐπιούσαν, ἣτις ἦτον ἡ δεκάτη Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1821, ἡμέρα Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, προσέρχονται αὐθόρμητως καὶ οἱ τρεῖς δημογέροντες ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Διοικητηρίῳ, τὴν ὥραν καθ' ἣν συνεδρίαζε τὸ Συμβούλιον τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ἀφοῦ πρῶτον ἐξέθεσαν ὅποιον λυπηρὸν ἄκουσμα διατρέχει ἀνά πᾶσαν τὴν πόλιν, ἐπεχειρήθησαν νὰ διαψεύσωσι τὴν ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀττικῆς θὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν καθεστῶτων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλείετα μέλη τοῦ Συμβουλίου, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἐδυσπίστουσαν εἰς τοὺς λόγους τῶν Δημογερόντων καὶ ἐφαίνοντο διατεθημένα νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἀπάνθρωπον σχέδιόν των, οὗτοι ὅπως πείσωσι τοὺς δυσπιστοῦντας, προσφέρουσιν ἑαυτοὺς ὁμήρους τοῖς Ὀθωμανοῖς, λέγοντες ὅτι τοσοῦτον εἶσιν ἀληθῆ καὶ βέβαια ὅσα εἶπον αὐτοῖς, ὥστε τὰς κεφαλὰς

αὐτῶν θέτουσιν ὑπὸ τὴν μάχιον τῶν Ὀθωμανῶν, ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ συμπολιταὶ τῶν ἐπαναστατήσεων.

Τὸ πλῆρες αὐταπαρησῆως παράτολμον τοῦτο ἐπιχείρημα, τοσοῦτον πειστικὸν ὑπῆρξε παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, ὥστε ἡ πλειοψηφία τοῦ Συμβουλίου ἤρξατο μεταβάλλουσα γνώμην, καὶ τέλος ὑπὲρ τῆς πρῶτης ἀποφάσεώς του ἔμεινε μόνος ὁ κατὰ χθόνιος Μουφτής.

Πεισθέντες οὕτω οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀποστέλλουσι τοὺς τρεῖς ὁμήρους, ὑπὸ στρατιωτικὴν συνοδείαν πρὸς φύλαξιν ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ἐπιούσαν παρετήρησαν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ συνεταράττοντο ἐπὶ τοῖς γενομένοις, καὶ πολλοὶ ἀνεχώρουσαν τῆς πατρίδος των, συνέλαβον καὶ ἀπέστειλον ἐν τῇ ἀκροπόλει μετὰ τῶν Δημογερόντων καὶ τοὺς ἐξῆς διακεκοιμένους Ἀθηναίους. Ἀνθιμὸν Ἁγιοταμίτην Πρωτοσύγγελλον, Φιλάρετον Τριανταφύλλου Ἱερομόναχον, Ἀγγελάκην Βενιζένον, Γεώργιον Μπαρμπανον, Ἰωάννην Πανταζῆν, Φίλιππον Γουναράκην μετὰ τοῦ υἱοῦ του Σπυρίδωνος, Μιχαλίον Χαρίτον μετὰ τοῦ υἱοῦ του Παναγῆ, μετονομασθέντος ὕστερον Κάλκου (ἐκ τοῦ μητροῦθεν Πάππου του), Δημήτριον Καρβύρῳ καὶ Βασίλειον Σαράντην.

Μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας, καθ' ἃς οἱ ἐναπημείναντες Ἀθηναῖοι ἤρξαντο συνεννοούμενοι κρυφίως μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπαναστατῶν, ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἐγείρονται ἐνόπλιος, καὶ φονεύοντες τοὺς προστυχόντας Ὀθωμανούς, ἀναγκάζουσι τοὺς λοιποὺς νὰ κλεισθῶσιν ἐν τῷ φρουρίῳ, ἔνθα πολιορκούμενοι στρέφουσι τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν κατὰ τῶν κρατοῦμένων, οὓς ῥίπτουσιν ἐντὸς τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μέχρι τοῦ ἔτους 1826 διατηρουμένου Ἐνετικῆς Πύργου δεσμίους, καὶ μετὰ πολλὰς βασάνους, ἤρξαντο σφάζοντες καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνά ἓνα τῶν συλληφθέντων, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη, πολιτῶν, ἐκράτησαν δὲ δεσμίους ἐν τῷ Πύργῳ μόνον τοὺς τρεῖς ὁμήρους, μὴ στέργαντος τοῦ Καδδῆ, ἐναντίον τῆς ἐπιμόνου ἀπαιτήσεως τοῦ Μουφτῆ, νὰ σφαγῶσι καὶ οὗτοι, ὅπως δι' αὐτῶν δικαιολογηθῶσιν ἐνώπιον τοῦ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀναμενομένου ἀρχιστρατήγου Ὁμῆρ Πασσά-Βρυώνη. Ἀνεκδιήγητοι ὅμως εἰσὶν αἱ ὠμότητες ἃς οἱ Ὀθω-

μανοὶ διεπράξαντο κατ' αὐτῶν, ἐκδικούμενοι τὰ παθήματά των· ἰδίως ὁ αἰμοβόρος Μουφτῆς, ὅστις διὰ παντός τρόπου δὲν ἐπαύετο τυραννῶν τοὺς Δημογέροντας, τοὺς μάρτυρας τούτους τῆς φιλοπατρίας, τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς χάριν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους των ἐθελοθυσίας. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ὁμοτήτων δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν ὅτι ὁ Ἄγγελος Γέροντας τυραννούμενος καὶ ζητήσας ὀλίγον ὕδωρ ὅπως δροσίση τὸν ἀποξηραθέντα λάρυγγά του, ἐποτίσθη μὲ τὸ αἶμα τοῦ θεοῦ του Ἄγγελ-λάκη Βενιζέλου. . .

Ἐλθόντος τοῦ Ὁμῆρ - Βρυώνη εἰς Ἀθήνας, μετὰ τῶν ἄλλων δύο συναδέλφων του Ἀμπᾶς - Πασσᾶ Γκέκα καὶ Ὁμῆρ - Πασσᾶ Καρυστηνοῦ, τὴν 25 Ἰουλίου 1821 κατορθώνουσιν οἱ Δημογέροντες διὰ νοημόνων τεχνασμάτων ἵνα τοὺς μεταφέρωσι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει φυλακῆς των εἰς ἄλλην ἐν τῇ πόλει, (περιελθούση πρὸ πολλοῦ εἰς τοὺς Ὀθωμανούς), καὶ νὰ δραπετεύσωσιν εἰς Αἴγιναν τὴν 29^{ην} Αὐγούστου ἰδίου ἔτους, ἔνθα ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως εἶχον καταφύγει αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν.

Πρωτίστως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν τριῶν Δημογερόντων ἡ ἀκατάπαυστος μέριμνα τῆς συζύγου τοῦ Ἀγγέλου Γέροντα, Ἐλένης, ἥτις νυχθημερόν, τοῦτο καὶ μόνον τὸ μέλημα ἔχουσα ἐν τῷ νῷ, τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ φαντασίᾳ της, καὶ ὀπτασίαν ἰδοῦσα ἐν ἧ ὁ Ἅγιος Δημήτριος τῇ διέγραψε τὸ σχέδιον τῆς δραπετεύσεως τῶν τριῶν ὁμήρων, ἐξαπέστειλεν εἰς Φάληρον ἐπὶ τούτῳ πλοιάριον τοῦ Κυβερνήτου Τάγκου, οὗ ἐπέβαιναν ὁ πιστὸς θεράπων τῆς οἰκογενείας Γέροντα, Ἀλλαγιάννης (ἢ Μπουλοῦκος), ὅστις πράγματι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀνέπτυξε μεγάλην νοημοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν, ὡς καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Παλαιολόγου Βενιζέλου, Δημήτριος Βενιζέλος. Διὰ τῶν φροντίδων δ' αὐτῶν καὶ τῆς τολμηρᾶς ἀποφάσεώς των ἐσώθησαν οἱ Δημογέροντες Ἀθηνῶν, καταφυγόντες οἱ μὲν Ἄγγελος Γέροντας καὶ Παλαιολόγος Βενιζέλος εἰς Αἴγιναν, ὁ δὲ Προκόπιος Βενιζέλος εἰς Ὑδραν, ὅπως ἐφησυχάσαντες ἐπ' ὀλίγον ἀρχήσωσι νέους ἀγῶνας.

Αὕτη ἐν ὀλιγίστοις ἡ ἐθελοθυσία τῶν Δημογερόντων Ἀθηνῶν, πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν συμπολιτῶν των. — Ὁ ἡρωϊσμὸς οὗτος πολὺ ἀνώτερος τῶν ἐν τῇ μέθῃ τῆς μάχης τοιούτων, εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, καθ' ὅσον ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει δυστυχῶς νὰ δεῖξη πολλοὺς δημογέροντας ἢ ἐν γένει ἄρχοντας συμμειρισθέντας ἐκ τῶν πρώτων τοῦ κινήματος ὅπερ ἔφε-ρην ὅλως Ἐθνικὸν Χαρακτῆρα, μονοῦ δὲ καὶ θεθέντας ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπαναστάσεως πρώτους μαρτυρήσαντας καὶ πρώτους ἀθλήσαντας.

H . .

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

ΤΟΥ

ΣΕΚΣΠΗΡΟΥ

ταλὸς συγγραφεὺς ἐρωτᾷ. — Ἐπιέε ποτεε τὸ ἀνατολικὸν ποτὸν τὸ κλούμενον ἀσία? Πιστεύω ὅχι· ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ πώποτε τὸ ἐγεύθην. Λέγουσιν ὅτι τὸ ποτὸν αὐτὸ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θυθίζη τὸν ἄνθρωπον εἰς ἔκστασιν, λίαν εὐάρεστον, καὶ νὰ διαθέτη αὐτὸν εἰς ὄνειρον ἀπερίγραπτα. Νομίζεις ὅτι μεταβαίνεις εἰς κόσμον ἄλλον, ἄγνωστον, κατοικούμενον ὑπὸ νεωτάτων καὶ περιλαμπῶν ὄντων. Οἱ πόδες σου ἀφίνουσι τὴν γῆν, καὶ, ὡς νὰ ἔγινες πτερωτὸς, ἀναβαίνεις ἐλαφρῶς εἰς τὸν ἀέρα, θελγόμενος ὑπὸ τῶν μᾶλλον ἐρατεινῶν θεαμάτων, καὶ ἀπολαμβάνων, ὡς ἐκ θαύματος, ἀπάσας τὰς ἐπιθυμίας σου. Λόγου χάριν, ἂν ἦσαι γαστρίμαργος, εὐρίσκεσαι αἰφνης ἀπέναντι πολυτελεστάτης τραπέζης· ἂν ἦσαι υποψῆφιος

βουλευτής, βλέπεις ότι η έκλογή σου επέτυχε; αν ήσαι ύπουρ-
γόςεις, εύρίσκεις έτοιμην μεγάλην πλειονοψηφίαν.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει με την λεγομένην φανταστικήν, ή
βωμαντικήν, ποίησιν, όταν εύρεθῆ μέγας ποιητής να σέ κάμη με-
τάρσιον επί τών πτερύγων του.

Ίσως ή παρομοίωσις δέν είναι σωστή, καθόσον, ώς λέγουσι,
τό ποτόν εκείνο, διά τῆς συχνῆς χρήσεως αποβαίνει επιβλαβές,
ένῳ, απεναντίας, ή ποίησις ανοίγει άθώως πρό τών οφθαλμών σου
τούς θησαυρούς αὐτῆς, και σέ απομακρύνει άβλαβώς από τόν
πραγματικόν κόσμον, προσπαθοῦσα πολλάκις να σέ κάμη να λησ-
μονήσης τάς ἀηδίας και τάς θλίψεις του βίου.

Ἄλλ' ο ήμέτερος αἰών είναι αἰών σκέψεως και κρίσεως, είναι
ώς αν έλεγον οί φιλόλογοι, πεζός, πεζώτατος. Ἡ φανταστική
λοιπόν ποίησις δέν δύναται να εύδοκιμήσῃ επί τών ήμερῶν μας.
Και όταν άκούη πράγμα τι μάς άρέσῃ, θέλομεν να μάθωμεν διατί
μάς άρέσει, και αν πρέπει να μάς άρέσῃ. Ὁμοιάζομεν τὰ παιδία,
τὰ όποια έχοντα ανά χειρας παίγνιον ήχηρόν ή χορευόν, θέλουσιν
άμέσως να τὸ ανοίξωσι δια να εἶδωσι τί τὸ κάμνει να ήχῃ ή τι
τὸ κάμνει να χορεύῃ; αλλά μόλις τὸ ανοίξωσι, μανθάνουσι μετά
λύπης ότι τὸ άθυρμα εκείνο οὔτε ήχεῖ, οὔτε κινεῖται, πλέον.

Ποίησιν τοιαύτην οὔτε εγνωρίζεν, οὔτε ήγάπα, ο άρχαῖος κό-
σμος, και μάλιστα ο έλληνικός. Ἡ έλληνική ποίησις ελάτρευε
τόν ήλιον, ή φανταστική ποίησις, γέννημα εποχῶν άπανθρώπων,
ελάτρευε και λατρεύει, κατ' απομίμησιν, τόν τρόμον και τήν
φρίκην. Ἡ φαντασία λοιπόν ήτο και είναι έλευθέρα να μεγαλο-
ποιήσῃ τὰ φρικαλέα αἰσχροσυγγήματα εποχῆς τινος και να πλάσῃ
νάα έτι φρικωδέστερα. Εἰς εποχάς παρελθούσας, ο άνθρωπος, συ-
νειθισμένος ν' ακούῃ και να βλέπῃ τὰ φρικώδη, ήρέσκετο, και όταν
ήκουε, και όταν ανεγίνωσκε, και εἰς αὐτὰ τὰ φρικωδέστερα τών
τερατουργημάτων. Ἡ φαντασία συνεβάδιζε με τὰ άγρια ήθη τῆς
εποχῆς, ή τῆς γνωστῆς τότε, κατὰ παράδοσιν μόνον, ιστορίας
τῶν προγεγεννημένων, ή μυθολογημένων.

Ἀφότου ή έλληνική Μοῦσα εσίγησε, διεδέχθη αὐτήν άγρία τις
δραματική ψαλμωδία, άκριβῆς εἰκὼν τῆς άγριότητος, τῶν βο-

ρειῶν λαῶν, παρά τούς όποίους εγεννήθη και ανεπτύχθη. Ἡ έλγνη-
νική Μοῦσα ήτον ήμερος, ώς είναι ήμερος ο ούρανός τῆς Ἑλλάδος,
ήτο φιλόανθρωπος ώς είναι φιλόανθρωπος ή έλληνική καρδιά. Ἦτον
άδύνατον εἰς τόν άρχαῖον έλληνα, ώς είναι και εἰς τόν νεώτερον,
να εἶδῃ επί τῆς σκηνῆς του θεάτρου βασανιζομένους ή άπαγχο-
νιζομένους, σφαζομένους ή αυτοκτονούντας, να εἶδῃ τάφους άνοι-
κτούς και νεκρούς εἰς αὐτῶν έξερχομένους, να εἶδῃ, τέλος πάντων,
τρεις και τέσσαρας πίπτοντας και κλειομένους εἰς ένα και τόν
αὐτόν λάκκον κοιμητηρίου τινος. Τοιαῦτα φοβερά θεάματα, αντί
να κινῶσι τόν έλσον, εἰεγείρουσι τήν φρίκην και τήν άγανάκτησιν,
και ή δραματική ποίησις χάνει τὸ κυριώτερον και τὸ θελκτικώ-
τερον και τὸ διδακτικώτερον αὐτῆς προσόν, και καταντᾷ άξία ά-
ποστροφῆς. Ὁ λόγος ένταῦθα περί τῆς άγγλικῆς και τῆς γερμα-
νικῆς δραματικῆς ποιήσεως, ιδίως δέ περί τῶν δραμάτων του
Σεκσπέρου. Οἱ Ἴταλοί και οἱ γάλλοι δραματογράφοι άνήκουσιν
εἰς σχολήν άλλην, και περί αὐτῶν δέν πρόκειται ένταῦθα. Αὐ-
τοί ήθέλησαν να μιμηθῶσιν τήν άρχαῖαν Μοῦσαν, αλλά τὸ δράμα
του Σοφοκλέους, του Εὐριπίδου και του Ἀριστοφάνους είναι ά-
μίμητον, και ο έπιχειρῶν να μιμηθῇ αὐτούς δέν κάμνει άλλο
εἰμῆ να παραγνώρισῃ μεγάλην τινα αλήθειαν. Ὁ έλληνικός κό-
σμος οὔτε εφάνη οὔτε θά φανῇ πλέον. Ἄν ήτο δυνατόν να άνκ-
φανῇ, βεβαίως θά εἶδιε—και θά τούς εἶδιε μόνον εἰς τήν Ἑλ-
λάδα—δραματοποιούς παρεμφερεῖς τῷ Σοφοκλεῖ τῷ Εὐριπίδῃ και
τῷ Ἀριστοφάνει. Μετά του έλληνικοῦ κόσμου, ὅμως συναπωλέσθη
και τὸ δράμα όποῖον, κατ' άκριβῆ σημασίαν, πρέπει να έννοηθῇ.
Αὐτή ή ιστορία τῆς άρχαίας Ἑλλάδος είναι τὸ έξοχώτερον τῶν
δραμάτων πάσης εποχῆς. Ἡ δραματική εμπνευσις ήπῆρχεν εν τῇ
ιστορίᾳ τῆς μεγαλοδόξου ταύτης χώρας. Τὸ μέγα τοῦτο πλεονέ-
κτημα λείπει ολοτελῶς από τήν ιστορίαν τῶν λαῶν τῆς Δύσεως,
και μάλιστα τῶν βορειῶν λαῶν, τῶν όποίων οἱ δραματοποιοί
θαυμάζονται περισσότερο. Ὁ έλληνικός μῦθος ήτο τέλειον άπει-
κόνημα του έλληνικοῦ βίου και τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ, ήτον ή προ-
σώπαποίησις τῆς θρησκευτικῆς και πολιτικῆς άγωγῆς λαοῦ του

δοπίου ή καρδία ήσθάνετο τούς ήρωτέρους παλμούς τής ανθρωπίνης φύσεως. 'Αλλ' ή ιστορία τών βορείων μάλιστα λαών τής Ευρώπης αποπνέει πανταχόθεν τήν δυσωδίαν τής βρβαρότητας, τής άγριότητος και τών αίμοβόρων εκείνων διχθέσεων, αίτινες άποκλείουσι τόν έλεον και διεγείρουσιν ούχι τήν θλίψιν, ούχι τήν τρυφερότητα, ούχι τόν πόνον, αλλά τήν άγανάκτησιν. 'Ο έλλην ένεπνέετο άπό τούς Θεούς αύτου, και άπό τό μειδίαμα τής έλληνικής φύσεως, ό δις βόρειος τής Δύσεως άπό τά φαντάσματα, άπό τās μαγείας, άπό τās μαγγανείας τών άθιγγανίδων, άπό τούς διαβόλους, άπό τούς βρυκόλακας, και άπό τά μαντεύματα τής στρίγγλης του χωρίου, και προσέτι άπό τήν άγριότητα του κλίματος. 'Οποία διαφορά! 'Ο έλλην φκτειρε τόν φρενοβλαβή, άλλ' ό βόρειος τής Δύσεως έφιλοτιμείτο και φιλοτιμείται νά τόν φέρη εις τήν σκηνήν ως σύμβουλον απομωραμένου βασιλέως! Τι όλεθριώτερον, τι ταπεινότερον βασιλέως παράφρονος!

Και θέλοντες, και μή θέλοντες απεμακρύνθημεν ίσως του προκειμένου πλέον του δέοντος. Το κύριον θέμα ήμων είναι τό δράμα του Σεκσπέρου, τό επιγραφόμενον *Τρικυμία*.

'Οτι ό Σεκσπέρος είναι ζωγράφος άμίμητος τών χαρακτήρων, ούδεις δύναται νά τό άμφισβητήση. 'Αλλ' ό,τι ή ένγένει φιλολογία έννοεί δράμα, τουτο έδωκεν άφορμήν εις κρίσεις, ύπερ και κατά, παμπόλλους. Το βέβαιον είναι ότι ό Σεκσπέρος έθαυμασθη ύπό τών συγχρόνων συμπατριωτών αύτου, διότι εις τά δράματά του έβλεπεν ό άγγλικός λαός τήν ιστορίαν τής πατρίδος του, τά ήθη και τά έθιμα, τās διαθέσεις, τās κλίσεις, τās πράξεις ή τών προγόνων, ή και προσώπων ζώντων, ή πρό μικρού παρελκλυθόντων, κοινωνικώς δε και πολιτικώς ένδιαφερόντων τό κοινόν. 'Ο Σεκσπέρος έλάμβανεν ύπόθεσιν τινα, λόγου χάριν, ιταλικήν ως δραματικήν ύπόθεσιν, άλλ' ειχε τήν ικανότητα νά τήν έξαγγλίζη, διά τό συμφέρον τό όποιον ήσθάνετο νά επιτύχη τό δράμα του διδασκόμενον έν 'Αγγλία. Και όμως, ήλθεν εποχή, ότε ό Σεκσπέρος, και έν αύτῃ άκόμη τῇ 'Αγγλία, έλησμονήθη. 'Αλλά ζώμεν εις καιρούς καθ' ούς ό συρμός βασιλεύει, και σήμεραν πάλιν είναι του συρμού, εις τήν 'Αγγλίαν ίδίως και τήν Γερμανίαν, ό Σεκσπέρ-

ρος νά αποθεόνεται και νά τιτλοφορηται ως ό πρώτιστος τών δραματοποιών πάσης χώρας και άπάντων τών αίωνων! Κατά συναίσθησιν δε, και έν Γαλλία και έν 'Ιταλία πλείστοι φιλοτιμούνται νά γράψωσι περι τών δραμάτων αύτου. 'Η μανία αύτῃ κατέλαβε πολλούς και έν 'Ελλάδι. Πόσα δέν έρρέθησαν περι Σεκσπέρου έν τοίς φιλολογικοίς Συλλόγοις τών 'Αθηνών! Και όμως, έν ταίς 'Αθήναις, έλησμονήθη ό Σοφοκλής! 'Υπό τής ίδιας μανίας κατελήφθημεν και ήμεεις, αλλά δι' άλλον λόγον. Θέλομεν νά φέρωμεν εις γνώσιν του έλληνικού κόσμου τό παραδοξότερον τών δραματικών έργων του μεγάλου ποιητου.

Λέγουσι τινες ότι τό παραδοξότερον τών δραματικών έργων τής ρωμαντικής σχολῆς είναι ό Μαυφρέδος του Βύρωνος' άλλ' ήμεεις νομίζομεν ότι είναι ή Τρικυμία του Σεκσπέρου. Δια τουτο και έπροτιμήσαμεν αύτό.

Τι είναι λοιπόν ή Τρικυμία;

'Ο Σεκσπέρος ειχε, ως είπομεν, τήν έξαλλον φαντασίαν νά γράψη δράματα περι πάσης ύποθέσεως, ανεξετάστως άν ή ύπόθεσις ήτις του ήρχετο κατά νοϋν ήτο δραματική ύπόθεσις, ή όχι. Τήν έκαμε δε, κατά τόν ιδιόν του τρόπον, δραματικήν, όπως άρέση εις άγγλους άκροατάς. Δια τόν λοιπόν κόσμον δέν τόν έμελε. 'Ηρχισεν άπό τήν κωμωδίαν και απέληξεν εις τήν τραγωδίαν. Κυρίως όμως ειπείν, εις τόν Σεκσπέρου ύπῆρξαν ή κωμωδία και ή τραγωδία ήνωμένοι, ό 'Ηράκλειτος και ό Δημόκριτος πρώτην φοράν περιπτυγμένοι άλλήλοις. Τοιαύτην ειχεν ιδέαν ό Σεκσπέρος περι τών ανθρωπίνων πραγμάτων, τουλάχιστον τοιαύτα ήθελε νά τά παριστῆ. 'Επεθύμει νά κάμνη τόν θεατήν νά γελᾷ, αλλά συγχρόνως νά τόν κάμνη και νά φοβιῆ! 'Εγραψε τραγωδίας έρωτικές, και, ύστερον άπό αυτάς, τραγωδίας εικονιζούσας πάθη ισχυρά, ως τόν Μακβέθ, τόν 'Αμλετον, τόν 'Οθέλον, τόν βασιλέα Λήρ. 'Εγραψε προσέτι δράματα ιστορικά, εκ τής άγγλικής ιστορίας πηγάζοντα, ως τόν 'Ιωάννην, τόν 'Ερρίκον, τόν 'Ριχάρδον' 'Εγραψε περιπλέον δράματα, ών τήν ύπόθεσιν ήρύσθη εκ τής ρωμαϊκής ιστορίας, ως τόν 'Ιούλιον Καίσαρα, τόν Κοριολάνον, τόν 'Αντώνιον. Και, τέλος πάντων, έφθασε εις ό,τι λέγομεν θαυμα-

στόν, ἤγουν εἰς γεννήματα τῆς ἰδίας του φαντασίας. Ἄφου, κατὰ τὴν νεότητά του, ἐφαντάσθη τὸ χαριτωμένον ἐκεῖνο *Όρειρον ἐαρινῆς νυκτός*, κατὰ τὰ τέλη τοῦ σταδίου του, καὶ ὄχι μακρὰν τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους τῆς ζωῆς του, ἡ ἔκτακτος φαντασία του ἐγονιμοποίησε τὴν *Τρικυμίαν*.

Μυρίαὶ ὅσαι ἔρευναι ἐγένοντο ὅπως βεβαιωθῆ πόθεν ὁ Σεκσπῆρος ἠρύσθη τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος τούτου. Οἱ κριτικοὶ ἐρίζουσι μεταξὺ των καὶ περὶ τούτου, καὶ περὶ τῆς χρονολογίας τῆς *Τρικυμίας*. Τέλος πάντων, σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι πρῶτον ὁ ποιητὴς νὰ ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ γράψῃ τὸ δράμα αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐφεξῆς περιστατικοῦ: Τὸ 1609, ὁ Γεώργιος Σῶμερς καὶ ἄλλοι ἐπεχείρησαν θαλασσοπορίαν πρὸς τὸν νέον κόσμον, κυρίως δὲ ἐπιθυμοῦντες νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Βιργινίαν. Ὁ στολίσκος ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ φοβερὰ τρικυμία ἀπόθησε μακρὰν αὐτῶν τὴν ποταρχοῦσαν ναῦν, ἣτις ἔφερε τὸν Σῶμερς. Ἐλογίσθη λοιπὸν ἡ ναὺς αὕτη ἀπολεσθεῖσα. Ἄλλ' ὡς ἐκ θαύματος, ἡ ναὺς εἶχε σωθῆ, προσχωρήσασα μεταξὺ δύο σκοπέλων ἀπέναντι τῆς Βιρμάνδης. Ἡ Βιρμάνδη ἦτο γνωστὴ, καὶ ἐκαλεῖτο νῆτος τῶν διαβόλων. Ἐκεῖ εὔρεν ὁ Σῶμερς, μετὰ τοῦ πληρώματός του, ἄσυλον, ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὸ πλοῖόν του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Βιργινίαν.

Τὸ συμβᾶν τοῦτο, κατὰ τὸ 1610, ἐγένετο κοινὸν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ λόρδος Σουταμπτόν, φίλος καὶ προστάτης τοῦ Σεκσπῆρου, εἶχε χορηγήσει βοηθήματα ὑπὲρ τῆς θαλασσίας ἐκεῖνης ἐκδρομῆς. Ἐκ τούτων λοιπὸν εἰκάζεται ὅτι ὁ Σεκσπῆρος ἔλαβεν ἀφορμὴν καὶ ἔγραψε τὴν *Τρικυμίαν*. Καὶ ἡ εἰκασία αὕτη δὲν εἶναι ἀπίθανος, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι μικρὰ ἀφορμὴ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἢ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας, κυρίως δὲ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἰταλικά τινα διηγήματα, ἢ παραδόσεις τινες ἀγγλικαὶ ἢ δανικαί, μετεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ Σεκσπῆρου εἰς δράματα, μετὰ τοσαύτης εὐκολίας, μεθ' ὅσης ὁ θαυματοποιὸς τελεῖ τὰ θαυμάσια σκευωρήματά του, ἐκπλήττων τοὺς θεατὰς αὐτοῦ.

Ἡ πλοκὴ τοῦ φανταστικοῦ δράματος τῆς *Τρικυμίας* εἶναι ἡ ἐφεξῆς:

Εὐτύχιος, δοῦξ τῶν Μεδιολάνων, κλίσειν ἔχων πρὸς τὰ γράμματα, ἠσχολεῖτο εἰς μελέτας, καὶ ἐκαλλιέργει τὰς μυστηριώδεις τότε λεγομένας ἐπιστήμας. Εἶχεν ὁμως τὸ ἐλάττωμα νὰ παραμελῇ τὴν διοίκησιν τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ, ἀφίνων αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀντωνίου. Οὗτος, φιλόδοξος ὢν, καὶ συνεταιρισθεὶς μετὰ τῶν προϋχόντων τῶν Μεδιολάνων, ἀπεφάσισε νὰ ἀρπάσῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ὄθεν, συμμαχήσας μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Ἀλόνσου, ἐδέχθη τὴν ἐπικυριαρχίαν αὐτοῦ, καὶ τὸν Εὐτύχιον, μετὰ τῆς θυγατρὸς του, μικρᾶς ἔτι οὔσης, ἔβαλεν εἰς πλοιάριον, τὸ ὁποῖον ἄφησεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀδιοίκητον διὰ νὰ καταποντισθῇ. Εἰς τῶν ἀυλικῶν, ἀνὴρ ἀγαθός, Γονζάλβας καλούμενος, προμηθεύει εἰς τὸν Εὐτύχιον τὰ ἀναγκαῖα ἐνδύματα καὶ τὰς ἀναγκαῖας τροφάς, καὶ, ὁμοῦ μὲ αὐτὰ, μεταφέρει εἰς τὸ πλοῖον καὶ τὰ τόσον ἀγαπητὰ αὐτοῦ βιβλία, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπόλεσε τὸ κράτος του.

Ἡ τύχη ἔφερε τὸ πλοιάριον εἰς νησὸν τινα, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς δὲν ὀνομάζει. Ἡ νῆσος αὕτη ἐκατοικεῖτο ὑπὸ ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου, ὅστις εἶχε πλείστην ὁμοιότητα μὲ κτήνος ἄγριον, δὲν ἐλάλει δὲ καμμίαν γλῶσσαν.

Ὁ Εὐτύχιος ἐδίδαξε τὸν ἀγριάνθρωπον αὐτὸν νὰ δμιλῇ, καὶ, διὰ τῆς μαγικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, κατώρθωσε νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὴν θέλησίν του, ὄχι μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ δαιμόνια τῆς νῆσου, καὶ μάλιστα ἀγαθοποιὸν τινα δαίμονα, ὃν ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ ἐναῆριον δαίμονα. Ἐπιμελούμενος δὲ τὴν ἀγωγὴν τῆς μικρᾶς θυγατρὸς του ἔκρυπτεν εἰς αὐτὴν, ἐνόσω ἦτο μικρὰ, τὴν ἀληθινὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὸ παρελθὸν αὐτοῦ μεγαλεῖον.

Συμβᾶν ὁμως ἀπροσδόκητον ἔρχεται εἰς βοήθειαν τοῦ Εὐτυχίου. Τὸ συμβᾶν δὲ τοῦτο ἐχρησίμωσεν ὅπως ἐκδικηθῇ εὐγενῶς, καὶ συγχρόνως ἀποκαταστήσῃ τὴν θυγατέρα του εὐτυχῆ, φθάσασαν ἤδη τὸ 17^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ὁ Ἀλόνσος, βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε συμμαχήσει ὁ ἀδελφὸς τοῦ Εὐτυχίου Ἀντώνιος, εἶχεν ἐκδώσει εἰς νύμφην πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Τήνυτος τὴν θυγατέρα του Κλαριβίλην. Τὴν νύμφην ταύτην συνώδευσαν εἰς Τήνυτα ὁ πατήρ

αὐτῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Φερδινάνδου, ὁ ἀδελφός τοῦ Σεβαστιανῶς, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐκεῖνος ὁ γενόμενος εἰς αὐτὸν ὑποτελής, καὶ νῦν δουξ τῶν Μεδιολάνων.

Κατὰ τὴν εἰς Νεάπολιν κάθοδον τοῦ συμπεθεριοῦ τούτου, τὸ πλοῖον διέβαινε πλησίον τῆς νήσου ὅπου ἔμενον ὁ Εὐτύχιος· οὗτος, δυνάμει τῆς ὑπερφυσικῆς ἐπιστήμης του, ἔλαβε τὴν ἔμπνευσιν περὶ τῆς πλησιάζουσας τοῦ πλοίου, καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὰ δαιμόνια τῆς νήσου, ἐξήγειρε φοβερὰν τρικυμίαν, καταποντήσασταν καὶ τὸ πλοῖον καὶ τὸ πλήρωμα.

Οὕτω προλογίζεται ὁ ποιητῆς εἰς τὸ δράμα τῆς Τρικυμίας. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἡ τρικυμία ἐκεῖνη καὶ τὸ ναυάγιον ἐκεῖνο εἶναι ἀλληγορία, καθαρὸν καὶ ἀθῶον ἀποτέλεσμα μαγείας. Οἱ τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἀποτελοῦντες μετεφέρθησαν ὑγιεῖς εἰς τὴν νήσον, ἄλλος ἐδῶθεν καὶ ἄλλος ἐκεῖθεν. Ὁ βασιλεὺς Ἀλόνσος μετὰ τοῦ Ἀντωνίου, καὶ ὁ γέρον σύμβουλος Γονζάλβος, καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ πληρώματος, πιστεύουσιν ὅτι ὁ Φερδινάνδος ἀπωλέσθη, ἐνῶ οὗτος μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ ἀγαθοποιῦ δαίμονος εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἰδίας νήσου.

Ὁ Εὐτύχιος διηγεῖται τότε πρὸς τὴν θυγατέρα του τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου του, καὶ τὴν διαθεβαιοῖ περὶ τῆς τύχης τῶν νομιζομένων ὡς ναυαγῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων αὐτὴ δεικνύει σημεῖα συμπαθείας.

Ὁ ἀγαθοποιὸς δαίμων, ἐν τούτοις, διασκεδάζει διὰ τῆς ψαλμωδίας του, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Εὐτυχίου καὶ τῆς Μιράνδο, τὸν νέον Φερδινάνδου. Οἱ δύο νέοι βλέπονται πρὸς ἀλλήλους· καὶ ἐρωτεύονται. Ὁ πατὴρ, ὅστις ἠὲ χαριστήθη ἐκ τούτου, ἢ μᾶλλον αὐτὸς τὸ ἐπροκάλεσε, δεικνύει ἀπεναντίας δυσπιστίαν πρὸς τὸν ξενιζόμενον νέον καὶ τὸν ὑποχρεώνει εἰς ἐργασίας δουλικὰς, θέλων οὕτω νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐπιμονὴν του εἰς τὸν ἐκδηλωθέντα αὐτοῦ ἔρωτα. Ὁ Φερδινάνδος ὑπακούει εὐχαρίστως καὶ μεταφέρει ζύλα εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Εὐτυχίου. Δι' αὐτὸν, μόνη εὐτυχία ἦτον νὰ εὐρίσκειται πλησίον τῆς ποθητῆς του νεάνιδος ἥτις, συλληπουμένη αὐτὸν, τοῦ ἐξηγεῖ τὸν ἔρωτά της καὶ τοῦ προσφέρεται εἰς γάμον. Ἐντοσοῦτω, ὁ Ἀλόνσος καὶ ὁ Γονζάλβος, κατα-

βληθέντες ἐκ τοῦ κόπου καὶ τοῦ κινδύνου, ἀπεκοιμήθησαν, ὁ δὲ Ἀντώνιος καὶ ὁ Σεβαστιανῶς, κακοποιοὶ ἄνθρωποι, μελετῶσι τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀλόνσου, καὶ ὁ Σεβαστιανῶς, παρκακινήθεις ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου, ξιφουλκεῖ κατὰ τοῦ Γονζάλβου, θέλων ν' ἀπαλλαχθῆ τοῦ ἐνοχλητικοῦ καὶ πιστοῦ τούτου ἀνθρώπου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ Ἀντώνιος ἔμελλε νὰ φροντίσῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Σεβαστιανὸν ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ἀλόνσον ὑποταγῆς του. Ἄλλ' ὁ ἀγαθοποιὸς δαίμων, ὁ ἐνάεριος δαίμων, ἄγρυπνος πάντοτε, ἐξυπνᾷ ἐγκαίρως τὸν Γονζάλβον, καὶ λυτρώνει οὕτω τὸν βασιλέα Ἀλόνσον.

Ὁ Καλίβανος — οὕτω ὠνομάζετο ὁ ἀγριάνθρωπος τῆς νήσου — ἐμυκτήριζε πάντοτε τὸν εὐεργέτην τοῦ Εὐτυχίου, θεωρῶν αὐτὸν ὡς ἄρπαγα τῆς νήσου ἐκεῖνης τὴν ὁποίαν πρότερον ἐπίστευεν ὅλην ἰδικήν του. Αἰφνης ὁ ἀγριάνθρωπος βλέπει ἐρχόμενον ἄγνωστόν τινα καὶ ἀρχίζει νὰ φοβῆται. ῥίπτεται λοιπὸν χιμαί· τότε δὲ φθάνει ὁ Τριγκοῦτος, ἀρ αἰὸς γελωτοποιὸς, εἰς ἐκ τοῦ διασωθέντος πληρώματος. Ὁ Τριγκοῦτος αὐτὸς ἐκλαμβάνει τὸν Καλίβανον ὡς ἰχθῦν νεκρὸν, καὶ ῥίπτεται, ἐπάνω του, ἐκτάδην. Ἄλλος δὲ τοῦ διασωθέντος πληρώματος, ὁ τροφοδότης Στέφανος, κρασοκανάτης φοβερός, ὅστις κατῶρθωσε νὰ εὕρῃ φιάλην οἴνου ἐκλεκτοῦ, ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ. Ἀναγνωρίζει τὸν σύντροφόν του Τριγκοῦτον, ἀλλὰ, βλέπων ὅτι ὁ Καλίβανος δὲν ἦτο νεκρὸς, τοῦ δίδει τὴν φιάλην νὰ πῖνῃ, καὶ τότε ὁ ἀγριάνθρωπος προσφέρεται μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Στέφανον. Τὴν ἀνακηρύττει λοιπὸν δεσπότην, καὶ τοῦ προτείνει τὸν ἐξολοθρευμὸν τοῦ Εὐτυχίου, τὴν ἄρπαγὴν τῆς θυγατρὸς του καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς νήσου. Ὁ Στέφανος δέχεται τὰς προτάσεις, καὶ ὁ Καλίβανος τὸν πείθει νὰ ὑπάγῃ νὰ φονεύσῃ τὸν Εὐτύχιον, κοιμώμενον ἐν τῷ ἄντρῳ αὐτοῦ.

Ὁ Εὐτύχιος, ἐν τοσοῦτω, πεπεισμένος περὶ τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτος τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Μιράνδος, δίδει αὐτὴν σύζυγον πρὸς ἐκεῖνον. Ἄλλὰ, θελήσας ὅπως διατρανωθῆ ἡ εὐγενὴς τοῦ νέου ἀγωγὴ, ἀπαιτεῖ νὰ ὑποσχεθῆ οὗτος ὅτι θὰ σεβασθῆ τὴν νέαν, μέχρις οὔ ὁ γάμος τελεσθῆ ἐπισήμως. Κιτόπιν ἐτοιμάζει χορὸν προσωποπιδόφων ἄλλ' ἐνῶ οὗτοι χορεύουσιν, ὁ Εὐτύχιος ἀποχαι-

οετᾶ τοὺς μελλονόμεους, ἐνθυμηθεὶς τὴν συνωμοσίαν τοῦ Καλιβάνου, ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐναερίου ἀγαθοῦ δαίμονος.

Ὁ δαίμων οὗτος τιμωρεῖ τοὺς μωροὺς ἐκείνους καὶ κακοήθεις συνωμότες τοῦ Καλιβάνου. Ἐνῶ αὐτοὶ, ἤτοι ὁ Τριγκούτος καὶ ὁ Στέφανος, εὐρόντες ἐνδύματά τινα, διεσπαρμένα, τῆδε κακεῖσε, εἰς τὴν νῆσον, ἤτοιμάζοντο νὰ στολισθῶσιν ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ φιλυπόπτου Καλιβάνου, σμῆνος κυνῶν τοὺς κυνηγᾶ καὶ τοὺς διασκορπίζει μακρὰν τὸν ἕνα τοῦ ἄλλου.

Ἐξ ἄλλου, ἐνῶ ὁ Ἀλόνσιος, ὁ Σιβαστιανός, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Γονζάλθος ἐκάθησαν νὰ δειπνήσωσι, παρηνωχλήθησαν μεγάλως ὑπὸ τινος ἀρπυίας, ἣτις δὲν ἦτον ἄλλο τι παρὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐναερίος ἀγαθοποιὸς δαίμων, ὅστις ἐπιπλήττει τὸν Σιβαστιανὸν καὶ τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰς σκευωρίας των, καὶ ἐμφυσᾶ εἰς αὐτοὺς μανιώδεις παραφοράς.

Ὁ Εὐτύχιος, ἔμπροσθεν τοῦ ἄντρου αὐτοῦ, ἀναμένει τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως. Ἐρχονται οὗτοι φρενητιῶντες. Ὁ Εὐτύχιος, ἐνδεδυμένος ἀκόμη ὡς μάγος, λέγει κατὰ πρόσωπον ἀμφοτέρων τὰ ἐγκλήματά των, καὶ φανερόνεται πρὸς αὐτοὺς ὅποιος πράγματι εἶναι. Διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὅμως τὸν βασιλέα Ἀλόνσον, τὸν πιστεύοντα ὡς πνιγέντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ ναυαγίῳ, τοῦ δεικνύει τὸν υἱὸν τοῦ Φερδινάνδου, παίζοντα σκάκι μετὰ τῆς θυγατρὸς του, ἐντὸς τοῦ ἄντρου αὐτοῦ. Τὰ πάντα ἐλησημονήθησαν, τότε, καὶ οἱ πάντες ἐσυγχωρήθησαν ὁμοιβαίως, ὅλοι δὲ, μετρηθέντες, εὐρέθησαν σωστοὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ προσέτι εὐρέθησαν ὅποιοι ἀπ' ἀρχῆς ἦσαν. Ὁ μὲν γνωρίζει τὸν δὲ, καὶ ἡ ὑπὸ τῶν κυμάτων συντριφθεῖσα ναῦς ὑπάρχει σώα, καὶ τὸ πλήρωμα ὅλον σῶον, τὸ ὅποιν ὁ βασιλεὺς ἐνόμιζεν ὡς ἀπολεσθὲν, ὅλοι, τέλος πάντων, εὐρέθησαν ἐκεῖ σῶοι καὶ ὑγιέστατοι! Ἐτοιμάζονται λοιπὸν ὅλοι νὰ μεταβῶσιν εἰς Νεάπολιν, ὅπου θέλουσι τελεσθῆ οἱ γάμοι, καὶ ὁ Εὐτύχιος, σκοπεύων νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ Μεθιόλινα, συλλογίζεται τι νὰ γράψῃ εἰς τὸν τάφον του.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο δράμα, τὸ ὅποιον μᾶλλον κωμωδία δύναται νὰ θεωρηθῇ παρὰ ἄλλο τι. Δι' ἡμᾶς, οὔτε κωμωδία εἶναι, οὔτε τραγωδία. Ἡ δράσις ὅλη ἀνήκει εἰς τὴν μα-

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΒΕΛΕΦ

γείαν τοῦ Εὐτυχίου καὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἑναερίου δαίμονος. Μέθυσοι δὲ καὶ μωροὶ διασκεδάζουσιν ἐν ταῖς δραματικαῖς περιπέτειαίς, καὶ, διὰ τῆς ἐπιπλήξεως, τὴν ὁποῖαν ὑπὸ τοῦ ἀγαθοποιοῦ δαίμονος λαμβάνουσι, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ σμήνους κυνῶν, ἔρχεται ἡ λύσις καὶ ἡ καταστροφή!

Ποία ὁμῶς ἡ δέσις τοῦ δράματος; Καυμία. Καὶ εἰς τοῦτο πάντες συμφωνοῦσι. Ἀλλά, τί θὰ εἰπῆτε, ἂν ἀναγνώσῃτε τοὺς μεγάλους θαυμασμοὺς μεγίστων φιλολόγων περὶ τοῦ δράματος αὐτοῦ; Βεβαίως, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σεκσπήρου, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἄνευ μεθύσων καὶ φαυλοβίων, καὶ μωρῶν καὶ τρελλῶν, καὶ μαγισσῶν, καὶ δαιμονίων, δράμα, διδασκόμενον, δὲν ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ κριθῇ ὡς δράμα ἄξιον λόγου. Αὐτὴ ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ εἶχεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς περίφημόν τινα γόητα, τὸν Ἰωάννην Δῆ, τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἐτίμα μὲ τὴν φιλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ λόρδος Λεϊκέστερ! Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλητέρα δραματικὴ ἱκανότης τοῦ Σεκσπήρου, ὅτι ἐγνώρισεν ὁποῖον δραματοποιὸν ἀπῆτουν οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι, καθ' οὓς αὐτὸς ἔζη. Ἡ ἱκανότης αὕτη εἶναι ἀξία μεγίστης ἐκτιμήσεως, καὶ νυχόμεθα οἱ παρ' ἡμῖν περὶ τὰ δραματικὰ ἀσχολούμενοι νὰ εἶχον τὴν τοιαύτην ἱκανότητα, διὰ νὰ γίνωσιν ὠφέλιμοι, ὡς ἐγένετο ὁ Σεκσπῆρος. Ἐκ τούτου δὲ κυρίως ἐδόθη ἀφορμὴ ὅπως θαυμασθῇ παρὰ τῶν συγχρόνων του, καὶ ὁ θαυμασμὸς ἐκεῖνος ἐπανέρχεται κατὰ κειρούς, εἰς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὡς ὄρεξις τῆς φαντασίας, ἐπιθυμούσης κακοζήλως, ἐνίοτε, ν' ἀνατρέχῃ εἰς τὰς ἀηδίας ἐποχῶν πτωχῶν πάσης καλαισθησίας.

Τώρα, ἂν θελήσῃτε ν' ἀκούσατε τοὺς σχολιαστὰς καὶ τοὺς μέγχοι μανίας θαυμαστὰς τοῦ Σεκσπήρου, ἀπὸ τοὺς μὲν θὰ μάθετε ὅτι ὁ πρωταγωνιστὴς Εὐτύχιος εἶναι ὁ μᾶλλον ἀξιαγάπητος καὶ φιλάγαθος τῶν μάγων, ἀπὸ τοὺς δὲ ὅτι παρημέλησε τὴν διοίκησιν τῆς πατρίδος αὐτοῦ διὰ ν' ἀφιερῶθῃ εἰς μελέτας, αἵτινες ἐπροξένησαν τὴν δυστυχίαν του, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποῖαν ἔμαθεν, ἠδυνήθη, εἰς νῆσον ἔρημον, νὰ δώτῃ ἀγωγὴν ἐξαιρετοῦν εἰς τὴν θυγατέρα του, νὰ κατανικήσῃ φυσικὰς καὶ υπερφυσικὰς δυνάμεις, ν' ἀνακτήτῃ τὸν ἀπολεσθέντα θρόνον του, καὶ νὰ κατα-

στήση εὐτυχῆ τὴν Μιράνδαν. Καὶ ἄλλοι πάλιν συγκρίνουσι τὸν Εὐτύχιον πρὸς τὸν Ἰάκωβον πρῶτον, βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Σεκσπῆρον αὐλοκολακείαν, χωρὶς νὰ ἐξετάσωσι ἂν ὑπῆρξέ ποτε ὁ Σεκσπῆρος αὐλοκόλαξ. Τινὲς δὲ εἶπον ὅτι ὁ Εὐτύχιος εἶναι αὐτὸς ὁ Σεκσπῆρος ὅστις, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνέσεως, ἅμα διδαχθέντος τοῦ δράματος τῆς Τρικυμίας, παρήτησε τὸ δραματικὸν στάδιον, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ Στρατφόρδ, ὅπου καὶ ἐτελεύτησε, μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν πέντε.

Τοιαύτας, καὶ ἄλλας παρομοίας, εἰκοτολογίας ἀναγινώσκει τις πολλάς, ἂν ἔχη ὄρεξιν, περὶ τοῦ δράματος τούτου. Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν φανταστικῶν δραμάτων τοῦ Σεκσπῆρου χωροῦσι πικράδοξοι εἰκασίαι, ὡς εἶναι παράδοξα καὶ αὐτὰ τὰ δράματά του. Καὶ ἂν δὲν χωρῶσιν, οἱ περὶ αὐτὸν γράφοντες τὴν κάμνουσι νὰ χορέσωσι, ἐπιθυμοῦντες οὕτω νὰ μετὰσχῶσι τῆς σεκσπηρείου δόξης, καὶ, ὁμοῦ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Σεκσπῆρου, νὰ μνημονεύεται καὶ τὸ ἰδικόν των. Περιποιοῦσι δὲ οὕτω εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὑψίστην φιλολογικὴν τιμὴν ὅτι ἐνόησαν δῆθεν τὸν ἐν πολλοῖς ἀκατανόητον ἄγγλον δραματοποιόν. Ἡ μανία αὕτη τοῦ ὑπομνηματίζεσθαι συγγραφεῖς, ὡς τὸν Σεκσπῆρον, εἶναι γενικὴ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, καὶ μάλιστα σήμερον. Εὐτυχῆς ὁ ὑπομνηματιστῆς ὅστις γράψῃ τι νεώτερον, ἔστω καὶ ἂν εἶναι τοῦτο μόνως τῆς φαντασίας του ἀποκύημα· φθάνει ὅτι κατῶρθωσε νὰ ἐνώσῃ τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Σεκσπῆρου, τοῦ Δάντου, τοῦ Σίλλερ ἢ τοῦ Γαίτου.

Οἱ ποθοῦντες τὴν ὑπαρξὴν ἑλληνικῆς σκηνῆς, ματαιοπονοῦσι, καιρίως δὲ βλάπτουσι, προσπαθοῦντες ν' ἀνεγείρωσιν αὐτήν, διὰ τῆς διδασκαλίας ξένων δραμάτων, καὶ μάλιστα τοιοῦτου εἶδους. Διὰ νὰ ὑπάρξῃ σκηνὴ ἐθνικὴ, πρέπει νὰ ὑπάρξωσι δραματογράφοι. Ἄλλ' ὀλίγιστοι, παρ' ἡμῖν, εἶναι τοιοῦτοι, ἀξίζοντες. Καὶ ὅμως, καὶ αὐτῶν τῶν ὀλιγίστων τὰ ἔργα περιφρονοῦνται. Πρωτίστην, βεβαίως, μεταξὺ αὐτῶν κατέχει θέσιν ὁ πολὺκλαυστος Βασιλειάδης. Καὶ μόνον τοῦτο, σπανιώτατα διδάσκονται οἱ Καλλέργαι, ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Νοταρᾶς, ἡ Γαλάτεια, ἐνῶ καθήμεραν σχεδὸν καλούμεθα νὰ εἴδωμεν τὸν Ἀμλέτον καὶ τὸν Ὀθέλλον. Ἄλλὰ δὲν

αἰσθανόμεθα ὅτι, συνειθίζοντες τὸ κοινὸν εἰς τοιαύτας ξενικὰς παραττάσεις, διαφθείρομεν τὴν ἑλληνικὴν καλαισθησίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας σκηνὴ ἐθνικὴ ἀποβαίνει ἀδύνατος καὶ ἀκατόρθωτος. Δὲν εἶναι δὲ ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τοιαύτη σκηνή, ὁποῖαν τινὲς ἀνήγειραν, ὅπως ξενικὴν καὶ βέβηλον, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἄλλο εἰμὴ εἰς τὴν παραχάραξιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1882

ΠΑΝΑΓ. Ι. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄν ἐπιτυχῶς χαρακτηρίξῃ γερμανός τις τὴν ἀγάπην τῶν διὰφόρων ἐθνῶν· ὡς πιστὸς παρατηρητῆς τῆς γυναικείας φύσεως ἐκθέτει τὰς ιδέας του καταλλήλως καὶ συντόμως (παραλείπων τὴν Ἰταλίδα, ὡς μὴ γνωρίζων φαίνεται τὴν φύσιν αὐτῆς) κατὰ τὴν ἐξῆς σύγκρισιν.

— Ἡ γαλλίς ὑπανδρεύετε ἀπὸ συμπάθειαν, ἡ ἀγγλίς ἀπὸ συνήθειαν, ἡ γερμανίς ἀπὸ ἀγάπην.—

— Ἡ γαλλίς ἀγαπᾷ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μέλιτος, ἡ ἀγγλίς ἐπὶ ζωῆς, ἡ γερμανίς αἰωνίως.

— Ἡ γαλλίς ὀδηγεῖ τὴν θυγατέρα της εἰς τὸν χορδόν, ἡ ἀγγλίς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἡ γερμανίς, τὴν ἰδικήν της εἰς τὸ μαγειρεῖον,

— Ἡ γαλλίς ἔχει πνεῦμα, ἡ ἀγγλίς νοημοσύνην, ἡ γερμανίς φρόνησιν.

— Ἡ γαλλίς ἐνδύετε μὲ καλαισθησίαν, ἡ ἀγγλίς ἄνευ καλαισθησίας, ἡ γερμανίς ἐνδύετε.

— Ἡ γαλλίς φλυαρεῖ, ἡ ἀγγλίς ὁμιλεῖ, ἡ γερμανίς πολυλογεῖ.

— Ἡ γαλλίς δίδει ῥόδον, ἡ ἀγγλίς δάλια, ἡ γερμανίς μὴ μ' ἀλυσμόνει.

Ἡ γαλλίς ἔχει γλῶσσαν, ἡ ἀγγλίς κεφαλήν, καὶ ἡ γερμανίς καρδίαν.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΒΕΛΕΦ

Ὁ Σκόβελεφ, ὁ ἔνδοξος οὗτος καὶ νεαρός στρατηγός, περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ ὁποίου τοσοῦτος ἐγένετο λόγος, ὑπέκυψεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Μόσχᾳ εἰς θάνατον ὅσον μυστηριώδη, τοσοῦτον αἰφνίδιον.

Ὅταν οἱ ἥρωες ἀποθνήσκουσι πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, ἐρωτῶμεν, διατὶ, καὶ πῶς ἀπεβίωσαν ;

Ὁ Σκόβελεφ ἦτο ῥωμαλαῖος, ἀνδρεῖος, ἔξοχος, πλήρης ζωῆς. Πίπτων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐξεπλήρου τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἀποθνήσκειν ἐπὶ κλίνης (En la p'ume comme canards), ὡς ἔλεγε ὁ γέρον Montline εἶνε χλεύη διὰ τοὺς ἄνδρας τοὺς εἰθισμένους νὰ καταφρονῶσι τὸν σίδηρον. Οὐδέποτε ἀνὴρ ὑπῆρξε μᾶλλον θαυμαστῆς τοῦ Σκόβελεφ ἐν ὥρᾳ μάχης. Ἄπανταχοῦ, ὅπου ὑπῆρχε κίνδυνος, ἦτο παρών.

Ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ φίλος, ὁ κ. Βερισαγκίν, ὁ ἔξοχος στρατιωτικὸς ζωγράφος, ὅστις τὸν συνώδευε εἰς τὸν Αἰμόν, μᾶς ἀπεικονίζει αὐτὸν, ὑψοῦντα τὸ μέγα αὐτοῦ σῶμα ἀπέναντι τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν, τῶν συριζόντων ἄνωθεν καὶ γύρω αὐτοῦ, καὶ διερχομένων ἀνὰ μέσου τῶν κνημῶν. Τότε ὁ Σκόβελεφ, ἐπιδεικνύων γενναϊότητα ἐβράδυνε τὸ βῆμα ἦτο χαρῆς καὶ εὐπρεπῆς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κινδύνῳ. Τὸ ἐκ κιτρίνης μενάζης σημάτιόν του, διάτρητον ἐκ τῶν σφαιρῶν, κατεσχισμένον ἐκ τῆς συμπλοκῆς ὅπερ ἔψαυσα, εὐωδίαζε ἐκ διπλῆς ὀσμῆς, πυρίτιδος, καὶ ἰου. Ἠγάπα τὸν κίνδυνον τοσοῦτον, ὅσον ὁ Μουράτ, τὸν ὁποῖον, καὶ αὐτοὶ οἱ κοζάκοι ἐχειροκρότουσαν κρατοῦντες τοὺς μικροὺς τῶν ἵππους, μὲ τὴν μακρὰν αὐτῶν χαιτήν, ὅπως τὸν ἴδωσιν ἐπιτιθέμενον. Ἐμίσει τοὺς Γερμανοὺς, ἐξ ἀντιθέσεως χαρακτῆρος. Ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Τζάρου, ἵνα παραστῆ εἰς στρατιωτικὰς τινας παρατάξεις ἐν Βερολίνῳ ὁ στρατηγὸς Σκόβελεφ ἐξεδύθη ἐν φορητῇ κλίνῃ, αὐτὸς ὅστις, ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, ἔμενε πάντοτε ἐν στολῇ, μὲ τὸ

ἕξιφος παρὰ τὸ πλευρόν. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀφίξεώς του ἐν Βερολίνῳ εἰς σταθμὸν τινὰ ἐξελέγξεως ὑπάλληλός τις, τῷ ἐζήτησε τὸ εἰσιτήριον του.

Ἐκοιμώμην, μὲ ἀφύπνισας, ἄφησόν με ἤσυχον !

Τὸ εἰσιτήριον σας Κύριε !

Δὲν ἔχω καὶ ἐπομένως δὲν θὰ σοὶ δώσω.

Κάλλιστα, καταβῆτε λοιπόν.

Δὲν θὰ καταβῶ, παρὰ, ἐὰν θελήσω.

Προσέξατε θὰ καλέσω τὴν ἀρχήν.

Ἔπαγε κάλεσον ὄντινα θέλεις ; καὶ ἐν τῷ ἅμα ὁ διευθυντῆς τοῦ σταθμοῦ, οἱ ὑπάλληλοι, οἱ τῆς ἀστυνομίας, πάντες κατέφθασαν. Καταβῆτε, Κύριε, δὲν ἔχετε εἰσιτήριον τίς εἴσθε ;

Τότε μετὰ τῆς κακοτρόπου εὐχαριστήσεως ἵνα ἴδῃ ἀπάσας τὰς κεφαλὰς ἀποκαλυπτομένας ἐνώπιόν του, καὶ τὰ μέτωπα κλίνοντα ὁ στρατηγός, ἀπήντησε μετὰ ὕψους ὑπερηφάνου. Εἶμαι ὁ στρατηγὸς Σκόβελεφ ἀπεσταλμένος τοῦ Τζάρου, καὶ προσέθηκεν εἰς τὸ ἐπίθετον αὐτοῦ μετὰ δεικτικότητος, ἐπεθύμουν νὰ εἶπω εἰς τοὺς ἐμοὺς Πρώστους ὅτι ἐν τῷ τόπῳ μου ὀνομάζομαι Σκόβελεφ ἢ ἐμπροσθοφυλακῆ.

Ἐνθυμούμεθα τοὺς ἐν Παρισίους λόγους του, τοὺς τοσοῦτον κροτήσαντας. Ὁ στρατηγὸς ὄφειλε νὰ ἐπισρέψῃ εἰς τὰ ἴδια. Ὅταν δὲν ἐμάχετο ἔγραφεν. Ἀφῆκε σωρὸν σημειώσεων θαυμασῶς συντεταγμένων περὶ τῶν μαχῶν ὧν μετέσχε, περὶ τῶν εἰσακτέων στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων, περὶ τῶν στολῶν τοῦ ἐφοπλισμοῦ, τῆς τροφῆς τοῦ στρατοῦ κ.τ.λ. Ἦτο νυμφευμένος, καὶ διαζευγμένος, ὁ γάμος αὐτοῦ διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας. Φοβερόν τι δυστύχημα τῷ ἐπηκολούθησε, ἡ δολοφονία τῆς μητρὸς του, ἐν ἐνέδρᾳ παρὰ τινος ἀξιωματικοῦ, ὅστις, ἵνα διαφύγῃ τὴν δικαιοσύνην νῦτοκτόνησεν. Ὁ συμπαθὴς στρατηγός ὁ οὐδὲν φοβούμενος ἔκλαυσε τότε ὡς παιδίον.

Φρικίασιν αἰσθάνεται ὁ βλέπων, τὸν Σκόβελεφ κλαίοντα, ἔλεγε εἰς τῶν φίλων του.

Ἄγαθόν, καὶ εὐφυὲς μειδίωμα, ὕψου ἐνίοτε τὸν μακρὸν ξανθὸν πώγωνά του στρατιώτου τούτου, ὅστις διελογίζετο νὰ πέσῃ ἡ-

μέραν τινα ἐκ τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν νίκῃ καὶ θριάμβῳ. Ἐν τούτοις ἀπέθανεν ἐπὶ κλίνης ἐν Νοσοκομείῳ.

Παραθέτομεν ᾧδε, τὴν τελευταίαν ἐπιστολὴν του, ἣν ἔγραψε τρεῖς μῶλις μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅτε ἀφῆκε τοὺς Παρισίους.

Φίλτατε κύριε.

Ἄναχωρῶ περίλυπος, ὅτι ἔλειψα ἐκ τῆς συνεντεύξεως ὑμῶν, ἀλλὰ θὰ συνανηθῶμεν πάλιν, καὶ χάρις τῷ Θεῷ, ἐλπίζω ὅτι οἱ ἀγαθοὶ Γερμανοὶ, δὲν θὰ ἐμποδίζωσι πάντοτε τοὺς προτιθεμένους νὰ ὁμιλῶσιν, οὐδὲ, θὰ γίνωνται ἐμποδὸν μεταξύ τῶν ἐν Παρισίῳ φίλων μου, καὶ ἐμοῦ.

ΣΚΟΒΕΛΕΦ.

Φεῦ! δὲν ἔχει πλέον νὰ μισῇ τοὺς ἀγαθοὺς Γερμανοὺς· οὗτοι δὲ, δὲν θὰ φοβῶνται τοῦ λοιποῦ αὐτόν.

Ἀβγούστος, 1882.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΒΑΛΣΑΜΑΚΗ

Σ. Π. Σ. Δύο καλλίστων δεσποινίδων τὰ ὀνόματα συγκαταλέγει ἀσμένως φέτος ἡ «Ποικίλη Στοά» ἐν τῷ πλουσίῳ κύκλῳ τῶν εὐγενῶς συμμετασχουσῶν ἐλλογίμων κυριῶν, τῶν κκ. Αἰκατερίνης Μ. Καζαντζῆ καὶ Μελπομένης Βαλσαμάκη. Ἡ δεσποινὶς Αἰκατερίνη Καζαντζῆ, κόρη μουσοτραφῆς καὶ ἄριστα μεμορφωμένη ἐντὸς μικροῦ θέλει φέρει εἰς φῶς πλήρη τὴν μεταγλώττισιν τοῦ Genie du Cuhistianisme τοῦ γνωστοῦ φιλέλληνος καὶ ποιητοῦ Chateaubriand, οὗ περικοπή εἶναι τὸ δημοσιευόμενον περὶ Μεταναστεύσεως τῶν φυτῶν. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τινῶν χωρίων ὑπὸ ἐγκρίτων λογίων ἐπιδοκιμασθέντων, ἡ ὄλη τοῦ ἔργου ἐπιτυχία ἔσεται πλήρης, καὶ καθ' ὅλα ἀξιόλογος. Τοῦτο ἀγγέλλει μετὰ πάσης εὐχαριστήσεως ἢ διεύθυνσις τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», χαίρουσα διότι ἡ ἐργασία τοιοῦτου ἔργου θέλει καταδείξει τὴν φιλοπονίαν καὶ τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα τῆς ἀξιολόγου ἡμῶν συνεργάτιδος.

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΠΑΡΕ

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 20 Αὐγούστου 1882.

Ἀξιότιμε Κύριε Γ. Ἀρσένη,

Ἐλαβον τὴν λίαν φιλόφρονα ἐπιστολὴν σας.

Τὴν «Ποικίλην Στοάν» θεωρῶ ἔργον πολὺ χρήσιμον, διότι εἶνε ἀνάγνωσμα τερπνόν ἅμα καὶ σπουδατον. Τοιοῦτου εἴδους ἔργα τελειοποιούμενα θέλωσι γίνεαι προξενὰ ἀληθοῦς κοινωνικοῦ ἀγαθοῦ. Εὐχαρίστως λαμβάνω μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἡμερολογίου, ἀφοῦ ἐπιεικῶς ἐπιμένετε πιστεύων, ὅτι εἶμαι ἀρμόδιος εἰς τοῦτο. Συνημμένην ᾧδε εὐρίσκετε βιογραφικὴν σκιαγραφίαν τοῦ Ἀμβροσίου Παρέ. Ἐὰν ἐγκρίνετε, φιλοξενήσατε αὐτὴν ἐν τῇ φιλῇ «Ποικίλῃ Στοᾷ».

Ἀέξασθε, ἀξιότιμε Κύριε Ἀρσένη, τὴν ἔκφρασιν τῶν μᾶλλον διακεκριμένων πρὸς ὑμᾶς αἰσθημάτων.

Γ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ.

Ὁ γάλλος Ἀμβρόσιος Παρέ (Ambroise Paré), ὁ ἐπικληθεὶς πατὴρ τῆς νεωτέρας χειρουργίας, ἐγεννήθη ἐν τῇ πόλει Laval τῆς ἐπαρχίας Maine ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἔτος 1510, ἐκ μικρᾶς καὶ πνευστάτης οἰκογενείας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις ἐξήσκησεν οὐσιωδεδεσάτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς προόδου τῶν ἱατρικῶν ἐπιστημῶν, ἤμασε κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, ἣτις ἀνέδειξε πάντας τοὺς μεγάλους μυσταγωγοὺς τοῦ νεωτέρου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Παρέ πρόκειται ἐν τῶν πολλῶν ἀλλὰ πάντοτε ἀξιοσημειώτων παραδειγμάτων τῆς ἀκατανικήτου δυνάμεως τῆς θελήσεως ἡμᾶλλον τῆς κλίσεως τινῶν ἀνθρώπων πρὸς τι ἔργον. Ἐστερεῖτο τῶν πάντων. Ἠγνόει δὲ τὰ στοιχειώδη ἐκείνα γράμματα, τὰ ὅποια ἐδιδάσκοντο οἱ συνηλικῶται αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἐγένετο ἐπομένως πράγματι ὁ δημιουργὸς τῆς τύχης του. Κατόρθωσε πρῶτον νὰ ἐκμάθῃ σχεδὸν ἄνευ διδασκάλου τὴν ἰδίαν γλῶσσαν γραμματικῶς. Εἰς αὐτὴν δὲ ἀνέγνωσεν ἐν μεταφράσεσι τινὰ τῶν ἱατρικῶν συγγραμμάτων τῆς ἀρχαιότητος. Αἱ πρόοδοι αὐτοῦ εἰς τὴν χειρουργικὴν ὑπῆρξαν ταχείαι. Διέτριψεν ὡς βοηθὸς ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἐν τῷ ἐν Παρισίῳ νοσοκομείῳ Hôtel-Dieu, ἔνθα ἐξετέλεσε τὰς πρώτας αὐτοῦ ἐγχειρίσεις μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας.

Ὁ χειρουργὸς ὁ Παρὲ θέλει ἀείποτε θεωρηθῆ ὡς εἰς τῶν καθιδρυτῶν οὕτως εἰπεῖν τῆς χειρουργίας. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ τι ἴδιον εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρός. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐξ ἐπαγγέλματος στρατιωτικὸς χειρουργὸς τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Ἀπὸ τοῦ 1536, ἦτοι ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας του ἀφοσιούται εἰς τὸ στάδιον τῆς στρατιωτικῆς χειρουργίας ἐν τοῖς στρατοῖς τῆς πατρίδος του, διακρίνεται ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τριάκοντα ὄλα ἔτη λαμβάνει μέρος εἰς ὄλας τὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συχνὰς τῶν γάλλων ἐκστρατείας. Οὕτως εἰς τὸν Παρὲ ἀνήκει ἡ δόξα, ὅτι ἐγένετο ὁ καθιδρυτὴς τῆς ἐν Γαλλίᾳ στρατιωτικῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, ἥτις ἐπὶ τῶν μεγάλων τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς αυτοκρατορίας πολέμων τοσοῦτον ἐδοξάσθη καὶ προήχθη ὑπὸ τῶν Desgenettes, Percy καὶ Larrey. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν κινήσεων τῶν στρατοπέδων καὶ τῶν ἀσχολιῶν αὐτοῦ, ὁ Παρὲ τελειοποιεῖ τὴν πρώτην αὐτοῦ φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀγωγὴν, ἀκαταπαύστως διδασκόμενος καὶ συγκροτούμενος διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ διὰ τῆς πείρας. Οὕτω ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὠφελούμενος ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις κατὰ καιροὺς διατριβῶν του, ἀπέκτησε δι' ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἕτερον τοὺς βαθμοὺς τοῦ πτυχιούχου καὶ τοῦ προλύτου, καὶ τέλος τὸν τοῦ Δόκτορος τῆς χειρουργίας τῇ 18 Αὐγούστου 1554. Κατὰ τὰς ἐν Παρισίοις διατριβὰς αὐτοῦ, ὁ ἐπιφανὴς στρατιωτικὸς χειρουργὸς ἐθεράπευε μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἐκ τῶν τότε συνεχῶν μονομαχιῶν τραυματιζομένους εὐγενεῖς. Τῷ 1562 ὁ Παρὲ διορίζεται πρῶτος βασιλικὸς χειρουργός. Ὑπηρέτησε δ' ἔκτοτε ὡς τοιοῦτος τοὺς βασιλεῖς Κάρολον τὸν 9ον καὶ Ἐρρίκον τὸν 3ον. Ὁ Παρὲ ἦτο διαμαρτυρούμενος. Ὁφείλει δὲ εἰς τὸ ἱατρικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, ὅτι ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλίγων διαμαρτυρομένων οὗς ἐφρόντισεν ὁ Κάρολος ὁ 9ος νὰ σώσῃ ἀπὸ τῆς φρικταλέας σφαγῆς τῆς νυκτὸς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ἣν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς διέταξεν. Οὗτος ὁ βασιλεὺς ἀπένειμε τῷ Παρὲ τὸ ἀξίωμα τῆς εὐγενείας μετ' οἰκοσήμεου, φέροντος τοῦτο τὸ λόγιον «*Εἰ γὰρ μὲν ἐπέδεσα, ὁ δὲ Θεὸς ἐθεράπευσεν αὐτὸν*» (Je le pansay, Dieu le guarist).

Τὸ ἔργον τοῦ Παρὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἱατρικῆς ἀσφαλίζει αὐτῷ τὴν ἀθανασία. Ὅπως φθάσει ὅπου ἔφθασε, ἐδέησε διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς του νὰ κατισχύσῃ τῶν προσκομμάτων, ἅτινα ἀντέτασσον αὐτῷ καὶ ἡ πενιχρότης τῶν οἰκογενειακῶν μέσων του καὶ ἡ βαρβαρότης τῆς ἐποχῆς ἐν ἣ ἔζη. Ἐν τῇ χειρουργίᾳ ἐποίησε πλείστας καὶ οὐσιώδεις ἀνακαλύψεις. Ἐπιστεύθη, ὅτι διὰ μόνης τῆς μεγαλοφυΐας του εὔρε τὴν μέθοδον τῆς ἀπολινώσεως, ἥτοι τῆς ἐπιδέσεως τῶν ἀρτηριῶν. Ἄλλ' ἡ λαμπρὰ αὕτη μέθοδος, ἣν πρῶτος ἐν τῇ νεωτέρᾳ Εὐρώπῃ ἐνήργησεν ὁ Παρὲ, ἦτο γεωστή εἰς τοὺς ἀρχαίους ἑλληνας ἱατροὺς, ἐξ ὧν διάφοροι περιγράφουσιν αὐτὴν λεπτομερῶς. Λίαν εὐκρινῶς περιγράφει τὴν μέθοδον ταύτην καὶ ὁ Παῦλος ὁ Αἰγινίτης, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸν ἔβδομον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα. Ἐὰν ἤδη λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Παρὲ ἔλαβε γνῶσιν τῶν κυριωτέρων ἔργων, ἰδίως τῶν χειρουργικῶν, τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων καὶ ἀράβων ἱατρῶν ἐκ μεταφράσεων λατινικῶν καὶ γαλλικῶν, δύσκολον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι οὐδεμίαν περὶ ἀπολινώσεως εἶχε λάβει ἐκείθεν νύξιν. Ὁ Παρὲ ὑπῆρξεν ὁ ἀρχαιότατος τῆς νεωτέρας Εὐρώπης ὀφθαλμολόγος. Ἠσχολήθη δ' ἐπιτυχῶς ἐπὶ τῶν πλείστων κλάδων τῆς χειρουργίας.

Ἐν συνόλῳ τὸν ἔξοχον ἐκείνον ἄνδρα διέκρινεν ὁ ἔρος τῆς ἀληθείας, καὶ μεγίστη φιλανθρωπία. Αἱ ἀρεταὶ δὲ αὐταὶ ἔχουσιν οὕτως εἰπεῖν ἑκατονταπλασίονα ἀξίαν εἰς τὴν σκοτεινὴν καὶ βάρβαρον ἐκείνην ἐποχὴν. Διότι αἱ προλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν τοιαῦται, ὥστε καὶ αὐτῆς ὁ φύσει ἐπιστημονικὸς νοῦς τοῦ Παρὲ ὑπέκυπτεν ἐνίοτε εἰς αὐτάς. Οὕτω λόγου χάριν ἐπίστευε καὶ οὕτως εἰς τὰς μετὰ ἀκαθάρτων πνευμάτων μαγικὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Περιέγραψε δὲ λεπτομερῶς μετὰ γελοίας πεποιθήσεως ἐν τισὶ χωρίοις τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ τὴν ἱεραρχίαν τῶν πνευμάτων τούτων, ἀποδίδων τὸ οἰκεῖον ὄνομα εἰς ἐκάστην τάξιν τῶν διαθόλων. Ἄλλ' ἐὰν δὲν κατόρθωσεν ὁ ἔξοχος οὗτος ἀνὴρ ν' ἀπαλλαγῇ καθ' ὀλοκληρίαν τῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς του, ὑπῆρξεν οὐχ ἥττον πολὺ ἀνώτερος αὐτῶν καὶ ἀνεδείχθη πράγματι εἰς τῶν λαμπρῶν φανῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα

διά τε τὰς ἐπιστημονικὰς συμβολὰς αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ

Σ. Π. Σ. Τῷ ἐγκρίτῳ λογίῳ καὶ διαπρεπεῖ φίλῳ τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» ἀξιολίμῳ Κῶ Γεωργίῳ Τυπάλδῳ Κοζάκῃ, τῷ τοσαύτας διατρέφοντι ἀγαθὰ καὶ παρηγόρους προσδοκίας ὑπὲρ τῆς ἐμψυχώσεως τοῦ ἔργου ἡμῶν καὶ δημοσίᾳ ἀπονέμομεν τὰς ἐνδομύχους ἡμῶν εὐχαριστίας, δι' ὅσα πολυτίμωι εἰργάσατο καὶ ὑπισχνεῖται εἰς τὸ μέλλον πρὸς εὐόδωσιν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς».

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΡΑΝΙΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Κατὰ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν, ὅτι σπέρμα σὸν ἐστίν
(Γεν. κειφ. κα΄. 13.)

Δύο ὄντα μία γυνὴ καὶ ἓν παιδίον ἐπορεύοντο ποτὲ κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους, πρὸς τὴν ἔρημον. Ἐβάδιζον δὲ τεθλιμμένοι καὶ καταβεβλημένοι, διότι ἐγκατελίμπανον τὸ μὲν τὴν πατρικὴν στέγην, ἣ δὲ τὸν νυμφικὸν θάλακμον, πρὸς ἃ οὐδέ ποτέ τις ἀποτείνει τὸ ὕστατον χαῖρε ἄνευ συντριβῆς καρδίας.

Ἡ Ἄγαρ εὐτεκνος ἀναδειχθεῖσα εἶχεν ἐπισκιάσει τὴν Σάραν τὴν νόμιμον σύζυγον τοῦ Ἀβραάμ. Ἀλλ' αὕτη εὐερέθιστος οὖσα καὶ προσβληθεῖσα ἐκ νέου ὑπὸ ἐκείνης κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Ἀβραάμ ν' ἀποπέμψῃ ὀριστικῶς ἐκείνην, ἣτις εἶχε δώσει τῷ σύζυγῳ αὐτῆς τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ Ἰσμαήλ. Οὕτω λοιπὸν ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μὴ ἔχουσα τοῦ λοιποῦ ἄλλην ἐλπίδα καὶ στήριγμα εἰμὴ τὸν θεόν, ἐβάδιζον, ἐβάδιζον πάντοτε πρὸς τὴν ἔρημον.

Ἀλλὰ τί θὰ εὕρωσιν εἰς τὴν ἔρημον; Τὸ ἀπέραντον τοῦ ἐξ ἄμμου ὠκεανοῦ. Ἀλλὰ τί λέγω. Ὁ Ἰσμαήλ εὗρεν ἐκεῖ ἤδη δίψαν

καὶ δίψαν θανάσιμον. Δίψῳ λέγει, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἤδη ἀπεσύρθη ἵνα μὴ ἴδῃ θνήσκον τοῦτο, τὸν καρπὸν τῶν σπλάγγων τῆς!! Ἀλλὰ μὴ φοβοῦ, Ἄγαρ, ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ Ἀβραάμ ἐφάνη ἀνοικτίρμων πρὸς τὸν Ἰσμαήλ σου, ὁ θεὸς δὲν ἔχει τοὺς αὐτοὺς λόγους μὲ ἐκείνην, ἵνα τὸν μισήσῃ. Μὴ φοβοῦ, οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ μᾶς ἀγαπῶσι συχνάκις πλειότερον ἢ οἱ τῆς γῆς καὶ ἰδοὺ ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν ἔρχεται νὰ σοὶ δεῖξῃ ὕδωρ τὸ ὅποιον μέλλει νὰ σώσῃ τὸν υἱὸν σου καὶ τὴν γενεάν του.

Ὁ Ἰσμαήλ ἀνεκάλυψε τὸ ζῶν ὕδωρ εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως βραδύτερον ὁ Σαμψὼν ἔμελλε νὰ εὕρῃ τὴν μελικερίδα ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ζῶην ἐν τῷ τάφῳ. Ὑπῆρξεν εὐγνώμων πρὸς αὐτό. Ἐνεκαθιδρύθη ἐκεῖ καὶ κατόκησε τὸ βόρειον τῆς μεγάλης ταύτης χερσονήσου, ἣτις ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν τέκνων του, ἅτινα διέμειναν εἰς αὐτὴν ἐξ ὀλοκλήρου ὀνομάσθη Ἀραβία καὶ ἣτις ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ κόσμον κεχωρισμένον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, ἐνθα ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῶα, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρουσιάζωσιν ἑτέραν μορφήν, καὶ κυβερνῶνται ὑπ' ἄλλων νόμων.

Ἡ εὐρεῖα αὕτη χερσονήσος ἦν οὐδεὶς ποταμὸς διασχίζει, ἐφ' ἧς οὐδὲν ὄρος ὑψοῦται ἀρκούντως ὑψηλὸν ὅπως σταματᾷ καὶ διαλύει εἰς βροχὴν τὰ νέφη, ἣ ὅπως καλύπτεται ἀπὸ χιόνας εἰς τὰς καυστικὰς αὐτὰς ζώνας βασανίζεται ἀδιακόπως ὑπὸ τῆς δίψης. Ἀφθονοὶ τινες πηγαί, ἃς τὸ ἐρευνητικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὸ τῶν ζῶων ἐνστικτὸν ἀνεκάλυψεν καὶ αἵτινες ἐπιμελῶς διωχετεύθησαν ἐντὸς δεξαμενῶν ἢ βαθέων φρεάτων, ὑπὸ παναρχαίας ἀγαθοεργίας ἀφιλοκερδοῦς ἦν ἄγνωστος ἐπεδαψίλευσεν εἰς τοὺς ἀγνώστους τῶν μελλουσῶν ἐποχῶν, ἐπιδεικνύουσι κατὰ μακρὰς ἀποστάσεις τοὺς τόπους ἐνθα ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ συντηρήσῃ τὴν ζῶην του, ἀλλ' ἀπέχουσιν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου ὅπως αἱ μεγάλαι πόλεις ἀπέχουσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Εὐρώπῃ. Ἐκτὸς τούτων τῶν δεξαμενῶν, ὅμως, ἕτεραι πηγαὶ αἵτινες διέφυγον τὰς ἐρεύνας τοῦ ἀνθρώπου ἢ αἵτινες δὲν ἐπεσκειάσθησαν ὑπὸ τῶν ἐργασιῶν του, διατηροῦσι τὰ ὕδατά των διὰ τὰ θηρία τῆς ἐρήμου, διὰ τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις, ἅτινα κορέννυσι τὴν δίψαν αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν

τῷ αἵματι, ἢ διὰ τοὺς αἰγάγρους οἵτινες ἔντρομοι φεύγουσι πρὸ αὐτῶν.

Ὁ ἄνθρωπος δὲ κατοικῶν τὴν χώραν ταύτην τόσον διαφέρουσαν τῶν λοιπῶν ἄλλων ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ τὴν ἀναγκαιάν ἐκείνην ῥώμην ἵνα θριαμβεύσῃ ἐναντίον τῶν κακῶν πρὸς ἃ ἐκλήθη νὰ ἀγωνίζηται. Μυώδης, εὐκαμπτος, ὀλιγαρκής, ὑπομονητικός, γινώσκει ὡς ἡ κάμηλος, ὁ πιστὸς αὐτοῦ σύντροφος νὰ ὑπομένῃ τὴν δίψαν καὶ τὴν πείναν, τινες φοίνικες ἢ ὀλίγον κριθινὸν ἄλευρον ὅπερ ῥαντίζει ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀρκοῦσιν ὡς τροφή αὐτοῦ, τὸ ἄροστρον ὕδωρ, τὸ καθαρὸν ὕδωρ εἶναι δι' αὐτὸν τόσον σπάνιον, τῷ φαίνεται τόσον μέγα εὐεργέτημα τοῦ οὐρανοῦ ὥστε πολὺ ὀλίγη κλίσις ἔχει εἰς τὰ πνευματώδη ποιά, ἀλλὰ ζητεῖ τολμηρῶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τὰ ὀλίγα πλούτη ἅπερ αὕτη ὑποκρύπτει, διαπερᾶ αὐτὴν τολμηρῶς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ ἔχει ὑποδουλώσει ἅπαντα τὰ ζῶα, ἅτινα τὴν κατοικοῦσι, ἢ μᾶλλον συνφκειώθη πρὸς αὐτὰ ὡς φίλος.

Διὰ τοῦ θριάμβου τῆς φιλεργείας καὶ τοῦ θάρρους ὁ ἄνθρωπος δύνεται νὰ ζήσῃ ἐν Ἀραβίᾳ παλαιῶν ἐναντίον τῆς φύσεως, δὲν θὰ ἠδύνατο ὅμως νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ παλαίσῃ ἐναντίον τοῦ δεσποτισμοῦ. Ὁ Ἄραψ ὑπῆρξεν πάντοτε ἐλεύθερος, καὶ θὰ ἦνε πάντοτε τοιοῦτος, διότι ἡ ἀπώλεια τῆς ἐλευθερίας του θὰ συνεπήγετο καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπάρξεώς του. Αἱ πόλεις τῆς Ἀραβίας ἐξαίρουμένων τῶν τῆς Ἰεμένης εἶνε δημοκραταίαι καὶ ὁ Ἄραψ τῆς ἐρήμου δὲν ἀναγνωρίζει εἰμὴ τὴν πατρικὴν μόνον διοίκησιν. Ὁ Σεΐκης δὲ δημογέρον τῆς φυλῆς θεωρεῖται ὡς ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἅπαντα τὰ μέλη τῆς φυλῆς ταύτης καλοῦνται τέκνα του, ῥητορικὸν σχῆμα συχνάκις υἰοθετηθὲν καὶ παρ' ἄλλαις κυβερνήσεσιν ἀλλ' ὅπερ ἐν Ἀραβίᾳ μόνον εἶναι ἐγγὺς τῇ πραγματικότητι. Ὁ Σεΐκης συμβουλεύει τὸ τέκνον του πρὸς τὸ καλὸν του, οὐδέποτε διατάττει αὐτοὺς, αἱ ἀποφάσεις τῆς φυλῆς γίνονται ἐν τῇ συνλεύσει τῶν γερόντων, καὶ ἐκεῖνος εἰς ὅτινα δὲν συμφέρουσιν στρέφει τὸν ἵππον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐρημον καὶ ἐξακολουθεῖ ἄνευ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὴν μονήρη αὐτοῦ πορείαν.

Αἱ λέξεις ξένος καὶ ἐχθρὸς εἰσι συνώνυμοι διὰ τὸ τέκνον τῆς

ἐρήμου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ξένος δὲν ἔχει ἀποκτήσει δικαιώματα ξενίας γευθεὶς ἄλλας ἐν τῇ τραπέζῃ του, ἢ δι' εὐγενοῦς τινος ἐμπιστοσύνης ἄνευ οὐδεμιᾶς προτέρας σχέσεως ἐλθὼν νὰ καθεσθῆ παρὰ τὴν ἐστίαν του· τότε ὁ ξένος καθίσταται δι' αὐτὸν ἐρῶν πρόσωπον, θὰ διανεμηθῇ μετ' αὐτοῦ τὸ τελευταῖον τεμάχιον ἄρτου, τὸ τελευταῖον ποτήριον ὕδατος, καὶ ἐφ' ὅσον τῷ ὑπολείπεται ἔχνος δυνάμεως θὰ τὴν μεταχειρισθῆ πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὁ Ἄραψ εἶναι ἐξ ὄλων τῶν λαῶν ὁ μᾶλλον τιμῶν τοὺς παρελθόντας χρόνους, διαφυλάττει μὲ θρησκευτικὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γενεαλογίαν ὡς καὶ τὴν τῶν μᾶλλον πεφιλημένων αὐτοῦ ἵππων. Κληθεὶς ὅπως ἐν τῷ πλάνητι αὐτοῦ βίῳ ἀπκντᾶ ἀνθρώπους παντοῖου γένους δὲν θέλει ποτὲ νὰ λησμονήσῃ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν ὅπερ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ὑπέστησαν παρὰ τῶν προγόνων ἐκείνων οὕς συναντᾶ ἐν τῇ πορείᾳ του. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μνήμη αὐτοῦ εἶναι αἰωνία, ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτοῦ εἶνε ἀπεριόριστος καὶ ἡ ἐκδίκησις αὐτοῦ ἀνοικτίρμων.

Ἄλλ' εἶνε λίαν περίεργος ἡ σιωπὴ μεθ' ἧς ἡ ἱστορία καλύπτει τὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου μέχρις ὅτου ἀνεμίχθη ἢ μᾶλλον διεσταυρώθη διὰ τῆς κατακτήσεως μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη. Τρεῖς ἱστορικοὶ Ῥωμαῖοι ἀναφέρουσι μόνον τοὺς Σαββακηνούς ὡς ἀνταλλάσσοντας μετὰ τῶν ἐμπόρων τῆς αὐτοκρατορίας μέταξας καὶ ἀρώματα τῆς Ἰνδίας.

Ἡ μακρὰ αὕτη σιγὴ τῆς ἱστορίας διασχίζεται ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Ἄραβος Ἰῶβ ἢ οἱ μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Χριστοῦ ὑπελάμβανον ἐμπνευσμένην καὶ ἧς ἡ ἀπομειμακρυσμένη ἠχὼ ἀντηχεῖ εἰσέτι ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν συναγωγῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν ναῶν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶνε ὑπέρτατος ἐν τῇ συμφορᾷ αὐτοῦ.

Βιωτὸς γὰρ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος, καὶ πλήρης ὀργῆς· ἢ ὥσπερ ἄνθος ἀνήθησαν ἐξέπεσαν· ἀπέδρα δὲ ὥσπερ σκιά καὶ οὐ μὴ στη.

(Ἰῶβ κεφ. ιδ'. 1 καὶ 2).

Ἰνατὶ γὰρ δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς, ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναϊς ψυχᾶς;

(Ἰῶβ κεφ. γ'. 20).

Μνήσθητι δὲ, ὅτι πνεῦμά μου ἡ ζωὴ, καὶ οὐκέτι ἐπανελεύσεται ὁ ὀφθαλμός μου ἰδεῖν ἀγαθόν· οὐκ ἀτενεῖ μοι ὁ ὀφθαλμὸς ὀρῶντός με οἱ ὀφθαλμοὶ σου ἐν ἐμοί, καὶ οὐκ εἰμί, ὥσπερ νέφος ἀποκαθαρθὲν ἀπ' οὐρανοῦ.

Ἐάν γάρ ἄνθρωπος καταβῆ εἰς ἄδην, οὐ μὴ ἂν ἀναβῆ ἔτι, οὐδὲ μὴ ἐπιστραφῆ ἔτι εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, οὐδὲ μὴ ἐπιγνῶ αὐτὸν ὁ τόπος αὐτοῦ ἔτι (Ἰωβ κεφ. 5'. 1—14).

Εἶνε ὑπέρτατον ἐπίσης ὅτε συζητεῖ μὲ τὸν θεὸν του καὶ ἐπικαλεῖται ἐπὶ παρουσίᾳ του τὴν ἀνισότητά τῶν ἀμυντικῶν αὐτοῦ ὄπλων.

Τὴν χεῖρά σου ἀπόσχου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁ φόβος σου μὴ μὲ καταπλησέτω· εἶτα καλέσεις, ἐγὼ δὲ σοι ὑπακούσω ἢ λαλήσεις, ἐγὼ δὲ σοι δώσω ἀπόκρισιν. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι μου καὶ ἀνομίαι μου; τίνας εἰσὶ, διδάξόν με. Διὰ τί ἀπ' ἐμοῦ κρύπτη; ἤγησαι δὲ με ὡσπερ ὑπεναντίον σοι, ἢ ὡσπερ φύλλον κινούμενον ὑπὸ ἀνέμου ἐλαβηθήσῃ; ἢ ὡς χόρτω φερόμεν ὑπὸ πνεύματος ἀντίκεισαι μοι; Ὅτι κατέγραψας κατ' ἐμοῦ κακά, καὶ περιέθηκάς μοι νεότητος ἁμαρτίας. (Ἰωβ κεφ. 17' 21—27.)

Ἡ ὁ βίος σου ἀνθρώπινος; ἢ τὰ ἔτη σου ὡς ἡμέραι ἀνδρός; (Ἰωβ κ. 1.)

Ἐτέρα ἐπίσης εἰκὼν Ἀραβικὴ ἥτις διαπερᾶ τὸ σκότος ὕπερ καλύπτει τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους τούτου, εἶναι ἡ τῆς Ζηνοβίας θυγατρὸς Σέξκου τινὸς Ἀραβος, ἥτις ἀπώθησεν τοὺς Πέρσας, κατετρόπωσε πολλὰκις τοὺς Ῥωμαίους, ἐξέτεινε ἐπὶ τινα στιγμὴν τὸ κράτος τῆς ἐπὶ τῆς Συρίας καὶ τοῦ Εὐφράτου ἣν εἶχε κατακτήσει καὶ ἥς ἡ λαμπρὰ καὶ σχεδὸν Ῥωμαντικὴ ἀνάμνησις φέρεται εἰσέτι ἐπὶ τῶν μεγαλητέρων μνημείων τοῦ κόσμου, ἐπὶ τῆς Παλμύρας.

ΜΩΑΜΕΘ. Τὴν δεκάτην Σεπτεμβρίου 570 ἐπὶ τῶν δρίων τῆς Ἀραβίας Πετραίας ἐν τῇ πόλει Μέκκα ἐν τῷ μέσῳ τῆς φυλῆς τῶν Κορεῖς, ἥτις κατὰγεται κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τοῦ Ἰσμαὴλ γεννᾶται παιδίον τοῦ ὁποῦ οἱ πρόγονοι κατέχουσι ἀπὸ πέντε ἡδὴ γενεῶν τὴν κυριαρχίαν τῆς πόλεως. Ἐντὸς δύο μηνῶν ὁ θάνατος τῷ ἀφαρπάζει τὸν πατέρα του καὶ ἐντὸς ἐξ ἑτῶν τὴν μητέρα αὐτοῦ. Ὁ ὀρφανὸς ἀνατραφεῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ του Ἀββού-Θαλέθ ἀποδύεται εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμπορίου. Ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν ἐτῶν ὀδοιπορεῖ ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν ἡλικίᾳ δεκαοκτώ ἐτῶν ἡ κανονικότης τῆς διαγωγῆς του, ἡ εἰλικρίνεια τῶν λόγων του, ἡ συμφωνία τῶν ἔργων μὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ τὸν καθιστῶσιν ἄξιον τοῦ ὀνόματος Ἀλ-ἀμίν (πιστὸς), ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὁ μεμυημένος διὰ τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων τῶν χωρῶν,

αὶ διέτρεξεν ῥίπτει τὸ βλέμμα περίξ αὐτοῦ, βλέπει τοὺς μὲν Ἀραβας διηρημένους εἰς φυλὰς ἀντιζήλους καὶ προσθεύοντας τοὺς μὲν τὴν εἰδωλολατρείαν, τοὺς δὲ παρεφθαρμένον τινα Ἰουδαϊσμόν, τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διηρημένους εἰς ἀπείρους κίρσεις, αἵτινες κατεσπαράσσοντο ἀμοιβαίως μετὰ λύσσης. Αὐτὸς μόνος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγροίκων καὶ ἀμαθῶν λαῶν πεποικισμένος μὲ ἄπειρον μνήμην, μὲ ζωηρὰν εὐγλωττίαν, καὶ μὲ σπανίαν τοῦ πνεύματος ἐτοιμότητα, μὲ Ῥωμαλέαν κρασιν μὲ θάρβρος ἀκλόνητον ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν περικυκλούντων αὐτόν. Μαντεύει ὅτι τὸ ἔδαφος δὲν περιμένει εἰμὴ τὸν σπόρον καὶ ἀρχίζει νὰ σκέπτηται ὅτι ἡδύνατο νὰ ἦτο καὶ αὐτὸς κλητὸς καθὼς καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας ὅπως διδάξῃ τὰ δόγματα νέας θρησκείας. Μετ' οὐ πολὺ παρουσιάζεται πρὸς τὸν λαὸν ὡς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς πᾶς ἰδρυτῆς λατρείας ἀρχίζει νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν καταδρομὴν αὐτοῦ. Καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Κορείστικῶν ὡς ψευδῆς προφήτης ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Μέκκαν ὡς φυγὰς καὶ ἐκ ταύτης τῆς φυγῆς, ἥτις ἀντιστοιχεῖ καθ' ἡμᾶς μὲ τὴν Παρασκευὴν 18 Ἰουλίου 622 γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐγίρα, ἥτις σημαίνει Ἀραβιστὶ φυγὴν, ἄρχεται διὰ τὸν κόσμον τρίτη χρονολογία.

Ἡ Μέδινα ὑποδέχεται τὸν φυγάδα, ἐνταῦθα συννοοῦνται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ του, ἐνταῦθα συναθροίζεται στρατός. Τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα διανοίγει ἑαυτῷ ὁδὸν πρὸς τὴν πόλιν, ἥτις ἐξώρισεν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ κατὰ τὴν 12 Ἰανουαρίου 630 εἰσῆλθεν ὡς κατακτητῆς καὶ ὡς προφήτης ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα ἐτῶν. Τότε ὁ γηραιὸς προσβύτης προσέρχεται εἰς τὸν ναὸν καὶ κατακρημνίζει τὰ τριακόσια ἐξήκοντα εἰδῶλα χωρὶς νὰ ἐξαίρεση οὐδὲ τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσμαὴλ, τῶν προγόνων του. Τέλος μετὰ δύο ἔμπλεως τιμῶν καὶ σεβασμοῦ, μοναδικὸς προφήτης θρησκείας, ἥτις κατέχει νῦν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀρχαίου ἡμισφαιρίου, πρῶτος ἰδρυτῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις αὐξηθεῖσα ὑπὸ τῶν διαδόχων του περιέλαβε ἐντὸς ὀγδοήκοντα δύο ἐτῶν πλειοτέρας χώρας ἢ ὅσας οἱ Ῥωμαῖοι κατέκτησαν, ἀποθνήσκων ἐν Μεδίῃ, τὴν 3 Ἰανουαρίου 632 κατὰ τὴν Χριστιανι-

κὴν χρονολογίαν καὶ ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας οἱ ἀρχηγοὶ τῶν φυλῶν, ἃς ὑπέταξεν ἀναγκάζονται νὰ παραφυλάττωσι τὸ πτώμα αὐτοῦ, ὅπως πιστεύσωσιν ὅτι ἐκεῖνος ὅστις συνετέλεσεν τόσον μεγάλη ἔργα ἦτο θνητὸς ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι.

Τὸ ὄρφανὸν ἐκεῖνο παιδίον, ὁ φυγὰς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὁ θριαμβεύων οὗτος γέροντ ἐῖνε Μωάμεθ ὁ Προφήτης ὃν οἱ τῆς Ἀνατολῆς καλοῦσιν Μωάμεθ· Ἀμποῦλ-Κασσέμ.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ Ἡ διδασκαλία τοῦ Μωάμεθ εἶνε λίαν ἀπλή. Ἐμπεριέχεται ἐν τοῖς ἐξῆς τρισὶν θεμελιώδεσιν ὅροις. Τὸ ἐνιαῖον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν μέλλουσαν ἀνταπόδοσιν. Ἄπαντα ἡ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ στηρίζεται ἐν πρώτοις ἐπὶ ταύτης τῆς βάσεως, τὸ ἐνιαῖον τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς εἶναι, Θεὸς λέγει καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης του. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ σπεύδει νὰ καταρρίψῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀστέρων καὶ τῶν πλανητῶν. Ἀπορρίπτει τὴν Τριάδα τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος τοῦ ὁποῦ οὐδέποτε ἴσως ἠννόησε καλῶς τὴν ἔννοιαν, ὁ Θεὸς ἄνευ οἰκογενείας ἀνακράζει. Ἀπαγορεύω τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων ὡς ἐγγὺς τῇ εἰδωλολατρείᾳ.

Ὁ Ἄδης διαιρούμενος εἰς ἑπτὰ ὁμοκέντρος κύκλους ὅπως ὁ τοῦ Ἄντου δὲν θὰ ἦνε αἰώνιος εἰμὶ διὰ τοὺς ἀπίστους. Αἱ τοῦ Παραδείσου τέρψεις θὰ ἦνε αἰώνιοι καὶ ὁ ἔσχατος τῶν πιστῶν θὰ ἔχη πρὸς χοῦσὶν τοῦ δώδεκα Οὐροῦ ἢ κόρας μὲ μέλανας ὀφθαλμοὺς πεπραιοκισμένους ὑπὸ ἀκτινοβόλου καλλοῆς καὶ παρθενικῆς ἀγνότητος καὶ ἐξαιρετικῆς εὐαισθησίας, αἱ στιγμαὶ τῆς ἡδονῆς θὰ διαρκῶσιν ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἑκατονταπλάσαι ἄλλαι μεζίζονες τέρψεις θὰ καθιστῶσιν εὐτυχεστάτους τοὺς ἀξίους τῆς εὐδαιμονίας ταύτης.

Ὁ Μωάμεθ προσθέτει οὐχὶ μόνον τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων εἰσέτι ὡς καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν.

Ἡ ἠθικὴ τοῦ προφήτου εἶνε ἐπίσης ἀπλή ὅπως καὶ τὸ δόγμα αὐτοῦ, ὁπολῆγει εἰς τὴν ἀναγκαστικὴν ἐλεημοσύνην καὶ προσμένει δι' ἕκαστον ἰδιώτην εἰς τὸ δεκάτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς

προσευχὰς συνοδευομένας ὑπὸ λούσεων καὶ αἵτινες ὀφείλουσι νὰ γίνωνται πεντάκις τῆς ἡμέρας εἰς νηστείας καὶ εἰς τὸν ἱερὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀπίστων. Ἴδου μερικὰ ἐκ τῶν παραγγελεμάτων αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου. «Ἡ ἀρετὴ δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ στρέφῃ τις τὸ πρόσωπόν του προσευχόμενος πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ἢ τὴν Δύσιν ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἡμέραν, εἰς τὸ Βιβλίον καὶ εἰς τοὺς προφήτας, νὰ δίδῃ χάριν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης βοήθειαν εἰς τοὺς γονεῖς του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ εἰς τοὺς ὀδοιπόρους, νὰ ἐξαγοράζῃ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ νὰ ἐκπληρῇ τὰς προσευχὰς αὐτοῦ, νὰ ποιῇ ἐλεημοσύνην, νὰ τηρῇ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ νὰ δεικνύηται ὑπομονητικὸς ἐν τῇ καταφορᾷ τῆς τύχης ἐν τοῖς σκληροῖς καὶ βιαίοις καιροῖς. Οἱ πράττοντες οὕτως εἰσὶ δίκαιοι καὶ φοβοῦνται τὸν Θεόν.

«Ἐκεῖνοι ὧν αἱ γενναιοδωρεῖαι γίνονται χάριν ἐπιδείξεως δὲν θὰ ἐπισπᾶσωσιν εἰς ἑαυτοὺς οὐδεμίαν ὀφέλειαν ἐκ τῶν ἔργων των.»

«Ὁ βέλτιστος τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν ὁ μᾶλλον εὐεργετῶν τοὺς ὁμοίους του.»

Τὸ ξίφος εἶναι ἡ κλεῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ Ἄδου. Πανὶς αἵματος χυθεῖσα χάριν τοῦ Θεοῦ, λογίζεται μᾶλλον τῷ πιστῷ ἢ δύο μῆνες νηστειῶν καὶ προσευχῶν, καὶ τοῦ ἐν τῇ μάχῃ πίπτοντος ἅπαντα τὰ ἁμαρτήματα συγχωροῦνται. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως αἱ πληγαὶ αὐτοῦ θὰ λάμψωσι μὲ τὰ λαμπρότερα χρώματα θὰ ἀναδίδωσι τὰ λαμπρότερα ἀρώματα καὶ τὰ μέλη ἅτινα ἀπόλεσαν θὰ ἀντικατασταθῶσιν διὰ πτερόγων τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν Χερουβείμ.

Ἡ Μουσουλμανικὴ θρησκεία δὲν ἀνέχεται ποσῶς κληρὸν. Καὶ τὸ σῶμα τῶν Οὐλεμάδων οὐ ἡ διοργάνωσις ἄλλως προέρχεται ἐκ τῶν Σουλτάνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε σῶμα μᾶλλον σοφῶν ἢ ἱερέων κυριολεκτικῶς. Ὁ Μωάμεθ οὐδὲ μοναχοῦς προσθέτει ἐν τῇ θρησκείᾳ του, καταδικάζει τὴν μοναστικὴν ζωὴν, καὶ τὰ πρῶτα σημεῖα τῶν Φακιρῶν καὶ τῶν Δερβισῶν ἐφάνησαν τριακόσια ἔτη μετὰ τὴν Ἐγίραν.

Ὁ Μωάμεθ δὲν ἐγκατέλιπεν οὐδὲν ἔγγραρον. Κατὰ τὴν δόξαν

τῶν πλειοτέρων ἱστορικῶν ἠγνῶει μάλιστα νὰ ἀναγινώσκη καὶ νὰ γράφῃ, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐφρόντισαν νὰ συναθροίσωσιν ἐπιμελῶς τοὺς λόγους τοῦ ἐπὶ φύλλων φοίνικος ἢ ἐπὶ ὠμοπλατῶν ἀρνίου καὶ αἱ σελίδες αὗται ἐρριμμέναι ἀτάκτως ἐν τινι κιβωτίῳ, τοῦ οὐοίου μία ἐκ τῶν γυναικῶν τοῦ προφήτου εἶχε τὴν κλεῖδα, ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀβου-Βεκήρ δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως αὐτῶν, ἀποτελοῦσι δὲ τὸ Κοράνιον οὗ τινος τὸ ἥμισυ εἶναι εἰς στίχους καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς πεζὸν ἀλλὰ μετὰ ποιητικοῦ ὕφους γεγραμμένον.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ
ΑΥΤΩΝ ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ.

Οὗτος (ὁ Ἰσμαήλ) ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν· καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει. (Γεν. ἱστ. 12).

Ὅτε ὁ Μωάμεθ ἀπέθανεν ἐν ἔτει 632 τὸ κράτος αὐτοῦ τό τε κοσμικὸν καὶ τὸ θρησκευτικὸν περιελάμβανε τὴν χερσόνησον τῆς Ἀραβίας μὴ ἐκτεινόμενον περαιτέρω. Ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία καὶ ἡ Περσικὴ ἦσαν τότε περιπεπλεγμέναι εἰς μακρὰς καὶ ἄνευ ὀριστικοῦ ἀποτελέσματος· ἐχθροπαθείας ἐπὶ τῶν ποταμῶν τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἀρμενίας, οἱ δὲ φιλόδοξοι καὶ φανατικοὶ τοῦ Μωάμεθ ὄπαδοι ἐθεώρουν αὐτὰς ἤδη ὡς λείαν των. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀβου-Βεκήρ ἀμέσως διαδόχου τοῦ Μωάμεθ κατεκλείεσθαι αἱ δύο αὗται μεγάλαι αὐτοκρατορίαι. Ἡ Περσία ἀντέταξεν ἀσθενῆ ἀντίστασιν. Τινὲς νίκαι καὶ τινες πολιορκίαι ἔφερον τὰ Ἀραβικὰ ὄπλα ἀπὸ τοῦ Τίγρητος μέχρι τοῦ Ὀξοῦ καὶ ἀνέτρεψαν ὁμοῦ μὲ τὴν Σασσανιακὴν δυναστείαν τὴν ἀρχαίαν καὶ διάσημον θρησκείαν ἣν ἐπρέσβευεν. Ἐπτὰ ἔτη ἐνεργητικοῦ καὶ διαρκοῦς πολέμου ἤρκεσαν ὥπως ὑποτάξωσι τὴν εὐφορον Συρίαν ὑπερασπιζομένην ὑπὸ τῶν ὀχυρῶν πόλεων καὶ ὑπὸ πολυαρίθμων στρατῶν καὶ ὁ Καλίφης Ὀμάρ μάλιστα εἶχεν ἀ-

πενθῶναι χάριτας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῇ περατώσει τῆς ἐκστρατείας ταύτης ὅτε ὁ ὑποστράτηγος αὐτοῦ Ἀμρού τῷ ἀνήγγειλε τὴν ὀλοσχερῆ τῆς Αἰγύπτου ὑποταγὴν ἐν ἣ ἐκυμάτιζεν ἤδη ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἐτέρου ἡ τροπαιοῦχος αὐτοῦ σημαία. Μετὰ τινὰ καιρὸν οἱ Σαρακηνοὶ παρακολουθοῦντες τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικής ἐπεξέτειναν τὰς κατακτήσεις αὐτῶν μέχρι τῶν Στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τρίτη ἤδη ἐπαρχία ἀπεχωρίζετο διὰ παντός ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Αἱ ἐν τῇ Δύσει κατακτήσεις ἔθεσαν αὐτοὺς εἰς συνάφειαν μὲ νέους ἐχθροὺς καὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς μᾶλλον ἐνδόξου θριάμβους. Μετ' οὐ πολὺ ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῶν σπαραγμῶν τῶν Βασιγόθων καὶ τῆς διχονοίας ἣτις ἐπεκράτει μεταξὺ αὐτῶν προσκληθέντες δὲ καὶ ὑπὸ τῆς προδοσίας διέβησαν τὸ ἐπικείμενον ὄριον τῆς Μεσογείου καὶ δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ἐπεκαλοῦντο τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Πυρρηναίων.

Ἄν αἱ νίκαι τῶν Ἀράβων ἦσαν ταχεῖαι, αἱ διανοητικαὶ αὐτῶν πρόοδοι δὲν ὑπῆρξαν ἐλαχίστου λόγου ἄξια. Μεταβάντες αἰφνῆδως ἀπὸ τῆς βαρβαρότητος εἰς τὸν πολιτισμὸν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σπουδὴν μετὰ τῆς αὐτῆς ζήσεως μεθ' ἧς καὶ πρὸς τὰς κατακτήσεις, οὕτως ὥστε μετὰ τὸ πέρασ ἐνὸς αἰῶνος εὐρέθησαν ὡς οἱ μόνονί βέβηται ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἐπιστημῶν, αὐτοὶ μόνονι φωτίζοντες διὰ τῶν ἐφευρέσεων αὐτῶν τὸν ἐν ζοφερᾷ διανοητικῇ νυκτὶ καθύδοντα κόσμον, ἐνασχολούμενοι ἀκαταπαύστως νὰ αὐξάνωσι τὸ βάθος τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἃς οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ὄφειλον νὰ διαφυλάξωσιν ἀλλὰ τὰς ὁποίας ἐγκατελίμπανον εἰς τὴν ἀπώλειαν. Δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ προῖδῃ μέχρι ποῦ θὰ ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἡ θεσμὴ μεγελοφυτὰ μεσημβρινοῦ λαοῦ ὅστις ὄρμα μὲ σύμπασαν τὴν ἀκμαϊότητα ἐν τῷ σταδίῳ, ἐὰν δὲν περιορίζετο ἀμέσως ὑπὸ τῶν ὀρίων τῆς πολιτικῆς καὶ δὲν συνεσφίγγετο πανταχόθεν ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας τῆς ἐξουσίας.

Πολὺ ἐσυζητήθη ἂν τὸ Κοράνιον περιεῖχε, ἐν ἑαυτῷ τὰ σπέρματα τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐκπολιτίσεως ἣτις ἦνθησεν ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς Καλιφείας. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἐμὲ πιστεύω ὅτι ἐὰν δὲν ἐμπεριεῖχεν αὐτὴν, οὐχ' ἦττον δὲν ἀντεκεῖτο εἰς αὐτὴν, ὡς ἀρκούν·

τω; μαρτυρεῖ τὸ γνωστὸν ἀξίωμα τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Προφήτην «Πνεῦμα ἄνευ καλλιεργείας εἶναι ὡς σῶμα ἄνευ ψυχῆς καὶ ἡ δόξα συνίσταται οὐχὶ εἰς τὰ πλούτη ἀλλ' ἐν τῇ μαθήσει.» Οὕτω τοῦλάχιστον ὑπέλαβον αὐτοὶ οἱ ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι αὐτοῦ διάδοχοι, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐὰν ἀκολουθήσωμεν τὴν λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον αὐτῶν πορείαν.

Ὅτε οἱ βάρβαροι κατέκλεισαν τὴν Εὐρώπην, ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς στηριζόμενος εἰς δύο ψευδεῖς βάσεις, τὴν δουλείαν καὶ τὴν πολυθεϊάν εἶχε καταρρεύσει, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων δὲ ζοφερὸν διανοητικὸν σκότος ἐπεκράτει τρομερώτερον ἢ ὡς ἡ τὸ κατὰ τὴν πρῶτην ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐπικρατοῦν. Ἡ ἀποστολὴ τῆς ἐκπολιτίσεως ἥτις ἀείποτε διὰ μυστηριώδους τινος νόμου μετεδίδοτο ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ ἀπολύοντος αὐτὴν εἰς τὸν ἀποκτῶντα ταύτην λαόν, ἡ ἄλυσσος αὕτη ἡ ἐνοῦσα τὴν πρὸς τὴν πρόοδον ἀκάθεκτον ὁρμὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἐφαίνετο θραυσθεῖσα διὰ παντός, πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι ἐστὶναι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν φώτων ἦσαν ἐσθρασμέναι ἢ βεβηλωμέναι.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ζόφου τῆς νυκτὸς ταύτης ἀναφαίνεται ἡ ἡὼς νέας πνευματικῆς ἀναγεννήσεως ἀπὸ τοῦ τετάρτου διαδόχου τοῦ Μωάμεθ Ἀλῆ ὅστις ὅπως ὁ Σολομὼν ἐδημοσίευσεν ἀπάνθισμα γνωμικῶν. Ὁ ἀντίζηλος καὶ διάδοχος αὐτοῦ Μοσασιάχ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀτυχῆς γενεᾶς τῶν Ὀμμιαδῶν ἐν Συρίᾳ ἐκαλλιέργησεν ἐπίσης τὴν ποίησιν καὶ τὰ γράμματα ἅτινα οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἔμελλον βραδύτερον νὰ ἐμφυτεύσωσιν ἐπὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἐδάφους. Ἀλλ' ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας ἤρχισεν ἐν Βαγδατίῳ ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Καλίφου Ἀλμανσοῦρ κατὰ τὸ 155 μ. Χ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Ἕλληνας αυτοκράτωρ Σέων ὁ Ἰσαυρὸς ἔκαυε τὰ βιβλία καὶ τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν, ὁ Ἀλμανσοῦρ ἐδεικνύετο ἐν μέσῳ μάλιστα τῶν πολιτικῶν διχονοιῶν ὁ ἐνδελεχὴς αὐτῶν προστάτης. Ἡ θεολογία ἡ νομικὴ ἡ ἀστρονομία ἡ ποίησις ἐνεθαρρύνθησαν καὶ ἐκαλλιεργήθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὁ Γεώργιος Baetislua ἰατρὸς χριστιανὸς ἐξ Ἰνδίας μετέφρασε κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ τὰ ἰατρικὰ συγγράμματα τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, Συριακῇ καὶ Περσικῇ γλώσσῃ γεγραμμένα.

Ὁ ἔγγονος τοῦ Ἀλμανσοῦρ Ἀροῦμ-Ἀρασχίδ οὕτινος ἡ ἐλευθεριότης ἐκάλυψε τὴν σκληρότητα ὑπερέβη ἔτι τὸν πάππον αὐτοῦ ἐν τῇ πεφωτισμένῃ προστασίᾳ ἣν ἐπεδαψίλευεν εἰς τὰ γράμματα. Ὁ Ἑλμανσὶν διαβεβαίει ἡμᾶς ὅτι οὐδέποτε ἐταξείδευε ἄνευ συνοδείας ἑκατὸν σοφῶν, οἵτινες συνώδευον αὐτὸν καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Οὕτως ἡ παιδεία ἠπλώθη ἀπὸ τοῦ θρόνου εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Παρὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν προλήψεις, ὁ Ἀροῦμ ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Ἰβν Μέσχια, βαθυτάτον μύστην τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τὴν φροντίδα τῆς διευθύνσεως τῶν μαθητῶν τῆς αυτοκρατορίας. Μετεκάλεσεν ὡσαύτως εἰς τὴν αὐτὴν αὐτοῦ Νεστοριανὸν τινα μοναχὸν Νισαβούρ καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὸν ἐν τῇ Κορασσὸν χώρα, ἥτις φαίνεται ὡς ἔδρα ἀρχαίας πνευματικῆς ἀναπτύξεως.

Ῥίψωμεν διαβατικῶς βλέμμα ὁμοῦ μὲ τὸν σοφὸν συγγραφέα τῆς Ἱστορίας τῶν Μαθηματικῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἰταλίᾳ M. Libri εἰς τὴν ἐπιβροχὴν ἣν οἱ Νεστοριανοὶ μοναχοὶ ἔσχον κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ Ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ, ἀντληθέντος ἐν μέρει ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης. Ἀπὸ τῶν πρώτων μετὰ Χριστὸν αἰῶνων παρατηροῦμεν τοὺς εὐλαβεῖς τούτους λογίους ὡς εἰρηνικοὺς προδρόμους τοῦ Μωάμεθ εἰσδύοντας ἐν Περσίᾳ ἐν Ἰνδίᾳ καὶ μέχρι τοῦ βάθους τῆς Σινικῆς διαδίδοντας τὴν πίστιν τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐπιστήμης καθ' ἕνα χρόνον ἐν τῇ ἐτέρᾳ ἐσχατιᾷ τοῦ ἡμισφαιρίου ἡμῶν ὁ μοναχὸς Νικόλαος μετέφραζεν διὰ τοὺς ἐν Ἀνδαλουσίᾳ Ἀραβὰς τὰ ἔργα τοῦ Διοσκορίδου. Ἀλλ' ὁ μᾶλλον ὑπερβᾶς τοὺς ἄλλους διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν αἷς προσήνεγκε τοῖς Ἀραβῶν εἶνε Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὅστις ἕνεκα τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ ἐπωνομάσθη Χρυσόβροχος. Ἐγεννήθη εἰς Δαμασκὸν περὶ τὰ τέλη τῆς ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος ἐκ λαμπρᾶς χριστιανικῆς οἰκογενείας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ μέγας βεζύρης ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Καλιφῶν Ὀμμιαδῶν τῆς Δαμασκοῦ, εἶδε ποτὲ ἐπὶ τῆς δημοσίας θέσεως μέγαν τινα ἀριθμὸν χριστιανῶν αἰχμαλώτων, οὓς εἶχον ἐκθέσει ἐκεῖ. Οἱ ἀγόμενοι δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς αὐτῶν ποινῆς ἐβρίπτοντο εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐνὸς μεταξὺ αὐτῶν καὶ συνίστων ἑαυτοῦς ταπεινῶς εἰς τὰς δεξιὰς των. Ὑπῆρχε Μοναχὸς τις Ἰταλὸς ὀνόματι Κόσμος συλληφθεὶς κατὰ

θάλασσαν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους. Ὁ μέγας Βεζύρης τὸν ἠρώτησε ποῖος εἶνε. Εἶμαι, ἀπήντησεν, δυστυχῆς μοναχὸς ὅστις διήλθον τὴν ζωὴν μου σπουδάζων τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ ὅμως ὁμολογῶ ὅτι μοὶ εἶνε ὀδυνηρὸν νὰ ἀποθνήσκω χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ μεταδώσω εἰς ἄλλους τὰς γνώσεις ἃς ἀπέκτησα. Ὁ Μέγας Βεζύρης ἐζήτηε πρὸ πολλοῦ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ ἄνθρωπον ὅστις νὰ δυνηθῆ νὰ τῷ δώσῃ ἀνατροφὴν ἀρμόζουσαν. Καταθελχθεὶς ὅτι εὗρεν ἠθασυρὸν ἐν αἰχμαλώτῳ θν ἔμελλον νὰ ἀπαγορεύσωσιν ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ αὐτὸν παρὰ τοῦ Καλίφου ὅστις τῷ παρεχώρησεν αὐτὸν ἄνευ δυσκολίας. Ὁ κόσμος ἀνέλαθε τὴν ἐλευθερίαν του κατ' ἐλίγον καὶ ἔγεινε ὁ φίλος τοῦ πατρὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ ὅστις ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του ἔμαθε μὲ θαυμασίαν πρόδον τὴν γραμματικὴν, ποίησιν, τὴν θεολογίαν, γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν καὶ τὴν Ἀριστοτέλειον φιλοσοφίαν ἣν ἔμελλε νὰ μεταφέρει εἰς τοὺς Ἀραβίους. Ἡ ἀξία Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξετιμήθη πρῶτῳ ὑπὸ τοῦ Καλίφου ὅστις ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου Βεζύρου. Ἀλλ' ὁ νέος ἐθίρευσεν ἄλλα μεγαλεῖα οὐχὶ γήϊνα. Ἐπέτυχε παρὰ τοῦ Καλίφου τὴν ἄδειαν νὰ ζήσῃ ἐν μοναστικῷ ἀναχωρητηρίῳ ἔνθα συνέγραψε τὰ πολυάριθμα αὐτοῦ ἔργα καὶ ἰδίως τὴν διαλεκτικὴν αὐτοῦ ἣν μετέφρασεν αὐτὸς ἐν τῇ ἀραβικῇ.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀνατολῆς, περιβόητοι τότε διὰ τὰς γνώσεις αὐτῶν καὶ διὰ τὰς ἐργασίας τῶν σχολείων αὐτῶν δύνανται ἐπίσης νὰ διεκδικήσωσι τὴν τιμὴν ὅτι εἰσήγαγον τοὺς Ἀραβίους εἰς τὰς ἐπιστήμας τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ ἱατρικὴ ἐκαλλιεργεῖτο τότε ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων οἵτινες ἐδίδαξαν αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀραβίους καὶ οὗτοι ἐτελειοποίησαν αὐτὴν μὲ τὴν ἐξέσιον ἐκείνην ἀγχίνουαν καὶ τὴν λεπτομερῆ καὶ ἔμμονον παρατηρητικότητα, ἣτις χαρακτηρίζει αὐτούς.

Ἡ λάμψις τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλ-Ρασχιδ Ἀλμαμούρ ὑπερέβη ἔτι τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ἡγεμόνος τοῦτου (813—833) ὅστις δικαίως ἐπωνομάσθη Μωαμεθανὸς Αὐγούστος ἡ αὐλὴ τῆς Βαγδάτης ὑπῆρξε τὸ ἄσυλον τῆς παιδείας πάσης θρησκείας ἣν αἱ ἐλευθεριότητες αὐτοῦ προσείλκυσον ἐξ Ἑλλάδος ἐκ

Περσίας καὶ ἐκ Χαλδαίας. Ἐν Βαγδάτῃ ὡς βραδύτερον ἐν Καρδούῃ τὰ πρῶτα ἀξιώματα τοῦ κράτους ὑπῆρξαν τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς ἀξίας καὶ τῶν γνώσεων. Ὁ Ἀλμαμούρ συνέλεξε ἐν ὄλκῳ ταῖς ἐπαρχίας τῆς ἀχανοῦς αὐτοῦ αὐτοκρατορίας τὰ χειρόγραφα ἅτινα τὸ ναυάγιον τῶν γραμμάτων εἶχε διασκορπίσει. Κιρβάνικ δλόκληρα εἰσήλθον ἐκ Βαγδάτης πλήρη ἐκ τῶν θησαυρῶν τούτων τῆς διανοίας πάραυτα μεταφρασθέντων κατὰ διαταγὴν τοῦ Καλίφου καὶ παραδοθέντων εἰς τὴν ἀκράτητον περιέργειαν τῶν Ἀράβων. Ὀλόκληροι οἰκογένειαι συμπεριλαμβανομένων τῶν γυναικῶν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν τέχνην τοῦ μεταφράζειν καὶ ἀπέκτησαν μετὰ γενεάς τινος κληρονομικὸν προτέρημα. Ἀλλὰ διὰ παραδόξου τινος ἰδιοτροπίας τοῦ ἀμαθοῦς τούτου ζηλωτοῦ τὰ πρωτότυπα ἅμα μεταφρασθέντα ἐκάησαν κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ τοῦ Ἀλμαμούρ ὅστις νικητῆς ὢν τῶν Ἑλλήνων ἀπῆτει παρ' αὐτῶν χειρόγραφα ὡς φρόνον.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς προόδους ταύτας τοῦ Ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Δύσει εἰς διάστημα ἐνὸς περὶπου αἰῶνος ἕτερος Ἀραβικὸς ἐκπολιτισμὸς ἄξιος ἴσως ἀντίζηλος τοῦ πρώτου. Ὁ μόνος βλαστὸς τῶν Ὀμμιαδῶν ὅστις διέφυγε τὴν γενικὴν σφαγὴν, ἣτις ἐπηκολυβύθησεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του κατέφυγεν ἐν Ἰσπανίᾳ ἔνθα ἵδρυσεν Καλιφάτον ἀνεξάρτητον τοῦ τῆς Βαγδάτης ὅπερ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἠθέλησαν νὰ κοσμήσωσι διὰ τῆς αὐτῆς φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς λάμψεως ἣν ἀντενάκλα τὸ πρῶτον. Ὁ μᾶλλον ἐνδοξὸς ἡγεμὸν τῆς δυναστείας ταύτης ἦν ὁ Ἀβδὲλ-Ραχμάν ὅστις ἐξισώθη κατὰ τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν πρὸς τὸν Ἀρούμ Ἀλρασχιδ τῆς Βαγδάτης. Ὅπως ἐκεῖνος ἐκαλλιέργησε τὰ γράμματα ἔθεσε σοφοὺς νόμους, ὅπως ἐκεῖνος ἐδέχθη πρεσβείαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς ἀνατολῆς ἣτις ἔμεινε κεχηνοῦα ἐνώπιον τῆς πολυτελείας καὶ καταπληκτικῆς μεγαλοπρεπείας τῆς αὐλῆς αὐτοῦ, ὅπως ἐκεῖνος ἤγειρε θαυμαστά οἰκοδομήματα καὶ ἐδημιούργησεν ἰδίως δύο λεύγας μακρὰν τῆς Καρδούης πόλιν δλόκληρον ἐκ μαρμάρων, πόλιν πρὸς τιμὴν τῆς ἀγαπητῆς αὐτοῦ Ζεΐρας, ἐξ ἧς ἀπένειμε τὸ ὄνομα εἰς τὴν νεόκτιστον πόλιν Ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνος ἰδίως ἔσχεν

ὡς υἱόν, ἄνθρωπον ὃν καλοῦσι «πατέρα τῶν γραμμάτων», καὶ ὅστις ὑπῆρξεν. καὶ αὐτὸς ὁ Αὐγουστος τῶν Ἀράβων τῆς Δύσεως Ἰ. Οὐακείμ ΙΓ.

Περίξ τῶν δύο τούτων ἐστιῶν τῶν φώτων ἀνταποκρινομένων πρὸς δύο μεγάλα πολιτικὰ κέντρα τῶν δύο Καλιφάτων, ἐπιρρέπουσιν ὡς δορυφόροι αἱ πρωτεύουσαι τῶν δευτερευόντων Κρατῶν, τὸ Κάιρον ἢ Καίροα ἢ Γέτζ. Πάντα ταῦτα τὰ κράτη συνδεόμενα διὰ τῆς αὐτῆς θρησκείας, κυριαρχούμενα ὑπὸ τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἐνούμενα διὰ τῆς αὐτῆς διαλέκτου ἀπετέλουν εὐρεῖαν δημοκρατίαν τῶν γραμμάτων. Ὁ Ἀραψ τῆς Ἰσπανίας εὕρισκετο ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τῶν ἀπομεμακρυσμένων ὄχθων τοῦ Νείλου καὶ ἡ δυτικὴ παραλία τοῦ Μαρόκου δὲν ἦτο ποσῶς ἐξορία διὰ τὸ τέκνον τοῦ Εὐφράτου. Δι' ὃ δὲν θέλομεν ποσῶς δικαιέσει ἐν τῇ πραγματεία ταύτῃ διὰ πολιτικῶν ὁρίων, ἅτινα οὐδέποτε τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἐγνώρισεν ἀδελφοὺς διττῶς πρὸς ἀλλήλους συγγενεῖς δ' αὐτοῦ αἵματος καὶ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ θὰ κατατάξωμεν αὐτοὺς κατὰ τοὺς διαφοροὺς κλάδους οὓς ἐκαλλιέργησαν ἄνευ δικρίσεως οὐρανοῦ ἢ πατρίδος.

Ὅπως ἀκολουθήσωμεν πορείαν ἀνιοῦσαν, θὰ ἀρχίσωμεν, ἐκνείον τῆς γενικῆς ἀκολουθηθείσης τάξεως, πραγματευόμενοι τοὺς Ἀραβας ἐν τῇ τελειοποιήσει τῶν γνώσεων ἃς ἔσχον ἐκ τῶν ἄλλων ἔθνων, θὰ μεταβῶμεν εἴτα εἰς ἐκεῖνας ἃς ἐκαλλιέργησαν ὡς αὐτόχθον προῖόν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν ὡς καὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῶν, καὶ εἴτα τελευτῶντες θὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἐπιδόσεως τῶν καλῶν τεχνῶν.

Ἡ μεγίστη καὶ ἡ μᾶλλον πραγματικὴ ἐκδούλευσις ἦν οἱ Ἀραβες προσέφερον εἰς τὸν πεπαιδευμένον κόσμον εἶνε κυρίως οὐχὶ ὅτι ἐδημιούργησαν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' ὅτι δὲν ἄφρασαν αὐτάς νὰ ἀπολεσθῶσιν. Ἀπληστοὶ παντὸς εἶδους γνώσεων, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσμαῆλ φαίνονται πεπρωτισμένοι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ οἰκιοποιοῦσθαι πρὸς τελειοποίησιν τὰς ἀνακαλύψεις τῶν ἄλλων ἔθνων, καὶ μεταδίδοντες ταύτας εἰς τὸ ἐκτεταμένον αὐτῶν κράτος νὰ παραδίδωσι αὐτάς ὡς κληρονομίαν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἀνθρωπίνης εὐμαθείας,

ἱστορία ὑπῆρξεν εἰς ἐκείνων οὓς οἱ Ἀραβες παρὰ τὸν ζῆλον αὐτῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τελειοποιήσωσιν. Διάδοχοι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων παρ' ὧν εἶχον δανεισθῆ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν εἶνε λίαν ἀμφίβολον ἂν οἱ Ἀραβες κατενόησαν τὰ αἰώνια πρότυπα ἅτινα οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἐκληροδότησαν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἢ ἂν κατενόησαν αὐτὰ δὲν ἠδυνήθησαν τοῦλάχιστον νὰ μιμηθῶσιν αὐτά. Τὸ πνεῦμα αὐτῶν μακρολόγον ἐκ φύσεως ἀντεμάχετο πρὸς τὴν ἀβρηνωπὸν βραχυλογίαν τοῦ Τακίτου ἢ τοῦ Θουκυδίδου. Ἡ μόνη ἀξία τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἐν τῷ εἶδει τούτῳ εἶνε καλὴ τις πίστις ἐν ταῖς κρίσεσιν, καὶ ἀφελῆς καὶ κεκοσμημένη ἀφήγησις τῶν συμβεβηκότων ἐπηρῶραζομένη ἐξ ὅλων τῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἱστορία μεγάλου κράτους γενικῶς εἶνε τι λίαν εὐρὴ δι' αὐτοὺς· καταμερίζωσιν ταύτην εἰς βιογραφίας ἢ εἰδικὰς ἱστορίας ἐπαρχιῶν ἢ πόλεων. Περιέργοι εἰς γενεαλογίας ὡς πάντες οἱ λαοὶ κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἡλικίαν, δὲν φεῖδονται τοῦ ἀναγνώστου ὅπως ἀναφέρωσι τὴν γενεαλογίαν ἐνδόξου τινος ἀνδρὸς ὡς καὶ τὴν περιφήμου τινος ἵππου. Ἀκριβέστατοι περὶ τὰς χρονολογίας αὐτῶν μέχρι μικρολογίας ἀκολουθοῦσι μετὰ ὑπερβολικῆς ἀκριβείας τὴν χρονολογικὴν τάξιν. Ὅπως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι μισοῦσι λίαν τοὺς ξένους, καὶ οἱ ἱστορικοὶ τῶν Ὀρμιαδῶν ὡς καὶ οἱ τῶν Ἀβασσιδῶν γέμουσι δειγμάτων τῆς κατὰ τῶν ξένων αὐτῶν μεροληψίας ὡς καὶ κολακείας πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν. Ἐν γένει τὸ Ἀραβικὸν πνεῦμα εἶναι σχοινοτενὲς καὶ παιδαριῶδες ἀλλ' ὀφείλονται εἰς τὸ παιδαριῶδες τοῦτο τοῦ ὕψους πολύτιμοι ἀποκαλύψεις καὶ ζωηρὰ ἀπεικονίσεις τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς.

Οἱ κορυφαῖοι Ἀραβες ἱστορικοὶ εἰσὶν Ἀλ-Ταβαρί, Ἀβουλφέδα, καὶ Ἐβν-Βατρι, οἵτινες συνέγραψαν παγκόσμιον ἱστορίαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῶν, ὁ Βεζύρης Τέμαν-Βεν-Ἀμοὶ ἀποθανὼν τὸ 896 ὅστις συνέγραψε τὰ χρονικά τῶν Ἐμιρῶν τῆς Ἰσπανίας, ὁ Μέσοδι ὅστις περὶ τὸ μέσον τοῦ Ι' αἰῶνος ἀφηγείται ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ «Χρυσὸ Ἰεμῶνες» τοὺς πολέμους τοῦ Ἀβδὲλ Ῥαχμὰν ΙΙΙ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὁ Ἀβδὲλ Μαλέκ, ὁ Μουλθαλιδ-Ἐβν-Ἀλφραδι καὶ ὁ Βεάν-Μακούλα συγγράφει ἱστορικῶν λεξικῶν, ὁ Ἀβου Ἀβδὲλ ἄλ-ḡ-βεν-Να-

ορ-ελ-Όματί και ὁ Ἀλαβάρ-ελ-Κοδάι, οἵτινες ἄφησαν ἡμῖν θραχέα χρονικά ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Ὀμμιαδῶν, ὁ Ἀχμέτ-Ἀλ-Ῥαζὶ ὅστις ἔζη περὶ τὸν ΙΥ αἰῶνα μετὰ τὴν Ἐγίρην συγγραφεὺς ἱστορίας ἐκτεταμένης τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν βιογραφιῶν τῶν μᾶλλον ἐνδόξων αὐτῆς ἀνδρῶν. Ὁ Ἀβου-Μερσολὶ γνωστότερος ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐβν-Χαγιάν ἀποθανὼν ἐν ἔτει 1088 ὅστις συνέγραψεν ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος χρονικά εἰς 10 τόμους καὶ ἕτερον ἱστορικὸν σύγγραμμα εἰς 60, ὁ Ἀβουλ-Κχασέμ-Καλάφ-βεν-Πασκουάλ τῆς Καρδούης ἀποθανὼν τῷ 1197 ὅστις συνέγραψε τὴν διαμέλισιν τοῦ Καλιφάτου καὶ ὁ Ἀβδὲλ-Καλίμ τῆς Γρενάδης συγγραφεὺς τοῦ ΧΙΥ αἰῶνος, ὁ Ἐβν Κχαλδούμ τῆς Τύνιδος κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα καὶ ἐπὶ τέλους ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις ὁ Λιζάν Ἐδδίν Ἀσσαλεμνὶ γραμματεὺς τῶν βασιλείων τῆς Γρενάδης, ὅστις ἀφηγήθη βασιλείας αὐτῶν ὑπὸ τὸν παράδοξον τίτλον Πανσέληνος. Δύναται τις νὰ ἀναφέρῃ πλείστους ἄλλους ἔτι καὶ ἰδίως τὸν Ἀβουλμαμδερ ὅστις ἀπεθανάτισε τὴν φήμην τῶν ἐνδόξων ἵππων, καὶ τὸν Ἀλασμὲδ τὴν τῶν μᾶλλον πεφημισμένων καμήλων.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ στατιστικὴ ἐπιστῆμη τοσοῦτον πρόσφατος ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἡ γεωγραφία ἀμφότεραι ἀδελφαὶ τῆς ἱστορίας ἔσχον τοὺς Ἀραβας θερμοὺς ὀπαδοὺς καὶ συσπουδαστὰς μετ' ἐπιτυχίας. Αἱ συνεχεῖς περιηγήσεις τῶν σοφῶν αὐτῶν διὰ μέσου τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεως τῶν κρατῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν νόμον τοῦ Ἰσλάμ, ἔδωκαν εἰς τὰς περιγραφὰς αὐτῶν τὴν εὐκρίνειαν καὶ τὴν ἀκρίθειαν, αἵτινες ἐλλείπουσι συνήθως ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Μουσουλμάνων.

Τὰ πλείονα τῶν γεωγραφικῶν συγγραμμάτων ἅτινα διασώζονται συνετέθησαν κατὰ διαταγὴν τῶν Καλιφῶν τῆς Βαγδάτης καὶ τῆς Καρδούης. Ὁ Ἀβέν-Ἰσα ελ-Γκατσανὶ ἐστάλη εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ τοῦ Ἀλ-Χακτίμ ἵνα κάμῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς περιγραφὴν, κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ αὐτοῦ μονάρχου συνετάχθη ἀκριβὴς καὶ λεπτομερὴς στατιστικὴ τῆς Ἰσπανίας. Ὁ Ἀλζεῖν τῆς Σεβίλλης ἄφησεν ἡμῖν ἐν ἑκ τῶν καλλιτέρων γεωγραφικῶν ἔργων δυνάμενον νὰ συγκριθῇ μετὰ τὰ τελειότερα τοῦ εἴδους

τούτου ὑπερ ἐκληροδότησεν ἡμῖν ἡ ἀρχαιότης. Ὁ Ναστορεδδίν, Μασουδὲχ, Ἐβν-Ἀθίρ, Ἀλκαζουῆνι μεταξὺ χιλίων ἄλλων διεκρίθησαν ἔτι διὰ τῶν βθεσιῶν αὐτῶν γνώσεων ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ. Ὁ Ἐσπερίφ Ἐστάκαλι καὶ ὁ Ἀβουλ-Φάδη ὅστις ἔζη περὶ τὸ μέσον τοῦ ΧΙΧ αἰῶνος διεκρίθησαν ἔτι, ἀλλ' ὁ μᾶλλον ὑπερβάς πάντας διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ὡς καὶ διὰ τῆς φήμης ἦν ἐξ αὐτῆς ἐκτίσατο εἶνε ὁ Σερίφης Ἐδρίς γνωστότερος ὑπὸ τὸ ὄνομα Νουβνάνος γεωγράφος ὅστις κατεσκεύασε διὰ τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Ρογῆρον τὴν περιβόητον οὐράνιον σφαῖραν ἐξ ἀργύρου περὶ τῆς ὁποίας τοσοῦτος λόγος ἐγένετο κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ ὅστις συνέθεσε τεράστιον γεωγραφικὸν ἔργον οὐ δυστυχῶς δὲν σώζεται ἡμῖν εἰμὴ μικρὰ ἐπιτομή. Παράγραφός τις τῆς περιφήμου ταύτης γεωγραφίας παρέχει ἡμῖν ὑπονοίας ὅτι οἱ Ἀραβες ἐγνώριζον πρὸ ἡμῶν τὰς Καναρίους νήσους. Πλοῖον οὐ ἐπέβαινον 80 ἄνδρες, ἀναφέρει, ἀνεχώρησεν ἐκ Λισβώνης ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου μετὰ τὴν Ἐγίρην αἰῶνος πρὸς ἀνακαλύψεις. Ἐπλεον ἐπὶ δύο ἡμέρας πρὸς νότον μὲ οὐριον ἄνεμον καὶ ἀνεκάλυψαν νήσον τινα (ἀναμφισβότως τὴν τῆς Μαδέρας) μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησαν τὸν πλοῦν αὐτῶν ἐπὶ 12 ἔτι ἡμέρας πρὸς νότον καὶ ἀνεκάλυψαν ἑτέραν (ἀναμφισβότως τινα ἐκ τῶν Καναρίων). Αὕτη κατωκείτο ὑπὸ ἀνθρώπων ἐρυθρῶν ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ μὲ μακρὰν κόμην. Αἱ γυναῖκες ἦσαν ὠραῖαι καὶ ἡ γῆ ἐπιμελῶς ἐκαλλιεργημένη. Ὁ Βασιλεὺς τοῦ τόπου ἀφοῦ ἠγγυήθη εἰς αὐτοὺς τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ φθάσῃ τὸ ἄκρον τῆς Μεγάλης θαλάσσης ἀπέστειλεν αὐτοὺς μὲ κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν κατέναντι παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς, ἥτις ἀπέιχεν τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἔνθα ἐχρειάσθησαν δύο ἡμέραι ἵνα ἐπανεέλθωσιν εἰς Μοβόνην.

ΙΑΤΡΙΚΗ. Μία ἐκ τῶν ἐπιστημῶν ἥτις οὐ μόνον δὲν ἔμεινε στάσιμος παρὰ τοῖς Ἀραβῶν ἀλλὰ καὶ ἐτελειοποιήθη καὶ ηὐξήθη διὰ τῶν σπουδῶν αὐτῶν ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ἡ ἰατρικὴ. Ἐν Βαγδάτῃ μόνον ἤριθμουν κατὰ τὸν Casiri 860 ἰατροὺς. Ἡ ἰδιάζουσα καινοτομία τῆς Ἀραβικῆς ἰατρικῆς ἦν ἡ χρῆσις μαλακτικῶν, ἅτινα ἀντεκατέστησαν τὰ δραστήρια καὶ ἰσχυρὰ καθαρτικὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς Ἀραβας ὡσαύτως ἐφείλονται αἱ πρῶται

ἀπόπειραι τῆς ἐφαρμογῆς τῆς χημείας εἰς τὴν ἰατρικὴν. Καὶ ἂν καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἄγαν ὑπερῴψωσκν ἢ ἄγαν κατεφρόνησκν τὴν σπουδαιότητα τῶν μελετῶν αὐτῶν, πρακτικῶς, εὐλόγως ὁ Hartsvel, οὐχ ἤττον ὀφείλεται αὐτοῖς μελέτη προσεκτικωτέρη περὶ τὰ συμπτώματα τῶν ἀσθενειῶν καὶ πρὸ πάντων ἡ πρώτη κανονικὴ μέθοδος πρὸς θεραπείαν τῆς εὐλογίας νόσου ἀλεθρίας ἥτις μέχρι τοῦ VII αἰῶνος ἐφάνετο ἀγνωσμένη ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οὗτοι τέλος ἐτελειοποίησκν τὰς περὶ τὴν ἰατρικὴν γνῶσεις, ὡς παρέλαβον παρὰ τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ παρὰ τῶν Χριστιανῶν μοιχῶν καὶ ἐδίδαξαν εἰς τοὺς μαθητὰς οἵτινες ἤρχοντο νὰ σπουδάζωσι πρὸ αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Εὐρώπης, τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης τοῦ ἰατροῦ.

Ἡ φυσικὴ ἱστορία καὶ ἡ βοτανικὴ ἐπίσης δὲν ἡμελήθησκν παρὰ τῶν Ἀράβων, ὁ Ἐβν-Κχρδῆς-Ἰκιάβ, ὁ Ἀβν-Ἰσμὰν καὶ ἕτερος σοφὸς συνέγραψαν τὴν ἱστορίαν τῶν ζώων, ὁ Ἀβδελ Ῥιχὰν Ἀλβισοῦνι περιηγήθη ἐπὶ 40 ἔτη εἰς τὰς Ἰνδίας ὅπως σπουδάσῃ τὰ ὄρυκτά, ἅπερ ἀνέλυτεν εἰς πλείους πραγματείας· ἀλλ' ὁ μᾶλλον περιφημὸς ἐκ τῶν Ἀράβων φυσικῶν εἶνε ὁ ἐκ Μαλάγας Ἐβν-Ἀλβέθαρ ἀποθανὼν τῷ 1248 ὅστις περιῆλθε ὅλον τὸ γνωστὸν τότε μέρος, τὸν ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων ἀρχαῖον κόσμον ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Γάγγου μέχρι τῶν Στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους καὶ συνέλεξεν ἀπειροῦς θησαυροὺς ἐν τοῖς τρισὶ βασιλείαις τῆς φύσεως· ἐδημοσίευσεν δὲ, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Casiri, τρεῖς πραγματείας ἐπὶ τῶν φυτῶν τῶν ζώων καὶ τῶν μετάλλων.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ. Αἱ φυσικαὶ καὶ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι αἵτινες, ὡς λέγει ὁ Ἀβθ, «προχωροῦσιν ἀείποτε καὶ οὐδέποτε ὀπισθοδρομοῦσιν,» ὀφείλουσιν ἐπίσης δικαίους τίτλους δόξης πρὸς τοὺς Ἀράβους. Ἐξ Ἰουδαίων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι παρέλαβον τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἀριθμητικῶν ψηφίων τὸ τοσοῦτον ἀπλοῦν καὶ τοσοῦτον γόνιμον, ὅπερ χάρις αὐτοῖς διεδέχθη τὸ σύν'ετον σύστημα τῶν Ῥωμαϊκῶν ψηφίων. Ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος τρόπος τοῦ ἀριθμεῖν, τελειοποιηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐπονομασθεὶς, μετεδόθη ἐν τῇ Δύσει ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Gervert ὅστις ἐσπούδασεν ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτῶν

ἐν Καρδούη, καὶ ὅστις βραδύτερον ἐγένετο Πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα Σιλδεστρος II.

Οἱ πλείονες τῶν Μουσουλμάνων μαθηματικῶν, ἐξαιρέσει τοῦ Ἀλγεβερ, ἔζων ἐπὶ τῶν Ὀμμιαδῶν, ὁ Θεβίθ-Βεν-Κοράχ καὶ ὁ Ἀλιχμεδ-Βεν-Μόκτοα εἰσὶν οἱ ἀρχαιότεροι. Οὗτοι ὑπεξέτεινον τὴν ἐπιστῆμην ἀρκούντως μέχρι καὶ τῆς λύσεως τῶν ἐξισώσεων τοῦ δευτέρου βαθμοῦ. Πρὸς τιμὴν τοῦ τελευταίου τούτου ὅστις ἀπεκάλυψε κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Casiri, τοῖς συμπατριώταις αὐτοῦ καὶ διὰ τούτων συμπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ τὴν ἐπιστῆμην εἰς ἣν ὁ Ἀλγεβερ ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἡ Ἀραβικὴ ποίησις ἐλάμπρυνε τὴν κατάκτησιν τῆς ἐπιστήμης, ἥτις χρονολογεῖται περὶ τὸ τέλος τοῦ VIII αἰῶνος.

Ὁ αὐτὸς Θεβίθ ἐπλούτισε τὸν τόπον αὐτοῦ διὰ μεταφράσεως τῶν ἔργων τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ τὸ περὶ κωνικῶν τομῶν τοῦ Ἀπολλωνίου, τοῦ ὁποῦ μέρους ἐδιορθώθη παρ' αὐτοῦ. Τὰ ἔργα τῶν ἀρχαιοτέρων Ἑλλήνων γεωμετρῶν ἐπίσης μετεφράσθησαν. Αἱ τετραστάσι καὶ στερεὰ οἰκοδομαὶ, ὡς οἱ Ἀράβους ἤγειρον μετὰ τοσούτης τέχνης καὶ φιλοκαλίας, ἐνδεικνύουσιν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς τε γεωμετρίας καὶ τῆς μηχανικῆς. Ἀποδίδουσιν ἐπίσης εἰς αὐτοὺς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἐκκενροῦς. Ἡ τριγωνομετρία καλλιεργηθεῖσα παρὰ τῶν Ἀράβων ὀφείλει αὐτοῖς τὴν μορφήν ἣν κατέχει ἐπι σήμερον, ἀλλ' ἡ ἀστρονομία ὑπῆρξεν ἡ πρὸ πάντων δι' αὐτοὺς ἀντικείμενον εἰδικῆς ὅλης σπουδῆς.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ. Αἱ ἱεραὶ Γραφαὶ διδάσκουσιν ἡμῖν ὅτι ἀνεκαθεν ἡ ἐπισκόπησις τῶν ἀστέρων ἦν οἰκεία τοῖς ἀρχαίοις κατοικοῖς τῆς Ἀραβίας, ὡς εἰς πάντας τοὺς νομαδικοὺς λαοὺς. Ἀπὸ τῆς ἀστρονομίας δὲ μέχρι τῆς τυφλῆς πίστεως εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἀστέρων παρὰ λαῶν δεισιδαίμονι δὲν εἶνε εἰμὴ ἐν βῆμα εὐκολοδιάβατον. Ἄλλως τε ἡ θρησκεία ἐνταῦθα συνεχέετο μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀμαθοῦς Ἀραβὸς ὡς καὶ τοὺς τοῦ Χαλδαίου οἱ ἀστέρες οὗτοι ἦσαν θεοί. Ἡ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ, ὀρμητικὴ ἀντίδρασις ἐναντίον τοῦ εἶδους τούτου τῆς λατρείας, τόσον φυσικῆς παρὰ τοῖς νομαδικοῖς λαοῖς, προέγραψε τὴν λατρείαν αὐτῶν ἀλλὰ οὐχὶ καὶ τὴν σπουδὴν τῶν ἀστέρων ἥτις διέμεινε πάν-

τοτε προσφιλής εις τὰς γηραιάς προλήψεις τῆς Ἀραβίας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἀραβες ὡς καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἐποίησαν τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ἀντιθέτως τῶν νεωτέρων ἔθνων ἅτινα ἐπεδόθησαν μετὰ πλείονος ἀποτελέσματος περὶ τὴν μελέτην τῶν πλανητῶν. Τὰ ὀνόματα τῶν ἀστέρων, τόσον πολυάριθμα παρ' αὐτοῖς, ἐλαμβάνοντο παρὰ τῶν ποιμνίων, τῶν συνήθων συντρόφων τοῦ πλάνητος αὐτῶν βίου, καὶ ἡ ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτῆ ἀστρονομία εἶχε πρὸ πάντων ὡς σκοπὸν νὰ καταδείξῃ εἰς τοὺς ποιμένας τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ καὶ τῶν ἐποχῶν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἦτο εἰμὴ ἐμπειρικὴ παρατήρησις ἔγεινε ἐπιστήμη ἐπὶ τοῦ Ἀλμαμούρ. Ὁ Καλίφης ἔνθερος ὀπαδὸς τῆς παιδείας διέταξε τὴν μετάφρασιν τῆς Ἀλμαγέστης τοῦ Πτολεμαίου ἣτις προὔξενε τοῖς Ἀραβῶσι τὴν πρώτην πρὸς τὴν ἀστρονομίαν τάσιν. Οἱ γιγάντιοι αὐτῶν γνώμονες ἦσαν ὄργανα ἀναμφιβόλως λίαν ἀτελῆ καὶ ὅμως ἀστρονομικαὶ ἐπιχειρήσεις μεγίστης σπουδαιότητος ἀπὸ τότε συνετελέσθησαν, ἡ ἀπόκλισις τῆς ἐκλειπτικῆς, ἡ ἐτησίαι κινήσεις τῶν ἰσημεριῶν, καὶ ἡ διάρκειαι τοῦ τροπικοῦ ἐνικυτοῦ ἀπεπερατώθησαν, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Ἀλμαμούρ. Βαθμὸς τοῦ μεσημερινοῦ ὑπελογίσθη δις καὶ ἡ περιφέρεια τῆς γῆς ὠρίσθη εἰς 24000 μίλια ἢ 9000 Γαλ. λεύγας. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι, ἔνθα μικρὰς μόνον ἀνακριθείας εὐρίσκει τις καταδεικνύουσι εἰς τινα βαθμὸν προόδου εἶχεν ἀνψωθῆ ἡ ἐπιστήμη παρὰ λαῶ, ὅστις κατέχει εἰς τόσον μέγαν βαθμὸν τὸ παρατηρητικὸν πνεῦμα. Ἄν καὶ ἡ δόξα τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἀνήκῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους λαοὺς, αἱ κινήσεις τῶν ἀστέρων καὶ ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἐμελετήθησαν μετὰ τῆς μεγαλητέρας ἐπιμελείας καθὼς καὶ αἱ ἐκλείψεις, καὶ αἱ μελέται αὗται δὲν ὑπῆρξαν ὅλως ἀνωρελεῖς διὰ τὴν μεταγενεστέρων ἐπιστήμην.

Αἱ εἰδικαὶ πραγματεῖαι, ὅσες οἱ Ἀραβες, ἐγκατέλειπον ἡμῖν περὶ ἀστρονομίας εἶνε λίαν πολυάριθμοι, ὥστε νὰ δυνηθῇ τις νὰ ἀναφέρῃ ἀπάσας. Τὰ λάθη τῶν πινάκων τοῦ Πτολεμαίου ἐδιορθώθησαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀλβατενίου ἐν νέοις πίναξιν. Ἡ διάρκειαι τῆς φαινομένης περιστροφῆς τοῦ ἡλίου ἐπεριορίσθη εἰς τὰ πραγματικὰ αὐτῆς ὅρια ἂν καὶ αἱ σεληνιακαὶ περιστροφαὶ ἐλήφθησαν

παρὰ τῶν Ἀράβων ὡς μέτρον τῶν μηνῶν καὶ τῶν ἐτῶν. Εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως ὀφείλονται αἱ ἐπιστημονικαὶ παρατηρήσεις καὶ ἰδίως ἡ περίφημος Τιράλδα τῆς Σεβίλλης ἣτις ἀνηγέσθη τῷ 1496 ὑπὸ τοῦ διασήμου Ἀλγεβερ καὶ ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἀναμφιβόλως τὸ ὀραϊότερον μνημεῖον τοῦ εἶδους τούτου ἐν πάσῃ τῇ Χριστιανωσύνῃ. «Ἴσως, προσθέτει ὁ Kartsvell, προσθέτων εἰς τὸ τέμενος τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἀνίδρυμα ὁ Ἀλγεβερ, ἤθελε νὰ μιμηθῇ τοὺς ἀρχαίους Σαβίνοιους, οἵτινες ταυτίζοντες τὴν ἀστρονομίαν μετὰ τὴν θρησκείαν, ἔθετον τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν πλησίον τῶν ναῶν τῶν ὄπως ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἔργων τῆς Δημιουργίας δύναταί τις νὰ μεταβαίνη εἰς τὴν λατρείαν τοῦ παραγαγόντος αὐτὰ ἐκ τοῦ μηδενός.»

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Τὴν φιλοσοφίαν ἐκαλλιέργησαν οἱ Ἀραβες μετὰ μεγάλης ζήσεως. Πολλῶν ἔτι Ἀράβων φιλοσόφων τὰ ὀνόματα εἰσι θαυμαστά ἐν Εὐρώπῃ ὡς τὸ τοῦ Ἀβερὸς τοῦ ἐκ Καρδούης, τοῦ μεγάλου σχολιαστοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Ἀλ-Ταραβί ὅστις ὀμιλεῖ εὐχερῶς 60 γλώσσας καὶ ὅστις συνέγραψε περὶ ὄλων τῶν ἐπιστημῶν ἐν μιᾷ ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τοῦ Ἀλ Γκατζέλη, τοῦ Ἐβν-Γουράτ, τέλος τοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλμαμούρ ζήσαντος Ἀλκίνδη τοῦ μεγίστου φιλοσόφου καὶ ἱατροῦ συγχρόνως τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐποχῆς, πολυτόκου συγγραφέως ὅστις συνέγραψε πλείους τῶν 200 τόμων.

Δυστυχῶς ἡ φιλοσοφία τῶν Ἀράβων ὑπῆρξε σταθερῶς ὡς ἡ τοῦ Μεσαίωνος ἐν γένει ὑποτελής τῷ Ἀριστοτέλει τῷ βασιλεῖ τούτῳ, καὶ ἐνίοτε τυράννῳ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Ἐὰν ὑπάρχῃ βασιλεία μὴ ἐπηρεασθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν αἰώνων εἶνε ἡ τῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἀπόδειξις τούτου ὁ Ἀριστοτέλης. Ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου βασιλεύει ἤδη αἰῶνας πολλοὺς μετὰ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, ζῶν, καὶ ὁ νικητὴς τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθη μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας νὰ διατηρήσῃ τοσοῦτον χώρον ὅσον νῦν κατέχουσι τὰ χειρόγραφα τοῦ Σταγειρίτου φιλοσόφου.

Ὁ ἡμιχριστιανικὸς ἰδεαλισμὸς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἡ διαρκὴς ἐν αὐτῷ τάσις τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν Θεότητα δὲν συνεβιάζετο πρὸς

τὸ Μουσουλμανικὸν πνεῦμα καὶ τὰς αἰσθητικὰς αὐτοῦ δρμάς. Ὁ δογματισμὸς καὶ ἡ ἀυστηρὰ μέθοδος τοῦ Σταγειρίτου ἦσαν ἐξ ἑναντίας μᾶλλον προσφευγὲς εἰς τὰς ἕξεις τοῦ πνεύματος τῶν Ἀράβων. Ὁ ἄκαμπτos αὐτοῦ συλλογισμὸς δίδων μορφήν εἰς τὴν σκέψιν αὐτῶν παρεῖχεν αὐτοῖς ὄπλα διὰ τὰς μακρὰς καὶ κενὰς συζητήσεις· τὰς τοσοῦτον προσφιλεῖς τοῖς Ἀνατολίταις σοφοῖς. Συγκρατούμενη οὕτως εἰς σειρὰν ἐπιχειρημάτων ἀγόνων ἄνευ ἐνεργητικότητος ἐν τῇ μεθόδῳ καὶ ἄνευ τόλμης ἐν τῇ συλλήψει, ἡ ἐπιστήμη εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν σχεδὸν δὲν ἔκαμε βήματα πρὸς τὰ πρόσω. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτῶν τὴν αὐτὴν τυραννίαν ἣν βραδύτερον ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης πρὸ τῆς διανοητικῆς αὐτῆς χειραφεσίας, καὶ ἡ πρόσφορος αὕτη μέθοδος τόσον πολῦτιμος καθισταμένη ἔστιν ὅτε, ὑπῆρξε λαβύρινθος διὰ τὴν ἐν τοῖς σπαργάνοις ἔτι σκέψιν αὐτῶν.

Καὶ ὅμως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ ἀποπλάνησει του, δὲν διέρχεται οὐδεμίαν τῶν ὁδῶν τῆς ἐπιστήμης χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἐκεῖ πολῦτιμα τοῦλάχιστον ἔχνη· αἰετοπε αἰ ἀποπλάνησεις καὶ οἱ παραλογισμοὶ αὐτοῦ χρησιμεύουσι τοῦλάχιστον ἵνα ἀποφεύγωσιν αὐτὰ ἄλλοι. Ὁ Ἀριστοτέλης, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐσπουδάσθη ὑπὸ τῶν φιλοσόφων τοῦ Ἰσλάμ μετὰ τοῦ ἐνθέρμου ζήλου, καὶ μετὰ περιπαθοῦς ζήσεως. Τότε ἡ μανία τοῦ συλλογίζεσθαι καὶ τοῦ ἐφευρίσκειν ἐπιχειρήματα ἐξεφύλισε πολλάκις τὴν φιλοσοφίαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς ἀνόητον σωρὸν λέξεων ὅστις ἐσύγχυζε τὸ οὖς ἵνα φθάσῃ μέγχι τῆς διανοίας. Ἡ ἔμφυτος λεπτότης εἰς τὸ Ἀραβικὸν πνεῦμα ἐφεῦρεν ἵνα καλύψῃ τὴν γυμνότητα τοῦ Κορανίου πληθὸς ἀλλοκῶτων ἀλληγοριῶν ἔνθα τὸ κείμενον ἐξηφανίζετο ὑπὸ τὰ σχόλια. Πλέον ἢ ἄπαξ ὅμως ἡ ὀρθοδοξία τῶν εὐλαβῶν Μουσουλμάνων ἠγανάκτησε βλέπουσα καλούμενα τὰ ὄπλα τῆς ἐπιστήμης εἰς ἐπικουρείαν τῶν οὐρανίων ἀληθειῶν τοῦ Κορανίου. Ἡ γυμνὴ καὶ γραμματικὴ ἔννοια τοῦ ἁγίου βιβλίου διεδηλώθη ὡς προμοιτέα τῶν ἐντέχνων τούτων ἐρμηνεύσεων καὶ ἠπέλησαν διὰ ἐπονειδίστου θανάτου τὸν τολμήσαντα νὰ ἀναμίξῃ τὸ ἱερὸν τῷ βεβήλῳ.

Ἡ ἐπιβροχὴ τῶν Ἰουδαίων σοφῶν ἐπὶ τῆς Ἀραβικῆς φιλοσοφίας,

οὐχ' ἦττον ἐπαισθητὴ ἢ ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὑπῆρξεν ἔτι μᾶλλον ὀλεθρία. Μυθθέντες εἰς τὰ μυστήρια τῆς Αἰγυπτιακῆς σοφίας, οἱ Ἰουδαῖοι προσέθεσαν εἰς τὰς γηραιὰς ταύτας ἐξ Ἰνδιῶν παραδόσεις αἱ ἡ Αἴγυπτος δὲν κατενόει πλέον, τοὺς ἀλλοκότους καὶ ἀνόητους συνδέσμους τῆς Καβάλλας, ἐπιστήμης μυστηριώδους τῶν ψηφίων καὶ τῶν ὀνομάτων. Ἡ παιδαριώδης αὕτη ἐπιστήμη, διδαχθεῖσα ὑπ' αὐτῶν εἰς τοὺς Ἀραβας, ἐγένετο δεκτὴ μετὰ ζήσεως καὶ ἀνεσκαλίσθη μετὰ διαπύρου ζήλου, οἱ λόγοι τοῦ Κορανίου ἐσχολιάσθησαν μετὰ περιέργου φροντίδος, δὲν ἐζήτουν πλέον τὴν λογικὴν αὐτῶν ἔννοιαν ἀλλὰ τὴν μαγικὴν ἐπιβροχὴν, ἣν εἶχον τὰ ἀναρίθμητα ὀνόματα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων· οὕτως ἡ Ἀραβικὴ μαγεία ἐγεννήθη ἐκ τῆς θρησκείας ὡς ἡ ἀλχημεία ἐκ τῆς χημείας, ἡ ἀστρολογία ἐκ τῆς ἀστρονομίας, καὶ ὅπως ἡ πλάνη τέλος γεννᾶται ἐκ τῆς ἐπιστήμης, ὅταν τὸ δεχόμενον αὐτὴν πνεῦμα δὲν εἶνε ἀρκούντως ἠνδρωμένον ὅπως βιστάσῃ αὐτὴν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν προσέθεσαν ὡσαύτως οἱ Ἀραβες τὴν σπουδὴν τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς φιλολογίας καὶ κατέστησαν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν εἰδικήν, γλυκειάν διακεκριμένην καὶ ἐμβαθύνουσαν εἰς τὰ πράγματα, ἐθεώρουσαν τὴν γνῶσιν αὐτῆς ὡς τὴν μᾶλλον οὐσιώδη, τὴν μᾶλλον ὠφέλιμον καὶ τὴν μᾶλλον γόνιμον τῶν ἐπιστημῶν. Μία ἐκ τῶν πρώτων αὐτῶν φροντίδων ἐν τῇ ἀναγεννήσει τῶν γραμμάτων ἦν ἡ τελεία ποίησις τοῦ ὀργάνου τούτου τῆς σκέψεως καὶ τῆς φαντασίας, καὶ πρᾶγματι ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων ὑπῆρξε παρ' αὐτοῖς τὸ ἀντικείμενον ἐργασιῶν μεγάλου ἀριθμοῦ σοφῶν. Διηρέθησαν δὲ εἰς δύο σχολὰς ἀντιθέτους τὴν τῆς Κούφας καὶ τὴν τῆς Βασσόρας περὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον πολυάριθμοι δευτερεύουσι ἀκαδημαῖα ἐν αἷς διεπέρων διὰ τῆς χοάνης τῆς ἀναλύσεως, ἅπαντα τὰ τοῦ λεξικοῦ πλοῦτη, ἔνθα καὶ ἐκαθάρζον καὶ ἐπλάτυνον τὸν χρυσὸν τῶν ἐκφράσεων ἢ διευκρίνουσαν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων εἰς τρόπον ὅστε νὰ ἐξαγάγωσι τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν οὐσίαν, καὶ ἐκ τῶν ἀκαδημιῶν τούτων ἐξῆλθε μέγας ἀριθμὸς διακεκριμένων ἀνθρώπων, οἵτινες ἀνέλυσαν μετὰ τῆς μεγαλητέρας λεπτότητος ἅπαντας τοὺς κανόνας τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης. Δι' ὃ πιστεύομεν ὅτι δὲν θὰ

ἦτο ἐκτὸς τοῦ ζητήματος ἐὰν ἐλέγουμεν διαβατικῶς ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς διαλέκτου ταύτης.

Ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα ἥτις εἶναι ἐτι ἡζῶσα γλῶσσα 40,000,000 ἀνθρώπων, καὶ ἥς τὸ ἀλφάβητον εἶνε διαδεδομένον ἀπὸ τοῦ Μαρόκου μέχρι τῆς Μαδαγασκάρ καὶ τῆς Σιθρίας. εἶνε κλάδος ἐκ τοῦ Σημητικῆς στελέχους ὅπερ περιλαμβάνει τὴν Ἀραμαϊκὴν, ὁμιλουμένην εἰς τὰ βόρεια τῆς Συρίας, τὴν Χαλδαϊκὴν καὶ τὴν Συριακὴν.

Ἡ Ἀραμαϊκὴ ἐκ τῶν τριῶν ὁμοφύλων διαλέκτων εἶνε ἡ πτωχοτέρα ἢ τραχυτέρα καὶ ἡ ἥττον ἀναπτυχθεῖσα, τῆς Ἀραβικῆς ὁμιλουμένης πρὸς νότον τῆς Παλαιστίνης ἥτις ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἀραμαϊκὴν εἶνε πλουσία εἰς φωνήεντα καὶ εἰς ἰδιώματα, καὶ τέλος τῆς Ἑβραϊκῆς ἥτις οὐσα ἐν τῷ μέσῳ ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς τοποθεσίας εἶναι πλουσιωτέρα τῆς Ἀραμαϊκῆς καὶ πτωχοτέρα τῆς Ἀραβικῆς.

Πρωτῶς ἡ Ἀραβικὴ ἀπεσπάσθη τῆς Ἑβραϊκῆς ὡς καὶ τῆς Ἀραμαϊκῆς, καὶ δυστυχῶς ὀλίγιστα μνημεῖα σώζονται ἡμῖν τῆς γλώσσης ταύτης πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ. Μεταξὺ ἀπασῶν τῶν φυλῶν τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου ἢ τοῦ Καρεῖσχος, εἰς ἣν ἀνήκε καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Προφήτου ἐσημειώθη διὰ τὸν ἀττικισμὸν τῆς γλώσσης αὐτῆς καὶ διὰ τὴν φροντίδα ἣν κατέβαλε νὰ ἰδρῦση τὴν ἐνότητα τῆς γλώσσης ἐκρίζουσα τὰς ἐπαρχιακὰς ἐκφράσεις καὶ τοὺς ξενικοὺς βαρβαρισμούς. Ἐν τῷ Κορεῖσχιτικῷ ἰδιώματι ἐγράφη τὸ Κοράνιον ἔργον θεῖον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν πιστῶν τόσον ἕνεκα τῆς ἐμπνεύσεως καὶ διὰ τὴν μαγείαν τοῦ ὕφους ὅπερ δὲν εἶνε δεδομένον τῷ ἀνθρώπῳ νὰ μιμηθῇ. Ἡ Ἀραβικὴ ἔκτοτε ἐγένετο ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τῆς Σημητικῆς οἰκογενείας, ἡ δὲ Μουσουλμανικὴ κατάκτησις ἰδρῦσα τὴν θρησκευτικὴν ἐνότητα ἀπεξέροσε ἀπάσας τὰς ὁμοφύλους διαλέκτους καὶ ἀπετέλεσε τὴν μεγάλως ἐξηλωμένην ταύτην γλῶσσαν ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Ἀφρικῇ.

Κυρίως μία Ἀραβικὴ γλῶσσα μόνον ὑπάρχει καθότι αἱ διαφοραὶ αἵτινες χωρίζουσι τὰς ἐκ τῆς Λατινικῆς παραχθείσας γλώσσας εἰς διαλέκτους μερικωτέρας δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Σημητικῇ οἰκογενείᾳ. Ἡ χυδαία Ἀραβικὴ δὲν ἀπέχει ἀπὸ τῆς φιλολογικῆς

τόσον ὅσον ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ π. χ. ἀπὸ τῆς ἀρχαίας. Ἡ γραφομένη Ἀραβικὴ δὲν διακρίνεται τῆς χυδαίας εἰμὴ κατὰ τινὰς παραβάσεις τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, καὶ αἱ διαφοραὶ αὐταὶ εἰσὶ λίαν λεπταί. Ἀρκεῖ πολλάκις ἡ πρόθεσις μερικῶν τόνων καὶ τινῶν διακριτικῶν σημείων, ὅπως μεταφέρῃ τις ἐκ τῆς χυδαίας Ἀραβικῆς εἰς τὴν φιλολογικὴν γραφομένην, ἄλλως τε αἱ δύο αὐταὶ διάλεκτοι εἰσὶν ἐπίσης ἀρχαῖαι μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ πρώτη μόνον γράφεται, τὴν δὲ δευτέραν μεταχειρίζονται ἐν τῇ συνομιλίᾳ καὶ τῇ οἰκιακῇ διαλέκτῳ.

Αἱ καλλοναὶ τῆς γλώσσης ταύτης, τῆς τοσοῦτον διαφορούσης τῶν ἄλλων εἰσὶν ἄπειροι. Ὁ θαυμαστὸς ὀργανισμὸς τῆς γραμματικῆς αὐτῆς, ἡ λεπτότης αὐτῆς καὶ ἀπλότης, ἡ πλουσιότης καὶ ποικιλία τῶν ὄρων αὐτῆς, ἡ ἁρμονία τῶν ἤχων καὶ πρὸ πάντων ἡ χάρις καὶ ὁ χρωματισμὸς τῶν ἐκφράσεων τῆς καὶ τῶν σχημάτων αὐτῆς κάμνουσι τοὺς γνωρίσαντας αὐτὴν ἀπαξ νὰ διεσδύσωσιν εἰς αὐτὴν βαθέως καὶ νὰ λυπῶνται ὅταν δὲν ἀκούουσιν αὐτὴν πλέον καὶ νὰ θεωρῶσιν ὡς ἐξορίαν τὸ νὰ ὦσι κερχωρισμένοι ἀπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτὴν. Ὅθεν οἱ Ἀραβες δικαίως καυχῶνται διὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, γλῶσσαν ἥτις καὶ τὴν σήμερον εἶνε ἡ αὐτὴ οἷα ἦν καὶ ἐπὶ Σαλαδίνου καὶ ἐπὶ Μωάμεθ καὶ οἷα πιθανῶς ἦν καὶ ἐπὶ Μωϋσέως καὶ Ἀβραάμ. Γλῶσσαν πρὸ τῆς ὁποίας τὸ πᾶν μεταβάλλεται καὶ ἥτις ὁμοῦς δὲν ἀλλοιοῦται, γλῶσσαν ἥς αἱ λέξεις εἰσὶν σταθερώτεραι καὶ στερεώτεραι τοῦ χυδαίου καὶ τοῦ μαρμάρου, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδὲ οἱ ἄνθρωποι οὐδὲ αἱ ἡλικίαι ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην ἐπιβροχήν, γλῶσσαν ἥτις εἶδε χωρὶς νὰ κλίνη τὴν ὄφρυν, τὰ ἔθνη νὰ ἀπόλλυνται, τὰς αὐτοκρατορίας νὰ καταβρέωσιν, τοὺς πολιτισμοὺς νὰ παρέρχωνται, ὡς καὶ τὰς θρησκείας καὶ τοὺς νόμους, ἥτις παρέμεινεν ὡς ἡρεμὸς θεατῆς εἰς τὴν πτωσιν τῆς Βαβυλωνίας, τῆς Μέμφιδος, τῆς Κερχιδόνης, τῆς Ῥώμης, καὶ ἥτις ἴσταται ἐτι, θὰ ἴδῃ πίπτοντας τοὺς Παρισίους τὸ Λονδίνον καὶ ἀπάσας τὰς νεωτέρας ἡμῶν πρωτευούσας καὶ αὕτη δὲν θὰ πέσῃ. Ὁ χρόνος ἡδυνήθη νὰ κατατρούψῃ ὀλοσχερῶς τὰς Θόδους καὶ τὴν Νινευθ, ἀλλὰ δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀλλοιώσῃ ποσῶς τὴν διάλεκτον τῆς Ἰεμεν. Ἐνῶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἡμῶν γλῶσσαι, ὑπερ-

γηροι θυγατέρες τῆς Σανσκριτικῆς, βήχουσιν εἰς πᾶσαν συλλαβὴν καὶ προσπαίουσιν εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ δὲν δύνανται νὰ βαδίσωσιν, εἰμὴ στήριζόμεναι ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, τὰς αἰωνίους αὐτῶν βακτηρίας, καὶ μεταβάλλονται ἐντὸς τριακοσίων ἐτῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθίστανται ἀγνώριστοι καὶ ἀκατανόητοι δι' αὐτοὺς ἔτι τοὺς ὀμιλοῦντας αὐτάς, ἐνῶ ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα ἕμμοнос ἐπὶ τῶν ριζῶν αὐτῆς ὡς ἐπὶ χρυσοῦ τρίποδος, λάμπει ὑπὸ ἀθανάτου νεότητος καὶ καλλονῆς ἀμαράντου, παρομοίᾳ τῆ Ὀδάλισσῃ τοῦ Ιἰδρις ἐπὶ τοῦ βελουδίνου αὐτῆς σοφᾶ ἀείποτε ζωηρά, ἀείποτε χαρίεσσα καὶ ῥαδινὴ ἄνευ ρυτίδος εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἄνευ ὀδύνης ἐν τῇ καρδίᾳ, μυκτηρίζουσα τὸν Κρόνον καὶ τὸ δρέπανον αὐτοῦ.

ΡΗΤΟΡΕΙΑ. Οἱ Ἀραβες φιλόλογοι, οἵτινες καταδεικνύουσιν ἡμῖν τὰς καλλονὰς τῆς γλώσσης αὐτῶν, ἐδράττοντο μετὰ ζέσεως πᾶσαν περίστασιν τοῦ ν' ἀναπτύξωσιν ἐν ταῖς σοφαῖς ὀμηγύρεσι πᾶν τὸ ὄραϊον καὶ ἐναρμόνιον αὐτῆς, ἐξησκήθησαν ὅθεν εἰς τὴν ῥητορείαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν ῥητορείαν. Ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ ὁ Μαλέκ ἐθεωρήθη ὡς ὁ πειστικώτερος τῶν ῥητόρων αὐτῶν καὶ ὁ Σχορᾶτῳ ὡς γινώσκων εἴπερ τις ἄλλος νὰ συνενῆ τὴν λάμπην τῆς ποιήσεως ἐν τῷ σθένει τοῦ πεζοῦ λόγου, καὶ ὁ Ἀλ-Χαριζὶ τέλος ἐκλήθη ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Κικέρωνος.

ΠΟΙΗΣΙΣ. Φθάνομεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν μεγαλητέραν δόξαν τῶν Ἀράβων, ἐν τῇ τέχνῃ ἐν ἣ ὑπερέσχον τὸ μᾶλλον, ἥτις ἀπετέλεσε τὴν εὐνοουμένην αὐτῶν ἐνασχόλησιν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, τὴν ποίησιν. Ἡ Ἀραβικὴ ποίησις ἤρξατο προτοῦ ἔτι ἡ χρῆσις τῆς γραφῆς καταστῆ γενικὴ, καὶ ἐκ παναρχαίων χρόνων ποιητικοὶ διαγωνισμοὶ καὶ ἀκαδημαϊκὰ ἑορτὰ ἐλάμβανον χώραν ἐν τῇ πόλει τῆς Ὀκκάδ. Ὁ Μωάμεθ αὐτὸς ἔτι ἐκαλλιέργησε τὴν ποίησιν καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ Κορρανίου εἶχε γεγραμμένον εἰς στίχους, ὅταν ἐξέδωκε τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ Λαβιδ βεν-Βαβία, ὁ μᾶλλον ἐνδοξος ποιητὴς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξέσχισε τὸ σύγγραμμα ὅπερ εἶχεν ὑποβάλλει εἰς διαγωνισμὸν καὶ ἐκήρυξεν ἐαυτὸν νενικημένον ὑπὸ τοῦ Προφήτου. Οἱ πρῶτοι Καλίφαι ἐπὶ τῷ

παραδείγματι αὐτοῦ ἐκαλλιέργησαν μετ' αὐτὸν τὴν ποίησιν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν Ἀλ. Μαμούν τῆς Βαγδάτης καὶ Ἀλ-Χακὲμ τῆς Καρδούης ἔφθασεν εἰς τὸν ὑψηλότερον βαθμὸν τῆς λαμπρότητος αὐτῆς. Τότε ἐφάνη ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ποιητῶν, οἱ ῥωμαντικοὶ ἔραστοι καὶ αἱ μουσοπόλοι ἡγεμονόπαιδες, οὓς οἱ Ἀνατολογράφοι παραβαλλουσι πρὸς τὸν Ἀνακρέονα, τὸν Πίνδαρον καὶ τὴν Σαπφώ. Οἷος ὁ Ζοχαῖρ ὅστις συνέγραψεν εἰς στίχους τὸ ἐγκώμιον τοῦ Προφήτου ὁ Ἀλ-Καλίλ-Ἀχμάδ-Ἀλ-Παραχιδὶ ὅστις ἔδωκε κανόνας εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην, ὁ Ἀλ-Μονοταῖδι γεννηθεὶς ἐν Κούφα, ὁ ἄνδρ' Andréσ ἀποκαλεῖ τὸν ἡγεμόνα τῶν ποιητῶν, ὁ Ἀβιλλάβα-Ἀβδαλλάχ ὅστις καίτοι υἱὸς τοῦ Ἐμίρου Μοτάζ δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν ποίησιν, ὁ Ἀβού Ναυᾶς, ἔτι, ὁ χαρίεις Βεν-Νοκανές, ὁ ἀθάνατος Ἀμραλκεῖσι καὶ τέλος ὁ ἐκ Βασσόρας Χαριρὶ γεννηθεὶς τῷ 1054, ὅστις συνέπλεξεν ἐν ταῖς ἑδραῖς αὐτοῦ (Miskāha) ὡς πολυτίμους λίθους πέριξ διαδήματος, ἅπαντας τοὺς ἰδιωτισμοὺς, τὰς παροιμίας τὰς εὐρισκαμένους ἐν ἅπασιν ταῖς λοιπῶν συγγράμμασιν. Τὸ βιβλίον αὐτοῦ χρησιμεύει ὡς λεξικὸν τοῖς Ἀραβῶν τῶν συνωνύμων, ὡς ἐγχειριδίων ῥητορικῆς καὶ εὐγλωττίας καὶ ὡς ἐγκυκλοπαιδεῖα αὐτῶν. Ἐρμηνεύουσιν αὐτὸ ἐν τοῖς σχολείοις, ἀναγινώσκουσιν αὐτὸ ἐν ταῖς ὀμηγύρεσιν, ἀναφέρουσιν αὐτὸ πάντοτε, καὶ μετὰ τὸ Κορράνιον εἶναι τὸ μᾶλλον σχολιασθὲν καὶ τὸ μᾶλλον μελετηθὲν ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰσλάμ.

Αἱ γυναῖκες δὲν ἀπέμειναν ὀπίσω ἐν τῇ τόσῳ ἐνδόξῳ ποιήσει. Ἡ διάσημος Ναβαδύτα κόρη τοῦ βασιλέως Μωάμεθ Ἀλ Μουττακι-Βίλλα, ἡγεμονίς μὲ μέγα πνεῦμα καὶ μὲ προτέρημα ἕκτακτον περὶ τὴν ποίησιν, θεωρουμένη ἴσως ὡς ἡ Σαπφὼ τῶν Ἀράβων, ἡ Μαρία Ἀλ-Ἰβ-Ἰβ ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ Κορίννα, ἡ Ἀγιέσχα τῆς Καρδούης ἐπέσσα τὰς ὀλοψύχους ἐπιδοκιμασίας τῆς ἀκαδημαϊκῆς τῆς πόλεως ταύτης, ἡ ἐκ Σεβίλλης Σάφια, ἡ Λαβιάνα καὶ ἡ Ἀβάσσα ἐπίσης ἐξισώθησαν κατὰ τὸ ὕψος μὲ τοὺς μεγίστους ποιητάς.

Οἱ Ἀραβες συνέγραψαν ἀπείρους ἐρωτικὰς ποιήσεις, ποιήσεις πενθίμους ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν ἡρώων αὐτῶν ἢ τῶν ὄραϊων αὐτῶν, ποιήσεις ἠθικὰς μετὰ τῶν ὀποίων δύνανται τις νὰ κατατάξῃ

τοὺς μύθους, τὰ ἐγκώμια, τὰς σατύρας τὰς περιγραφὰς καὶ διδασκτικὰ ποιήματα ἐφ' ὧν τῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλὰ μεταξὺ τοσούτων ποιημάτων τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος μόνον ἀποτελεῖ ἐν τῷ Ἑσκουριάλ συλλογῇ ἐξ 24 τόμων δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἐπικὸν ποίημα, οὐδεμία κωμῳδία ὡς καὶ οὐδεμία τραγωδία.

Ἐν τοῖς διαφόροις αὐτῶν ποιήμασιν οἱ Ἀνατολῆται δεικνύουσι μεγάλην λεπτότητα καὶ εὐκινησίαν τῆς σκέψεως, ἡ ἔκφρασις αὐτῶν εἶνε χαρίεσσα καὶ κομψή, τὰ αἰσθητάματα εἰσὶν εὐγενῆ, καὶ ἐν τῇ ἰδιοτρόπῳ αὐτῶν γλώσσῃ ἐπικρατεῖ ἁρμονία ἐν τοῖς στίχοις, εὐθύτης περὶ τὰς ἐκφράσεις καὶ χάρις ἐν τῷ συνόλω, αἵτινες ἀπόλλυνται ἐν μεταφράσει. «Δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑπολογίσῃ διὰ τῆς σκέψεως, λέγει ὁ Villemain, ἐκεῖνο ὅπερ ἡ λάμψις τῆς ἀλλοκότου ἐκφράσεως, ἡ ἐπιστήμη τοῦ ῥυθμοῦ, αἱ μὴ ἐπιδεχόμεναι μεταφράσεως ἀλληγορικὰ προσθέτουσιν εἰς τὴν χάριτα τῆς ποιήσεως ταύτης. Ἡ Mme Stael ἡ τοσοῦτον μεγαλοφυῆς ὁμολογεῖ ὅτι ἡ φαντασία ἐνεργοῦσα διὰ τῆς ἁρμονίας εἶχεν ἐπ' αὐτῆς τοιαύτην δύναμιν, ὥστε δὲν ἤκουεν ἄνευ συγκινήσεως νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τοὺς λόγους τούτους «οἱ πορτοκαλλεῶνες τοῦ βασιλείου τῆς Γρενάδης καὶ οἱ λεμονεῶνες τῶν Μυροβοσιλέων».

Ἡ ποίησις τῶν Ἀράβων εἶνε ἔρρυθμος. Θὰ ἴδωμεν μάλιστα κατόπιν ὅτι ἀναμφιβόλως οὗτοι ἐφεύρον τὸν ῥυθμὸν καὶ μετέδωκαν αὐτὸν ἡμῖν. Δύο εἶδη στιχοιργίας εἶνε πρὸ πάντων εἰς χρῆσιν παρ' αὐτοῖς ἡ Ghazèle καὶ ἡ Casside. Ἡ Casside εἶνε ἐρωτικὸν καὶ πολεμικὸν εἰδύλλιον οὗ ἡ ἔκτασις ὀρίζεται ἀπὸ 20 — 100 διστίχων. Ἡ Ghazèle εἶνε ἐρωτικὴ ᾧδὴ ἣτις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὀλιγώτερα τῶν ἑπτὰ διστίχων οὐδὲ πλείοτερα τῶν δεκατριῶν. Ἡ πρώτη εἶνε ὅλως διόλου ἐν τῷ εἶδει τοῦ can o i τοῦ Πετράρχου ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ τῶν ᾠδῶν αὐτοῦ.

Οἱ Ἀράβες περιεφρόνησαν τὴν ποίησιν τῶν Ἑλλήνων ἣτις ἐφαίνετο αὐτοῖς δειλὴ, ψυχρὰ καὶ μεμετρημένη. Μεταξὺ ἀπάντων τῶν βιβλίων, ἅτινα παρέλαβον ἐξ Ἑλλάδος μετὰ δεισιδαίμονος σχεδὸν λατρείας, δὲν εἶνε οὐδὲν ἐπικὸν ποίημα, οὐδὲν ἔργον τῆς κλασικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας εἶχε κριθῆ ὑπ' αὐτῶν ἄξιον μεταφράσεως, καὶ πράγματι οὐδὲ ὁ Ὀμηρος οὐδὲ ὁ Σοφοκλῆς, οὐδὲ αὐτὸς ὁ Πίν-

δαρος δύνανται νὰ παραβληθῶσι μὲ τοὺς ποιητὰς αὐτῶν. Οἱ Ἀράβες θέλουσι νὰ λάμπωσι διὰ τῶν τολμηροτέρων εἰκόνων τῶν μᾶλλον τεραστίων, ζητοῦσι πάντοτε νὰ ἐκπλήττωσι τὸν ἀναγνώστην διὰ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τῆς ἐκφράσεως, κουράζουσιν αὐτὸν διὰ τοῦ πλούτου αὐτῶν, οὐδέποτε πιστεύουσιν ὅτι τὸ ὠραῖον δύναται νὰ ἦ ὑπερβολικόν. Δὲν ἀρκοῦνται εἰς μίαν παραβολὴν, συσσωρεύουσι τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης, οὐχὶ ὅπως δώσωσι τὴν ἰδέαν τοῦ πράγματος ἀλλ' ὅπως κάμωσι τὸν ἀναγνώστην νὰ θαυμάσῃ τὸν χρωματισμὸν. Δὲν ἐνασχολοῦνται περὶ φυσικῶν αἰσθημάτων, θέλουσι ἀπλῶς νὰ διαφάνηται ἡ τέχνη.

Ὅσον πλείοτερον ἡ τέχνη ἐπολλαπλασίασε τὰ κοσμήματα, τοσοῦτον φαίνεται αὐτοῖς ἀξιοθαύμαστος.

Ἐκ τῶν αἰσθημάτων εἰς ὧν τὴν ἀπεικόνισιν οἱ Ἀράβες ποιητὰὶ πρὸ πάντων ὑπερέχουσι εἶνε ὁ πολεμικὸς ἐνθουσιασμός. Αἰσθάνεται τις ὅτι ὁ Βεδουῖνος ἐν τῷ κόλπῳ τῶν πολιτειῶν τούτων εἰς ἃς δὲν εἶνε πεπλασμένος φυλάττει εἰσέτι τὰ ἔνστικτα τῆς ἐρήμου. ὡς ὁ κέλης θν ἐλευθεροῦσιν τοῦ χαλινοῦ, ὅταν ἡ ὥρα τῆς μάχης ἔφθασεν καὶ ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὸ στοιχεῖον αὐτοῦ καὶ δι' ἃν ὁ πόλεμος ἐστὶ ἡ ἐλευθερία. Οὐδεὶς ποιητῆς ἠδυνήθη νὰ ἐμπνευσθῆ ὅπως οἱ τοῦ Ἰσλάμ ἐκ τῆς ἀίματοῦ ῥύτου ποιήσεως πεδίου μάχης, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνέρεσιν εἰκόνων νεωτέρων καὶ μᾶλλον καταπληκτικῶν. Στρατιὰ ἐν κινήσει «σείουσα ὡς ὁ ἀετὸς τὰς δύο σκιερὰς αὐτῆς πτέρυγας» εἶνε εἰς αὐτοῦ τὸ ἔαρ, ἡ ἐποχὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἀνθέων, ἣτις σπεῖρει ἐφ' ἀπάσης τῆς φύσεως τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν, τα τάγματα ἅτινα διαχέονται ἐπὶ τῆς πεδιάδος εἰσὶν οἱ ἴκνηοι καὶ τὰ φύλλα ἅτινα βλαστάνουσιν εἰς τὴν ἀύχμηρὰν ἐξοχήν, αἱ σημαῖαι εἰσὶν ἄνθη πεποικιλμένα ὡς καὶ ἐκεῖνα ὑπὸ χιλίων χρωμάτων, ὁ κονιορτὸς ὅστις ἐγείρεται ὑπὸ τῶν μαχομένων εἶνε τὰ νέφη, τὰ ξίφη αὐτῶν αἱ ἀστραπαὶ, ὁ κρότος τοῦ βήματος αὐτῶν ἡ βροντῆ, ἣτις ἤχει καὶ ὁ σάλος τοῦ ζῶντος τούτου κύματος εἶνε ὁ βῆθος καὶ ἀτέρμων ὠκεανὸς ὅστις παφλάζει.

Τέλος, ἀλλὰ τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν; Αὐτὸς ὁ ἔρωσ ἐτι ὅστις ἐνδύεται συνήθως παρὰ τῷ αἰσθηματικῷ τούτῳ λαφῶ εἰκόνας τοσοῦ-

τον θελκτικὰς, ὁ ἔρωσ ὅστις δὲν εὐρίσκει ἐν τῇ φύσει ἀρκοῦντα ἄνθη καὶ ἀρώματα ὕψω· τὰ παραβία μὲ τὰ θέλητρα τινὸς ἐρωμένης, ἀναζητεῖ ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης παραβολὰς ἐτι μάλλον ἀλλοκότους. «Ἐσκεπτόμην εἰς σέ, ἀναφωνεῖ εἰς ἐκ τῶν ὑμνησάντων τὸν πόλεμον, ἐνόσφαι λόγγαι κατασθένουσι τὴν δίψην αὐτῶν ἐν ταῖς πλευραῖς μου καὶ ἐνόσφαι τὰ Ἰνδικὰ ξίφη ἐπλύνοντο ἐν τῷ ζέοντι αἵματί μου, ἐπεθύμουν νὰ ἀσπασθῶ τὰς ῥομφαίας ταύτας ὧν ἡ σπινθηροβολοῦσα λάμψις μοὶ ἀνεμίμνησκε τοὺς ὀδόντας σου ὅταν μειδιᾷς».

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἤρχισα νὰ μνημονεύω χωρὶα ἐκ ποιητῶν Ἀράβων, ἐλπίζω ὅτι ὁ ἀναγνώστης δὲν θὰ ὀργισθῆ ἂν ἐξακολουθήσω αὐτὰ ἐπὶ τινα στιγμὴν. Ἴδου κατὰ πρῶτον γραμμαῖ τινες Ἄραβος ποιητοῦ πρὸς τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ, αἵτινες ἀναμιμνήσκουσι τὸ ἐρωτικὸν ἄσμα τῆς νέας Sulamite.

«Ὅρκίζομαι εἰς τὸ τόξον τῶν ὀφρύων σου καὶ εἰς τὸ τόσον εὐκαμπτον ἀνάστημά σου, εἰς τὴν λεπτήν σου χάριν ἣν ἀκοντίζεις καθ' ἡμῶν ὡς βέλος, εἰς τὴν τρυφεράν λόξωσιν τῶν πλευρῶν σου, καὶ εἰς τὸ διαπεραστικὸν ξίφος τῶν ὀφθαλμῶν σου, εἰς τὴν λάμπουσαν λευκότητα τοῦ μετώπου σου καὶ τὸ στίλβον μέλαν τῆς κόμης σου, εἰς τὴν ὀφρῦν σου, ἣτις ἀποδιώκει τὸν ὕπνον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἣτις εἴτε ἀπαγορεύει εἴτε διατάττει συνέλκει τὴν θέλησίν μου, εἰς τοὺς βροστράχους οἵτινες διαφεύγουσι τῆς κόμης σου καὶ διαχέουσιν ἀντιφάρμακον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐραστοῦ σου, εἰς τὰς ῥόδου παρομοίας παρειάς σου καὶ τὸν μεταξώδη αὐτῶν χνοῦν ὅστις ἀναβλαστάνει, εἰς τὸν βουβίνιον τῶν χειλέων σου καὶ τοὺς μαργαρίτας τῶν ὀδόντων σου, εἰς τὸ ἄρωμα τῆς πνοῆς σου καὶ τὸ μέλι καὶ τὸν οἶνον τὸν ἐξερχόμενον τοῦ στόματός σου, εἰς τὸν ὑψαύχενον τράχηλόν σου καὶ τὸ ἀνάστημά σου ὅπερ κάμπτεται ὡς ὁ κάλαμος, εἰς τοὺς δύο σου μαστοὺς, οἵτινες ἴστανται ἐπὶ τοῦ στήθους σου ὡς δύο μῆλα, εἰς τοὺς μαστοὺς σου καὶ τὴν στρογγύλην αὐτῶν περιφέρειαν ἣν μαντεύει τις καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ τοῦ ἐπι' εἰς τὸ δέρμα σου γλυκὺ εἰς τὸ θωπεύειν ὡς ἡ μέταξα... ἀλλ' ἡ φύσις δὲν ἔχει ἀρώματα παρόμοια τῶν ὄσων ἐκπέμπει ἐκείνη ἣν ἀγαπῶ, καὶ μὲ τὴν ἀναπνοὴν ἣτις ἐκ-

φεύγει τοῦ στόματός της ὁ ἥλιος ἐν ἀπάσῃ τῇ λαμπρότητί του εἶναι ἤττον λαμπρὸς ἐκείνης καὶ ἡ σελήνη πλησίον αὐτῆς βλέπει ὠχρῶσαν πᾶσαν τὴν λάμψιν της.»

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἐπτὰ ποιημάτων τῶν ἐπιγεγραμμένων ἐν τῷ ναφ τῆς Μέκκας ἦτο εἰδύλλιον ἢ Casside τοῦ Ἀραβικῆ. Ὁ ἥρωσ ὀδηγεῖ δύο ἐκ τῶν φίλων του ἐν τῷ τόπῳ ὃν κατελάμβανε τὸ χαρέμιόν του καὶ ἐκεῖ κλαίει τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἰνδικλμάτων τῆς καρδίας του. Βλέπων τὰ ἔχνη αὐτῶν στενάζει κλαίει καὶ ἀπελπίζεται, ἀποθεῖ πάσας τὰς παρηγορίας ἃς οἱ φίλοι αὐτοῦ τῷ προσφέρουσιν.

Ἡ ἔχεις δοκιμάσει, τῷ λέγουσι, καὶ ἄλλοτε δυστυχίας οὐχὶ μικροτέρας.—Ἀναμφιβόλως, ἀπαντᾷ, ἀλλὰ τότε ἡ παρουσία τῶν ὠραίων μου ἔθελε ἔτι τὴν καρδίαν μου καὶ ἐμέθα τὰς αἰσθήσεις μου, τότε οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐπληροῦντο δακρύων ἀλλὰ δακρύων ἐπιθυμίας, κατεπλήρουν τὰ δάκρυα τὰς παρειάς μου καὶ τὸν κόλπον μου καὶ αὐτὸς ὁ τελαμών μου ἔτι ἦτο βεβρεγμένος ἐξ αὐτῶν.—Τουλάχιστον, τῷ λέγουσιν οἱ φίλοι, ἡ ἀνάμνησις παρελθούσης εὐτυχίας ἃς γαληνίασῃ σήμερον τὴν ὀδύνην σου, σκέφθητι ὅπως θέλητρα ἐνέσπειραν διὰ σέ εἰς τὸν βίον.

Ὁ ἥρωσ τέλος παρηγορηθεὶς διὰ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης ἀναμιμνήσκειται πόγγματι τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας ἃς διήλθεν, τὰς ἡδύτητας τῶν συνεντεύξεών του μετὴν Ὀνεῖτσαν καὶ τὴν Φαθίμην, τὰς ὠραιοτάτας μεταξὺ τῶν ὠραίων καὶ καυχᾶται διὰ τὸν ἔρωτα παρθένου πρὸς ἣν οὐδεμία ἐξισοῦται κατὰ τὴν καλλονήν.

Ὁ λαιμὸς της, λέγει, ἦτο ὡς ὁ τοῦ φλώρου ὅταν ἤγειρεν αὐτὸν ἵνα παρκτηρήσῃ μακρὰν, ὡς οὗτος ἦτο κεκοσμημένος ὑπὸ κομφῶν περιλαιμίων. Ἡ κόμη αὐτῆς ἐκουμάτιζεν ἐπὶ τῶν ὤμων της, ἦτο μέλαινα ὡς ὁ ἔβενος καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον πυκνὴ ἢ ὡς οἱ κυματιζόμενοι κλάδοι τῶν φοινίκων, τὸ ἀνάστημα αὐτῆς ἦτο ἐπίσης λεπτὸν καὶ εὐκαμπτον ὡς ταινία καὶ ἡ μορφὴ της ἐφώτιζε τὰ σκότη τῆς νυκτός ὡς ἡ λυχνία τοῦ μονήρους σοφοῦ, ὅστις ἐργάζεται ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις αὐτοῦ, τὰ ἐνδύματα αὐτῆς τέλος ἀπηγάχον τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ μέταξα αὐτῶν ὡς καὶ οἱ

πολύτιμοι λίθοι ἦσαν πικρόμοιοι μὲ τὰς Πληϊάδας ὅταν ἀνατέλλουσιν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος.»

Ὡς παράδειγμα τῆς διορατικότητος καὶ ἐπικαίρου εὐφυΐας τῶν Ἀράβων ἄς ἀναφέρωμεν καὶ τὸ ἐπόμενον. «Ὡρατὴ τις νεᾶνις περὶ κτηνοτροφίαν ἀτενῶς ὑπὸ Ἄραβος ἠρῳαρίασε. — Τὰ βλέμματά μου, εἶπεν ὁ Ἄραβ μετὰ πάθους, ἐνέσπειρον ῥόδα εἰς τὰς παρειάς σου καὶ κατὰ τὸν νόμον ὁ σπείρων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῶν σπόρων του—Κ' ἐγὼ ἄρα πρέπει νὰ δρέψω ὅτι ἔσπειρα, εἶπε, φιλῶν αὐτήν.

Νομίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ περατώσωμεν κάλλιον εἰμὴ ἀναφέροντες περικοπὰς τινὰς τοῦ Κορανίου γραφείσας εἰς ἔρρυθμον πεζὸν λόγον καὶ ὅλως διόλου ποιητικὰς ἕνεκα τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς ὑψώσεως τῆς σκέψεως.

«Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπλασσε τὴν γῆν ἐφέρετο αὕτη τῆδε κακείσε μέχρῃς ὅτου ὁ Θεὸς ἐπλασσε τὰ ὄρη ὅπως συγκρατῶσιν αὐτήν. Τότε οἱ ἄγγελοι ἠρώτησαν αὐτόν· ὦ Θεὸς ὑπάρχει ἐν τῇ πλάσει πρᾶγμα ἰσχυρότερον τῶν ὀρέων ; Καὶ ὁ Θεὸς ἀπήντησεν. Ὁ σίδηρος, διότι ὁ σίδηρος διασχίζει τὰ ὄρη—Καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ πλάσει τί ἰσχυρότερον τοῦ πυρός ; —Ναὶ τὸ ὕδωρ ὅπερ σβέννυσιν αὐτὸ Καὶ εἶνε τί ἰσχυρότερον τοῦ ὕδατος ; — Εἶνε ὁ ἄνεμος ὅστις τὸ συντηράσσει—ὦ ὑπέρτατον ἡμῶν στήριγμα ὑπάρχει τι ἐν τῇ φύσει ἰσχυρότερον τοῦ ἀνέμου ;—Ναὶ, ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ὅστις ποιεῖ ἐλεημοσύνην. Ἐὰν δίδῃ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς χωρὶς νὰ γινώσκῃ τοῦτο ἢ ἀριστερὰ ὑπερβαίνει ἅπαντα τὰ πράγματα.»

Ἡ μίμησις τῆς φύσεως εἶχεν ἀνακλύψει εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς κατέχοντας τὴν κλασσικὴν ποίησιν, τὸ ἐπικὸν εἶδος καὶ τὸ δραματικὸν ἐν οἷς ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ νὰ δώσῃ εἰς τὰ αἰσθήματα τὴν ἀληθῆ γλῶσσαν τῆς καρδίας. Οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἔσχον ποσῶς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, πᾶσα ἡ ποίησις αὐτῶν οὕσα λυρικὴ, ὀφείλει νὰ φαίνεται ὡς ἐμπνεομένη ἵνα ἐξέλθῃ ἡ ὅλη τῆς γλώσσης τῆς φύσεως καὶ ὑπὸ ὅποιονδήποτε ὄνομα οὕσα γνωστὴ καὶ ὑπὸ ὅποιονδήποτε κανόνα, καὶ ὑποκειμένη ὀφείλει πάντοτε νὰ ἦνε τὸ ἄσμα τῶν παθῶν.

Ἄλλ' ἂν οἱ Ἀράβες δὲν ἔχωσι ποσῶς ποίησιν ἐπικὴν ἢ δρα-

ματικὴν, εἰσὶν ὅμως ἐφευρεταὶ εἶδους τινος ὅπερ κατέχει θέσιν ἐποποιίας καὶ ὅπερ ἀναπληρεῖ παρ' αὐτοῖς τὸ θέατρον. Ὁφείλομεν αὐτοῖς τοὺς μύθους ἐκείνους, ὧν ἡ πλάσις εἶνε τόσον ἐξαισία ἔνθα ἡ φαντασία εἶνε τόσον πλουσία καὶ τόσον ποικίλη, τοὺς μύθους, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν ἠδονὴν τῆς παιδικῆς ἡμῶν ἡλικίας, καὶ τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἀναγινώσκομεν ἐν ἡλικίᾳ μᾶλλον προκχωρημένῃ χωρὶς νὰ αἰσθανθῶμεν ἐκυτοὺς τελεγγυμένους καὶ περσασυρομένους ὑπ' αὐτῶν. Οὐδὲν κάλλιον τῶν μύθων τούτων καταδεικνύει τὴν γονιμότητα τῆς ἐφευρέσεως ἣτις χαρακτηρίζει αὐτούς.

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ. Πρὸ τοῦ ἐνασχοληθῶμεν εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τὴν μόνην ἐκ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἧς οἱ Ἀράβες ἐγκατέλειψαν ἔχνη προόδου, εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἔνθα ἡ θρησκεία ἔθετεν ἀκατανίκητον πρόσκομμα εἰς τὰς προόδους αὐτῶν. Βεβαίως δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι λαὸς ὅστις ἔδρουσε τὴν Ἀλάμβραν ἦν ἀρκούντως τελείως καλλιτεχνικῶς διμυουργημένος καὶ ὅτι περιεῖχεν ἐνστικτον ἠνωμένον μετὰ χάριτος καὶ κομψότητος. Ἐὰν ὁ νόμος τοῦ Μωάμεθ δὲν εἶχεν ἀπαγορεύσει πᾶσαν παράστασιν τῆς μορφῆς ἀνθρώπου ἢ ζώου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ λαὸς οὗτος τοσοῦτον ἐραστὴς τῆς μορφῆς, καὶ ἔνθα αἱ μορφαὶ εἰσὶν τόσον ὠραῖαι, δὲν θὰ ἐκαλλιέργει τὴν γλυπτικὴν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας ὡς καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν μουσικὴν. Ἡ τέχνη αὕτη γεννηθεῖσα ὑπὸ τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐνεκλιματίζετο ταχέως ὑπὸ τὸν τῆς Βαγδάτης καὶ τῆς Γρενάδης.

Ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἅπαξ παρελθούσης τῆς πυρετώδους ζήτησεως πρὸς τὸν Ἰσλαμισμὸν ἢ ἀπχγόρευσις τοῦ προφήτου παρεβιάσθη πλέον ἢ ἅπαξ. Ὁ Ἀβδὲλ-Ραχμὰν Γ'. ἀφοῦ κατόκησε διὰ ζῶων τὴν διαμονὴν του ἐν Ἀτζαρχ ἀνήγειρε διὰ ἔτι μᾶλλον τυπικῆς παραβάσεως ἀδριάντα ἐκ μαρμάρου τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῶν ἀνακτόρων του. Ἄλλ' αἱ φαντασίαι αὗται τοῦ δεσπότη, αἵτινες καθώριζον τοὺς εὐλαβεῖς ἦσαν ἀπλῆ ἐξαιρέσεις εἰς τὸν κοινὸν κανόνα, καὶ ἡ τέχνη δὲν ἐκέρδιζεν ἐκείνο ὅπερ ἔχεν ἢ εὐσέβεια. Ἄλλως τε ἡ δοθεῖσα ὠθησις τῷ Ἀραβικῷ πνεύματι ὑπὸ τῆς πρώτης ὁρμῆς τῆς κατακτῆσεως παρεξέτραπτη τῆς

δοῦ ταύτης καὶ ἦτο λίαν ἀργὰ ὅπως ἐπανεπιστρέψῃ. Αἱ τέχναι ὅπως λάβωσι ῥίζαν παρὰ τινι λαῷ ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ γεννηθῶσι καὶ νὰ ἀξήσωσι μετ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ καὶ τῇ παρακμῇ του.

Ἐπειδὴ δὲν θεωροῦμεν τὴν καλλιγραφίαν ὡς τέχνην δὲν θὰ ἐνασγοληθῶμεν ποσῶς περὶ αὐτῆς παρὰ τὴν ὅλως εἰδικὴν σπουδὴν ἣν ἀφιέρωσαν αὐτῇ οἱ Ἄραβες. Δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῷ Ca'iri (II. 9) λεπτομερείας περιέργους ἐπὶ τῶν κεχρωματισμένων μελανῶν, ἃς μετεχειρίζοντο καὶ τοὺς θαυμασίους χρωματισμοὺς τῶν μεμβρανῶν αὐτῶν, ὧν ἡ ἔκτατος λάμψις ἀντενάκλα τὰ ἀντικείμενα ὡς εἰς κάτοπτρον.

Ἄλλ' ἡ μουσικὴ κατέχει σπουδαιότεραν θέσιν ἐν τῷ Ἀραβικῷ πολιτισμῷ καὶ δὲν θὰ δυνάμεθα εἰμὴ νὰ εἴπωμεν ὀλίγον τι περὶ αὐτῆς διαβατικῶς.

Καὶ τοὶ ὁ πατριάρχης Ἰωβ ὠμίλησε περὶ τῆς ἄρπης αὐτοῦ ἀφιερωμένης εἰς ἄσματα θλιβερά, συγκεχωρημένον εἶνε νὰ ἀμφιβάλλωμεν ἂν ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη ἐπέδοσεν πολὺ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀραβῖν. Ἡ κλίσις αὐτῶν διὰ τὰς διηγήσεις τὰς γιγνομένας γηγωνυῖα τῇ φωνῇ, τόσον προσφιλεῖς τοῖς μεσημβρινοῖς λαοῖς, καὶ οὕτως εὐκόλως γιγνομένας ἐν ταῖς ἀρμονικαῖς αὐτῶν γλώσσαις ἐδίδαξεν αὐτοῖς τὰς ἐπικρατητικὰς ἀποχρώσεις, αἵτινες κατέχουσι τόπον μουσικῆς παρὰ τοῖς νηπίοις λαοῖς.

Ἄλλ' ὅταν ὁ νόμος τοῦ Μωάμεθ ἐνετύπωσε τῷ λαῷ τούτῳ τὴν θρησκευτικὴν καὶ φιλολογικὴν αὐτοῦ δρμὴν, αἱ τέχναι ἐνεψυχώθησαν ὡσαύτως. Ἡ Ἑλλάς εἶχε κληροδοτήσει τὰς ἐπιστήμας τοῖς Ἀραβῖν, ἡ δὲ γεωμετρία ἐδίδαξεν αὐταῖς πᾶν ὅτι διδάσκει εἰς τὰς τέχνας λ. χ. τὰς ἀναλογίας τῇ ἀρχιτεκτονικῇ καὶ τὰς ἀποστάσεις ἐν τῇ μουσικῇ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον συνεπλήρωσεν ἡ φύσις.

Χωρὶς νὰ ὑψωθῇ παρ' αὐτοῖς ἡ μουσικὴ εἰς ἐπιστήμην ἔλαθεν οὐχ ἦττον κανονικότητα ἦν οὐδέποτε ἔσχε παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, τὸ μαθηματικὸν πνεῦμα φυσικὸν τοῖς Ἀραβῖν ἐτελειοποίησε τὴν θέσιν τοῦ ἐνστίκτου καὶ ἔκτοτε ἡ μουσικὴ ἀνεμίχθη ὡς καὶ ἡ ποίησις εἰς ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν. Οὐχὶ μόνον δὲν κατεφροεῖτο ὡς παρὰ τοῖς νεωτέρους Μουσουλμάνοις καὶ δὲν ἐγκατελιμπάνετο ταῖς

γυναίξιν καὶ τοῖς δούλοις ἀλλ' ἐκαλλιεργεῖτο ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι τῆς κοινωνίας, ὁ δὲ Ἀβδὲλ Ῥαχμὰν II ἐπορευέτο ἐφιππος μεθ' ὅλης αὐτοῦ τῆς αὐλῆς πρὸς προὔπαντησιν τῆς Βαριάβ διασήμου καλλιτέχνιδος.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ. Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν ἐνταῦθα εἰς τὰς μακρὰς συζητήσεις ἃς ἤγειρε τὸ ζήτημα τῆς γεννήσεως τῆς Ἀραβικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς λεγομένης Ροθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὰ δύο ταῦτα εἶδη, ἅτινα διακρίνονται διὰ τοσοῦτων τίτλων ὁμοιάζουσιν ἄλλα διὰ τῆς λεπτότητος καὶ ποικιλίας τῶν λεπτομερειῶν, ὥστε ἠθέλησαν παντὶ σθένει νὰ ἀνακαλύψωσιν ἐν αὐτοῖς σύνδεσμόν τινα ὅστις ὅμως δὲν ὑπάρχει μήτε ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν μήτε ὡς πρὸς τὴν ιδέαν, ἀλλ' ἐπαρτηρήθη ὅτι τὰ δύο ταῦτα εἶδη δὲν ἐγεννήθησαν οὐδὲ τὸ ἐν ἐκ τοῦ ἄλλου οὔτε τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο συγχρόνως ἐκ τῆς αὐτῆς καταγωγῆς τῆς Βυζαντινῆς δηλονότι σχολῆς.

Ἡ Ἀνατολικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἀδελφὴ ἑτεροθαλῆς τῆς Δύσεως ἐγεννήθη ὡς καὶ αὕτη ἐκ τοῦ Βυζαντίου. Ἄλλ' οἱ ὑψωμένοι θόλοι καὶ τὰ μακρὰ παράθυρα τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν δὲν συνεβιάζοντο εἰς τὰ καυστικὰ κλίματα ἐνθα ὁ ἄνθρωπος ὄχι μόνον δὲν προσκαλεῖ τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέραν ἐντὸς τῶν οἰκοδομῶν του ἀλλὰ ζητεῖ νὰ ἀποκλείσῃ. Οὕτω οἱ Ἀραβες υἰοθετοῦντες τὸ σχῆμα τῆς Βυζαντινῆς σχολῆς κατεβίβασαν τὸν θόλον οὕτως ὥστε νὰ καταστρέψωσι πᾶσαν ἀναλογίαν μεταξὺ τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ὕψους τῆς οἰκοδομῆς. Τὸ τέμενος τῆς Καρδούης τύπος ἐντελής τῆς πρώτης ταύτης ἡλικίας τοῦ Ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ εἶνε παρὰ τὴν γοητείαν τοῦ ἐκ στηλῶν αὐτοῦ δάσους ἀτελεῖς καὶ βεβαρημένον οἰκοδόμημα, πολὺ χαμηλὸν ὡς πρὸς τὴν ἔκτασίν του, ὕπερ τῷ διδιδει μικρότητά τινα καὶ εὐτέλειαν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τῆς ἀπειρίας του.

Ἡ δευτέρα καὶ ἡ λαμπροτέρα ἐποχὴ τοῦ Ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ IX ἕως τοῦ XIII αἰῶνος καὶ ἔχει ὡς τύπον τὴν Ἀλάμπραν τῆς Γρενάδης. Ἡ Ἀραβικὴ τέχνη παρακολουθεῖσα τὴν Χριστιανικὴν, εἰς πορείαν σχεδὸν παράλληλον ἀπογυμνοῦται ὡς καὶ αὕτη ὀλίγον κατ' ὀλίγον τῆς Βυζαντινῆς αὐτῆς βαρύτητος

καὶ λαμβάνει ἀνάλογον ταῖς δυνάμεις αὐτῆς πτῆσιν, ἀφίνουσα τὴν θρασυτητα ἵνα μὴ φθάσῃ εἰμὶ μέχρῃ τῆς χάριτος. Τὸ ἐπικρατοῦν κυρίως ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶνε ἡ εἰσέχουσα ἀψίς ἢ τὸ τόξον τὸ σηματοδοτούμενον ἐξ ὀπισθοῦν ὀλιγωτέρων τῶν δύο τρίτων τῆς περιφερείας ἐνὸς κύκλου καὶ ὕπερ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴν πλήρη ἀψίδα παρὰ Βυζαντινοῖς.

Ἐπάρχει τέλος καὶ τρίτη ἐποχὴ κατὰ τὸν M. de la Borde ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ XIII αἰῶνος μέχρι τοῦ τέλους τοῦ XV. Ἡ ἐποχὴ αὕτη χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἀναμίξεως τοῦ Ἀραβικοῦ ῥυθμοῦ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Δύναται τις νὰ ἀναφέρῃ ὡς πρότυπα τοῦ μίκτου τούτου εἶδους τὰς Ἀλκαζάρ τῆς Σεβίλλης καὶ τῆς Σεγαβίας καὶ τοὺς πύργους τοῦ Benavente καὶ τοῦ Renafiel. Ἦδη ἡ Μουσουλμανικὴ τέχνη ἀρχεται ἀπολλύουσα τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῆς καὶ ἡ μίξις αὕτη δύο τοσοῦτον ἀντιθέτων σχολῶν δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχής.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ

Ὁ πολιτισμὸς εἶνε ὡς λαμπρὰς ἥτις δὲν δύναται νὰ λάμψῃ χωρὶς νὰ φωτίσῃ καὶ θερμάνῃ πᾶν τὸ περικυκλοῦν αὐτήν. Τοιαύτη πράγματι ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ αὕτη κίνησις ἣν οἱ Ἀραβες παρήγαγον κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ ἣν περιεγράψαμεν διεξοδικῶς. Πρὸ τοῦ περατώσωμεν ῥίψωμεν ἐπὶ τινὰ στιγμὴν πέραξ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἔσχεν ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ οὗ νῦν ἀπολαμβάνει ἡ Εὐρώπη καὶ ἀπονεύμωμεν αὐτοῖς τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης ἣν τοῖς ὀφείλομεν.

Ἴνα μὴ κουράσωμεν τὸν ἀναγνώστην διὰ ἀνωφελῶν ἐπαναλήψεων δὲν θὰ ἐπκνέλω ἐπὶ ἐκεῖνο ὃ προλαβῶν εἶπον, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διακτῆρσιν μεγάλου ἀριθμοῦ χειρογράφων τῆς ἀρχαιότητος· ἐπίσης δὲν θὰ διμυλήσω περὶ ὀφελίμων τινῶν ἀνακαλύψεων ἃς ἐποίησαν οὗτοι παραλαβόντες αὐτάς παρ' ἄλλων λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ παραδόντες ἡμῖν αὐτάς, τέως ὅπως ἀγνώστους ἡμῖν, ὡς τὴν τῆς πυξίδος, τὴν κατασκευὴν τοῦ χάρτου ἐκ βλακῶν τὴν

χρῆσιν τοῦ ἐκκρεμοῦς κτλ. κτλ. ἀλλὰ θὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἐπιρροὴν ἣν ἐξήσκησαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Εὐρώπης, ἐγκαταλείψαντες ἕχνος ἀνεξάλειπτον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας.

Ὁ Ἀραβικὸς πολιτισμὸς ἐνεφυτεύθη παρ' ἡμῖν διὰ δύο ὁδῶν διαφόρων, τὴν τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῶν σταυροφοριῶν καὶ διὰ τῆς Σικελίας καὶ Ἰσπανίας ὅθεν ἐξηπλώθη ἀνεπαισθήτως εἰς τοὺς λοιποὺς λαοὺς. Οἱ Προβηγκιανοὶ ἦσαν ὁ πρῶτος λαὸς ἐπὶ τῆς φιλολογίας τοῦ ὁποῦ ἐπῆρέασε δι' ἀξιοσημειώτου τρόπου, οὐχὶ μόνον ἐνεπνεύσθησαν ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτῶν ἀλλὰ πολλακίς ὑμνησαν ἐν ταῖς ποιήσεσιν αὐτῶν Μάκρους ἥρωας. Τέλος οὗτοι φαίνονται οἱ πρῶτοι οἵτινες παρέλαβον παρ' αὐτῶν τὸν ῥυθμὸν ἐν τῇ μετρικῇ αὐτῶν.

Ὁ ῥυθμὸς εἶναι γόνος τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔτι ἐκτὸς τῆς ποιήσεως, οἱ πλείστοι τῶν λαῶν μεταχειρίζονται εἶδος ὕφους ὅπερ εἶνε πεζὸν ἔρρυθμον. Παρέλαβον δὲ τοῦτο παρὰ τῶν Ἑβραίων πρὸ πάντων παρὰ τῶν Προφητειῶν τοῦ Ἡσαΐου.

Ἐτέρα ἐπιρροὴ Ἀνατολικὴ εἰς ἣν τὸ Εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ εἶναι τὸ καλούμενον σήμερον ῥομαντικὸν εἶδος ὅπερ περιῆλθεν ἡμῖν ἐκ τῶν Ἀραβικῶν μύθων. Πράγματι ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν τοὺς μυθογράφους αὐτῶν ὡς τοὺς διδασκάλους ἡμῶν ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ παράγειν, τοῦ ἐλκεῖν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τοῦ ποικίλειν αὐτὸ ἀκαταπαύστως, τοῦ πλάττειν τὴν λαμπρὰν ἐκείνην μυθολογίαν τῶν πνευμάτων καὶ τῶν νυμφῶν, ἥτις αὐξάνει τὸν κόσμον, πολλαπλασιάζει τὰ πλούτη καὶ τὰς ἀνθρωπίνας δυνάμεις καὶ ἥτις ποιεῖ ἡμᾶς νὰ ζῶμεν ἐν τῷ θαύματι ἐν τῷ ἀπεράντῳ χωρὶς νὰ παγῶνωμεν ὑπὸ τοῦ τρόμου. Ἐξ αὐτῶν ἔτι προῆλθε ἡ μέθη ἐκείνη τοῦ ἔρωτος, ἡ στοργὴ ἐκείνη, ἡ λεπτότης ἐκείνη τοῦ αἰσθήματος, ἡ θρησκεία ἢ λατρεία αὕτη τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀλληλοδιαδόχως παρίστανται ὅτε μὲν δοῦλοι ὅτε δὲ θεαί, αἵτινες ἔσχον τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἱποτισμοῦ καὶ ἃς ἀνακαλύπτωμεν ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῆς Μεσημβρίας. Ἀνακαλύπτει τις πολλὰς ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν εἰς παλαιοὺς ἡμῶν μύθους ὡς ἐν τῷ Βοκακίῳ, ἐν τῷ Ἀριστόφῳ, καὶ

αυτοὺς ἔτι τοὺς μύθους οἵτινες ἔθελξαν τὴν παιδικὴν ἡμῶν ἡλικίαν ἐκ γλώσσης εἰς γλώσσαν καὶ ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος δι' ἀγνώστων πολ- λάκις ὄχρετῶν εὐρισκόμενοι συνδεδεμένοι, τὴν νῦν μὲ ἀπάσας τὰς ἀναμνήσεις, ἀπάσας τὰς ἀπολαύσεις τῆς φαντασίας τῶν κατοί- κων τοῦ ἡμίσεως τῆς σφαίρας.

Τὸ ῥωμαντικὸν τοῦτο εἶδος ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς φι- λολογίας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Μεσαίωνος. Ἐπελθούσης εἶτα τῆς ἀναγεννήσεως ἥτις προέγραψε καὶ κατεδίκασεν αὐτὰ ὡς μὴ σύμφωνα τῷ πνεύματι τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῖς κανόσι τοῦ ὠραίου καὶ τῆς τέχνης ἦν εἶχεν κληροδοτήσει ἡμῖν αὕτη, ὁ Flo- rian ἐπειράθη μόνος νὰ ἀναπλάσῃ τὴν ποιητικὴν καὶ λαμπρὰν τῶν Μαύρων τούτων ἐποχὴν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, ὅπερ ἐπιγράφε- ται Goncalve de Cordoue ἀλλὰ τοὺς ἥρωας αὐτοῦ πλάττει μᾶλ- λον ὡς ἥρωας κλασσικοὺς τῆς ἀρχαιότητος ἢ ὡς ἱππῶτας Μαύ- ρους ἢ Χριστιανοὺς, καὶ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ καίτοι κομψὸν στε- ρεῖται ὅμως τῆς φυσικότητος, τῆς ζωῆς τοῦ χρωματισμοῦ, ἐν μιᾷ λέξει εἶνε εὐγενής, ἀλλ' ὡς τὸ μάργαρον ἐπίσης ψυχρὸς.

Σὺν τῇ Γαλλικῇ ἐπαναστάσει διεδραματίσθη ἐπίσης ἐπανά- στασις καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ τοῦ ἔθνους τούτου. Ὁ Chateau- briand ἀνέλαθε νὰ καταδείξῃ ὅτι ὁ μεσαίων δὲν ἦτο ὅλως ἐστε- ρημένος ποιήσεως ὡς ἐφ' ἑκταζέτο καὶ ὅτι ἡ ποίησις αὐτοῦ ἦτο συγχρόνως μᾶλλον ἐθνικὴ καὶ μᾶλλον ὑψηλὴ ἢ ἡ τῆς ἀρχαιότητος. Ἐὰν ἡ φωνὴ αὐτοῦ εὗρεν ἀντιλογίαν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, εὗρεν ὅμως ἐπίσης καὶ θαυμαστὰς καὶ τινα ἔτη βραδύτερον ἀξίους ὀπα- δοὺς ἐν τῷ Βίκτωρι Οὐγκώ, Λαμπρτίνω, Ἀλφρέδω Μυσσέτω κτλ. οἵτινες βεβαιοῦντες τὰς δοξασίας του διὰ παραδειγμάτων, πολ- λάκις ἀριστουργημάτων πρώτης τάξεως ὀφείλουσι τὴν δόξαν αὐ- τῶν εἰς τὴν ἄφθονον καὶ ἀθάνατον πηγὴν τῆς φαντασίας καὶ τοῦ ῥωμαντισμοῦ, ἣν οἱ Ἄραβες ἐκκληροδότησαν ἡμῖν.

Ἐκ τούτου ἐμπνευσθεὶς ὁ Chateaubriand ὁ πατήρ τῆς σχολῆς ταύτης ἔδωκε τῷ κοινῷ κατὰ τὸ 1818 τὸ θελκτικώτατον αὐτοῦ ἔργον «ὁ τελευταῖος τῶν Ἀθηναισῶν» ἔνθα ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ση- μειώσεις τόσον πιστὰς ὥστε νομίζει τις μᾶλλον ὅτι ἀναγινώσκει

μετάφρασιν τινὰ τῆς Ἀραβικῆς διαλέκτου ἢ αὐτὰς ταύτας τὰς γραμμὰς υἱοῦ τῆς ψυχρᾶς Βρεταννίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τί ἔγεινε λοιπὸν τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα, ὅπερ οἱ Ἀραβες ἀνήγειρον μὲ τὰ συντρίμματα τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος; Ἡ πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ αὕτη αὐτοκρατορία ἔνθα οἱ πολιτισμοὶ τῆς Ἑλλάδος τῆς Ῥώμης τῶν Ἰνδιῶν τῆς Περσίας τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς εἶχον συγχωνευθῆ καὶ ἐνωθῆ κατεκρημνίσθη καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐρείπια ἀπωλίσθησαν.

Etiam periere ruina

Ὁ *tempus edax* τοῦ Ὁρατίου πάντα ἐξίσωσε, πάντα κατέφαγεν! Οἱ ἀπολαύοντες τανῦν τ' ἀγαθὰ τῆς κληρονομίας αὐτῶν ἀγνοοῦσιν εἰς τίνας ὀφείλουσι ταῦτα. Αὐτοὶ οἱ ἀπόγονοι τῆς φυλῆς ταύτης ἀπέμαθον τὴν παρελθούσαν δόξαν τῶν προγόνων αὐτῶν καὶ ἐλησμόνησαν ποῖοι ἦσαν οἱ ἀνεγείραντες τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρείπιων τῶν ὁποίων βόσκουσιν οἱ ἵπποι αὐτῶν.

Ἐὰν ὁμως παρατηρήσωμεν προσεκτικῶς ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς οὕτω ἀώρου καὶ οὕτω τελείας αὐτῶν καταπτώσεως δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἀποκαλυφθῆ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Ἐνίοτε ὁ θάνατος ἔρχεται πρὸ τῆς ὥρας αὐτοῦ, ἐνίοτε διὰ τὰ κράτη ὁ ἥλιος αἰφνυδίως ὀπισθοδρομεῖ καὶ κλίνει εὐθὺς πρὸς τὴν δύσιν ἐνῶ ἀνέβαινεν ἔτι εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἐνῶ μόλις εἶχε φθάσει εἰς τὸ ζενιθ αὐτοῦ καὶ παρομοίως συνέβη παρὰ τοῖς Ἀραβσιν. Τὸ ἐπαγαγὸν τὸ θανάσιμον κτύπημα εἰς τὸν λαμπρὸν πολιτισμὸν τῆς ὠράϊας ταύτης φυλῆς τῆς καταγομένης ἐκ τοῦ καθαρωτέρου πατριαρχικοῦ αἵματος ὑπῆρξεν ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, διότι ἄνευ πολιτικῆς ἐλευθερίας οἱ λαοὶ ὁποιονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν, Ἑβραῖοι Ἕλληνες ἢ Ἀραβες, οἱ λαοὶ λέγω δὲν ζῶσι πλέον. Ἐν ὅσῳ οἱ Μαῦροι διετήρησαν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἰσλαμι-

+ *Handwritten signature in Greek script, possibly reading 'Πατριάρχης Ιεροσολύμων'.*

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΙΕΡΟΘΕΟΣ

σμοῦ ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος λαὸς τῆς Εὐρώπης, ὅτε ὁμοῦ ἐστερήθησαν τῆς ἀρχαίας αὐτῶν ἐξουσίας ὑπὸ τῶν Τουρκομάνων παρῆκμασαν, καὶ ὅταν ὑπεδουλώθησαν καὶ τὸ Καλιφάτον ἐξέλιπεν, ἀπέθανον.

Ἄλλ' ἀπέθανον διὰ παντός. Ἄς ἐπιτρέπηται ἡμῖν νὰ πιστεύωμεν τὸ ἐναντίον. Οἱ ἀρχαῖοι οἵτινες ἠρέσκοντο νὰ παριστάνωσιν ὑπὸ τὸ χάριεν σχῆμα τοῦ μύθου τὰς βαθυτέρας ἀληθείας διηγούνται ὅτι ὑπῆρχεν πτηνὸν διάσημον καλούμενον φοῖνιξ, ὅπερ ἀνεγεννᾶτο ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ. Καὶ εἶδομεν πράγματι τοιαύτας παλιγγενεσίας ἔτι μεταξὺ τῶν λαῶν. Διὰ τοιαύτης τινὸς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Περικλέους εἰσὶν ἐκ νέου ἐλεύθεροι μετὰ δουλείαν 2000 ἐτῶν καὶ ὑποστηρίζομενοι ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν παρελθόντος ἀνέλαβον τὴν πτῆσιν αὐτῶν πρὸς μέλλον ὅπερ κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα δὲν θὰ ἦνε ἄνευ δόξης.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν παιδῶν τῶν δεχομένων τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν ἦν κατὰ τινα στατιστικολόγον τῆς Αἰγύπτου 90000 τῷ 1873 ἀνῆλθε δὲ τῷ 1875 εἰς 140,177 μαθητὰς καὶ 6048 διδασκάλους. Τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἀνερχομένου εἰς 5,250,000 κατοίκων, 372 μαθητὰ ἐκ 10000 κατοίκων φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα. Ἡ ἀναλογία αὕτη καὶ τοι κατωτέρα πρὸς τὴν τῶν πλειοτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης οὐχ ἦττον εἶνε ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν τῆς Ῥωσσίας ἣτις δὲν ἀριθμεῖ εἰμὴ 150 παιδας φοιτῶντας εἰς τὰ σχολεῖα, ἐκ 10000 κατοίκων.

Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 140,000 μαθητῶν δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ 3018 κόρραι ἅπασαι σχεδὸν ἐξ οἰκογενειῶν μὴ Μουσουλμανικῶν, διότι μέχρι τοῦδε ἡ γυνὴ ἐστερεῖτο τῶν εὐεργετημάτων τῆς ἀνατροφῆς. Ἄλλ' ὁ Κεδίβης βαίνων ἐναντίον τῶν προλήψεων ἐνασχολεῖται δραστηρίως περὶ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως ὑπάρχουσιν νῦν ἐν Καίρῳ δύο παρθεναγωγεῖα Μουσουλμανικὰ ἰδρυθέντα ὑπὸ τοῦ Κεδίβου καὶ τῆς ἡγεμονίδος μητρὸς αὐτοῦ. Τὸ μὲν τοῦ Σιουφιᾶ ἔχει 18 διδασκαλίσσας καὶ 298 μαθητριάς, τὸ δὲ τοῦ Γκερβίχ ἔχει 9 διδασκαλίσσας καὶ 147 μαθητριάς. Ἐντεῦθεν θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐπανύψωσις καὶ ἡ παλιγγενεσία τῆς φυλῆς.

Καὶ ἅπαξ ἡ φυλὴ ἀναγεννηθεῖσα θὰ ἀναλάβῃ ἐθνικὰς τάσεις ἐναντίον τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν δύναμιν θὰ δυνήθῃ νὰ

ὑπερισχύσῃ. Θὰ ἰδρῶθῃ ἐκ νέου μέγα Ἀραβικὸν κράτος. Τότε αἱ ὠραῖαι ἡμέραι θὰ δυνήθωσι καὶ πάλιν νὰ λάμψωσι διὰ τὰς δύο ταύτας ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ προωρισμένας φυλάς, ὅστις φαίνεται ἠνέχθη πρὸς στιγμὴν τὰς δυστυχίας αὐτῶν ἵνα καταδείξῃ διὰ τρόπου ἔτι μᾶλλον πασιδήλου ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰς ἐθνικότητας ἀθανάτους, διότι ὡς λέγουσιν οἱ Ἀραβες ὁ Θεὸς ἐστὶ μέγας. Ἄλλὰχ Βάρ!

Οὗτοι εἰσὶν οἱ μᾶλλον διάπυροι ἡμῶν πόθοι, αὗται αἱ προσφιλέστεραι ἡμῶν ἐλπίδες.

Ἀθῆναι τῆ 5 Ἰουλίου 1882.

ΛΕΩΝ ΟΛΙΒΙΕ.

ΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ

Ὀλίγιστοι βεβαίως, βλέποντες στυλίσκον τινὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Μουσείου (λόφου Φιλοπάππου) κοιλώματος, γνωρίζουσι διατὶ ἐτέθη ἐκεῖ.

Ἴδου ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία του.

Ὅσακις βοῦς ἔτικτε δίδυμα — πρᾶγμα σπανιώτατον — ἐθεωρεῖτο τοῦτο ὡς κακὸς οἰωνὸς καὶ προάγγελος ἐπιδημίας πρὸς ἀποτροπὴν δὲ ταύτης ἢ πρὸς περιστολὴν ἢ κατάπαυσιν, ἐὰν ὑπῆρχεν ἤδη, ἐγίνοντο τὰ ἐξῆς ἅτινα ἀναφέρει καὶ ὁ Θ. Β. Βενιζέλος¹ παραθεῖς πολὺ ὀρθῶς ἐν τῷ συγγράμματί του ταῦτα, ὡς τὰ ἔγραψε ἀξιοπίστος γέρον.

»Εἰς τὸ δεύτερον θανατικὸν² ἀνήμερα τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπου, ἐμάζωξαν 40 μονοστέφαναις, αἱ ὁποῖαι προσέφεραν ἐν ποσὸν χρηματικὸν, καὶ μετ' αὐτὸ ἔκαμαν ἐν ἀλετράκι, καὶ ἐν κακάβι³ ἀργυροῦν, ἐπῆραν καὶ δύο μοσχράκια δίδυμα τὰ ὁποῖα τὰ ἔζυξαν

¹) Περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, σελ. 121.

²) Ἐν ἔτει 1792.

³) Κακάβι.—λέβης.

εις τὸ ἀλέτρι καὶ ἔφεραν τρεῖς γύρους τὴν χώραν καὶ μετὰ ταῦτα ἔγρχψαν τὰς ἀσθενείας ὅλας καὶ τὰς ἔθεσαν εἰς τὸ κακαβάκι, καὶ μετέβησαν εἰς τὸν δρόμον τοῦ Πειραιῶς ὅπου ἦδη ὑπάρχει τὸ πηγάδι καὶ ὁ σταθμὸς¹ ἔσκαψαν ἕνα λάκκον, ἔσφαξαν τὰ μοσχάρια καὶ ἔχυσαν ὅλα, ἀλέτρι, κακαβάκι, μὲ τὰς ἀσθενείας ὡς καὶ τὰ μοσχάρια, καὶ τὰ ἐσκέπασαν, θέτοντες καὶ μίαν κολώναν, τὴν ὁποίαν ἔβγαλαν οἱ Γερμανοὶ, ὅτε ἔκαμαν τὸν δρόμον Πειραιῶς τῷ 1835. Αὗται αἱ 40 μονοστέφαναις ἔγνεσαν βραμπάκι, τὸ ἔκαμαν πανὶ μονομερῆς καὶ κατεσκεύασαν ἑποκαμισάκη τοῦ ἁγίου Χαραλάμπου,² καὶ τὸ κρέμασαν τοῦ ἁγίου, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὸ ἔκοψαν εἰς τεμάχια, καὶ μοιράσθη εἰς ὅλους, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν φυλακτικά.»

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ πρώτου λοιμοῦ³ ἐτέθη καὶ τὸ παρὰ τὸ Μουσεῖον κολωνάκι. Ὑπῆρχε δὲ καὶ τρίτος ὁμοῖος στυλίσκος κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν συνοικίαν Κολωνάκι.

Εἰς τὰ ἄνω ἐκτεθέντα ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι, κατὰ τὰς ἡμετέρας πληροφορίας, τὰ μοσχάρια δὲν ἐσφάζοντο ἀλλ' ἐθάπτοντο ζῶντα, ἐντὸς δὲ τοῦ ὑπὸ τὸν στυλίσκον λέβητος ἐτίθεντο τὰ πολυθεύλητα *μαρτολόγια* μικρὰ δηλ. τεμάχια παντὸς πράγματος ἤτοι ὑφασμάτων, χάρτου, διαφόρων μετάλλων, ὀπωρῶν, ξύλων, ὠν, ἀνθράκων, καὶ ἰδίως νημάτων, ἅτινα εὐρέθησαν καὶ ὑπὸ τὸν ἀφαιρεθέντα ἐν ἔτει 1835 στυλίσκον.

Λυπηρὸν εἶναι ὅτι Ἀθηναῖοι λόγιοι ζήσαντες εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὑπῆρχον εἰσέτι ἄνθρωποι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δὲν περισυνέλεξαν πλεῖστα τοιαῦτα ἔθιμα, ὧν ἔγεμον αἱ ἐντὸς τῶν τοιχῶν ἐλληνικώταται Ἀθῆναι.

Εἰσέτι διατηρεῖται ἡ πρόληψις ὅτι ἐπειδὴ ἀφηρέθη ἐν ἔτει 1835 ὁ ἄνω ῥηθεις κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς στυλίσκος κατεστράφη ἡ υγεία τῆς πόλεως, διότι διεχύθησαν εἰς τὴν πόλιν πᾶσαι αἱ ἀσθένειαι κεκλεισμένα οὖσαι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐντὸς τοῦ λέβητος ὡς ἐν πυξίδι Πανδώρας καὶ ὅτι ἂν καταστραφῆ καὶ τὸ παρὰ

¹) Εἰς θέσιν Πλατὸ φέρει πλησίον τοῦ καταστήματος τοῦ ἀεριοφωτος.

²) Ὁ Ἅγιος οὗτος ἐθεωρεῖτο ὡς προστάτης κατὰ τοῦ λοιμοῦ.

³) Ἐν ἔτει 1789.

τὸ Μουσεῖον μόνον σωζόμενον κολωνάκι δυστυχία εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐντούτοις ὁ ὑπολειπόμενος στυλίσκος καλὸν θὰ ἦναι νὰ διατηρηθῆ μέχρις ὅτου καταρτισθῆ τὸ μουσεῖον τῆς ἐθνολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐταιρείας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐναποτεθῆ ὡς καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν πιθανότατα ὑπάρχων πλήρης *μαρτολόγιον* λέβητος, ἀφοῦ ὁ ἐν ἔτει 1835 εὐρεθεὶς ἐρρίφθη ὡς ἀχρηστος . . . διὰ μαγείρευμα.

Νοεμβρίου 1882

ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.

ΚΑΡΟΛΟΣ-ΡΟΒΕΡΤΟΣ-ΔΑΡΒΙΝ-DARWIN

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Ο μὴδὲν πλὴν τῆς ὕλης εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐνορῶν, τέλος τοῦ παντὸς βίου πιστεύει τὸν θάνατον καὶ ἀδημονεῖ διὰ τὸ πρόσκερον τῆς ζωῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Εἰς τί λοιπὸν ἀπολήγουσιν αἱ μέριμναι τοῦ βίου; τοῦ δικαίου τὰ ἔργα; οἱ ἀγῶνες ὑπὲρ

πίστεως καὶ πατρίδος; ποῦ τῆς ἀρετῆς οἱ καρποί; ποῦ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα, τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ ἐν πνεύματι τῷ μόχθῳ αὐτοῦ, ὃ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; Καὶ μετ' ἄλλους ἢ σαρκασμοῦ ἐπὶ τέλους ἀναφωνεῖ μετὰ τοῦ σοφοῦ τῆς Ἰουδαίας «ματαιότης ματαιοτήτων καὶ πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα.» Τοὺς σωματικὰς πότους τοῦ ἀτομικοῦ βίου διαδέχεται ἡ αἰωνία μακαριότης τοῦ πνεύματος. Εἰς τὸ τέλος τοῦ σταδίου τῶν κοσμικῶν μόχθων εὐρηται ἡ ἀνάπαυσις τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ καὶ κείττι τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς τὸ ἔπαθλον, ἡ ἀνταπόδοσις τῶν ἔργων τοῦ διανύσαντος τὸν βίον ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ καθήκοντος τῆς πατρίδος καὶ τῆς κοινωνίας ἢ χάρις, τῆς ἱστορίας ὁ ἀμάραντος στέφανος. Μακάριος ὅστις πιστὸς εἰς τὸν θεὸν νόμον καλῶς ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δικαίου ἀγωνισάμενος ἠνεκαρτέρησε μέχρι τέλους στρατιωτικῆς τῆς ἐλευθερίας καὶ φρουρῆς τῆς πόλεως. Τοιοῦτος ἐξ ἡμῶν ὑπῆρξεν ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς.

Ἐγεννήθη τέκνον ἐπιφανοῦς οἴκου τοῦ Βυζαντίου ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου εἶχε προωρίσει τὸν πατέρα Ἰωάννην μεγάλον διερχομένης τῆς Πύλης εἰς θέσιν Ἡγεμόνος καὶ παρασκευάζετο ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτοῦ εἰς τὸ ὕψιστον τῶν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τοῦ Φαναρίου ἀπονεμομένων ἀξιωματικῶν, ὅτε μέχρι τῆς πρωτεύουσῃς τῆς ἀνατολῆς ἠκούσθη τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας ἡ σάλπιγξ. Ὁ Σουλτάνος ἀντικατέστησεν αὐθωρεῖ τὴν ἀγχόνην εἰς θρόνον, καὶ τὸν βρόχον εἰς ἀλουργίδα τῶν ἡγεμονικῶν οἴκων τοῦ Φαναρίου. Ἡ οἰκογένεια τοῦ μεγάλου διερχομένου ὑπεξέφυγε τὸν ἔσχατον κίνδυνον περικλιθεῖσα εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ὁ δὲ Γεώργιος εἰκοσαέτης ἤδη ἔδραμεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ταχθεὶς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἐκ μητρὸς συγγενοῦς καὶ πατρικοῦ φίλου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.

Τοῦτον ὁ Καρατζᾶς συνώδευσε εἰς ὅλας τὰς πολεμικὰς αὐτοῦ ἐκδρομὰς καὶ τελευταῖον εἰς Πύλον, ἔνθα ὁ Καρατζᾶς ἠγωνίσθη μετὰ τῶν διὰ τοσαύτης καρτερίας ὑποστάντων τὴν πρώτην προσβολὴν τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν χερσίων δυνάμεων τοῦ αἰγυπτίου στρατάρχου. Ἐκεῖ ἔπεσαν ἡρωικῶς μαχόμενοι οἱ πρόμαχοι τῶν Ἑλλήνων ὁ Τζαμαδὸς, ὁ Σαχίνης καὶ ὁ φιλέλληνας Σανταρόζας.

Μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰγυπτιακῶν στρατῶν, αἱ ἀσθενεῖς φρουραὶ τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Πελοποννήσου ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς κλειστάς τῶν θέσεων αὐτῶν. Ὁ Ἰβραὴμ κυριεύσας τὰ ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας φρούρια, τὴν Τρίπολιν, τὸ Ἄργος, παρασκευάζε τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς ἀκροναυπλίας. Ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις, ἰδίως ὁ Μαυροκορδάτος, κατενόησε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀναδιοργανισμοῦ καὶ τῆς ἐνυσχύσεως τοῦ τακτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε παράσχει ἀξιολόγους ὑπηρεσίας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ῥόδιον, ἀλλ' εἶχε πολὺ ἐπέσει τῆς τιμῆς αὐτοῦ εἰς τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν σωμάτων, καὶ πολὺ ἀπολέσει μέρος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἡ κυβέρνησις ἀπέβλεψεν εἰς τὸν ἀπὸ πολλοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀγωνιζόμενον γάλλον συνταγματάρχον Φαβιέρου, καὶ εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ διοργάνωσις καὶ ἡ διοίκησις τοῦ τακτικοῦ. Ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς ἐκ φυσικοῦ πνεύματος παιδιόθεν φίλος τῆς τάξεως, καὶ προορῶν ὁποῖας τὸ σῶμα τοῦτο ὑπέσχετο μεγάλας ὠφελείας εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐκ τῶν πρώτων ἔσπευσε νὰ καταταχθῆ ἑθελοντής. Ἐξ ἀγῆς φιλοπατρίας ἐμπνεόμενος, μὴ ἐπιζητῶν βαθμοὺς καὶ τιμὰς, ἀναλόγους πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ, κατετάχθη ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης (α) Ὁ ἀείμνηστος ἀρχηγὸς βλέπων τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ νέου, μετὰ ἕνα μῆνα δοκιμασίας προεβίβασεν αὐτὸν δεκανέκ. Ὡς τοιοῦτος παρεκλούθησε μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ σώματος τὴν ἐκστρατείαν εἰς Σπέτσας ἀπειλουμένας ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἡρωϊκῆς νήσου. Ἡ πειθαρχία, ἡ ἀκρίβεια καὶ ὁ ζήλος περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ γενναιότης καὶ ἡ αὐταπάρνησις τοῦ νεαροῦ ἀγωνιστοῦ παρέσχον εἰς αὐτὸν ἀλεπακλήλους προβιθασμοὺς, καὶ ἀναβάς ἱεραρχικῶς ὅλας τὰς βαθμίδας τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ὁ Καρατζᾶς μετὰ ἕν ἔτος ἀπὸ τῆς κατατάξεως προσήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ (β). Ὡς τοιοῦτος εἰς

(α) Εἰς τὸ μητρώον σημειοῦται ἡ κατάταξις αὐτοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 23 Ἰουνίου 1823. Ἐγεννήθη δὲ ἐν ἔτει 1803.

(β) Εἰς τὸ μητρώον σημειοῦται Δεκανεὺς 29 Ἰουλίου 1823, Λοχίας 4 Ἰουλίου, Ἐπιλοχίας 7 Ἀπριλίου, Ἀνθυπολοχαγὸς 2 Ἰουλίου 1826.

τὴν ἐκστρατείαν τῆς Καρύστου ἐμάχετο εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ φρουρίου μετὰ τοῦ λοχαγοῦ Βεραντιέρου. Ὁ λοχαγὸς τραυματισθεὶς καιρῶς ἀπεχώρησε παραδοὺς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου εἰς τὸν Καρατζᾶν ὁ ὁποῖος ἐξηκολούθησε καρτερικῶς πολεμῶν μέχρις οὗ ἐτραυματίσθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα. Ἦδη ἕνεκα τῶν ὀχυρώσεων τοῦ φρουρίου καὶ τῶν ἀσθενῶν μέσων τῆς προσβολῆς εἶχεν ἀποτύχει καθόλου τὸ σχέδιον τῆς ἐφόδου, καὶ διετάχθη ἡ ἀποχώρησις τοῦ στρατοῦ μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐπανελθόντος εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ὁ Καρατζᾶς πιστὸς εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, καὶ ἀγογγύστως ὄβλας τὰς κακουχίας ὑπομένων, ὀλίγον μετὰ τὴν εἰς Κάρυστον ἀτυχῆ ἐκστρατείαν ἀπεστάλη μετὰ τοῦ λόχου αὐτοῦ εἰς Ὑδραν κινδυνεύουσαν ἐξ ἐπαπειλουμένης ἀποβάσεως τουρκικοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος συνεξεστράτευσεν μετὰ τοῦ σώματος εἰς Χαϊδάριον ὅπου ὁ τακτικὸς στρατὸς διέσωσε τὴν τιμὴν τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων, κατὰ τὴν προσβολὴν πολυπληθοῦς καὶ καλῶς ἐξησκημένου τουρκικοῦ στρατοῦ.

Αἱ αὐτόθι συναφθεῖσαι μάχα δὲν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀττικῆς, καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐπολιόρκει στενῶς τὴν ἀκρόπολιν. Ἡ ἐν αὐτῇ ἀποκλεισθεῖσα φρουρὰ ἐξήντησε τὰ ὀλίγα μέσα τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς ἡμύνης αὐτῆς, καὶ οἱ πολιορκούμενοι ὑπέκυπτον εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραδοθῶσιν εἰ μὴ ἐπήρχετο ἔξωθεν ἄμεσος ἐπικουρία καὶ προμήθεια, ἰδίως πυρίτιδος καὶ πυρολίθων. Ἡ περίστασις ἦτο κρίσιμος· αἱ ξένα δυνάμεις εἶχον ἀρχίσει διαπραγματεύσεις περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ συνέφερε τὰ μέγιστα νὰ μὴ μένωσιν οἱ Τοῦρκοι ἀποκλειστικοὶ κάτοχοι τῆς Ἀττικῆς. Ἀλλὰ πῶς νὰ εἰσχωρήσῃ βοήθεια εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀποκλεισμένους; Ἡ Κυβέρνησις ἀπετάθη πρὸς τὸν ἀτρόμητον διοικητὴν τοῦ τακτικοῦ, καὶ ὁ ἀείμνηστος φιλέλληνας δὲν ἐδίστασε ν' ἀναδεχθῆ τὸ ἐθνοσωτήριον ἔργον. Ἐξελέξατο τετρακοσίους, ἐκ τῶν γενναιοτέρων ἀνδρῶν τοῦ σώματος καὶ εἰς τούτων ἦτον ὁ τότε ὑπολοχαγὸς Γεώργιος Καρατζᾶς. Ὁ ἀρχηγὸς πρῶτος αὐτῶν ἐξ Αἰγίνης ἀπευιβάσθη εἰς Φάληρον· ἐπὶ τῆς παραλίας προσεφώνησε τὰ πιστὰ τέκνα τῆς πατρίδος· προέδωκεν εἰς ἕκαστον αὐτῶν βαρύτιμον σάκκον πυρίτιδος καὶ πυρολίθων· καὶ

οἱ ἀτρόμητοι στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος, φέροντες ἐπὶ τοῦ ὤμου τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἐπὶ βραχίονος τὸ ὅπλον ὑπὸ τὸ φέγγος τῶν ἀστέρων καὶ τὸ ἀδιάκοπον πῦρ τῶν ἐχθρῶν διέσχισαν τὰς γραμμὰς τῆς πολιορκίας καὶ ἔφερον εἰς τοὺς φρουροὺς τῆς ἀκροπόλεως ἐφόδια ἐγκαρτερήσεως, καὶ ἄκτινα σωτηρίας.

Ὁ Φαβιέρος ἐσκόπει νὰ ἐπανεέλθῃ ταχέως εἰς Αἴγιναν. Ἀλλ' ἡ φρουρὰ τῆς ἀκροπόλεως δὲν ἐπέτρεπε πλέον τὴν ἐξοδὸν εἰς τοὺς ἐπικουροὺς τακτικούς. Βοηθούμενοι παρ' αὐτῶν οἱ πολιορκούμενοι ἐπεχείρησαν πολλὰς ἐξόδους καὶ ἀψιμαχίας μετὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ὁ Καρατζᾶς ἐπληρώθη τὸν δεξιὸν βραχίονα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς φρουρᾶς ὀλιγόστευον ὀσημέραι τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἡ ἐλπίς αἰσιωτέρου μέλλοντος. Ἡ πείνα καὶ ὁ τύφος ἐθέριζον ἰδίως τοὺς ἄνδρας τοῦ τακτικοῦ. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀτυχὴς μάχη τοῦ Καματεροῦ, ἡ ἄκαμptos ἐπιμονὴ τῶν ἄγγλων ἀρχιστρατῆγων εἰς πρᾶβόλα σχέδια, ἡ πανωλεθρία τοῦ ἐν Φαλήρῳ στρατοπέδου ἀπέλπισαν τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν φρουρὰν τῆς ἀκροπόλεως. Ἀπεφασίσθη ὅπως ἐκλεκτοὶ ἄνδρες ἀποσταλῶσι πρὸς τοὺς ἀρχιστρατῆγους ἄγγλους, τὴν προσωρινὴν κυβέρνησιν καὶ τὸν Καραϊσκάκη, παραδώσωσι τὰ συστατικὰ αὐτῶν γράμματα, παραστήσωσι διὰ ζώσης τὴν κατάστασιν τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ συνεννοηθῶσι περὶ τῆς διαλύσεως τῆς πολιορκίας. Ὁ Φαβιέρος ἀνέθηκε τὴν ἐπικίνδυνον καὶ δυσχερῆ ἐντολὴν εἰς τὸν Γεώργιον Καρατζᾶν. Οἱ ἀπεσταλμένοι ὤφειλον κτεροχόμενοι ἐντὸς τῆς πόλεως, κατεχομένης ὑπὸ τῶν Τοῦρκων νὰ ἐξέλθωσι τῶν τειχῶν νὰ διατρέξωσι τὴν πεδιάδα τοῦ ελαιῶνος πάντοθεν κατοπτρευομένην ὑπὸ περιπόλων καὶ διὰ τῆς Σαλαμίως νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ στρατόπεδον. Εἰς τὸν Καρατζᾶν ἐδόθη συνοδοιπὸρος ὁ Ἀθηναῖος Καράρης ὡς ἔμπειρος τῶν ἀτραπῶν τῆς χώρας. Οἱ δύο κατήλθον νύκτα εἰς τὴν πόλιν, ἐφθασαν εἰς τὸ τεῖχος πρὸς τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τῆς ἀκροπόλεως ἀκροποδητὶ ὀδεύοντες ἵνα διαλάθωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὀθωμανῶν, καὶ ἀψοφητὶ ἀλληλοβοηθούμενοι ἀνεβρίχθησαν καὶ κατέβησαν τὸ τεῖχος, ἀπέναντι πάσης σκιάς ἀποτρεπόμενοι τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ ἀπὸ παντὸς κρότου ὑποκρυπτόμενοι ἐν ταῖς τά-

φροις ἔφθασαν μέχρι τοῦ Λυκαβητοῦ ὅθεν ἐτράπησαν τὴν πρὸς τὴν Ἐλευσίνα ὁδόν. Ἐν αὐτῇ δὲ κίνδυνος δὲν ἦτον ὀλιγώτερος ἕνεκα τῶν περιπολούντων ἐρίππων πολεμίων. Ἐρποντες ἐντὸς τῶν θάμνων ἔφθασαν ἀνυπόδητοι, καὶ καταβεβλημένοι ἐκ τῆς ἀυπνίας παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Δαρνίου. Ἐκεῖ ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσι μικρὰν ἀνάπαυσιν εἰς τὰ βασανισμένα μέλη τοῦ σώματος, κρυμμένοι εἰς ἀπόστασιν τινα ὃ εἶς ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἐντὸς θάμνων, καὶ νὰ περιμένωσι τὸ λυκόφως ὅπως ἐξακολουθήτωσι τὴν ἐπικίνδυνον πορείαν. Ὁ ὕπνος κατέλαβεν αὐτούς. Πρὸ τῆς αὐγῆς ὁ Καρατζᾶς ἐξυπνοῖ, καὶ ζητεῖ ἀλλ' εἰς μάτην, τὸν συνοδοιπόρον, ὃ ὁποῖος ἀπωλέσας ὁμοίως τὰ ἴχνη τοῦ συντρόφου ἐτράπη ἄλλην ὁδὸν ἀπὸ χαράδρας εἰς χαράδραν καὶ ἀπὸ βράτου εἰς βράτον διολισθίσας ἢ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ὕπτιος καταγῆς διαλαθὼν τὰ ὄμματα τῶν περιπόλων, καὶ τῶν διαβατῶν ὀθωμανῶν, κεκμηκῶς καὶ ἄσιτος τὴν νύκτα, εὗρηκεν ἄσυλον καὶ ἐρειπωμένον ἐρημοκλήσιον, ὅπου ἐκοιμήθη. Τὴν πρωΐαν εἶδεν οὐχὶ μικρὰν ἄλιευτικὸν πλοίαριον. Ἐσώθη! Ἐδραμε πρὸς αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῷ διεπερώθη διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Σαλαμίνας εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τὴν ἐντολὴν ἐξεπλήρωσε, τὸ ἔργον τετέλεσε τὴν πίστιν ἐτήρησεν. Καὶ τὰ γράμματα τοῦ ἀρχηγοῦ εὕρισκοντο ἀλύμαντα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ. ὦ! πόσον ηὔχαριστεῖτο ἀναμιμνησκόμενος, καὶ μετὰ πόσης ἀφελείας μοι ἐδιηγήθη πολλάκις τὰς κακοπαθείας τῶν δύο ἐκείνων ἡμερονυκτίων! Ἄνευ περιαιτολογίας ἄνευ περιεργείας, ἄνευ ἀξιώσεων, τιμῆς καὶ χάριτος, ὡς ὁ ἄνθρωπος ὃ μὴδὲν πλέον τοῦ κοινοῦ καθήκοντος ἐπιτελέσας. Ἄρα τοιαῦτα ἔργα συναποθνήσκουσι μὲ τὸν ἄνθρωπον; Ἐν Πειραιεὶ ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Τὰ περικτέρω ἦτον ἔργον τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῆς θείας προνοίας.

Ἦδη αἱ τρεῖς σύμμαχοι δυνάμεις ἀνέλαβον τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐν Ἑλλάδι καὶ παρενέβαινον πρὸς ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου. Ἄλλ' οἱ Χῖοι βλέποντες τὴν παυσιπαθῆ αὐτῶν πατρίδα ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος μετεκαλέσαντο τὸν πρὸ αὐτοῖς Φαβιέρου καὶ ὃ βέκτης ἀνὴρ δὲν ὠκνησε νὰ περισυλλάξῃ τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Χίον, ἔχων ὑπασπιστὴν τὸν ὑπολοχαγὸν Καρατζᾶν τὸν ὁποῖον ἰδιαζόν-

τως ἐτίμα, καὶ μετ' οὐ πολὺ προσέβησεν εἰς τὸν βαθμὸν λοχαγοῦ.

Ἡ ἐστρατεία τῆς Χίου ἦτον ἡ τελευταία τοῦ μεγαθύμου φιλέλληνας, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ τακτικοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἦδη ἔλαβε τὰ ἡνία τῆς πολιτείας ὁ Καποδίστριας. Οἱ Πρόσβες καὶ οἱ Ναύαρχοι τῶν συμμάχων δυνάμεων πανταχοῦ ἐπενέβαινον ἀναστέλλοντες πᾶσαν ἐχθροπραξίαν ἐκτὸς τῶν τεταγμένων ὀρίων τοῦ νέου κράτους, καὶ ὁ Κυβερνήτης ἠναγκάσθη ν' ἀνακλέσῃ τὸν ἐν Χίῳ ἑλληνικὸν στρατόν. Ὁ Φαβιέρου ἐθεώρησε λήξασαν τὴν εὐγενῆ καὶ ἀφιλοκερδῆ, τὴν ὄντως ἑλληνικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐν Ἑλλάδι, παρητήθη τῆς ἀρχηγίας τοῦ τακτικοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γεννητέριαν γῆν, μὲ τὰς χεῖρας ἀγνάς φέρων τὸ αὐτὸ ξίφος καὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν τὰ ὁποῖα ἔφερεν ἐκ Γαλλίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦτοις ἀμάραντον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, καὶ τὴν αἰώνιαν χάριν τῆς εὐγνώμονος Ἑλλάδος. Ἐν ἐλλείψει ἀρχηγοῦ ὁ ὑπασπιστὴς Γεώργιος Καρατζᾶς παρέδωκεν εἰς τὸν Κυβερνήτην τὸ τακτικόν.

Ὁ Κυβερνήτης οὐ μόνον διετήρησε τὸ σῶμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προσέθετο νὰ καταστήσῃ αὐτὸ πρότυπον τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ὁ Καρατζᾶς δὲν ἠθέλησε ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ σώματος, μεθ' οὗ καὶ ὑπὲρ οὗ τοσάκις προεκινδύνευσεν, ὑπηρετῶν ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα. Ἐνέμεινεν εἰς τὰς τάξεις, ἐπέσυρε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῶν διαδόχων τοῦ Φαβιέρου, καὶ ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διοίκησις τοῦ πυροβολικοῦ μὲ τὸν βαθμὸν ὑποταγματάρχου.

Ἄμα τῇ ἐγκαταστάσει τῆς βασιλείας ἐτέθησαν νέαι βάσεις διοργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ μὴ ἀναγνωρισθέντων τῶν ὑπὸ τῶν προηγουμένων κυβερνήσεων ἀπονεμηθέντων βαθμῶν Ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς διορισθεὶς λοχαγὸς δὲν ἐβαρυθύμησε διὰ τὸν ἄδικον ὑποβιβασμὸν. Ἀφοσιωθείς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος ἐξηκολούθησεν ἀγογγύστως τὸ στάδιον αὐτοῦ. Βαθυμῆδον προβιβασζόμενος διωρίσθη ἐν ἔτει 1861 Ὑποστράτηγος. Διεκρίθη δὲ εἰς ἃς καθεῖξε θέσεις διοικητοῦ διαφόρων σωμάτων, Ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς, Φρουράρχου Ναυπλίας διοικητοῦ τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς.

Προϋποπτευομένης τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1862 ἀπεστάλη πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ἐν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι στρατοῦ, καὶ ἡ με-

ταπολίτευσις κατέλαθε τὸν ὑποστράτηγον Καρατζᾶν ἐν Καρβασαρά. Οἱ αὐτοσε ἄνδρες καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατοῦ εἶχον ἐξομώσει κατὰ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, οἱ μὲν ἐκ πλάνης, οἱ δὲ ἐκ φόβου. Ὁ ἐπιθεωρητὴς εὐρέθη μεμονωμένος ἐν μέσῳ στασιαστῶν. Ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις μετέθηκεν αὐτὸν εἰς ἀργίαν, ἡ δὲ τὴν μεταπολίτευσιν διαδεχθεῖσα Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Γεωργίου μετεκαλέσατο αὐτὸν εἰς διαθεσιμότητα. Οὐχ' ἦτον ὁ Καρατζᾶς παρέμεινεν ἐν τῷ στρατῷ προσδοκῶν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐννόμου τάξεως. Ἀλλὰ βλέπων ὅσημέραι χαλαρομένην τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν τάξιν παραλυομένην ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀτομικῶν συμφερόντων ἤτησε τὴν ἀποστρατείαν αὐτοῦ καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον φέρων τὸν βαθμὸν ἀντιστρατήγου καὶ ἰδιωτεύων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου πολλάκις ἔγραφε διατριβὰς σπουδαίας. Ἐν ἀπάσαις ταῖς πολιτικαῖς διατριβαῖς τοῦ γέροντος ἀγωνιστοῦ διαλάμπει ἐν ὅλῃ τῇ αὐστηρότητι τοῦ ὕφους ἡ φιλοπατρία, ἡ ὀρθοπροσύνη.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βίου ὁ Καρατζᾶς ἐξελέξατο σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου Βότσαρη, Αἰκατερίνην, (α) κοσμουμένην ἐξ ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων τῆς καλλονῆς τοῦ σώματος, τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας, τῆς ἀρετῆς τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος θερμῶς ἠγαπημένης κόρης ἔρριψεν εἰς ἄφατον πένθος τὴν λίαν εὐαίσθητον μητέρα, καὶ ἡ λύπη παρέσυρεν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον καὶ ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς ἐν τῷ γήρᾳ ἔμεινεν ἀπρηγόρητος διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τῶν δύο φιλότατων αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ θάνατος ἐχώρισε καὶ ὁ θάνατος συνέδεσεν αὐτοὺς ἐν σκηναῖς δικαίων.

Γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται καὶ μετὰ τῆς γενεᾶς τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ εἰκος ἐνὸς ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου. Ἀλλὰ μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα τὰ ἔργα τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ Καρατζᾶς κατέλιπε τοῖς ἐπερχομένοις κληρὸν αἰώνιον τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ταῖς

(α) Κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴν αὐτῆς, παιδὸς ἔτι ἐπωνομασθεῖσα Ῥόζα, ἤτοι Ῥόδον.

δέλοις τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Καὶ γνήσιον τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος τέκνον ὁ Καρατζᾶς ἀφίνει ἀγῆρω τὴν μνήμην τῶν ἰδίων ἀγῶνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς τοῦ Ἕλληνο.

Ἀπῆλθε κομίζων ἔπαθλον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν χάριν τῆς ἐλευθερίας Ἑλλάδος, καὶ ἔσεται αἰωνία ἡ τιμὴ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὅσον τὸ προαιώνιον τῆς ἐλευθερίας πνεῦμα, ἡ ζωὴ καὶ ἡ δόξα εἰς αἰῶνα τὸν ἄπικντα τοῦ ἐλληνικοῦ δόγματος.

Ἀθῆναι τῇ 3 Αὐγούστου 1882.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

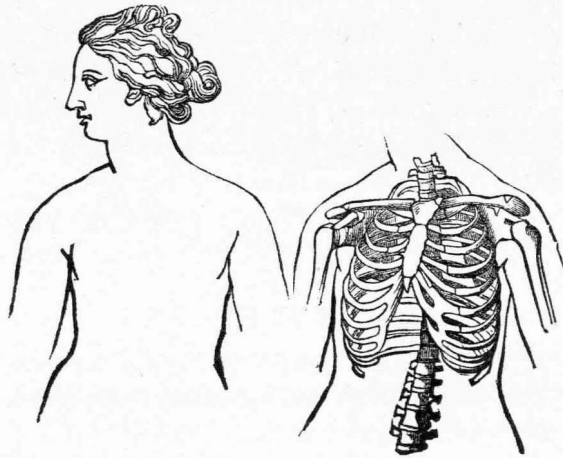
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΛΥ
ΕΣΦΙΓΜΕΝΩΝ ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΩΝ (CORSETS).

«Ἡ χάρις, εἶναι ὠραιότης κινουμένη.»
«Lessing»

Αν καὶ αἱ χαλκογραφίαι ἄς καταχωρίζομεν παρουσιάζουσι λεπτομερείας ἀνατομικὰς, τῶν ὁποίων ἡ θεὰ δυνατὸν νὰ φανῆ εἰς τινὰς τῶν ἀναγνωστριῶν ἡμῶν οὐχὶ λίαν εὐάρεστος, προὔτιμήσαμεν ἐν τούτοις νὰ μὴ ἀποβρίψωμεν αὐτάς, ἀποβλέποντες πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τε ὠφελείας καὶ ἠθικῆς. Τὰ σχήματα 1 καὶ 2 παριστῶσιν τὴν Ἀφροδίτην de Medicis, ἥτις θεωρεῖται δικαίῳ τῷ λόγῳ ὡς ἐξάαιρετος συνάμα καὶ ἐκφραστικώτατος τύπος γυναικείας καλλονῆς. Ὁ σκελετὸς αὐτῆς μᾶς δεικνύει τὰ ὅσῃ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει.

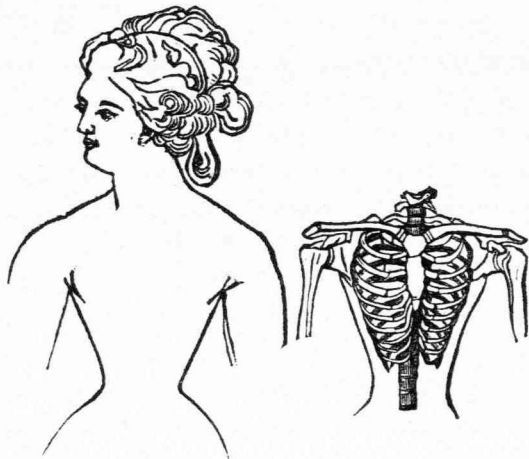
Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τοῦ 3ου σχήματος παρουσιάζουσιν νεάνιδα τινὰ, ἥτις ἠθέλησε νὰ γείνη λεπτὴ ὑπὲρ τὴν ἐαυτῆς φύσιν περικλείουσα τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός της ἐντὸς στηθοδέσμου. Τὸ σχῆμα 4 δεικνύει τὴν λυπηρὰν κατάστασιν τοῦ ὀστεώδους σώματός της, οὔτινος ἀληθῶς ἡ θεὰ ἐγκραταλεῖπει ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν τὰς πλέον μελαγχολικὰς ἐντυπώσεις. Ἀναπνοὴ

συνεχής και βεβιασμένη, καρδιακοί παλμοί, αίμα κακώς αεριζόμενον, χώνευσις επίπονος, και συνεπεία τούτων αδυναμία τών ὀργάνων, κάμψις τῆς σπονδυλικῆς στήλης, λύγισμα τοῦ ἀναστήμα-

Σχ. 1.

Σχ. 2.

Σχ. 3.

Σχ. 4.

τος, τέλος δὲ φοβεραὶ ἀσθένειαι καταλήγουσαι και εἰς αὐτὸν ἀκρόμη τὸν θάνατον. Ἴδου κακὰ τινα προσερχόμενα ἐκ τῶν πολὺ ἐσφιγ-

μένων στηθοδέσμων, παραλείπομεν ὁμῶς χάριν τῶν ἀναγνωστριῶν ἡμῶν τὰς ἀναριθμητοὺς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῶν ὀπλίσεων τούτων.

Αἱ εἰκόνες δύνανται νὰ ταῖς ὀμιλήσωσι και συμβουλευώσωσι ἀρκετὰ σαφῶς, ἐν ἀνάγκῃ ὁμῶς ἄς συμβουλευθῶσι και τοὺς ἰατροὺς αὐτῶν, οἵτινες δύνανται νὰ ταῖς εἴπωσι πλείονα.

Εἰς δὲ τὰς δυσπιστούσας και περιέργους, εὐκόλως δύνανται ὁ ἰατρὸς νὰ παρουσιάσῃ ζωηροτάτην εἰκόνα, δεικνύων ἀμφοτέρους τοὺς σκελετούς.

Σπεύδομεν ὁμῶς νὰ προσθέσωμεν, ὅτι δὲν καταδικάζομεν, εἰμὴ τοὺς ὑπὲρ τὸ δέον ἐσφιγμένους στηθοδέσμους, ἀναγνωρίζοντες και ἡμεῖς τὰ πλεονεκτήματα τούτου τοῦ στολισμοῦ ὅστις δίδει εἰς τὸ σῶμα τὴν πρόσφορον διατήρησιν, ἐμποδίζων αὐτὸ ἀπὸ τοῦ νὰ κλίνη και νὰ λαμβάνῃ διαφόρους μορφάς, συμφώνως πρὸς τὰς μαλθακὰς στάσεις και κινήσεις, ἃς μένον ἐλεύθερον τὸ γυναικεῖον σῶμα τείνει νὰ καταλάβῃ. Πρὸς ἀναπλήρωσιν λοιπὸν τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων, αἵτινες εἰσὶ πάνυ ἄγνωστοι, ἀντικαθίστανται ὁμῶς και αὐταὶ ὑπ' αὐτῶν κατὰ προτίμησιν ἢ διὰ μιᾶς Quadrille ἢ δι' ἐνὸς Valse τοῦ Straüss.

Ἄλλ' ἐπιτραπέϊτω ἡμῖν, εὐγενεῖς κυριαί, ν' ἀποφανθῶμεν ἐνταῦθα μὲ ὅλους τοὺς εὐγενεστέρους τύπους τοῦ σεβασμοῦ, οὓς δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν ὀμιλοῦντες πρὸς ὑμᾶς ὅτι διατελεῖτε περιπλανώμεναι εἰς ἐντελῆ ἄγνοιαν, σεῖς αἱ γυναῖκες φανταζόμεναι, ἐὰν μὲν ἔχετε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἤσθε ὠραῖαι ὅτι προσθέτετέ τι εἰς τὴν φυσικὴν καλλονὴν και χάριν ὑμῶν, δίδουσαι εἰς τὸ ἀνάστημά σας τὴν ψυχρὰν ἐκείνην ἀκαμψίαν, και συγχρόνως τὸ σαθρὸν πρόσχημα, ὅπερ λυπηροτάτην ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ. Σεῖς δὲ αἱ φύσει καταδικασθεῖσαι νὰ ἤσθε κατώτεροι τῶν ὠραίων νομίζετε ὅτι ἀντικαθιστάτε τι τῆς ἀπολεσθείσης ὠραιότητός σας ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φαλινοῦφασμάτου πανοπλίας, Ὁραιότης και ὑγεία εἰσὶν δύο προτερήματα στενωῶς συνδεδεμένα.

Τὸ λεπτόν λοιπὸν ἀνάστημά σας, εἶναι προφανῶς ἀνάρμοστον και ἀσυμβίβαστον μὲ τὸ ἐπίλοιπόν σας σῶμα, χάνετε δὲ ἀναμφισβητήτως ὑπὸ τὴν βάρβαρον πίεσιν τοῦ φαλινοῦφασμάτου (baleine)

ἢ τοῦ χάλυβος, συνάμα ἐκλειπουσῶν ἐξ ὑμῶν καὶ ἀφελείας καὶ εὐκινησίας, αἵτινες δίδουσιν ἔκφρασιν, καθ' ὅτι καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ αἶσθημα εἰσὶν ἀνηλεῶς πεπεισμένοι κάτωθεν τῶν μηχανικῶν τούτων πανοπλιῶν, μὴ ἐμφανιζόμενοι εἰμὴ ἐκ κοπιώδους καὶ σφοδροῦ κινήματος, δμοιάζοντος πρὸς ψευδῆ ἄνθρωπον, κινούμενον δι' ἐλατηρίου ἢ ἀτμοῦ.

Τέλος εἴθε ἢ δὲν εἴθε ὑπεύθυνοι, σεῖς αἱ μητέρες διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων ὑμῶν τέκνων; Εἴθε διὰ τὸ λοιπὸν δὲν φοβήσθε μὴ τυχόν, ὅπερ φυσικὰ ἐπόμενον εἶναι νὰ μεταβιβάσθε τοῖς ἀθώοις τούτοις πλάσμασιν, ἀδύνατον καὶ εὐπρόσβλητον ὑγείαν; Γνωρίζομεν κάλλιστα, ὅτι κατατρίβετε τὰ εὐτυχέστερα τῆς νεότητος ὑμῶν ἔτη, εἰς τὸ νὰ περιποιήσθε αὐτὰ ἐντὸς τοῦ λίχνου τῶν, τὸ γνωρίζομεν καὶ ἐγκαρδίως σᾶς ἐπαινοῦμεν, ἐὰν ὅμως ἀντ' αὐτῶν τῶν θυσιῶν, εἰς αὐτὴν ἐκούσιως καταδικάζεσθε, ἐκπληροῖτε ἀλλέως πῶς τὸ μητρικὸν σας χρέος, θὰ ἠδύνουσθε ἄραγε νὰ ἐξαγοράσθε τὸ ἐλάττωμα τῆς σωματικῆς ὑμῶν καταστάσεως; Οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείπατε λοιπὸν ἀναγκασίως τὴν λυπηρὰν καὶ ὀδυνηρὰν ταύτην κληρονομίαν τοῖς ἰδίοις ὑμῶν τέκνοις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Αὐγούστου 1882.

PETIT-DUC.

Ο ΚΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ JERSEY

Ἀπὸ τοῦ ἔαρος τοῦ 1879 ἐθεωρεῖτο ἡ ὄραία Langtry ὡς ἡ ὀραϊότερα τῆς ἐποχῆς τῆς, ὡς ἡ ἡγεμονίς τῶν ὄραιων ἐν τῷ κράτει τῆς μεγάλης καὶ ἀρχαίας Ἀγγλίας. Αὕτη ἄνευ περιττῶν καὶ ἐπιτηδευμένων τρόπων προσείλκυε τὰ ὄμματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐκείνων μὲν θαυμαζόντων τὸ κάλλος τὸ ἐξωγραφημένον ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ προσώπου τῆς, ἐκείνων δὲ φθονουσῶν αὐτὴν καὶ θεωρουσῶν τὴν ἐμφάνισιν ταύτης ὡς τὸν πέλεκυν ὅστις κατέκοπτε πᾶσαν ἐν αὐταῖς τυχὸν ὑπάρχουσαν ὄραιότητα ἀκτῖνα. Πᾶσα ἀνθρωπίνη

Ο ΚΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ (JERSEY)

γυναικεία καρδία ἐπόθει τὰς τιμὰς τὰς ἀπονεμομένας εἰς τὸ ἰδεῶ-
 δες τοῦτο τοῦ κάλλους· πᾶσα γυνὴ ἐπεθύμει νὰ θαυμάζηται καὶ
 νὰ ὑπολαμβάνητε ὡς ἡ Langtry· ἀλλ' εἰς μάτην. Μία λέξις
 ἐκ τοῦ στόματος ταύτης ἐξερχομένη ἤρκει νὰ γοητεύσῃ τὸν πρὸς
 ὃν ἀπετείνετο· εἰς χαιρετισμὸς καθυπέταττε, ὑπὸ τοῦς πόδας
 αὐτῆς πᾶσαν τὴν νεότητα. Ἡ παρουσία ταύτης ἐν ἑορταῖς ὡς διὰ
 χρωστῆρος ἐστόλιζε καὶ ἐπνύξανε τὴν μεγαλοπρέπεαν τούτων.
 Ἡ Miss Langtry ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κορωνὴς τῶν πρὸ αὐτῆς καὶ σὺν
 αὐτῇ συζώσων. Δὲν ἤρκει δὲ ἡ γλυκύτης καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἐξερχό-
 μενον καὶ καταθέλον ἀξιαγάπητον, ἀλλ' ἀπῆλαυε αὕτη καὶ
 ἰδιαιτέρας βασιλικῆς εὐνοίας καὶ ἀγάπης ἅπερ μείζονα τὴν φή-
 μιν τινὸς καθιστάσι. Πᾶσα ἐνδυμασία, πᾶν νέον τοῦ σώματος
 κόσμημα ἐξ αὐτῆς προήρχετο. Αἱ τῆς Ἀγγλίας γυναικίαι ἐκλαμ-
 βάνουσαι ταύτην ὡς τὸ ὑψιστον κάλλος, πρὸς ταύτην ἀπέβλεπον
 καὶ πᾶν ὅ,τι μεθ' ἑαυτῆς ἔφερε μετεχειρίζοντο. Ἡ παράδοξος αὕτη
 γυνὴ μὴ εὐχαριστομένη ἐκ τοῦ μονήρους βίου ὃν ἔζη, ἀπεφάσισε
 ν' ἀσπασθῇ τὸν τῶν ἠθοποιῶν βίον· διὸ ἀφιερῶται εἰς τὴν σκη-
 νὴν οὐχὶ ἵνα χρημάτων πληθὺν συνάξῃ, ἀλλ' ἵνα τὸν παράδοξον
 αὐτῆς χαρακτῆρα εὐχαριστήσῃ. Πανταχοῦ θριαμβεύουσα, πάντο-
 θεν ἐπιζητούμενη ἐπέτυχεν νὰ νομισθῇ τὸ στόλισμα τῶν θεάτρων,
 καὶ τέλος ἡ ἐπιτυχία τῶν πραστώσεων· διότι ἡ ἐν τῷ θεάτρῳ πα-
 ρουσία ταύτης καὶ τὸ πλῆθος εἴλκυε καὶ ἐπιτυχίαν τῶν παριστανο-
 μένων ὑπισχνεῖτο. Ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλίας μετὰ τῆς συζύγου αὐ-
 τοῦ, ἡ ἀριστοκρατία, οἱ ἔξοχοι ἠθοποιοὶ, ἐπλήρουν τὸ θέατρον ὅ-
 ταν ἀνηγγέλετο ὅτι αὕτη θὰ ἐλάμβανε ἐν αὐτῷ μέρος. Πανταχοῦ
 ἐπετύγχανε, ἰδίως δὲ εἰς τὴν κωμῳδίαν «She stoops to con-
 queri» ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τὰ τῶν χειρῶν κροτήματα, οἱ ἔπαι-
 νοὶ καὶ αἱ ζητωκραυγαὶ ἐπλήρουν τὴν ἀτμόσφαιραν ἀντηχοῦσαν
 δίκην κροτάλων. Ἡ γυνὴ αὕτη κατὰ τοὺς λόγους πάντων τῶν
 Εὐρωπαϊκῶν φύλλων καὶ ἀποῦσα καὶ παρούσα κατέθελε, καὶ πα-
 ριστάνουσα ἐγοήτευε καὶ καθιστῶσα τὸν παρατηροῦντα ταύτην
 ἐκτὸς τοῦ κόσμου εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη ἰπτάμενον, ὅπως τὸ ἰδεῶ-
 δες τοῦτο συσφίγγῃ καὶ ἀποθαυμάσῃ.

* *

ΚΑΡΚΙΝΙΚΟΝ Η ΚΑΡΚΙΝΟΣ

Παρά τῇ ἐν Ἀνδριτσαίνῃ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχει βιβλίον, ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον, ποίημα τοῦ πολυμαθοῦς Ἀμβροσίου ἱερομονάχου τοῦ Παμπέρεως, τυπωθὲν ἐν Βιέννῃ τῷ 1802, ἀφιερωθὲν δὲ πρὸ αὐτοῦ τῷ αὐτοκράτορι πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Ἀλεξάνδρῳ τῷ Α΄.

Μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζομεν τὴν ἐν μέσῳ τοῦ νάρθηκος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ «Ἡ ἀγία Σοφία» ἐπιγραφὴν, καρκινικῶς ἀναγινωσκομένην,

«Νῆφορ ἀνομήματα, μὴ μόναρ ὄψιν.»

ἦν ἀποδίδουσιν εἰς Ἅγιον Γρηγόριον, τὸν Ναζιανζηνόν. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ, τοῦ μᾶλλον πολυθυλλήτου καρκινικοῦ στίχου, ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ πάνυ εὐχάριθμοι οἶον, οἱ ἐξῆς ἐκ τῶν ἀπαρθεϊαστοτέρων τῶν ἀρχαίων·

«Ἦδε μοι Διὸς ἄρα πηγὴ παρὰ σοὶ, Διομέδην.

Ἴερά σά παρὰ χεῖλιν, Ἥλιε, χαρὰ πάσα βρεῖ.

Νόμον δὲ κοινὸς ἔχε σὸν οἰκονόμον.»

Ἐπίσης καὶ ὁ ἐν τινι ἀρχαίᾳ Μονῇ ἐπὶ ἱαματικῆς κρήνης γε-
γλυμμένος ἐξῆς στίχος·

«Νοσῶ· σὺ δὲ ἦ ἱάμα, Ἰησοῦ, σῶσον.»

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τέως γνωστά. Ἦδη ὅμως θαυμάζομεν δλό-
κληρον βιβλίον, τὸ ἐν λόγῳ τοῦ ἱερομονάχου Ἀμβροσίου τοῦ Παμ-
πέρεως, τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ πρὸς ὃν ἀφιερῶται
ἐμμέτρως καὶ καρκινικῶς περιγράφοντος καὶ διὰ τὴν ὑπομονὴν
πρὸ πάντων τοῦ χαλκευτέρου ἐκείνου κληρικοῦ ἐκπληττόμεθα.
Ἴδού ὀλίγοι στίχοι ἐξ αὐτοῦ·

«Νέαν ἄσω μελίφωνον, ὦ φίλε, μῶσαν ἀνὲν

Ἄ σά ῥητὰ Μακεδὼν ὠδε καματῆρ' ἄσα

Ναὶ ἔπει τράνωσα ἄ σά ἄσων ἀρτιπέπειαν.

ἮΝΑΞ, εἰς θ' ἔθετό ΤΕ ΘΕΟΣ ἐξ ἄνω,

Σὺ ὄρθως, ἔπει δῶς, ὦ διέπες ὦ θροῦς.

Ἄ τὰ ἀτὰρ, ἔπει ἐπέρατα ἄε τὰ,

ΣΗ χρᾶ νομῆ, ὦ ἄλς λαῶ ἦ Μονάρχης.

Ἄρα χύδην ἦνι δὲ νέμων νῶ μενοινήν, ἦδὺ χαρᾶ·

Ἄετὲ, ἦ ἄσαι ἄ ΣΑ, ἦ ἔτεά,»

κλπ. κλπ.

Ἐν Ἀνδριτσαίνῃ ἀ. 7ῆριου 1882.

Α. Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

Ἐφορος τῆς ἐν Ἀνδριτσαίνῃ βιβλιοθήκης.

ΤΟ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩΙ ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

τῇ 24 Ἀπριλίου 1823 ἀπεφασίσθη διὰ βασιλι-
κοῦ διατάγματος Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ
τρίτου ἢ ἀνεγερσις Μουσείου ἐπὶ τοῦ Lustgar-
ten,¹ πλατείας κειμένης παρὰ τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ
ποταμοῦ Spree, διέποντος καὶ ἐπισκοποῦντος
τοῦ περιωνύμου ἀρχιτέκτονος Schinkel. Τῇ 3
Αὐγούστου 1831 ἐνεκαινίσθη τὸ ἴδρυμα, τοῦ
βασιλέως χορηγήσαντος αὐτῷ, τακτικὸν χρη-

ματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν, ἐθεωρήθη ἀναγκαία ἡ ἐπαύξησις αὐτοῦ,
διὰ τῆς οἰκοδομῆς νέου κτιρίου, ἀνατεθείσης ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ τετάρ-
του, τῷ ἀρχιτέκτονι Stüler· οὕτω δὲ περὶ τὰ 1843—55 ἀνηγέρθη δεύ-
τερον μεγαλοπρεπὲς κτίριον ὡς παράρτημα τοῦ πρώτου, ὀνομασθὲν νέον
Μουσεῖον, καὶ χάριν τῆς συγκοινωνίας ἐνωθὲν διὰ διαδρόμου μετὰ τοῦ
πρώτου, ὅπερ ἔκτοτε ὀνομάσθη παλαιόν. Τὸ σχῆμα τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν
δύο τούτων Μουσειῶν, εἶναι ὀρθογώνιον, τὸ δὲ πρὸς τὸν Lustgarten
ἐστραμμένον δυτικὸν μέτωπον αὐτοῦ, σχηματίζει τὴν εἴσοδον, πρὸς ἣν
ἄγει, κλίμαξ ἔχουσα δεξιᾷ μὲν, τὸ ἐξ ὀρειχάλκου λαμπρῶς ὑπὸ Kiss
ἐξεργασθὲν ἄγαλμα ἐπίππου Ἀμαζόνος ἀμυνομένης κατὰ τίγριδος, ἀρι-
στερᾷ δὲ, ἐπίππον νεανίαν ὑπὸ Wolf ὡσαύτως ἐξ ὀρειχάλκου βάλλοντα
τὸ δόρυ κατὰ λέοντος. Ἐπὶ τῆς μετόπης ἐπιγραφὴ λατινικὴ φέρει τὸ
ὄνομα τοῦ ἱδρύσαντος καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἱδρύματος: Fridericus Guillel-
mus III studio antiquitatis omnigenae et artium liberalium museum
constituit MDCCCXXVII.

Ἐπὶ τῶν γωνιῶν τοῦ κτιρίου, οἱ Διόσκουροι καὶ δύο Ὀραι ποτιζούσαι
τὸν Πήγασον συμπληροῦσι τὸ κενόν, ὅπερ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀετώμα-
τος θά προσέκρουεν εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ· τὴν δὲ ἄλλην πρόσοψιν, κο-
σμοῦσι 18 ἰωνικαὶ στήλαι, δι' ὧν ἄπλετος φῶς ἐπιχέεται ἐπὶ τῶν τοιχο-
γραφιῶν τῶν προπυλαίων, ἐν αἷς, ἀριστερᾷ τῆς εἰσόδου, παρίσταται ἡ

¹) Κῆπος τῆς τέρψεως.

ανάπτυξις τῶν θεῶν δυνάμεων ἐκ τῆς νυκτός τῶν παναρχαίων χρόνων εἰς τὸν ἥλιον ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀρχομένη διὰ τῆς μορφῆς τοῦ γηραιοῦ οὐρανοῦ, ὅστις ὀδηγεῖ τὸν χορὸν τῶν ἀστέρων, τοῦτ' ἐπιτεταται αἰωρούμενον θεῶν ἄγλημα, ἐλαύνον ἐκ τῆς νυκτός, διὰ τοῦ λυκαυγοῦς μέγροι τοῦ φωτεινοῦ κυανοῦ τῆς μεσημβρίας· ὁ Κρόνος καὶ οἱ Τιτᾶνες ὑποχωροῦσιν, ὁ δὲ Ζεὺς προβαίνει ὡς ὁ νέος κυρίαρχος τοῦ παντός, προηγουμένων τῶν ἀκτινοβολούντων Διοσκούρων, ἐνῶ ὁ Προμηθεὺς ὑποκλίνεται τὸ πῦρ διὰ τοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Ἡ νύξ ἐκτείνει τὸν πέπλον αὐτῆς ἐπὶ κοιμημένων· ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ ἀνατολὴ τῆς ἡμέρας, αἱ σκοτεινὰ δυνάμεις ἡττώνται, ἐωθινὴ δὲ δρόσος σπόροι καὶ ἄνθη διασπείρονται, ὁ Ἔρως καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἀναφαίνονται, καὶ τέλος ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων ἡγεῖται πάντων ἐπὶ τεθρίππου ἄρματος· ὑπερβην αἰωροῦνται αἱ χάριτες.

Δεξιᾶ τῆς εἰσόδου ἀπεικονίζεται ὁ ἀνθρώπινος βίος, ἀρχόμενος μὲν ἐν τερπνῇ ῥοδοδακτύλῳ ἢ ἐπὶ εὐδαίμονος παραλίας, ἀπολήγων δὲ εἰς σοβαρὸν τέριμα ἐν τῇ φοίρῃ τῆς νυκτός. Ποίησις καὶ πλαστικὴ, ἀγὼν καὶ ἐργασία, καλλιτεχνία καὶ ἔρυνα, παρακολουθοῦσι τὰ φάσεις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, αἵτινες ὡς ἔσχατος πρῶτα, θέρους ἡμέρας, μετοπωρινῆ ἑσπέρα, καὶ χειμερινῆ νύξ χαρακτηρίζονται· ἐν τῇ τέλει τῆς εἰκόνας, ὁ θρῆνος συνάγει πολλοὺς περὶ τάφου, ὑπὲρ τὰ νέφη ὅμως ἀνατέλλει ῥοδοδακτύλος ἡῶς. Κάτωθεν τῶν δύο τούτων συνεχῶν εἰκόνων παριστῶνται κεχωρισμένως οἱ ἄθλοι τοῦ Θησεῦς καὶ Ἡρακλέους.

Ἐκατέρωθεν τῆς πύλης κλίμακες ἄγουσι πρὸς τὴν ἄνω στοὰν τῶν προπυλαίων ἔνθεν εὐρίσκονται ἀντίγραφον τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ περιφήμου ἀρχαίου ἀγγείου τοῦ Warwick, καὶ τοιχογραφία ἀπεικονίζουσα τὸν ἀγῶνα τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς μανίας τῶν στοιχείων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προπυλαίων ἐσωτερικῶς δὲ, διαιρεῖται τὸ ἰσόγειον εἰς 8 μεγάλας αἰθούσας, ἐξ ὧν ἡ πρώτη μετὰ τὴν θύραν κυκλικὴ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ θολωτοῦ στεγάσματος, λαμβάνει τὸ φῶς ἐκ τῶν ἄνω· ὁ θόλος αὐτῆς ὑποδασιάζεται ὑπὸ στηλῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ἴστανται 18 ἀρχαῖα ἀγάλματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἀκέραια τὰ δὲ συμπεληρωμένα, καίπερ στερούμενα τῆς ζωῆς καὶ τελειότητος ἐν τῇ ἐκτελέσει, παρέχουσιν ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν καὶ τὰς γραμμὰς. τὰ κύρια ταῦτα προσόντα τῆς ἀρχαίας τέχνης, τρανῆ ἀπόδειξις τοῦ βαθμοῦ τῆς προόδου τῆς τέχνης καὶ κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν ὅμοιαι συμπληρώσεις ἀναγόμεναι εἰς τὴν παρελθούσαν ἐκατονταετηρίδα ὑπάρχουσι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς αἰθούσαις σποράδην. Ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τὸ κάλλιστον εἶναι, ἡ ἐν Ῥώμῃ εὑρεθεῖσα Ἀμαζών. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐξετέθησαν νεωστὶ, μερικὰ μόνον μέρη τῶν ἐν Περγάμῳ εὑρεθέντων ἀναγλύφων, ἀπεικονίζοντα τὸν ἀγῶνα τῶν θεῶν κατὰ τῶν γιγάντων, ἐν οἷς ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ὡς πρωταγωνισταὶ ἀναφαίνονται. Τὸ ἄνω μέρος τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης, κοσ-

μοῖσιν ἀντιγραφαὶ τῶν περιφήμων ποικιλῶν ταπήτων τοῦ Ῥαφαήλου. Ἀπὸ τῆς αἰθούσης ταύτης μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν θεῶν καὶ ἡρώων, περιέχουσαν ἀντίτυπα ἔργων τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥωμαίων αυτοκρατόρων. Ἐκ τούτων θαυμάσια καὶ ἄξια ἐπιμελοῦς σπουδῆς ἡ Ἀρτεμις, ἥτις καὶ ἐν τῇ ἀντιγράφῳ, διετήρησε τὸν ἀγῶνα τύπον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου, ὁ τὸ τοῦτον τανύων Ἔρως, καὶ ἐλάχιστον ἀντίτυπον τῶν πολλαριθμῶν ἀντιγραφῶν τοῦ Πραξιτελείου ἔργου, ὁ οἰνοχοῶν Σάτυρος. Σειρὰ ἀγαλμάτων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν, κατέχει μεγάλην ἀξίαν, καὶ οὐχὶ ἀδίκως μερικὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ Πολύμνια, ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρου θαυμασμοῦ παρὰ τῇ κοινῇ· ἀλλ' ὅμως ὅπως δυνήθη τις νὰ κρίνῃ ταῦτα, λίαν κατάλληλος εἶναι ἡ παραβολὴ τῶν ἀγαλμάτων τούτων τῶν Μουσῶν πρὸς τὰ περγαμηνὰ ἀνάγλυφα, διότι τὰ τελευταῖα εἶναι πρωτότυπα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν καὶ τὰ ἀπολεσθέντα πρωτότυπα τῶν Μουσῶν ἀνήκον.

Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἴσταται καὶ τὸ κομψὸν ἐξ ὀρεχάλκου ἄγαλμα, τοῦ δεομένου παιδός, ἡ μαργαρίτης τῆς συλλογῆς ταύτης, ὅστις ἄλλοτε εὐρίσκειτο ἐν τῇ Belvedere εἰς Βιέννην, βραδύτερον δὲ, ἡγοράσθη ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ μεγάλου ἀντὶ 10,000 ταλλήρων. Ὀλίγον περαιτέρω ὁ παῖς τοῦ Xanten¹⁾ (ὡς ἀπλῶς ὀνομάζεται διότι ὠρισμένη ἀρχαία ὀνομασία δὲν εὐρέθη εἰσέτι) εὑρεθεὶς ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ ποταμοῦ Ῥήνου κατὰ τὸ 1858· ὅσον ὅμως ἡ βαρεῖα χύσις διακρίνει αὐτὸν τῆς θαυμαστῆς ἐλαφρῆς τοῦ δεομένου παιδός, τόσον ἀπολείπεται ἐπίσης καὶ ἡ ἐργασία τῶν χρόνων τῶν αυτοκρατόρων ἐν τῇ σχηματισμῷ, παραβαλλομένη, πρὸς τὸ εὐγενές πλάσμα τοῦ δεομένου παιδός, οὕτινος ἡ καταγωγὴ ἀνάγεται περίπου εἰς τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου. Ἐπίσης πλήρη τέχνης καὶ λεπτῆς ἐργασίας, τὸ πολύτιμον μαρμάρινον ἄγαλμα Βακχίδος, ἀναγόμενον ὡσαύτως εἰς τοὺς χρόνους τῶν διαδόχων, τὸ τοῦ Σατύρου ἐκ παρίου μαρμάρου, καὶ μαρμάρινος ἑδρα Ἑλληνικῆς τέχνης, ἥτις καίπερ ἐν Ἰταλίᾳ εὑρεθεῖσα εἶναι ἀξιοπαρατήρητος διὰ τὰ καλῶς διατηρηθέντα ἀνάγλυφα τῆς. Ἀπειράριθμοι εἰσὶ σχετικῶς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν συλλογὴν, αἱ ἀρχαῖαι κεφαλαὶ παριστώσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τύπου θεῶν ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς αἰθούσης εὐρίσκονται εἰσέτι κεφαλαὶ Ἑλλήνων αἵτινες ἐν μέρει εἰσὶ γνωσταί, ἐν μέρει φέρουσιν ὀνόματα ἐπισήμων ἀνδρῶν, ὡς ἐσφαλμένως, ἐν τούτοις ἀναγνωρισμένοι εἰσὶν, ἡ τοῦ Σωκράτους, Δημοσθένους, προπάντων δὲ λαμπρῶς ἐξεργασμένη ἡ τοῦ Εὐριπίδου. Ἐγκαταλείποντες τὴν αἰθούσαν τῶν θεῶν καὶ ἡρώων, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα, οἱ τοῖχοι τοῦ ὁποίου κοσμοῦνται ὑπὸ εἰκόνων σκηνῶν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπεικονίζουσιν· ἐν

¹⁾ Μικρὸν χωρίον παρὰ τῇ Ῥήνῳ.

μέσῃ τῆς αἰθούσης βωμός, ἐφ' οὗ τελείως ἐξεργασμένοι ἐκ παρίου μαρμάρου, ὁ κορμὸς σώματος νεανίου, ὀλίγον περαιτέρω Μαρούας ἀνηρτημένος πρὸς ἐκδορὰν λεπτοτάτης τέχνης. Ὡρατὰ ἔργα τῆς συλλογῆς εἶναι ὡσαύτως ὁ Τρίτων, περιβεβλημένη γυνή, λείψανον βακχικοῦ συμπλέγματος, καὶ τὸ ἐπιδιορθωμένον ἄγαλμα ἠρωϊκῶς ἀποθνήσκοντος νεανίου, ὅπερ εὐρέθη ἐν Μήλῳ, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ὁποῦ ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα. Ἀντιφάνης ἐκ Πάρου, ὅστις ἴσως ὡς ἐπιδιορθωτῆς αὐτοῦ σημειοῦται. Ἐπί τινος τραπέζης εἰσὶν ἐκτεθειμένα, ἀρχαῖον σπαρτιατικὸν ἀνάγλυφον, μικρὰ τινὰ ἀγαλμάτια ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς. Μεταβαίνοντες ἤδη, εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν αἴθουσαν, ἀπαντῶμεν τὸ λαμπρῶς ἐξεργασμένον ἄγαλμα τοῦ Αὐγούστου, ἀντικρὺ δ' αὐτοῦ ἵσταται ὁ Καίσαρ τῆθενον περιβεβλημένος, τὴν δεξιὰν χεῖρα προτεταμένην ἔχων, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐπὶ τῆς ὀσφύος στηρίζων. Τὴν ἑλλην αἴθουσαν κοσμεῖ πλῆθος προτομῶν ὧν τινες λεπτοτάτης τέχνης, ὡς ἡ τοῦ Καίσαρος, ἡ τοῦ Ἀδριανοῦ ἢ τοῦ Καρακάλα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ ἡ Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ τοῦ πρεσβυτέρου ἐξ ἀλαβῆστρον ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αὐτοκρατόρων ἵσταται ἐπίσης καὶ προτομὴ τοῦ φιλοσόφου Σενέκα, ἐπιβεβαιωμένη δι' ἀρχαίας ἐπιγραφῆς. Ἡ ἐπομένῃ αἴθουσα περιλαμβάνει ἔργα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς ἢ μᾶλλον τῆς ἰταλικῆς πλαστικῆς, καὶ τινὰ γερμανικῆς τέχνης, ἧτις περιορίζεται κυρίως εἰς γλυφὰς ἐπὶ ἐλεφαντόδοντος καὶ ξύλου. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν ἰταλικῶν ἔργων εἰσὶ τὰ ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ μεγάρου Στροζζι ἐν Φλωρεντία ἐν οἷς καὶ γινώσκται τινες προτομαί, ἐνίων τῶν περιφημοτέρων Φλωρεντιανῶν τεχνιτῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, καὶ τὸ πολῦτιμον ἐκ μαρμάρου ἄγαλμα, Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὑπὸ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, θαυμάσιον ἔργον τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, καὶ τὸ κάλλιτον τῆς ἑλλης συλλογῆς.

Ἐγκαταλείποντες πρὸς στιγμὴν τὴν συλλογὴν τῶν ἀγαλμάτων, μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν νομισμάτων, ἧτις εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τμήμα τοῦ Μουσείου, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ ἐκλέκτωρος Ἰωακείμ τοῦ δευτέρου συστάσα. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἤδη μία τῶν πλουσιωτέρων. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1781 ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ, 56,000 Ἑλληνικὰ νομίσματα, ἐξ ὧν 471 χρυσᾶ καὶ 1,200 ἀργυρᾶ, ῥωμαϊκὰ δὲ 33,000 ἐξ ὧν 1771 χρυσᾶ καὶ 21,000 ἀργυρᾶ, ὑπὲρ τὰς 80,000 Μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα, καὶ 2,000 Ἀνατολικὰ, ὥστε τὸ ἔλρον ὑπερβαίνει τὰς 200,000.

Τὰ νομίσματα εἰσὶν ἐκτεθειμένα ἐπὶ ἐμαρίων, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων τῆς παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Καὶ πρῶτον τὰ ἀρχαιότατα Ἑλληνικὰ ἐκ τῆς ἐβδόμης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, πρὸ πάντων ἀξιοθέατα τὰ τῆς Αἰγίνης διὰ τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ ἐπομένως ἀτελεῖ χάραξιν αὐτῶν τούτοις εἴναι τὰ μέχρι 40 Π. Χ. ἐξικνούμενα, ἐφ' ἑκάστης πλευρᾶς τῶν ὁποίων, ὑπάρχει εἰκὼν ἐνίοτε τελείας τέχνης· ἐνταῦθα

ἀνήκουσι καὶ τὰ Ἀθηναϊκὰ, καὶ τὸ λίαν σπάνιον δεκάδραχμον. Ὡς διαφερόντως ὦρατὰ ἀξία μνείας εἶναι, τὰ τῆς Ἡλίδος, Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας καὶ Στυμφάλου· τὰ τῆς Κορίνθου δὲ ἔχοντα ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας τὸν Βελλερεφόντην καὶ τὴν Χίμαιραν, εἶναι ἐξαισία.

Ἐν τοῖς ἄνω χώροις τοῦ Μουσείου εὐρίσκεται ἡ πινακοθήκη, ἀποτελεσθεῖσα τῷ 1831 ἐκ τῶν διαφόρων συλλογῶν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βερολίνου, Potsdam καὶ Scherlottenbourg, καὶ ἐκ τῆς βραδύτερον ἀντὶ 750,000 ταλλήρων ἀγορασεύσεως συλλογῆς τοῦ Βρεττανοῦ Solly, ἐν ᾗ περιελαμβάνοντο σχεδὸν ἅπασαι αἱ διάφοροι Ἰταλικαὶ σχολαὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, μέρος τῶν ἀρχαίων σχολῶν τῶν κάτω Χωρῶν, ἐν αἷς καὶ ἐξαισία ἔργα τῶν ἀδελφῶν Jan Eyck, καὶ μέγας ἀριθμὸς ἔργων τῶν κάτω Χωρῶν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, καὶ πλῆθος χαρακτηριστικῶν ἔργων τῶν διαφόρων γερμανικῶν σχολῶν. Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀνωτέρω τριῶν ἀνακτόρων, περιέχονται ἔργα ἐπισήμων ἰταλῶν ζωγράφων τοῦ δεκάτου ἔκτου μέχρι δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος· καθὼς καὶ τινες λαμπραὶ εἰκόνας τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, πρὸ πάντων ἕμως πλῆθος· ἐξαισιῶν ἐργασίων Ὁλλανδῶν τεχνιτῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος· μετὰ τῶν ἄλλων προσκτηθεισῶν συλλογῶν, ὑπάρχουσι καὶ 4 εἰκόνας τοῦ Ῥαφαήλου, ἐξ ὧν ἡ καλλιτέρα ἡ Παναγία μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ἡ οὕτω λοιπὸν σχηματισθεῖσα συλλογὴ, ἔχει τὸν ἴδιον αὐτῆς χαρακτηριστικὴν ἔξαισιον αὐτῆς παρὰ τὰς μεγάλας πινακοθήκας τῆς Εὐρώπης, ἰδίαν σημασίαν καὶ μεγάλην ἀξίαν ἀνεδείχθη ὡς ἱστορικὴ συλλογὴ, ἧτοι ὡς τοιαύτη, ἧτις δύναται νὰ δώσῃ καθαρὰν εἰκόνα τῆς ἱστορίας τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς πορείας αὐτῆς, ἐν ταῖς διαφόροις σχολαῖς καὶ ἐποχαῖς. Οὐδεμία ἄλλη συλλογὴ πλὴν τῆς National Gallery τοῦ Λονδίνου, παρέχει τόσην ποικιλίαν σχολῶν, καὶ οὐδεμία δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν τεχνιτῶν. Ἐγκαταλείποντες ἤδη τὴν πινακοθήκην ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἀγαλμάτων, καὶ δὴ εἰς τὸ κυριώτερον τμήμα αὐτῆς, ἧτοι τὸ τῶν Περγαμηνῶν ἀρχαιοτήτων, αἵτινες τανῦν τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ Μουσεῖον ἐλκύουσιν.

Τὸ μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ὑπῆρχον τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα, ἦτο ἡ βᾶσις κολλοσσαίου βωμοῦ τοῦ Διὸς, ἀνεγερθέντος πιθανὸν ἐπὶ Εὐμένους τοῦ δευτέρου, βασιλέως τῆς Περγάμου (97—159 π. χ.). Ἡ σύλληψις τῶν γλυφῶν τούτων δὲν εἶναι πλέον ὑψηλὴ καὶ ἀγνή ὡς ἡ τοῦ Παρθενῶνος, δεικνύει ἕμως αἰσθημα πρὸς τὸν δραματικὸν βίον, γινώσκων τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, πλουσίαν φαντασίαν καὶ χρῆσιν τῶν τεχνικῶν μέσων.

Ἄν καὶ τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα εἰσὶ λίαν ἠκρωτηριασμένα καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ὀνόματα λίαν ἐφθαρμένα, εὐκόλως ἕμως δύναται τις ν' ἀναγνωρίσῃ τινὰς τῶν θεῶν, προαλειφομένους εἰς ἀγῶνα κατὰ τῶν Γιγάντων. Τὴν

Ἐκάτην καὶ Ἀρτέμιδα ἀκολουθουμένας ὑπὸ τῶν κυνῶν αὐτῶν διακρίνει τις ἀσφαλῶς. Ἐνταῦθα θέλομεν περιγράψει τὰ μᾶλλον περιωθέντα ἐξ αὐτῶν.

Ἐν τῷ πρώτῳ συμπλέγματι θεὰ τις μετὰ διαδήματος καὶ μικρῶν πλοκάμων, πάλλουσα καιόμενον δαυλόν, ἐφορμᾷ κατὰ Γίγαντος ὅστις ὑποχωρῶν ἀμύνεται, ἀνωψῶν διὰ τῆς δεξιᾶς ἔπλον τι ὁ Γίγας οὗτος ἔχει πλήρη ἀνθρωπίνην μορφήν, εἶναι ὅμως περωτῶς, καὶ χωρὶς τούτου, ἔχει σημεῖα, ἀπαντῶντα μόνον παρὰ τοῖς Τρίτωσι καὶ ἄλλοις θαλασσίαις τέρασσι, βραχέα δηλαδὴ κέρατα, ὄξυτενῆ ὠτα ἀπολήγοντα εἰς θαλάσσιον φύκος, ἔπερ καὶ ἐν ταῖς πτέρυξιν ἀναφαίνεται. Ἀριστερᾷ νεαρὸς Γίγας καταπίπτει βληθεὶς εἰς τὰ στέρνα ὑπὸ θανατηφόρου ἔπλου, πιθανῶς βέλους· ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ μετὰ μακρῆς κόμης, πλήρης ἀγρίας καὶ ἀδαμάστου δυνάμει, ἀλλ' ὅμως καμπτομένη ὑπὸ τοῦ θανάτου, εἶναι ἐξαιτίας τέχνης· ὁ βαλὼν αὐτὸς θεὸς, εἶναι ἴσως ὁ Ἀπόλλων, ὅστις πλησίον τῶν συγγενῶν αὐτοῦ θεῶν δύναται νὰ ὑπονοηθῆ δεξιᾷ ἔπεται ἑτέρα θεὰ μετὰ βραχείας καὶ περυγιζούσης περιβολῆς, στηριζούσα τὸν δεξιὸν αὐτῆς· πόδα ἐπὶ τοῦ ὀφιοειδοῦς σκέλους γίγαντος, ἔντινα φαίνεται λαβοῦσα διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐνῶ ἐν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσα τὸ ξίφος, παρασκευάζεται νὰ τὸν κατασφάξῃ. Τούτοις ἔπεται γίγας, οὐτινος ἢ ἐξαιρέτως διατηρηθεῖσα κεφαλῇ, ὁμοιάζει γνωστὸν τινα τύπον τοῦ Ποσειδῶνος, ἀνωψῶν διὰ τῶν δύο χειρῶν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς, τεμάχιον βράχου, ἀμυνομένοις τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτὸν θεῶν Ἐκάτην, ἧς ὁ Κύων δάκνει αὐτὸν εἰς τὸ σκέλος. Τὸ ἐχόμενον σύμπλεγμα παριστᾷ νεαρὸν ὠρατὸν γίγαντα, — Ὠρίωνα ὠνόμασαν αὐτὸν — μετὰ κόρυθος καὶ λεπτιῶς κεκοσμημένης ἀσπίδος, πάλλοντα ἐν τῇ δεξιᾷ τὸ ξίφος κατὰ τῆς Ἀρτέμιδος, μελλούσης νὰ τοξεύσῃ κατ' αὐτοῦ. Μεταξὺ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ ἀντιπάλου αὐτῆς, διεσώθη μία τῶν καλλίστων μορφῶν τοῦ διαζώματος ἐν τινι πρεσβυτέρῳ γίγαντι ῥωμαλεωτάτου σχηματισμοῦ μετὰ ὀφιοειδῶν σκελῶν, ὅστις δακνόμενος θανατηφόρως εἰς τὸν ἀχένα ὑπὸ κυνός, δυσθανατῶν καταπίπτει· ἀνίσχυρος δὲ καὶ μηχανικῶς, δράττεται διὰ τῆς δεξιᾶς τῆς κεφαλῆς τοῦ κυνός, ἐνῶ ἡ ἀριστερὰ πρέπει νὰ ὑπονοηθῆ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐφεξῆς ῥωμαλεὸς γίγας ἀρπάζει διὰ τῶν δύο χειρῶν του ἐκ τῶν ὀπισθεν νεαρὸν τινα θεόν, μετεωρίζει, καὶ θέλει ν' ἀποπνίξῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ· ὁ θεὸς ἀνθίσταται χερσὶ τε ποσὶ τε· ἀλλ' οἱ πόδες αὐτοῦ εἶναι περιπεπλεγμένοι μετὰ τῶν ὀφιοειδῶν σκελῶν τοῦ γίγαντος· τὸν δὲ δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα κρατοῦντα ἀσπίδα ἀγρίως δάκνει τὸ τέρας· οὕτω λοιπόν, μένει τῷ πιεζομένῳ θεῷ, μόνον ἡ δεξιὰ χεὶρ, ἐν ᾗ κρατεῖ ἔπλον πρὸς πληξίν. Τούτοις ἔπεται ἐν τῶν ὠραιωτέρων καὶ μᾶλλον διασωθέντων τεμαχίων, ὡς κυρία μορφή τοῦ ἐξῆς συμπλέγματος· θεὰ ἐν πλουσίᾳ περιβολῇ καὶ φέρουσα διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, συλλαμ-

βάνει μακροῦ· βήμασι βαδίζουσα, πρὸ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ γόνατος στηστηριζόμενον πωγωνοφόρον γίγαντα· θέλει ν' ἀφαιρέσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀσπίδα, ἐν ἧ ὡς σημεῖον φαίνεται κεραυνός, καὶ νὰ ρίψῃ κατ' αὐτοῦ τὸ ἔπερ πάλλιν ἐν τῇ δεξιᾷ. Ὠραία μορφή εἶναι καὶ ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος ὅστις θριαμβεύων ἵσταται ἐπὶ καταπεσόντος γίγαντος, ὅστις μόνον τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἐπιμόχθως ἀνορθοῦν, ὁ θεὸς λαμβάνων διὰ τῆς δεξιᾶς ἐκ τῆς φαρέτρας βέλος, παρασκευάζεται εἰς νέαν ὀλεθρίαν βολήν· τὸ τόξον κρατεῖ προετοιμασμένον ἐν τῇ ἀριστερᾷ.

Ἡ συλλογὴ τοῦ ἔλου Μουσείου δύναται νὰ θεωρηθῆ βεβαίως ἡ τελεία καὶ πρὸ πάντων ἡ τῶν ἐκμαγείων ἐν τῷ νέῳ Μουσείῳ, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ σπουδάσῃ ἐξαιρέτως τὴν τέχνην, ἔχων πρὸ αὐτοῦ ἀντίτυπον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἔλλειψις ἀρχαίων πρωτοτύπων καίριως ἐπλήγων τὴν φιλοτιμίαν τῶν Γερμανῶν, οὔτινες πάντοτε παρεποιοῦντο, ὅτι τὸ μουσεῖον αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ ὡς πρὸς τὴν κατοχὴν πρωτοτύπων, μὲ τὸ τῶν Παρισίων, Λονδίνου καὶ Ῥώμης. Ἡ ἀπόκτησις ἕως τῶν ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντων Περγαμινῶν ἀρχαιοτήτων, ἐπούλωσε ἐν μέρει τὴν πληγωμένην φιλοτιμίαν τῶν Γερμανῶν, οὔτινες ἤδη λίαν ὑπερηφάνως καυχῶνται διὰ τὴν κατοχὴν κολοσσίου πρωτοτύπου ἔργου

Ἐν Βερολίῳ, 10 Νοεμβρίου 1882.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Χ. ΖΥΜΒΡΑΚΑΚΗΣ.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

ΤΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΤΩΝ ΜΑΛΛΟΝ ΔΕΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1862

(Κατὰ τὸν καθηγητὴν ROBERT DE LABORDE).

ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἔτος

1800. Γεωργία, Κηπουρία, Ἀμπελουργία.—Ἐφευρέσις τῆς βωλοκόπου καὶ τῆς δρεπάνης. —

Κατασκευὴ τοῦ ἐλαίου.—Ἐφευρέσις τοῦ ἄρτου.—Ὅπτον κρέας.

1900. Κλωστικὴ καὶ ὑφαντουργία.—Βαφὴ διὰ πορφύρας

2000. Ἐκμετάλλευσις.—Μεταλλουργία.

2100. Όπλα.—Δάμασις ΐππων.
 2200. Κάτοπτρα μεταλλικά — Νόμισμα.—Χαρακτῆρες γραφῆς.
 2300. Ναυτιλία.
 2400. Ήλιακόν ἔτος.
 2500. Φλεβοτομία, ΐμετικά, Κλύσματα.
 2621. Όχύρωσις πόλεων.
 2700. ΐργαλεῖα λεπτουργικῆς. — Ἄγγετα πήλινα.
 2800. ΐργα ἑλεφάντινα.
 290. Χρυσοποικίλωματα.
 3200. Μαγνήτης
 3266. Ναυμαχία.
 3370. ΐπολογισμός ἐκλείψεων Σελήνης.
 3440. Γεωγραφικοί χάρται. — Σύστασις ταχυδρομείων ἐν Περσία. — Καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ ἔλαιοδένδρου ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλατία.
 3500. Σύστημα Πυθαγόρου.—Καταπειρατήρ.—Καυστική ὕαλος.
 3600. ΐδραγωγεῖα.
 3700. Φόροι.—Ἄντλιαί. — Κλεψύδρα.—Ἐλιξ Ἀρχιμήδους.—Μηχαναὶ ἐκσφενδονητικαί.
 3810. Λιθόστρωσις ὁδῶν.
 3900. Μωσαϊκόν.—Σάπων παρά τοις Γαλάταις. — Ἀμμωνιακόν ἄλας.

ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ

ΐτος

100. Θηριακή. — Σπίλωσις κατόπτρων.
 200. ΐαλος χρωματισμένη.
 300. Πριονόμυλοι.
 400. Πλάστιγγες ὑδροστατικά.—Κώδωνες.—Γοθικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ἐν Γαλατία
 500. Ἀραβικοὶ ἀριθμητικοὶ χαρακτῆρες, εἰσαχθέντες παρά τοις Φράγκοις.—Μεταξοκώληκες.
 600. Γραφικοὶ πτερίνοι κάλαμοι.—Ἄνεμόμυλοι.—Μοναστή-

- ριον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.
 678. ΐγρόν πυρ.
 700. Χάρτης ἐκ βάμβακος.—Τουρκοὶ τάπητες.—Χημεία παρά τοις Ἀραψι.
 751. Ἀρχὴ τῆς χρίσεως τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας.
 760. Ὅργανα ὕδατοκίνητα.—Νιτρικόν ὄξύ.—Πολεμικόν ναυτικόν ἐν Γαλλία.—Πρώτα κολλέγια, ἰδρυθέντα ὑπὸ τοῦ Καρολομάγνου.—Πρώτη ἐμπορικὴ πανήγυρις, συστηθεῖσα ἐν Ἀκουίτανῳ.—Ἀφομοίωσις τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν ἐν Γαλλία.
 800. Ζάχαρις παρά τοις Ἀραψι.
 877. Φεουδαλισμός ἐν Γαλλία.—ΐδρυσις τοῦ δικαστηρίου τῶν Ὀρκωτῶν ἐν Ἀγγλία.
 900. Κναφεῖα.
 939. ΐποτιθεμένη ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας: παρά τοις Σίναϊς.
 1000. ΐπποταί.—Τρουδαδοῦροι.—Μουσικὰ σημεῖα.
 1100. Σταυροφοραί. — Τάγμα τῶν φιλοξένων, (ΐωαννιτῶν), κατόπιν ΐποτων τῆς Μελίτης.
 1108. Ἀπελευθέρωσις τῶν Κοινοτήτων ἐν Γαλλία.
 1118. Τάγμα τῶν Ναϊτῶν.—Χρήσις οἰκοσήμεων.—Σύστασις τῶν ἵπποδρομιῶν ἐν Γαλλία.
 1137. Εἰσαγωγή τοῦ ΐουστινιανείου Κώδικος εἰς Γαλλίαν.
 1163. Θεμελίωσις τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων.—Θεμελίωσις τοῦ Δούβρου.—Όχύρωσις τῶν Παρισίων καὶ λιθόστρωσις τῶν ὁδῶν αὐτῶν.—ΐατρικὴ Σχολὴ ἐν Μοντεπελιέρῳ.
 1191. Γευτονικόν τάγμα.
 1204. ΐεροδικετόν.—Θεμελίωσις τῆς Σορβόννης.—Θεμελίωσις τοῦ τυφλοκομείου τῶν τριακοσίων.—Κότοπτρα ὕαλινα.—Όχετογνώμονες.—

- Χρήσις τοῦ ἔλαιου.
 1270. Σύστασις τῶν συμβολαιογράφων ἐν Γαλλία.—Σχολὴ χειρουργίας ἐν Παρισίοις.—Δίοπτρα.—ΐυρτίς.
 1281. Ὁρολόγια, σημαίνοντα τὰς ὥρας.
 1283. Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Τάξεων.—Παλαμέντα μόνιμα ἐν Γαλλία.
 1300. Εἰσαγωγή τῆς χρήσεως τοῦ ἐκ καννάδωος πανίου εἰς Γαλλίαν.
 1302. Πυξίς.
 1303. Παραγωγή τῆς τρίτης τάξεως εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἐν Γαλλία.—Ἄλειμματοκήρια.
 1313. Χειραφέτησις τῶν δούλων τοῦ Στέμματος ἐν Γαλλία.—Χάρτης ἀπὸ ῥάκη.—Ἄγών, ποιητικὸς, ῥητορικὸς κ.λ.π. ἐν Τολώσση.—Κασσιτέρωσις κατόπτρων.
 1321. ΐφεύρεσις τῆς συναλλαγματικῆς ὑπὸ τῶν ΐουδαίων, ἐξορίστων τῆς Γαλλίας.
 1346. Κανόνια.
 1360. Τέχνη τοῦ τείνειν τὰ μέταλλα.—Ρακή.—Θεμελίωσις τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης.
 1372. Χρήσις βομβῶν.
 1380. Παιγνιόχαρτα.—Ἀκαδημία τῆς ζωγραφικῆς ἐν Παρισίοις.
 1412. Κατασκευὴ τῆς γεφύρας τῆς Παναγίας, τῆς μᾶλλον ἀρχαιότερας τῶν Παρισίων.
 1430. Τουφέκια ἀερότονα.
 1433. Τυπογραφία.—ΐπλοι ἐν Γαλλία.—Ἀμαζαί.
 1430. Ἀδαμαντογλυφία.
 1461. Σύστασις ταχυδρομείων ἐν Γαλλία.
 1486. Ἀνακάλυψις τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος.
 1492. Ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικής.
 1500. Ὁρολόγια κόλπου.
 1517. Πυρεκδόλιον.—(Λούθηρος).
 1533. (Καλδῖνος).
 1534. Τάγμα ΐησοῦιτῶν.
 1540. Σκοτεινὸς θάλαμος.
 1543. Σύστημα Κοπερνίκου.
 1547. Εἰσαγωγή πορτοκαλεῶν εἰς Εὐρώπην.
 1560. Εἰσαγωγή νικοτιανῆς εἰς Γαλλίαν.
 1564. Θεμελίωσις τοῦ Κεραμεικοῦ.—Προσδιορισμός τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους, τῇ 1 ΐανουαρίου, ἐν Γαλλία.
 1578. Καρφίδες.—Τάγμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
 1579. Ἀκαδημία τῆς Μουσικῆς ἐν Γαλλία.—Κατασκευὴ τῆς Νέαις Γεφύρας ἐν Παρισίοις.—ΐεκκοσμητὴ ὠρολόγια.—Χειροτεχνία πλεκτῶν περιποδίων.
 1586. Καλλιέργεια γαιομήλου ἐν Ἀγγλία.
 1591. Βοτανικὸς κήπος ἐν Παρισίοις.
 1593. Τηλεσκόπια.
 1610. Δουροφόρος τοῦ Διὸς.—Μικροσκόπιον.
 1619. ΐξήγησις τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος.—Θερμόμετρον.—Φενάκαι.
 1630. Γαλλικὴ Ἀκαδημία.
 1631. Πρώτη ἐφημερίς ἐν Γαλλία.
 1636. Εἰσαγωγή χρήσεως τείου εἰς Γαλλίαν.
 1640. Ἀνέγερσις τοῦ Βασιλικοῦ Παλατίου.
 1643. Βαρόμετρον.
 1653. ΐλεκτρισμός.—Πνευματικὴ ἀντλία.
 1662. Χρήσις τῆς σοκολάτας ἐν Γαλλία.
 1666. Ταπητουργεῖον τῶν Βοβαλίνων.
 1670. Νησάμπιγξ (τρόμπα μαρτία)—Μέγαρον τῶν Ἀπομάχων.
 1673. Φώσφορος.
 1681. Τροχιά τῶν κομητῶν.
 1683. ΐφεύρεσις τοῦ σίφωνος.
 1686. Ἀνάκτορον Βερσαλλίων.
 1687. Καυστικόν κάτοπτρον.—Τέχνη τοῦ χύνειν τὰ κάτοπτρα.
 1692. Βαϋονίς ἐν Γαλλία.
 1698. Τάγμα τοῦ Ἁγίου Λουδοβί-

- κου.— Πυροσβεστικά άντλία.
— Καφενετόν ἐν Γαλλίᾳ. —
Ἄστεροσκοπεῖον ἐν Παρισί-
οις. Ἄραιόμετρον
1706. Πορσελάνη.
1707. Κύανος Πρωσσικός.
1713. Ἐμβολιασμός
1723. Τηλεσκόπιον ἀντανεκλασικόν
1731. Πυρόμετρον.
1740. Ἡλιακόν μικροσκόπιον.
1731. Στρατιωτικὴ Σχολὴ ἐν Γαλ-
λίᾳ.
1753. Κεραυναγωγός.
1759. Δημοσιεύσις τῆς Ἐγκυκλο-
παιδείας.
1760. Ἀρμόνικα.
1773. Ἀπολύμανσις τοῦ ἀέρος.
1775. Διδασκαλία τῶν κωφαλῶν.
— Μουσεῖον τεχνῶν καὶ ἐπι-
τηδευμάτων.
1781. Ἀνακάλυψις τοῦ Οὐρανοῦ.
(πλαν).
1782. Στενογραφία.
1783. Ἀερόστατα ἐν Γαλλίᾳ. — Σχο-
λὴ Μεταλλουργικὴ ἐν Γαλλίᾳ.
1790. Δαμαλῖς. — Τηλέγρα-
φος. Πανοράματα.
1791. Σύρσις τοῦ δικαστηρίου τῶν
Ὀρκωτῶν ἐν Γαλλίᾳ. — Ἀφο-
μοιώσις τῶν μέτρων καὶ σταθ-
μῶν ἐν Γαλλίᾳ. — Κατάοησις
τῶν συντεχνιαρχῶν, ἐργο-
στασιαρχῶν καὶ σωματείων
ἐν Γαλλίᾳ. Πρώτη ἔκθεσις
τῶν προϊόντων τῆς Γαλλικῆς
βιομηχανίας.
1792. Γαλβανισμός.
1793. Σιδηρὰ γέφυρα.
1795. Διδασκαλεῖον καὶ Πολυτε-
- χνεῖον ἐν Παρισίοις.
1797. Στερεοτυπία.
1799. Φωτισμός διὰ φωταε-
ρίου.
1800. Ζεύχαρις ἐκ τεύτλου.
1801. Ἀνακάλυψις τῆς Δήμητρος
(πλαν).
1802. Ἀνακάλυψις τῆς Παλλάδος
(πλαν). — Τάγμα τοῦ Λεγεῶ-
νος τῆς τιμῆς. — Διθγοραυία.
1803. Ναπολεόντειος Κώδιξ
1806. Ἀνακάλυψις τῆς Ἑστίας (πλαν)
— Πύραυλοι Κογγρεδικοί.
1807. Ἀτμόπλοιο ἐν Νέα Ἰν-
δόρῳ. — Αὐτοκρατορικόν Πα-
νεπιστήμιον ἐν Γαλλίᾳ.
1809. Σιδηρόδρομοι ἐν Ἀμερικῇ.
1810. Ἀρτεσιανὰ φρέατα. —
Ἀνέγερσις τῆς στήλης τοῦ
Ἰσπερλίτζ.
1816. Ναυτικὴ Βασιλικὴ Σχολὴ.
1821. Χύτραι αὐτοκατάπακτοι.
1822. Τυπογραφικὰ πιεστήρια καὶ
ἀτμάμαζαι.
1824. Κατασκευὴ τῆς ὑποποταμίου
διόδου τοῦ Ταμέσιος. — Λιθο-
τριψία.
1827. Λεωφορεῖα.
1829. Δαγερροτυπία.
1834. Ἡλεκτροδίνη. — Ἡλεκτρικὸν
φῶς.
1837. Ἡλεκτρικὸς Τηλέγραφος.
1838. Γαλβανοπλαστικὴ.
1840. Ἡλεκτρικὰ ὀρολόγια.
1858. Τοποθέτησις καλωδίου ἠλεκ-
τρικοῦ τηλεγράφου μεταξὺ Εὐ-
ρώπης καὶ Ἀμερικῆς.
1862. Χρήσις πλοίων προκεκαλυμ-
μένων καὶ θωρηκτῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ο ΕΡΩΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΗ

Τρεῖς κόραις ἓνας βασιλιάς
Εἶχε χαριτωμέναις
Ἡ δὴ ἢ μεγαλείτεραις
Ἡτανε πανδρεμέναις,
Ἡ τρίτη, ἢ μικρῆ,
Ἐχώριζε ἔς τὰ κάλλη,
Τῇ λέγανε ψυχῆ.

Κανένας δὲ, θαρρέυτηκε
Ποτὲ νὰ τὴ ζήτησῃ,
Γιατ' ἔλοι τὴν ἐσέβουνταν
Κ' ἤθελε ν' ἀγαπήσῃ
Ἐνανε σάν κι' αὐτὴ
Μὰ τέτοια ν' ἔχη κάλλη
Δὲν εὕρισκ' ἢ ψυχῆ.

Ἡ Ἀφροδίτῃ ἤλεψε
Τὴν τόση ὠμορφιά της
Καὶ στέλνει τὸ ἀθάνατο
Παῖδι, τὸν ἔρωτά της,

Νὰ τὴν ἐκδικηθῆ,
Πῶς ἔτολμησε νὰ γείνη
Πιὸ ὠμορφ' ἢ ψυχῆ.

Τ' ἄκουσ' ὁ Ἔρωσ κι' ἄρπαξε
Σαίταις καὶ δοξάρι,
Πῶς θὰ νικήσῃ πάντεχθε
Κι' εἶχε κρυφὸ καμάρι,
Ἄνικητῆ ψυχῆ
Νὰ φέρῃ ἔς τὰ νερά του
Δὲ χάνει οὔτε στιγμή.

Μὰ σάν τὴν εἶδ' ὁ Ἐρωτάς,
Ἦ τὴν ὠμορφιά της πιάστη·
«Ἄχ! μάνα μου», ἐφώναξε,
«Αὐτὴ γιὰ μένα πλάστη»
«Ἄντις νὰ νικηθῆ,
«Μένα τὸν ἀνίκητο
«Ἐνίκησ' ἢ ψυχῆ».

Και στέλν' εὐτὸς τὸ Ζέφυρο
Μὲ τὰ χρυσὰ φτερά του
Και μιὰ νυχτιά τὴν ἄρπαξε
Μέσα 'ς τὴν ἀγκαλιά του,
Τὴν ἔφερε ψηλά,
'Σ ὀλόχρυσο παλάτι,
'Σ τὸν Ὀλυμπο σιμά.

Ὅλη χαρά, ἔλη ζωή,
Μεσ' τ' ἄσπρα φορεμένη,
Μοσκούς ἔλη ἐμύριζε,
Μὲ τ' ἀνήθη στολισμένη,
Μὲ κάλλη θεϊκά
Ντυνόταν ὀλημέρα
'Σ τὸ Ζέφυρο κοντά.

Κι' ὁ ἔρωτας σὰν πῆγαινε
Κι' ἔμενε 'ς τὸ παλάτι,
Κλωνάρι νίκης ἔστρωσε
Σὲ μαγικό κρεβάτι,
Μὲ μιὰ τ' ἀναπνοή
'Μάγευε και' κοιμίζε
Τὴν ντροπαλή ψυχή.

Κι' αὐτὴ ποτὲ δὲν ἔβλεπε
Τὰ μαγικά του κάλλη,
Τὴ νύχτα 'κεῖνος πῆγαινε,
Καὶ νύχτ' ἔφευγε πάλι,
Μὴν τύχη και' τὸν ὄη
'Ὁ ἔρωτας φοβόταν
Καὶ χάσῃ τὴν ψυχή.

Ἡ ἀδελφαίς της τὸ ἔμαθαν
Κι' ἐζήλεσαν ἐκείνη,
'Ὁ ἔρωτος ὁ ἀνίκητος
Πᾶς δούλος της νὰ γείνη
Κι' ὄλα ν' ἀπαρνηθῆ!
'Στὰ χαμηλὰ θελήσαν
Νὰ ρίξουν τὴν ψυχή.

Μιὰ ἡμέρα τὴν ἀπάντησαν
Ποῦ γείνη πεταλοῦδα,
Σὲ περιθόλι γύριζε,
'Πετοῦσε 'ς τὰ λουλούδια
Γεμάτ' ἀπὸ ζωή.
'Ποῦ τρέχεις» τῆς φωνάζουν,
Ποῦ τρέχεις σὰν τρελλή!»

«Πῶς, δύστυχη, πλανέθηκες
«Ποῦ σὺ ποτέ κανένα
«Νὰ σὲ κυτάξῃ ὀδέχτηκες!
«Τὶ κρῖμα ἀπὸ σένα!
«Δὲν ἔχεις ἐντροπή!
«Ποῦ ν' ἡ ἀγνότητά σου,
«Ἡ μόνη σου στολή!»

«Ποῦ σὺ δὲν εἶχες γελασμό,
«Τὸν πλάνο δὲ σκοτώνεις
«Ὅπου σιμά σου ἔρχεται
«Μόνο τὸν καμαρώνεις!
«Τὰ κάλλη σ' ἀφαίρει
«Τὴ χάρι σου σοῦ κλέβει·
«Κρῖμα 'ς ἐσὲ ψυχή!»

Τὴν πλήγωσαν τὰ λόγια τους
'Φοβήθη μὴ και' χάσῃ
Τὰ ξακουσμένα κάλλη της
Κι' ἡ ἔρα νὰ περάσῃ
Καρτέραγιε ἡ ψυχὴ
Τὸν πλάνο γιὰ νὰ ἔρθῃ
Νὰ τὸν ἐκδικηθῆ.

Τὸν βλέπει, τρέμει, δὲν κρατεῖ,
'Ὁ νοῦς της σκοτεινιάζει,
Κι' ἐκεῖ ὅπου ἐκοίτονταν,
Φῶς και' μαχαίρ' ἀρπάζει,
'Στὰ στήθια του σιμά
Τὸ χέρι της σηκώνει,
Μ' ἄξαφνα σταματᾷ.

Τὰ κάλλη του τὰ χωριστά,
'Ἡ τόση ὠμορφιά του
Τὴν ἠθάμπωσαν και' ἄφησε
Νὰ πέσῃ 'ς τὰ μαλλιά του
Τὸ φῶς ποῦ τὸν ἔσπινε·
Πετιέται τρομασμένος
Και μὲ θυμὸ γυρνᾷ

«Ἐπίβουλη» ἐφώναξε,
«Μακρὰν μου τώρα μένε·
«Γιὰ νὰ χαλάσῃς ἠέλησες
«Τὸν ἔρωτα ποῦ εἶναι
«Ἐνα μὲ τὴν ψυχὴ!
«Τὶ εἶναι πιά ὁ κόσμος
«Δίχως μ' ἔμας μαζή!»

Τῆς εἶπε κι' εὐτὸς ἔξάπλωσε
Τὰ ἰόχρυσα φτερά του.
Κλαίει ἡ ψυχὴ και' θλίβεται,
Πιάνεται 'ς τὰ μαλλιά του
Τρέχει μ' αὐτὸν μαζή·
«Μὴ φύγῃς, μὴ», φωνάζει,
«Και μείνω μοναχή.»

Μὰ ἡ φωνὴ της σβύνεται
Μεσ' 'ς τὰ ψηλά ποῦ τρέχει·
Νὰ τὸν κρατεῖ κουράστηκε
Και δύναμι δὲν ἔχει,
'Ἀπόκαμ' ἡ ψυχὴ,
Και πιά ἀποχωρίστη
Πέφτει κάτω 'ς τὴ γῆ.

Ἄπελπισμένη ἔτρεξε
Θάνατο νὰ ζητήσῃ.
'Σ τὸ ποταμὸ ἐζύγωσε
Τὸν πόνο της νὰ σβύσῃ
Και ρίχνεται ἐκεῖ·
Μὰ οἱ Θεοὶ προστάζουν
«Ἄθάναν' ἡ ψυχὴ».

Και 'ς τὴ στιγμή τὰ κύματα
Τὴν προσταγὴ ἀκοῦνε
Και μνημα δὲν τῆς δίνουσε,
Τὴ λούζουν, τὴν κυλοῦνε
Μ' ἀθάνατα νερά,
Ποῦ ἀπαλὰ τὴ φέρνουν
'Σ τὴν ἀκροποταμιά.

Σκοπὸν ἀκοῦει ξεχωριστόν,
Γλυκύτατον, ποῦ χύνει
Ἐἰς μαγεῖα 'κεῖ παντοῦ·
Μαγεύεται κι' ἐκείνη
Μ' οὐράνια μουσική,
Δίχως νὰ θέλῃ φέρνει
Τὸ πάτημά της 'κεῖ.

Βλέπει τὸν Πάνα τὸν Θεόν,
Κι' ἐκεῖνος τὴ γνωρίζει,
Σιαστίζει ὅπου τὴ θεωρεῖ,
Νὰ τὴ ρωτᾷ ἀρχίζει
Τὶ θέλει, τι ζητεῖ
'Ὅπου γυρνᾷ μοναχὴ
'Σ ἐρήμους ἡ ψυχὴ!

Κι' ἐκείνη μὲ παράπονο
Τὰ πάθη της τοῦ λέει,
Πῶς ἄλλοι τὴν πλανέσανε
Και μόνη της δὲ φταίει
Ποῦ ἔφῆρθηκε σκληρή·
'Ὁ ἔρωτος μόνο φταίει
Νὰ μὴ φανερωθῆ.

Τὴ συμβουλεῖ οὐ Θεός;
Παντοῦ νὰ τὸν ζητήσῃ,
Νὰ τρέξῃ γῆ και' οὐρανὸ
Τόπο νὰ μὴν ἀφήσῃ
Γιὰ νὰ συγχωρηθῆ·
Τὴν συμβουλή του ὀδέχτη
Χαρούμεν' ἡ ψυχὴ.

Τρέχει παντοῦ και' τὸν ζητεῖ,
'Ὀλόγυρα γυρίζει
Και μὲ λαχτάρα γιὰ νὰ βρῆ
Τὸν ἔρωτα ἐλπίζει·
Τρέχει, δὲν σταματᾷ,
Και 'ς ἐκκλησιαίς πηγαίνει
Και τὸν ἀναζητᾷ.

Και 'ς τὸ παλάτι τὸ χρυσὸ
Φθάνει τῆς Ἀφροδίτης,
Και ἀπὸ φθόνου ἡ θεὰ
Τὴ δέχεται μαζὴ της
Δοῦλα της νὰ γενῆ·
Τόσῃ ἡ Ἀφροδίτη
Μισοῦσε τὴν ψυχὴ!

Πόσους καύμους ὑπόφερε!
Τὶ βάσανα και' κόπους!
'Ὅσα ποτὲ δὲν ἔπαθε
Κανεὶς ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους,
Τὰ ἔπαθ' ἡ ψυχὴ,
Δίχως ν' ἀνακατήσῃ,
Νὰ παραπονεθῆ.

Μιὰ ἡμέρα τῆς βουλήθηκε
'Σ τὸν Ἄδη νὰ τὴν πέμψῃ
Τὴν Περσεφόνη νὰ εὐρῆ
Τὰ μύρα νὰ γυρέψῃ
'Ὅλα τῆς ὠμορφιάς·
«Πῆγαινε» τὴν προστάζει,
Και μὴν ἀργοπορᾷς.»

Μύρια κακά ἔδοκίμασε
Ἐστὸν Ἄδη νὰ κατέβῃ
Καὶ ἄλλα τόσα ἔπαθε
Ὡς πάλι νὰ ἀνέβῃ
Ἐς τὸ κόσμον ἢ ψυχῇ,
Ὅπου τῆ λυπηθῆκαν
Καὶ τ' Ἄδου οἱ Θεοί.

Σὰν τὰ ἔφερν' ἀπ' τὸ μόσκο τους,
Κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφιά τους
Δὲ ἔμπόρεσε νὰ κρατηθῆ
Πέρν' ἀπ' τὴ μυρουδιά τους,
Πέφτει, λειποθυμεῖ.
Ὁ Ἔρως τῆ ἑλπίθῃ,
Τῆ φέρνει ἔς τὴ ζωῆ.

Τότε κ' ἡ ἄπονη θεὰ
Σπλαγχνίζεται κι' ἐκείνη,
Γιατὶ πολλὰ ὑπόφερε,
Καὶ δούλα τῆς ἐγείνη

Μὲ τὸς ὑπομονή·
Τῆ συγχωροῦν' ἀκόμα
Καὶ ἄλλοι οἱ Θεοί.

Ὁ Ζεὺς τότε ἐπρόσταξε
Πανήγυρη νὰ γείνη
Ἐπάνω εἰς τὸν Ὀλυμπο,
Νὰ ντύσουνε ἐκείνη
Μ' οὐράνια στολή
Κι' ὁ Γάμος νὰ ἐνώσῃ
Ἐρωτα καὶ ψυχῆ.

Καὶ ἀπὸ τὸτ' ἀγκαλιαστὰ
Τὸν κόσμον τριγυρίζουν,
Μὲ δνεῖρα μαγευτικά
Γῆ κι' οὐρανὸ στολιζοῦν
Ὁ Ἔρως κι' ἡ Ψυχῆ
Καὶ μένουσιν αἰωνίως
Ἐθάνατοι Θεοί.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΠΕΤΣΟΥ

ΔΙΑΤΙ;

Διατὶ ἐνφ' μακρὰν μου τὴν διώκω τὴν ἀνίαν
Καὶ ζητῶ εἰς βίον ὄλωσ' ἄρροντιν νὰ ἀφεθῶ,
Εἰς ἐκείνης ἀκουσίως πάλιν πίπτω τὴν μανίαν
Κ' εἶναι πάντοτε ἐγγύς μου ὅσον ἂν τὴν ἀπωθῶ;

Διατὶ τὰ χεῖλι, μόλις τὸ μείδιμα ἀνοίγει
Μοὶ τὰ κλείουσιν ἀμέσως ἀναμνήσεις ἀλγεῖναι;
Διατὶ πάντοτ' εἰς στόνον ἢ χαρὰ μου ἀπολήγει
Κ' εἶναι πᾶσαι μου αἱ ὄραι πάσης τέρψεως κεναί;

Ἡ ἀκόρετος ψυχῆ μου διατὶ πάντοτε πλάττει
Πόθους ὅτινες δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πληρωθοῦν;
Ἐτελεῦτης ὁδῶν διατὶ νὰ μὲ σπαράττη;
Καὶ τὰς συμφορὰς μου ἄλλαι συμφοραὶ ν' ἀκολουθοῦν;

Διατὶ νὰ ἦμαι τύχης παλίνιον τυφλῆς, ἀγρίας
Καὶ νὰ φέρωμαι ἀπαύστως ὅπου μὲ ὄθει αὐτή;
Τὸν γλυκὺν προκοίνω μᾶλλον ὕπνον τῆς ἀνυπαρξίας
Βίον ἀτερπῆ τοσοῦτον ἢ ψυχῆ μου παραιτεῖ.

ΦΩΤΕΙΝΗ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ἡ ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΝ ΦΑΛΗΡΩ.

Εἰς τοῦ φαλήρου τὰς ἀκτὰς
Ὅπου τὸ κύμα παίζει,
Καὶ μὲ ἀγκάλας ἀνοικτὰς
Ἡ γῆ αὐτὸ πιέζει,

Ὅπου τὸ φῶς τὸ μαγικὸν
Τῆς Ἰλαρᾶς σελήνης,
Καλύπτει φῶς ἠλεκτρικόν,
Λευκότερον ἐκείνης

Ὅπου πλανῶνται ὡς σκιαὶ
Ἀνθρώπων τόσα πλήθη,
Ὅπου θαλάσσιοι πνοαὶ
Δροσίζουσι τὰ στήθη,

Θεὰ προβαίνει θελκτικῆ
Καὶ ἡ ἀγνὴ σελήνη,
Κ' ἡ λάμψις ἡ ἠλεκτρικῆ
Θαμβοῦται, τρεμυσθύνει.

Φλοισβίζει κύμα ἐλαφρῶς εἰς ὄχθας τοῦ Φαλήρου,
Καὶ πνέει ἑλαφρότερον, ὡ αὔραι τοῦ Ζεφύρου,
Πλησίον σας σεπτῆ Θεὰ
Προβαίνει, ὡς προβαίνουσι τὰ κύματα θαλάσσης,
Φωτίζει, ὡς φωτίζει φῶς αὐγῆς ἀνατειλάσης.
Καὶ ἡ μορφή τῆς μείδιξ.

Θεὰ βεβαίως Ἄρτεμις τὸν κύμα ὁδηγοῦσα,
Ἡ Ἄρπαλύκη, ἀδελφὴ τοῦ Φοῖβου, εἴτε Μοῦσα,
Ἡ μὴ νύμφη τῶν νερῶν,
Ἄφροεσσα, περικαλλῆς, καὶ ὅταν ὁ Αἰνεῖας
Εἶδεν εἰς Τύρου τὰς ἀκτὰς, μετὰ πολλὰς ἀνίας
Τὴν κόρην τῶν λευκῶν ἀφρῶν.

Εἰπέ μοι φῶς ἠλεκτρικόν
Πόθεν ἀντλεῖ τὸ φῶς τῆς,

Και πῶς τὸ φῶς σου, μαγικόν
Σκοτίζεται ἐμπρὸς τῆς ; —

Εἰπέ μοι, κῆμα ἠχηρόν,
Ποῦ θαίνει; ποῦ πλανᾶται;
Εἰς τῆς θαλάσσης τὸν ἄφρον;
Ἐστὸς κόλπου; σου κοιμᾶται;

Ἐπὶ τῆς γῆς δέν κατοικεῖ
Ἐν μέσῳ τῶν ὠραίων,
Φεῦ! ἦτο δράμα γλυκὺ
Καὶ διελύθη πλέον.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 20 Αὐγούστου 1882.

O * *

ΕΙΣ ΖΩΝΗΝ

Ἄψυχη ζῶνη, ἔννοεῖς τί σῶμα περιπτύσσει;
Εἰξεύρεις τῆς καρδίας τῆς ἐγγύς ὅτι ἐτέθης,
ὅτι ν' ἀκούης δύνασαι τοῦ στήθους τὰς δονήσεις,
νὰ ἦσαι μάρτυς τῆς χαρᾶς, τῆς παιδικῆς τῆς μέθης;

Ὄταν ἀκούῃ φλογερὰ ἐξάλλων νέων ἔπη,
ὅταν πρὸς φίλημα θερμὸν τὴν χεῖρά τῆς προτείνη
καὶ μὲ σειρῆνος γόητρον τοὺς νεανίας βλέπη,
αἰσθάνεσαι τὰ στήθη τῆς ποῖα κατέχει δίνη;

Ὄταν, σφριγῶσα, καίουσα ἐκ τῆς ἠδουπαθείας,
εἰς τῶν ὀνείρων τὴν εὐνὴν ἐπιχαρίτως πίπτῃ
σὲ ἀποθέτει παρ' αὐτῆς; ἢ μετὰ δισπιστίας
μὴ γίνῃς τῶν θελγῆτρων τῆς αὐτόπτῆς σ' ἀπορρίπτῃ;
.....

Ἄς ἤμην ζῶνη τῆς ἐγώ, αὐτὴν νὰ περιπτύσω,
καὶ ὁ κομψὸς στηθόδεσμος τῶν τρυφερῶν στηθῶν τῆς,
ὅταν στενάξ' ἠδουπαθῶς ἐξ ἠδονῆς νὰ φρίσω,
ν' ἀκούω ἄσμα τῆς γλυκὺ τοὺς ἤχους τῶν παλμῶν τῆς.

Ἄς ἤμην ζῶνη τῆς ἐγώ, πλησίον τῆς θά μ' εἶχε
αὐτόπτῃ τῶν θελγῆτρων τῆς καὶ συγκινησιῶν τῆς;
μετ' ἀνυπόπτων θωπειῶν συχνὰ θά μοι παρεῖχε
τὸ θέαμα τῶν πόθων τῆς καὶ συγκινήσεῶν τῆς.

Καὶ ὅταν εἰς τὸ φέρετρον ἐξαπλωθῆ ἐκείνη —
— ἂν ἐδυστύχουν καὶ νεκρὸν νὰ τὴν κοσμήσω σῶμα,
θὰ συναπέθνησκον μαζὺ ἐν τῇ μοιραίᾳ κλίνη,
κόνις γενόμενος μαζὺ εἰς τὸ παμφάγον χῶμα.

(Ἐκ τῶν Μυρσινῶν Συλλογῆς ἀνεκδότου).

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΑΜΠΕΛΑΣ

ἘΣ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ.

I

Καμαρωμέναις ἢ στερεαῖς
ἀπὸ τὴν πλώρη μας περνοῦν,
βουρὰ καὶ κάμποι κι' ἀμμουδιαῖς
ἴσάν νὰ χορεύουνε γυρνοῦν.

Ἐς τὴν ἀκριθὴ σου ἀγκαλιὰ
γυρμένος μὲ κρυφὴ χαρὰ
χάνω τὸ νοῦ χωρὶς μιλιὰ
Ἐς τὰ δυὸ σου' μάτια τὰ γλαρά.

Καὶ φεύγουν, φεύγουν ἢ στερεαῖς,
φεύγουν ἠψηλὰ τόσα βουρὰ,
ἴγιαλὸ ἴγιαλὸ ἀπ' τῆς ἀμμουδιαῖς
τὸ βαποράκι μᾶς περνεῖ.

Πόσαις ἐλπίδες ξαπετοῦν
Ἐς αὐτὴ τὴν ἄμορφῃ βραδεῖά!!
πόσαις Ἐς τὸν κόρρο σου πηδοῦν
ἀπ' τὴ ἴδική μου τὴν καρδιά!!

Τὸ σαγανάκι δροσερὸ
φέρνει τὰ μαυρὰ σου μαλλιά

Ἵς τὸ πρόσωπό μου. Μὰ θαρρῶ
πῶς νάτανε γλυκά φιλιά.

Δελφίνια δυό, δελφίνια νά,
μὲ δρόμο πῶς μᾶς κυνηγοῦν.
Μὰ τὸ βαπόρι τὰ περνᾷ,
κι' ἀπ' τὸν καῦμό τους θά πνιγοῦν

Χωρὶς νὰ πάρω ἀνασασμό,
τόσον καιρὸ σὲ κυνηγῶ,
κι' ἂν φεύγης ἴσάν τὸν λογισμό,
ἴσάν τὸ Δελφίني θά πνιγῶ.

II

Τὰ κύματ' ἄγρια χτυποῦν
Ἵς τὴν πλώρη μας τὴν ὑψηλή,
καὶ ἄσπρα, κάτασπρα ξεσποῦν,
ἴπισω Ἵς τὴν πρόμνη τὴ θολή.

Ἵς τὴν δροσερή σου ἀγκαλιά
μὲ πῆρε ὁ ὕπνος σιγαλά
καὶ μὲ νανοῦριζαν φιλιά,
μέσα σὲ χέρια ἀπαλά.

Σὲ λίγο: «Πόντισον!» φωνή
μ' ἐξύπνησε καὶ ταραχή.
Ἐυπνῶ, τί μαύρη ἡδονή!
Ἢ νύχτα ἦταν μοναχὴ

Ἴκετ' ψηλά Ἵς τὴν κωπαστή
ὕπνος μ' ἐπῆρε. Δυὸ σχοινιά,
ἴπ' ἀέριζε αὔρα φτερωτή,
κομμάτια ἀπὸ δυὸ πανιά,
Μ' ἐθώπευαν γλυκά γλυκά.
Κ' ἐγὼ τὰ ἴπῃρα γιὰ μαλλιὰ
Ἵς τὰ ὄνειρα τὰ μυστικά,
κ' ἐγὼ τὰ ἴπῃρα γιὰ φιλιὰ.

[Ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Σκίαθον θέρους 1881].

A. Δ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ

I

Φώσκολε, τῆς Ζακύνθου μου, ᾧ ἀηδῶν γλυκεῖα,
Φέρεμε εἰς τὰ μάρμαρα τὰ κατηφῆ καὶ κρύα,
Ἵπου Σὺ πρῶτος ἔσπεισες βύακα; ἐκ δακρῶν
Νὰ ἀναγνώσω θέλω ἔν τῶν τόσων μυστηρίων!...

Ἵριγῶ... ποῦ μὲ παρέσυρεν αἴφνης ἡ φαντασία;...
Ποῦ βαίνομεν, θεῖα σικιά;... Ἵεν μέσῳ τῶν μνημείων!...
ἽΩ! τρέμω... μόνος, ἄπελις καὶ ἐν νυκτὶ ἄγρια!
Νὰ ἐρευνήσω πέπρωται ἐδῶ τὸ μεγαλεῖον;...

ἽΩ! μεσονύκτιον φρικτόν, στιγμὴ τοῦ μυστηρίου,
Ἵόποτε πάντες κλίνουσι Ἵς τοῦ ὕπνου τὴν ἀγκάλην,
Σὺ μὲ ὑψοῖς ἐνίοτε ἐν μέσῳ κόσμου θεῖου!
Δός μοι ψυχὴν νὰ πλανηθῶ ἐν μέσῳ τάφων πάλιν.

Νὰ χύσω θέλω δάκρυα, ὅπου ὁ Βύας ψάλλει
Ἵενῶ τῶν τάφων ἡ σιγὴ τῆς γῆς ἀπλοῦται πέριξ
Καὶ πένθιμος δὲν ἀντηχεῖ φωνὴ ὁμοία ἄλλῃ,
Ἵενῶ σικιάζει τὴν σιγὴν ἡ τοῦ θανάτου πέτερυξ.

Τί θέλω μόνος εἰς αὐτὰ τὰ φρικτά σκότη!
Ἵενῶ ἐκτείνει πέτερυγα; παντοῦ σιγὴ ἄγρια;
Ἵενῶ τὸ πᾶν περὶ ἐμὲ τὸν νήδυμον ὑπνώττει,
Καὶ στοναχὴ κἂν δὲν ἤχει εἰς τὸν αἰθέρα μία,

ἽΟ νοῦ; μου φρίττει!... κόπτεται τὸ ἀσθενές μου βῆμα!...
Φεῦ, δειλιῶ! Βοήθησον, ᾧ Φώσκολε, βοήθει!...
ἽΑν ἀγαπῶμεν τὴν ζωὴν καὶ τρέμομεν τὸ μνήμα,
ἽΕκεῖνο χεῖρι βάλσαμον εἰς τὰ πονοῦντα στήθη.

Πόσαι ὑπάρξεις ὑπ' αὐτὰ τὰ μάρμαρα σβεσθεῖσαι
Ἵενῶ εἰσέτι ἔθαλον, ποθοῦν ἐν δάκρυ μόνον!
ἽΕν ἄνθος ἀναμνήσεως!... Πλὴν, φεῦ, λησμονηθεῖσαι
Καλύπτοντ' ὑπὸ τὴν σικίαν τῶν ἀδακρῶτων χρόνων. . .

Εἴς τάφος χαίνει!... Ἵρά γε ὅποσον θά καθύψῃ;...
ἽΑστὲρα μὲν μόλις φέξαντα· μόλις ἀνήσαν ἴον!...

*Ολοι ἐκεῖ βαδίζομεν!... Τοῦ βίου μας θὰ κρύψη
Τὰ τόσα μειδιάματα ἐν ἄσπλαγγνον μνημετον,

Καὶ ἐπ' αὐτοῦ κυπάρισσος θὰ θάλλῃ αἰωνίως,
Νὰ τὴν ποτίζουν δάκρυα, νὰ τὴν μαραίνουσι στόνοι
Καὶ ὅταν μαίνεται βορρᾶς ἐν τῇ σιγῇ ἀγρίως
Μόν' ἢ ἰτέα ἀδελφικῶς, νὰ τὴν φιλή, φεῦ, μόνη!

Ἰτέα καὶ κυπάρισσοι!... πιστοὶ ἀδελφομένοι
Εἶνε τῶν τάφων ἀδελφοί,... Ἔως νὰ ξηρανθῶσι...
Ἰπὸ τῶν ἄλλων οἱ νεκροὶ σιγοῦν λησμονημένοι.
*ὦ! διατὶ οἱ ἄνθρωποι ὀλίγον ν' ἀγαπῶσι;...

*Ὅποια φρίκη! τὴν σιγὴν εἰς τὸ νεκροταφετον,
Μόνον οἱ στόνοι ὄρφανῶν πενθοῦντων συνταράσσουσι,
Σπανίως βρέχει φίλιον τὸ δάκρυ, ἐν μνημετον...
*ὦ! Πῶς παρέρχοντ' οἱ καιροὶ! Οἱ ζῶντες πῶς ἀλλάσσουν!

*Ἡ κόρη ἦτις ἄλλοτε περιπαθῶς ὠμίλει
Εἰς φθισιῶντα ποιητὴν, ὀμνύουσα φιλίαν,
Ἐν ἄνθος εἰς τὸν τάφον του ἐδίστασε νὰ στείλῃ...
Καὶ ὅμως εἶχε τρυφεράν ἢ φίλην του καρδίαν.

II.

*ὦ! Πόσους τάφους ἄσπλαγγνος θαυπεύει, φεῦ, ἢ λήθη!
Καὶ δι' αὐτοῦς ὁ ἄνθρωπος, ἐν δάκρυ κἄν ἠρνήθη.
Τάφοι σιγῶντες, ἔρημοι, ἀμειλικτοὶ καὶ κρύοι,
Εἰπέτε μ' εἰς τὰ σπλάγγνα σας τί ἕκαστος ἐγκλείει;
Λαλεῖτε· πῶς κωφεύετε; Πρὸς τί σιγὴ βαθεῖα
Πιέζει τὴν καρδίαν σας καὶ μαύρη ἐρημία,
Ἐκτείνει νέφη ἄγρια παρέχοντα τὴν φρίκην,
Λέγουσα, ἄθλιε θνητέ, θὰ ἀποτίσης δίκην;
Τάφοι!... τὸ πᾶν, τὸ πᾶν σιγᾶ, οὔτε ἢ αὔρα πνέει...
Εἶς μόνος ψάλτης, εὐσεβῶς ὑπὸ ἰτέας κλαίει.
Καὶ τίς, καὶ τίς δὲν ἔκλαυσε; πάντες ἐδῶ θὰ φθάσουν
Τὰ μαραμμένα στήθη των ὅπως καθησυχᾶσουν.
Καὶ εἶν' ὁ τάφος ὁ λιμὴν γαλήνης γλυκυτάτης,
Εἶνε μετὰ τὴν κόλασιν παράδεισος φαιδρὸς
Εἶνε παυσίλυπος ἀκτὴ τοῦ κόσμου, τῆς ἀπάτης,
Τῶν πόνων τῆς καρδίας μας ὁ μόνος ἰατρός.
Δὲν εἶν' ὁ τάφος ἢ πικρὰ σταγῶν τῆς εἰμαρμένης

Δὲν εἶνε τὸ παράπονον τῶν αἰωνίων πόνων...
Δὲν θέλγονται τὰ μάρμαρα μετ' ἄνθη ἂν τὰ βαινῆς...
Ποθοῦν ἐν μόνον βάλσαμον· τὸ βάλσαμον τῶν χρόνων.

III.

*ὦ τῆς Ζακύνθου ἀηδῶν, προχῶρει· τῶν μνημείων
Ἢ ὄψις μόνον, παριστᾷ τὸ θετον μεγαλετον...
Γυμνὰ κρανία καὶ ὀστᾶ μάρμαρα καὶ ἰτέα!
Πόσοι ἐδῶ ἐτάφησαν!... Τὶ ὑψηλαὶ ἰδέαι
Ἐγκλείονται ὑπὸ αὐτοῦς τοὺς ἀραχνώδεις τάφους!
Πόσαι καὶ πόσαι κεφαλαὶ ἐκόσμουσι τοὺς κροτάφους
Μὲ ἠγεμόνων στέμματα, μετ' ἀφνας τῶν ἀγῶνων,
Καὶ πόσαι ὠνειρεύθησαν τὸ σκῆπτρον καὶ τὸν θρόνον!
Καὶ τώρα... ἔρημον ἐκεῖ κρανίον ἐβρίμμενον
Σιγᾶ τῶν τάφων τὴν σιγὴν, ξηρὸν νενεκρωμένον,
Ἐνφ' ποτε διέταττε ἐν μέσφ ὑπηκόων
Κ' ἠὺφραίνετο βλέπων σφαγὰς καὶ αἵματα ἀθῶων.
Ἰδὲ, θνητέ, τὸ μέλλον σου, ἰδέ... ὀλίγον χῶμα...
Τινὸς νὰ ἦνε ἄρα γε τὸ σκελετωδὲς σῶμα,
Ἐπερ σιγῆσαν ἔπεσεν ἐν μέσφ τῆς σκοτίας;
Ἐν μέσφ πένθους, σπαραγμῶν, κλαυθμῶν καὶ ἐρημίας...
*ὦ! εἶνε ἄρα ποιητοῦ;... φεῦ, ποῦ θὰ καταστήσῃ
Τὴν ὕλην ὅστις ἔφυγε, τὴν γῆν αὐτὴν ἐμίσει
Κ' ἐζήτηε τὸ ἰδανικόν, τὸ ὑψηλόν, τὸ θετον,
Ἐστὶς ἐδῶ ἐθρήνησεν ἐπὶ ψυχρῶν μνημείων
Καὶ ὕμνησε μετ' ἄκρυα δόξαν, ἐλευθερίαν·
Κοιμάται ἤδη εἰς τὴν γῆν ὑπὸ σιγὴν βαθεῖαν...
Καί, οἴμοι! λύρα συμπαθῆς ἐκεῖ ἀνηρητημένη
Σιγᾶ ὡς νὰ μὴν ἔψαλλε, πτωχὴ, λησμονημένη!
Πλὴν μόνον φῶς ἀκοίμητον, ὁ φάρος τῶν μνημείων
Ἐστὶς ποτὲ τῷ ἔδωκε τοσοῦτον μεγαλετον
Ἐκεῖνος μετ' ἀκτινὰ του ὠχρᾶν τὸν ἐνθυμεῖται
Καὶ μετ' ἐκείνην ἢ ψυχὴ μόνον παρηγορεῖται¹
.....
Ποῦ εἶνε, ποῦ τῶν Ἀιτικῶν νυκτῶν ἢ μελωδία;²

¹) Ἐνταῦθα ἀναμνηστικῶς τὸν ποιητὴν τοῦ «Φανοῦ τοῦ Νεκροταφείου» Δημήτριον Παπαρηγόπουλον, ὃν ἀπηνῆς τάφος ἐκάλυψεν ἐν τῇ ἀκμῇ του.

²) Ὁ ποιητὴς Σπυρίδων Βασιλειάδης, οὗ τὴν καρδίαν πιέζει τὸ σκληρὸν τοῦ τάφου μάρμαρον.

Καὶ ποῦ τὸ ἄσμα τὸ γλυκύ, μεστὸν περιπαθείας ;
 Φεῦ, δὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ἐκείνη ἡ καρδιά ! . . .
 Τὰ πάντα κατεσχίασε πτέρυξ μελαγχολίας,
 Καὶ μία μένει ἐπὶ γῆς ἀνάμνησις καὶ μόνον
 Πικρὸν ἀνάπτουσα, πικρὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόνον.

.....
 "ὦ ! ὀδηγέ, βοήθησον, προχώρησον, βοήθει·
 "Ἐχω καρδίαν πάλλουσαν εἰσέτι εἰς τὰ στήθη.

.....
 Εἰς τίν' ἀνίξ' ἡ κεφαλή αὐτ' ἡ συντετριμμένη,
 Ἡ σιαγῶν ἡ ἄχαρις, ἡ εἰς τὴν γῆν θαμμένη ;
 Θὰ ἦτον ἴσως, ῥήτορος τοῦ Δημοσθένους ἦτο·
 Πόσας καρδίας ἔβηλε ! τίς δὲν συνεκινεῖτο
 Τὴν δόξαν ὅταν ἔθιγε τῶν ἱερῶν προγόνων
 Καὶ ὅταν βλέμμα ἔρριπτεν εἰς παρελθόντα χρόνον.
 Πλὴν τώρα μένει ἄλλαλος, κοιμάται· ναὶ κοιμήσου
 Τὴν ὥραν ταύτην ἀγρυπνεῖ ἔσ' τὰ ὕψη ἡ ψυχὴ σου.

.....
 Ὅποτον ἄλγος ! ῥίπτουσιν, ἔκε' ὑπὸ μαυσωλεῖτον
 Κόρην περίχρυσον, ψυχράν, ἐν μαραμμένον Ἴον.
 Ἐν ὄνειρον τοῦ ἔραστοῦ, καρδίαν μαρανθεῖσαν,
 Ἄκτινα μίαν τῆς αὐγῆς καὶ ἔπειτα σβεσθεῖσαν.
 Ἄστρον συνοδοιπόρου μας, φίλην τῶν ἀηδάνων,
 Τοῦ καλλιτέχνου Ἰνδαλμα καὶ πρόξενον τῶν στόνων·
 Κόρην ἀθῶαν καὶ φαιδρᾶν, ὡς ποιητοῦ Ἰδέαν,
 Ὡς τὴν αὐγὴν τοῦ ἔαρο· γλυκεῖαν καὶ ὠραίαν·
 Πλὴν τώρα πάντα ἔσβεσε τοῦ τάφου ἡ ψυχρότης·
 Ἡ καλλονὴ ἐσίγησε, μαραίνεται' ἡ ἀβρότης.

.....
 Ἄλλοίμονον ! κ' ἔκει σταυρός, μαῦρος στεφανομένος,
 Θὰ περιμένη δάκρυα καὶ στέκει λυπημένος
 Μήπως ἀναψυχὴν δωρεῖ, τὸ δάκρ' εἰς κοιμημένους,
 Τὸν ὕπνον τὸν αἰώνιον καὶ μήπω πλανωμένους
 Εἰς ὄνειρα περιελγῆ, μεσιὰ πικρᾶς ὀδύνης ;
 Μήπως δωρεῖ τὴν ὑπαρξίν Ἰτόν ἐπ' ἐσχάτης κλίνης ;
 Καὶ ὅμως δάκρυα ποθοῦν οἱ τάφοι, δάκρυ θέλουν·
 Πρὸς τί οἱ ὄντες ἐν αὐτοῖς τὰ φάσματά των στέλλουν,
 Ἐνίοτε ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς νύκτα· νευελιώδεις,
 Ἐνῶ βροντᾷ ὁ οὐρα ὅς καὶ πνέει θουελλώδης
 Ὁ ἄνεμος τὴν ἀστραπὴν ὀργίλως συνταράσων,

Ἐνῶ τὸ κύμα φρικωδῶς, τὸ θῆμά του σπαράσσει
 Βυθίζει εἰς τὰ στήθη του καὶ πάλιν ἀνοψοῦται,
 Ἐνῶ παντοῦ ἡ πένθιμος σιγὴ, παντοῦ ἀπλοῦται·
 Πρὸς τί, τί θέλουν αἱ σκιναι ἐν μέσῳ τῶν ἁσμάτων ;
 Ἐπὶ τῆς γῆς τί νὰ ζητοῦν ; . . Ἴσως τὰ δάκρυά των.
 Ἄχ ! ναὶ τὰ δάκρυα ποθοῦν, οἱ τάφοι δάκρυ θέλουν,
 Καὶ δι' αὐτὸ τὰ φάσματα ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς στέλλουν.

.....
 Τί γράφουσι τὰ μάρμαρα ἐκεῖνα ;—Εἴμαι ξένη.
 Καὶ ὁ περίλυπος σταυρός ;—Πτωχὴ ὀρφνευμένη.
 Ἐδῶ μαρμάρου ἄγαλμα, ἐνῶ ἔκει πτωχία.
 Ἐδῶ οἱ στοίχοι ποιητῶν, ἐκ' ἡ μελαγχολία.
 Ἐδῶ τὰ βόδα θάλλουσι· τὰ ἴα καὶ οἱ κρίνοι
 Ἐνῶ τοὺς τάφους τῶν πτωχῶν νεκράνθεμον καλλῶνει

.....
 Καὶ ἄλλος τάφος ! . . . ὦ ! πολλοὶ . . . Τάλαινα ἀνθρωπότης·
 Ποῦ εἶσαι ; Πῶς δὲν μειδίᾳς ; . . Ἰδοὺ ἡ ματαιότης·
 Ἰδοὺ, ἐδῶ καλύπτονται ὑπὸ τὴν γῆν θαμμένα·
 Ὁ ἔρωσ, ἡ φαιδρότης σου, μὲ δάκρυα βρεγμένα·
 Ἐδῶ εἰς γῆν εὐρίσκονται τάνθη τῆς καλλονῆς σου,
 Ἐγκλείετ' ἡ καρδία σου, τὸ πᾶν, ἡ ὑπαρξίς σου.

IV.

Ἄν αἱ ψυχαὶ ἐσίγησαν, πολλὰ οἱ τάφοι λέγουν
 Ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας·
 Κ' οἱ νυκτικόρακες ἔκει τὰς νύκτας ὅταν κλαίου
 Μετὰ φωνῆς ἀγρίας

Καὶ ἡ κυπάρισσος λαλεῖ, ὅταν βορρᾶς προσπνέει
 Καὶ κλίνει τὸν αὐχένα,
 Ὡς ἡ παρθένος ἡ σεμνὴ πενθίμως ὅταν κλαίῃ
 Εἰς στήθη τελλιμμένα.

Ἐνῶ ὅταν ἀγέρωχος τὴν κορυφὴν ἐγεῖρη
 Εἰς κόσμους οὐρανίου·
 Καὶ τρεμοκλίνει καὶ ῥιγᾷ ἐν μυστηρίῳ πλήρει
 Μὲ ἐλιγμούς· μυρίους.

Λέγει· θνητοὶ ταλαίπωροι, ἐδῶ ἐν σκοτει ζῆτε
 Ἐκετ' εἶν' ἡ πρωΐα ! . . .

Στραφεῖτε κάτω εἰς τὴν γῆν τοὺς τάφους νὰ ἰδῆτε.
Ἐκεῖ ἀθανασία!...

Ἄχ! ναι, ἐδῶ τὰ δάκρυα ἀνακουφίζουν πόνους
Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.
Πλὴν αἴφνης χάνομεν τὸ φῶς μετὰ ὀλίγους χρόνους;
Τοῦ φαινοῦ Ἡλίου.

Καὶ μένει ἔν ἐπὶ τῆς γῆς ἀθάνατον, ἔν Ἰον
Ἄμάραντον ὥρατον,
Φυόμενον ἐνίοτε ἐν μέσῳ τῶν μνημείων
Τῶν βράχων καὶ ὀρέων.

Καὶ τὸ ποτίζουν δάκρυα καὶ τὸ ὕμνοσσι στόνοι·
Καὶ τότε μόνον φθίνει
Ὅταν παρέλθωσι πολλοὶ καὶ θεελλώδεις χρόνοι,
Ὡς ἄστρον τότε σδύνει.

Ὁ βίος εἶνε μάταιος, παντοῦ ῥοαὶ δακρῶν,
Στόνοι κλαυθμοὶ καὶ θρήνοι.
Καὶ ἔπειτα εὐρίσκομεν ἰτέαν κι' ἐν μνημεῖον
Κ' ἐκεῖ ὁ βίος κλίνει.

Ποσάκις τὸ μειδιάμα εἰς χεῖλῃ ἐπλανᾶτο
Ποιητικῆς καρδίας·
Πλὴν χθές ὑπὸ τὰ μάρμαρα κ' ἐκείνη ἐκοιμᾶτο
Ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας.

Ποσάκις ἄσματα γλυκὰ ἀντήχουν ἐν γαλήνῃ
Καὶ τόση ἄρμονία·
Πλὴν τώρα ἐκλείσει τὸ πᾶν ἡ τελευταία κλίνη
Καὶ ἡ σιγὴ βαθεῖα.

Καὶ ἦδη τάφων μάρμαρα, δακρῶν ματαιότης!
Ἵπὸ τὰς πτέρυγας αὐτὰς, κοιμᾶτ' ἡ ἀνθρωπότης.

.....
Τὸ γόνυ κλίνωμεν ἐδῶ... θνητοὶ! ἡ ὑπαρξίς μας
Δὲν εἶνε ὄνειρον σβεσθὲν ἐν θλιβεραῖς πρωταῖς;
Ἵπὸ τὰ μάρμαρα αὐτὰ θὰ κλίνη ἡ ζωὴ μας
Καὶ πᾶσα μας ἀνάμνησις ἐπὶ τῆς γῆς γλυκεία.

.....
Ἐπόθησα νὰ κοιμηθῶ τὸ πᾶν, φεῦ! μὲ βαρύνει,
Παντοῦ μὲ λούουν δάκρυα καὶ στόνοι μ' ἀναμένουν,
Τὸν τάφον θέλω, κ' ἐπ' αὐτοῦ εἰς ἄγγελος νὰ κλίνη...
Καὶ μὲ τὰ ῥόδα τῆς αὐγῆς οἱ φίλοι νὰ τὸν βάλουν.
Νὰ γράψουν εἰς τοῦ τάφου μου τὸ μάρμαρον τὸ χρῶν
Ὡς μόνον ἔλεγετον.

«Ἦλθ' εἰς τὴν γῆν, ἐστέναξεν, ἐδάκρυσ' ἐλυπήθη,
Ἄλλ' ὑπ' αὐτὸ τὸ μάρμαρον πεσῶν ἀπεκοιμήθη.»

V.

Ἀπηύδησα, ὦ φῶσκολε, ἀπηύδησα δακρῶν·
Φύγωμεν, φύγωμεν μακρὰν τῶν παγερῶν μνημείων·
Μυστήρια ἐπόθησα ν' ἀνεύρω εἰς τὰ σκότη,
Ὅπου τὸ πᾶν τὸν νήδυμον ἐν τῇ σιγῇ ὑπνώττει.
Ἄλλ' οἴμοι τὴν καρδίαν μου ἐσπάραξαν οἱ πόνοι·
Διότι εἴμεθα ἐδῶ, ὡς ὄδηγέ μου, μόνοι·
Διότι εἰς ὅλα τῶν θνητῶν τὰ ἐρωτύλα στίθη
Φεῦ, ἔστησε τὰ τρόπαια ἡ ψυχοφθόρος λήθη·
Διότι δὲν ἠτένησα ἐν οὐδεμίᾳ ἄκρῃ
Ἐν συμπαθείας δάκρυ.

.....
Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1875.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΟΙΤΟΥΒΑΛΗΣ.
Ἴατρος.

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ

OMNIBUS UMBRA LOCIS ADERO (ΒΙΡΓΙΛΙΟΣ)

Εἰς νύκτας μαύρας κατηφεῖς, ἐν ᾧ παντοῦ γαλήνῃ
Βαθεῖα ἐπιχύνεται, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ὑπνώττει,
Βαρεῖα καὶ ἀνήσυχος ἡ κεφαλὴ μου κλίνει,
Πιέζει τὴν καρδίαν μου ἀκοίμητος ὀδύνη,
Καὶ ἀγρυπνῶ μελάγχολος καὶ σύννοος εἰς τὰ σκότη·
Σκια τὶς μ' ἐπιφαίνεται, πλησίον μου χωροῦσα·
Εἶν' ἡ ψυχὴ του, συμπαθῆς μαζῇ μου ἀγρυπνοῦσα.

Φαιδρὰ προβάλλει ἡ αὐγὴ, ῥοδόχρους, μειδιῶσα,
Καὶ στέφ' ἡ δρόσος τὸν κισσὸν μὲ στίματ' ἀδαμάντινων
Καὶ ἡ χορεία τῶν πτηνῶν ἐγειρεται, σκιρτῶσα,
Καὶ ψάλλει μ' ἄσματα χερᾶς τὰ κάλλη της, τὰ τόσα,
Καὶ ἀνομνεῖ πᾶσα πνοὴ τὸν ποιητὴν τῶν πάντων·
Ἄλλ' ἡ καρδία μου βωδῆ καὶ πάλιν ἀπομένει
Μὲ τήκει τις ἀνάμνησις ὠχρὰ καὶ τεθλιμμένη

Σελήνη ἀργυρόχρυσος μαγεύει τὸν αἰθέρα
Καὶ παίξ' ἡ αὔρα δροσερὰ μὲ λύγους καὶ μὲ μύρτα,
Μαρμαίρ' ἡ θάλασσα ἐκεῖ, ἀργύρου σιλιπνοτέρα,
Καὶ θέλγ' ἡ φύσις, νωχελῆς καὶ περιπαθεστέρα,
Πρὸς ἣν ποτὲ ἡ νεαρὰ καρδία μου ἐσκίρτα·
Πλὴν τώρα δὲν μὲ θέλγουσι τὰ γραφικὰ της κάλλη·
Ὡ, ἡ ψυχὴ του κατηφῆς εἰς τοὺς αἰθέρας πάλλει.

Ὁ ἥλιος ἐρατεινὸς προσκλίνει εἰς τὴν δύσιν
 Κ' ἡ δύσις περιβάλλεται χαρμύσσονον πορφύραν,
 Ζωὴ καὶ δρόσος καὶ χαρὰ ἀνακοσμεῖ τὴν φύσιν,
 Πρὸς τίνα ἡ καρδία μου ἀναπτεροῦται πτήσιν ;
 Εἰς κατηφῆ κυπάρισσον καὶ νεαράν φιλόραν
 Ἡ προσφιλὴς τοῦ ἡ ψυχὴ μονήρης περρυγίζει
 Τὸν πόνον τῆς καρδίας μου ἐκεῖ ἀναρριπίζει.

Εἰς τοὺς θορύβους τῆς ζωῆς, ἔπου τὸ πᾶν μεθύσκει
 Χαρὰ καὶ γέλως καὶ παλμὸς θερμαίνουσιν ἐρώτων,
 Καὶ ἡ νεότης ἐντροφᾶ, χρυσόνειρος παιδίσκη,
 Πῶς ἡ καρδία μου χαρὰν καὶ μέθην δὲν εὐρίσκει ;
 Πλανᾶται εἰς τὰ μνήματα τῶν παρεληλυθόντων
 Μὲ τὴν φιλότιμν του ψυχὴν λαθοῦσα ὑπνοβάτις,
 Καὶ ἀπομάσσει τὰ πικρὰ ἐκεῖνα δάκρυά της.

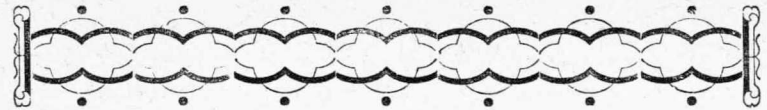
Καὶ ὅταν κατακλίωμαι δυσθύμως εἰς τὴν κλίνην
 Καὶ ὕπνος κλείη ἀτερπῆς ποτὲ τὰ βλέφαρά μου
 Καὶ ἡ ψυχὴ μου εὐχαρὶς τὴν ὕλην τὴν γῆνιν
 Ἀποβαλοῦσα, ἵπταται εἰς σφαίραν σαπφειρίνην
 Τίς δόναμις ἀόρατος δεσμεύει τὰ περὰ μου ;
 Εἶν' ἡ ψυχὴ τοῦ πάσχουσα, ὡχρὰ, μὲ περιβάλλει,
 Τὴν βλέπω καὶ μὲ ἀπώθει τοῦ ὕπνου ἡ ἀγκάλη

Παντοῦ παντοῦ μ' ἀκολουθεῖ καθ' ὅπερ καὶ ἀκόμα
 Μ' ἀκολουθεῖ εἰς τ' ἄδυτα τῶν ὕπνων, τῶν ὀνείρων
 Ἀκτινας ῥίπτει χρυσαυγείς τὸ ἔνδακρό της ὄμμα
 Καὶ μὲ στηρίζει συμπαθῶς ἡ χεὶρ της καὶ τὸ στόμα
 Μὲ εὐλογεῖ μετὰ στοργῆς μετὰ εὐχῶν ἀπειρών
 Πλήν πάσχει ! τῶν ὀνείρων της ἀπέκοψε τὸ νῆμα
 Σκληρὰ ἡ μοῖρα, πρόωρον ἀνοίξασα ἔν μνήμα.

Πῶς τὴν ἠγάπων καὶ ὦ, πῶς τὴν ἀγαπῶ εἰσεῖι,
 Καὶ πῶς μ' ἐλάτρευεν αὐτὴ στὸν κόσμον ἐδῶ κάτω !
 Μαζήτης ἦν θουοῦ θαλερὰ τὰ νεαρά μου ἔτη.
 Τὰ ὄνειρα τοῦ βίου μου αὐτὴ ἐποδηγέτει,
 Τὰ ὄνειρα, ποῦ ἤρπασεν ἡ λατλαψ τοῦ θανάτου.
 Ψυχὴ φιλότιμη, ἦσο Σὺ ὁ φύλαξ ἀγγελός μου,
 Ὁ φίλτερος καὶ ἱερός αἰώνιος παλμὸς μου !

Καὶ τόρα ; ἄλλοι ἄς γελοῦν, εὐδαίμονες, ἄς θάλλουν.
 Μελέγχολος καὶ ἄθυμος στενάζει ἡ ψυχὴ μου
 Νυχθημερόν τὰ χεῖλη μου τὸ ὄνομά Σου ψάλλουν
 Καὶ διὰ Σὲ τὰ στήθη μου θερμαίνονται καὶ πάλλουν
 Καὶ εἶσαι Σὺ ἡ προσφιλή ; καὶ μόνη προσευχὴ μου.
 Ψυχὴ φιλότιμη, τὴν σκιάν ἀπόβαλε τῆς λύπης,
 Ἀγάπα με, εὐλόγει με καὶ μὴ μ' ἐγκαταλίπης !
 Ἄργος 24 Ἰουλίου 1882.

ΔΗΜ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

ΜΕΡΟΣ Δ'.

ΕΛΕΝΗ Ι. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ. Σύζυγος ἡ Ἐλένη Παπαρρηγοπούλου τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Παπαρρηγοπούλου, διακεκριμένου ὁμογενοῦς τοῦ πολλὰς προσεγγόντος χρηματικῆς θυσίας ὑπὲρ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἐγγύου, θυγατὴρ Ἰωάννου Σπακουέγγενήθη εἰς Λιδόρνον τῆς Ἰταλίας τῇ 1807· ὑπῆρξεν ἐκ τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀπέδειξαν, ὅτι, χωρὶς νὰ ἐξέρχεται τοῦ κύκλου αὐτῆς ἡ γυνὴ δύναται, καὶ ἐκτός τοῦ οἴκου, οὐ εἶναι πάντοτε τὸ σέμνωμα καὶ ἡ ἡγεμονία, νὰ διασκορπίσῃ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν χαρὰν. Ἐν τῇ λαμπρῇ βίῳ τῆς ἐπιφανοῦς ἐλληνίδος ταύτης εὐρηγῆται κεχωσμένοι μαργαρίται πολλοί, ἀφ' ἧς ἐποχῆς πρὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἡ Ἐλένη Παπαρρηγοπούλου στίλβουσα ἐκ καλλονῆς, ἐκμάζουσα τὴν ψυχὴν καὶ θαυμάζομένη παρὰ πάντων, ἐν τῇ ἀριστουστάτῳ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηνῶν, ἐκάλλυνεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐξόχου καὶ ποικίλης παιδείας της, τῆς ἀνατροφῆς της τῆς ἐξαιρέτου αὐτῆς ἀγωγῆς ἐραμίλλου τῶν ἀριστοκρατικωτάτων οἴκων τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἰδρυσις καταστημάτων, προσφερόντων πόρον εἰς τὰς ἐγκαταλειμμένας γυναίκας, ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν μία ἐκ τῶν κοινωνικωτάτων καὶ πολιτικωτάτων ἐπινοήσεων, διότι δὲν εἶναι ἀπλῶς ἔργον χριστιανικῆς φιλανθρωπίας, ἀλλὰ πολιτικωτάτης προνοίας καὶ σοφωτάτης νομοθεσίας. Ἰδίως δὲ τοιούτων καθιδρυμάτων χρεῖαν ἔχει ἡ Ἑλλάς. Ἡ πρώτη ιδέα τῆς ἰδρύσεως τοιούτου καὶ ἐν Ἀθῆναις κέντρου ἐργατικοῦ, τῆς ἀνεγέρσεως τοιούτου ἀληθῶς ναοῦ προνοίας καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ πρωτεύουσῃ, ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὴν Ἐλένην Παπαρρηγοπούλου. Ἐκ τῶν πρώτων συνεργατῶν τῶν ἐν ἐθουσιασμῷ καὶ ἀάπῃ συλλαβουσῶν τὴν ἰδέαν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν ὑπὲρ τῶν Ἀπόρων Γυναι-

κῶν ἡ Ἑλένη Παπαρρηγοπούλου, ἀνεδείχθη ἡ σπουδαιότερα προστάτις τοῦ κοινωφελοῦς τούτου ἰδρύματος, μετ' ἀποφάσεως ἀληθῶς γυναικείας ὑπηρετήσασα μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς αὐτῆς· τὸ ἔργον, σπανίαν δεξιὰμένη δραστηριότητα, νοσημοσύνην καὶ ἔξοχον ἔφεσιν πρὸς τὰ καλὰ. Ἐν τῇ εὐγνωμοσύνῃ χιλιάδων γυναικῶν καὶ νεανίδων, ἑκατοντάδων προσφιλῶν ὑπάρξεων, αἵτινες θά ἐστεροῦντο τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, καὶ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ θά ἐλησμόνου ἐαυτὰς ἔρμια γενομένης τῆς ἀπανθρωπείας, θά ἀπομείνη εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῆς διαπρεποῦς προέδρου τοῦ εὐεργετικωτάτου τούτου καταστήματος, ἀειμνήστου Ἑλένης Παπαρρηγοπούλου. Τοιοῦτος ἀμάραντος στέφανος κοσμῶν τὴν μνήμην αὐτῆς, θά παραδίδῃ ταύτην εἰς τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην τῶν μελλουστῶν γενεῶν. Ἐτελειώθη ἐν Ἀθήναις τὴν 25ην Ἰανουαρίου 1882 τὸν δὲ νεκρὸν αὐτῆς· κατὰ τὴν ἐν τῷ Ῥωσικῷ ναφ ψαλεῖσαν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ὑπὸ ἱερέων Ἑλλήνων, ἐτίμησαν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων πλήθους κυριῶν, ὀλόκληρος ἡ πληθὺς τῶν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ φοιτουστῶν νεανίδων καὶ γυναικῶν, ὧν ἡ αἰδίδιμος ἐπὶ μακρὰ ἔτη διετέλεσεν ἄλλη μήτηρ.

ΜΑΡΙΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΡΟΥΦΟΥ. (Τὸ γένος Κουντουριώτου). Πρωτότοκος κόρη τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτου, σύζυγος τοῦ ἐξόχου καὶ ἐπισημοτέρου τῆς Ἀχαΐας ἀνδρός Μ. Ρούφου, ἧτο ἐκ τῶν γυναικῶν τῆς οἰχομένης πλέον ἐκείνης· γενεᾶς, γυναικῶν, αἵτινες δυστυχῶς δὲν ἀναπληροῦνται ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις. Ἄν καὶ πρὸ ἑβδομηκοντα δύο ἐτῶν ἰδοῦσα ἐν Ὑδρᾷ τὸν πρῶτον τῆς ζωῆς ἥλιον, καὶ ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἡ κτῆσις περισσοτέρων γυνώσεων δὲν ἐπετρέπετο ὑπὸ τῶν τότε καιρῶν εἰς τὸ γυναικεῖον φύλλον, ἐν τούτοις ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς ἐδιδάχθη ἡ Μαρία Ρούφου πλήρη τὴν ἀρχαῖκὴν καὶ ἑλληνοπρεπεῖ ἐκείνην παιδείαν, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε κατόπιν ἡ νέα ἑλληνίς, νὰ διερμηνεύσῃ τὰς οἰκογενειακὰς ἐκείνας ἀρετὰς, χάριν τῶν ὁποίων ἐτιμήθη μετέπειτα ἐν τῇ ὑπολήψει συμπάσης τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἄν καὶ οἰκογενειακὸν ὄνομα ἔφερε ὕψιστον, οὐδέποτε ὁμως ἀνεβίβαζε τὸν ἀφελῆ χαρακτῆρα καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἦθη αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦναντίον διετήρει ἀμώμητον τὴν μεγίστην αὐτῆς κοινωνικὴν μετριοφροσύνην καὶ ἀπλότητα. Τύπος ἀληθοῦς χριστιανῆς· ἐν πατριαρχικῷ συνδίσμῳ καὶ ἐν αἰσθήμασι ἑλληνοπρεπεῖς ζησάσης, ἔφερε ἀνυπόκριτον εὐσέβειαν, ἀφθόνως διαθέτουσα ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς οἰκογενειακὸν ἐπίδομα, σωφρόνως διὰ τῶν τρόπων καὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς προστατεύουσα πᾶσαν χρῆσιμον ὑπαρξίν. Μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ὑπῆρξεν ἡ ζωογονοῦσα ψυχὴ. Καὶ τοὶ πάσχουσα, οὐδενὸς ἐφέδστο μέσου, ὅπως συντελέσεται εἰς τὴν εὐδοκίμισιν παντὸς θεαρέστου ἔρ-

γου, ἐν δὲ βίῳ αὐτῆς ἐγκατέλιπε σειρὰν ὠραίων ἀναμνήσεων ὑποκαρδίου εὐγνωμοσύνης καὶ διαπύρων εὐχῶν πληθῆος οἰκογενειῶν, ἧς ἀπὸ τῆς πτώσεως ἤγειρεν ἡ γενναία ἀρωγὴ τῆς διαπρεποῦς ταύτης γυναικός. Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἐθρήνησε τὸν θάνατον τῆς διακεκριμένης χήρας τοῦ αἰδίδιμου Βενιζέλου Ρούφου, τὴν 1ην Μαρτίου 1882.

ΧΡΥΣΗΣ Α. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ Σύζυγος τοῦ Ἀναστασίου Μαυρομιχάλη καὶ ἀδελφῆ τοῦ αἰδίδιμου ἀρχιεπισκόπου Ἀργολίδος Γερασίου Παγώνη, γυνὴ ὠραία καὶ καλλίστη τὴν ὄψιν, ἀνεφάνη ἐν τῶν ἐγκαυχημάτων καὶ τῶν ἐγκαλλωπισμάτων τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, οὐδεὶς δ' εὐτυχίας νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀρίστην ταύτην θέσπιναν ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς, θά λησμονήσῃ τὸ θελήτρον τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς δεξιότητός της. Ἐνάρετος γυνὴ, κόσμον ὅλον περικλείουσα Ἑλληνοπρεπεῖν αἰσθημάτων ἀνέπτυξεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅλα τὰ δῶρα τῆς εὐγενούς ψυχῆς της. Οὐδενὸς φειδομένη ἡ ἀρίστη μεταξὺ τῶν συγχρόνων γυναικῶν καταλαβοῦσα θέσιν ἀειμνήστου χρυσηῆς Μαυρομιχάλη, συντελεῖ εἰς τὴν εὐδοκίμισιν παντὸς θεαρέστου ἔργου καὶ κοινωφελοῦς ἰδρύματος, ἀναφανέστα πάντοτε ἡ ζωογόνος θεμελιωτῆς πάσης ὠραίας ιδέας. Σπανίως τολμηρὰ καὶ ὑπόμωμν, διετήρει ἀφθαρτον ἐν τῇ μορφῇ καὶ τῇ καρδίᾳ της ἅπαντα τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον καὶ ἀρχαῖκὸν τύπον χριστιανῆς καὶ γνησίας Ἑλληνίδος, συμφώνου πρὸς τὰς εὐκλεεῖς καὶ ἱστορικὰς διακυμάνσεις, αἵτινες συνοδεύουσι τὸ ἔνδοξον ὄνομα τοῦ οἴκου της. Ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ παντός· εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἵνα ἀνοίξῃ αὐτοὺς εἰς τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον τὴν 1ην Μαρτίου τοῦ 1882, ταφεῖσα ἐν Ἀθήναις, καὶ εἰλικρινῶς κλαυθεῖσα ὑπὸ πλειστῶν ἀρίστων οἰκογενειῶν τῆς Ἑλλάδος ἀρρήκτως συνδεδεμένων πρὸς τὰ διαπρεπεῖ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῆς.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Γ. ΡΑΛΛΗ. Ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγγυμονεῖτο ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ ἡρωϊκὸν Σούλιον διαπραγματευόμενον μετὰ τοῦ ἀποστάτου Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀθωμανικῆς Πύλης τὴν ἐξαγορὰν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ, ἐκυμαίνετο μεταξὺ ζωῆς καὶ ὀλέθρου. Τῆς διαπρεποῦς καὶ ἀξιοθαυμάστου σουλιωτικῆς οἰκογενείας Τσαβέλλα προσφιλῆς Κόρη, ἔζη εὐτυχῆ· καὶ παρὰ πάντων τιμωμένη. Σύζυγος τοῦ ἐπιζώντος ἐξόχου νομομαθοῦς καὶ Σεβαστοῦ κ. Ράλλη, ἀνετράφη εἰς τὴν ἔξιν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, μὴ ἀφίσασα πώποτε ἵνα τὰ θωπεύματα τῆς θέσεως αὐτῆς, οὐδὲ τὰ θυμιάματα τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῆς τίτλων, μεταβάλλουσι τὸν

απόλεσε τὸν πατέρα αὐτῆς Ἄνδρέαν Βούρβαχην ἕνα τῶν πλουσιωτέρων ἀρχόντων τῆς πόλεως Μεσολογγίου, τὸν θεῖον αὐτῆς Σπυρ. Βούρβαχην, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, Ἀναστάσιον νεώτατον, σπουδάζοντα ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἅμα τῆ ἐκρήξει τοῦ ἀγῶνος εἰς Μεσολόγγιον ἐλθόντα. Ὁ αἰμνηστος σύζυγος αὐτῆς Ι. Παπαζαφεΐρης νέος ἔτι 17 ἐτίας, ἀπῆλθεν εἰς Μεσολόγγιον ἐκ Σμύρνης, ὅπου εἶχε ἐπιδοθῆ εἰς τὸ ἐμπόριον, μετὰ ἕξ ἐξαδελφῶν αὐτοῦ, ἱκανὰ κομίζων χρήματα, ἅτινα διεσκόρπισεν εἰς τοὺς πολιορκουμένους ἐν Μεσολογγίῳ, μόνος δὲ οὗτος κατὰ τὴν λαμπρὰν πολιορκίαν περισωθεὶς. Περὶ τῆς οἰκογενείας Βούρβαχη εἰς Γάλλος ἐπίσημος συγγραφεὺς γράφει: Ἐάν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα μετὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ πρῶτον ἐγένετο γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐδοξάσθη, τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸν Ι. Καποδίστρια, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν στρατηγὸν Λοβέρδον καὶ ἰδίᾳ τὴν οἰκογένειαν Βούρβαχη ἧτις καὶ ἰδιαιτέραν ὄλως καὶ ἐξαιρετον εἶχε φιλίαν μετὰ τῆς Ναπολεοντείου οἰκογενείας. Καρδίαν ἡρωϊκὴν ἀναδείξασα καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῆς ἡ Μαγιοῦλα Ι. Παπαζαφεΐρη, ἀπέθανε ἐν Ἀθήναις τῆ 27ῃ Μαρτίου τοῦ 1882.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ. Ὁ τελευταῖος τῶν ἐνδοξῶν υἱῶν τοῦ μεγαλυνώμου τῆς Μάνης ἡγεμόνος, Δημήτριος Π. Μαυρομιχάλης, ἐκκαίδεκαετῆς νεανίας παρέστη κατὰ τὰς ἐν Διφφῶ καὶ Ἄλμυρῶ τῆς Μάνης συγκροτηθείσας ἐν ἔτει 1828 μάχαι. Μετὰ δύο δὲ ἔτη ὀκτωκαίδεκαετῆς ἀπεστάλη εἰς Παρισίους πρὸς ἐκπαίδευσιν, ὅποθεν ἐπανελθὼν κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ ὀκτωμβρίου τὰ μέγιστα ἐργασθεὶς καὶ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ἀναδειχθεὶς ἠργάσθη ἐξόχως ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τοῦ στρατοῦ, γενόμενος εἰς τῶν πρώτων ὀργανωτῶν τῆς συστάσεως τῆς ἐθνοφυλακῆς, καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἀναδειχθεὶς εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ ἔθνους, ἀξιωμαχὸς πρὸς ἐγχειρήματα νέα, ἅπερ διέβλεπε προσεχῆ Μάτην ἤλπισεν, ὡς ματαιωθείσας εἶδε καὶ τὰς ἐλπίδας, ἃς εἶχεν εἰς τὴν κλήσιν τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1862, ἧς τῶν ἔργων μετέσχεν ὡς πληρεξούσιος. Ἐλπίσας ἐπὶ τὸν Βασιλέα Ὀθῶνα, ἐδέχθη ὅπως ὑπηρετήσῃ παρ' αὐτῷ πρῶτον μὲν ὡς διαγγελεύς, ἐφεξῆς δὲ ὡς ὑπασπιστής. Ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ αἰμνηστοῦ Ὀθῶνος ἡ φυσικὴ τοῦ Μαυρομιχάλη μεγαλοπρέπεια, ἡ ἐξωτερικὴ ὠραιότης καὶ τὸ παράστημα ἀπέτelson κόσμον ὅλον λαμπρὸν, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἔλαμπε ζωηρὸν οὐ μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἱστορικὸν κάλλος τῶν Μαυρομιχαλαίων. Ὁ Δ. Μαυρομιχάλης ἠρμοζεν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐχαρακτήριζε τοὺς πολέμιστάς ἢ προσωπικὴ ἀνδρεία καὶ τὸ ἀνδρικὸν κάλλος, εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ πολέμιστής παιζων μετὰ τὸ μειδιᾶμα ἐπὶ τῶν χειλέων πρὸς τὸν θάνατον, διὰ τοῦ αἵματός του

καὶ διὰ τῶν ἰδίων του ἀγῶνων ἱκανοποιεῖ τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους. Τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρός, ὑπῆρξε σύμφωνον τοῖς φρονήμασιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ μεγάλη πρὸς αὐτὸν εὐνοία τοῦ βασιλέως Ὀθῶνος, καὶ ἡ ἰσχὺς ἡ εἰς χεῖρας αὐτοῦ διαπιστευθεῖσα ἐν ὧραις ἐπαναστατικαῖς ὡς ὑπουργῶ τῶν στρατιωτικῶν, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον μετέτρεπον τοῦ ἀνδρός τὸν χαρακτήρα. Ὁσάκις ἐν ταῖς βασιλικαῖς τῆς Εὐρώπης Αὐλαῖς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Βασιλέως παρέστη, τὸν ἑλληνικὸν ἐτίμησεν ὄνομα διὰ τοῦ ὄντως ἀρχαίου κάλλους του, τοῦ ζῶσαν παρέχοντα τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου, ὃν διέσωσαν ἡμῖν ἡ καλλιτεχνία τῆς σμίλης τῶν ἀρχαίων. Μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου, ἀπὸ μακρῶν δὲ ἐτῶν ἀπομεμακρυσμένος τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν βουλευθεὶς ἔκτοτε κοινωνῆσαι τῶν πολιτικῶν, ὁ Δ. Μαυρομιχάλης ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 20ῃν Ἰαννουαρίου τοῦ 1882.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ν. ΓΟΥΔΑΣ. Μικρὰ τῆς Ἠπείρου κόμη, ἀλλὰ περιώνυμος, διότι ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνησαν ἐπίσημοι ἄνδρες, εἶδε τὸν τῆς γεννήσεως χρόνον τοῦ Ἀναστασίου Γούδα τῷ 1816. Πατὴρ αὐτοῦ ἡ ἑλληνικωτάτη καὶ εὐκνήριος Ἠπειρος, ἡ ὠραία αὕτη πόλις, ἧς τὸ ὄνομα στενωῶς συνεδέθη πρὸς τὰ τιμαλφέστερα τοῦ ἔθνους κειμήλια, πρὸς τὰς ἱερωτάτας αὐτοῦ ἀναμνήσεις. Ἀπὸ τρυφερῆς ἡλικίας ὁ Α. Γούδας, μετέλαβε ἀπασῶν τῶν ἱστοριῶν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἀτυχῶς εἰς ἀπάσας τὰς ποικίλας φάσεις τοῦ μακροῦ καὶ ἐπιπονεστάτου βίου αὐτοῦ ἡ τύχη ποσῶς δὲν ἠνύνησε τὸν ἄνδρα. Τολμηρῶς κατανικῶν τὸ στάδιον τῶν στερησῶν καὶ μόχθων ἐνεκλυπε πάντοτε μετὰ πεποιθήσεως εἰς κοπιώδεις μελέτας, ὧν τὰ εὐάρεστα ἀποτελέσματα ὁ χρόνος δὲν ἐδράδουε νὰ φέρῃ εἰς φῶς, καὶ μορφωθεὶς μεγάλως εἰς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ, ἀνεδείχθη οὐ μόνον ὁ πρῶτος φοιτητής, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, μετὰ τὸν πολὺ βαρύνοντα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ βαθμὸν ἄριστα. Κατὰ τὸ 1862 μυρίας ὑποστὰς τιμωρίας καὶ δεινοτάτους διαφυγῶν κινδύνους ἠργάσθη μετ' ἰσχυρῶν πεποιθήσεων, ἕξοχον καταδείξας φιλοπατρίαν, τιμιότητα καὶ αὐταπάρνησιν, εἰς περιστάσεις καθ' ἃς καὶ οὗτος πολλὰ ἠδύνατο νὰ περισυναγάγῃ, ἀφ' οὗ συνήθως παρ' ἡμῖν οἱ ἀθληταὶ τῶν μεταβολῶν, ὅταν νικηφόροι περατώσωσι τὸ ἔργον καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀναλαμβάνουσι φέρωσιν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν τιμὰς καὶ μεγαλεῖα, τὸ δὲ βαλάντιον βαρύτερον. Ἡ σχολὴ περὶ πολλὰς καὶ παντοίας συγγραφάς, ὧν τινες μετεφράσθησαν καὶ εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας. Ἐν τῇ ἱατρικῇ αὐτοῦ βίῳ, ὃν δυστυχῶς πολλῶ ἐνωρὶς κατέλιπε, ὅπως ὑπηρετήσῃ ὑψηλότερον τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους, ἔκτος δύο ἀρίστων τῆς τότε ἐποχῆς περιόδι-

κων, ὧν ὑπῆρξεν μορφωτής καὶ δραστήριος συγγραφεὺς τῆς Ἰατρικῆς Μελίσης καὶ τῆς Μελίσης τῶν Ἀθηνῶν ἐξέδωκε πλείστας ἐπισημονικάς μονογραφίας. Ἐκεῖνο δὲ ὑπερῆσσε θὰ καλλῶνη τὴν μνήμην τοῦ Ἀναστασίου Γούδα ὑπῆρξεν ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἔκδοσις τῆς συγγραφῆς τῶν «Παραλλήλων Βίων» ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἡσχολήθη μετ' ἀκατασχέτου ἔρωτος, ἐξέδωκε δὲ ὀκτώ ὀγκώδεις τόμους, καὶ κατέλιπε τέσσαρας ἀνεκδότους. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν «Παραλλήλων Βίων» κατέγινεν ὁ ἀνὴρ ἀνεκδότως καὶ ἄνευ διακοπῆς, διότι ἀγαπῶν τὴν ὥραν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἱστορίαν, ἐνόμιζε ὀρθὸν καὶ ἔθνικοῦ χαρακτήρος ἄξιον, ὅπως εἰς φῶς φέρῃ τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἢ διὰ τῶν γραμμάτων, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ὑψίστης φιλοπατρίας των, ὑπῆρξαν οἱ κύριοι μοχλοὶ τῆς ἀναμορφώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Οἱ «Παραλλήλοι Βίοι» προκάλεσαν πολλὰς ἐπικρίσεις καὶ συζητήσεις καὶ ἔχουσι βεβαίως ὡς καὶ αὐτὰ τὰ τελειότατα τῶν προϊόντων τῆς διανοίας τὰς ἐλλείψεις των. Τοῦτο, οὐδὲ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς πώποτε ἀπέκρυψεν. Ἀναμφιρῆτως ὅμως ἡ ἔκδοσις ὑπῆρξεν ἔν ἀπὸ τὰ μᾶλλον προσεγγικόντα ὑπηρεσίαν νεώτερα δημοσιεύματα. Συμβολὴ ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων. Ὁ μέλλων ἱστορικός θὰ εὔρη τοὺς «Βίους Παραλλήλους» τοῦ Ἀναστασίου Γούδα, πολῦτιμον βᾶσιν, ἧτις θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν ἀνεκδοτέρον καὶ μᾶλλον ἀπροσκόπτως, πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας παλαιῶν συμβάντων καὶ θὰ παράσχῃ ἢ ὅλη ἔκδοσις ἐιλικρινῆ καὶ πρόχειρον πηγὴν, πᾶσαν ἰσχυρὰν λεπτομέρειαν, πρὸς πλήρη τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν, καὶ τὴν ἀληθῆ ἐκτίμησιν. Ἔσ' ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ ἱστορία τῶν νεωτέρων ἔργων, ἢ ἀφιέρωσις μερικᾶς σελίδας, ἀναλύουσα ὅσον πρέπει τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀνδρός, ἔργον, οὗτινος δὲν ὑπῆρξε μόνον ἀπλοῦς ἐκδότης ἢ διευθυντής, ἀλλ' ὁ κύριος συντάκτης καὶ ἢ ἀπονεύμῃ ἀνθηρὰν δάφνην ἐφ' ἑαυτῆς εὐδοκίμησεως τῶν «Παραλλήλων Βίων» συνδέσαντι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἀναστασίου Γούδα. Πλήρης ἡμερῶν καὶ ἐν ἡλικίᾳ 68 ἐτῶν ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Ἀθήναις τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1882.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ ἢ ΛΑΜΠΑΔΑΡΗΣ. (Οὗτω εἶναι τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα) ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 17ῃ Ἰουλίου 1847. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ὑπῆρξεν μία τῶν πρωτεύουσῶν τῆς Ἠπείρου, τῆς χώρας ἐκείνης πρὸς τὴν αἰώνως πάλλεται ὑπὸ ἀκατασχέτου πόθου ἢ ἑλληνικῆ ἡμῶν καρδία, τῆς φιλογενεστάτης καὶ εὐάνδρου Ἠπείρου, διότι καὶ ἡ μάμμη αὐτοῦ ἦτο ἀδελφὴ τῶν μεγάλων ἑθνικῶν εὐεργετῶν τῶν ἀδελφῶν Ζωσιμάδων, στενότερα συγγενεῶν καὶ μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Γεωργίου Σταύρου. Ἀριστοβάθμιος ὁ Κ. Λαμπαδάριος εἰσελθὼν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἠκολούθησε τὰ Νομικὰ κατὰ ἐπίμονον

ἀπαίτησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Φύσει ἐνθερμὸς καὶ ἀκούρατος θιασώτης τῆς ἐμψυχώσεως πάσης ὥρας ἰδέας, μετέσχε τότε τοῦ σκοποῦ τῆς συστάσεως τῆς ἐθνοφυλακῆς, σπουδαιότατον λαβῶν μέρος, ἀναδειχθεὶς ἐπανηλεϊμένως καὶ ἀνθυπολοχαγὸς αὐτῆς, εἰς ποικίλας δὲ δυσχερεῖς περιστάσεις οὐχὶ σμικρὸν συντελέσας. Τῆς νομικῆς ἐπιστήμης μὴ ὧν τόσφ θερμὸς φίλος, δὲν κατέγινε ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἐν γένει τελειοποίησιν του, ἀσχοληθεὶς βραδύτερον μετ' ἀκαθίκτου ζήλου καὶ μοναδικῆς ἀφοσιώσεως εἰς φιλολογικὰ ἔργα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν κωμῶδιαν. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτελεῖτο κατ' ἔτος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ Φιλολογικὸς ἢ Ποιητικὸς ἀγὼν μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων καὶ ζηλωτῶν τῶν γραμμάτων, ὁ Κ. Λαμπαδάριος, ἀνεφαίνετο μεταξὺ τῶν πρώτων. Εἰς τὸν Βουτσιατον Ποιητικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1875 ἤρατο τὸν Ἀον ἔπαινον ἢ πολιτικὴ καὶ λίαν διδακτικὴ κωμῶδια του «Σκουντούφλης ὁ Πρωθυπουργός», ἧτις καὶ ἐδημοσιεῦθη εἷτα. Ἐξείρετον χάριν εἶχε τῶντι εἰς τὸ κωμῶδειν κοινωνικὰ ἐλαττώματα. Ἐγραψεν ἐνταῦτ' αὐτῷ «Δύο Δικηγόρους» κωμῶδιαν εἰς τρία μέρη πρωτότυπον, ἐπαινεθεῖσαν ἐπίσης ἐν τῷ Βουτσιαίῳ ποιητικῷ ἀγῶνι, ἧτις καὶ δημοσιεῦθησεται προσεχῶς. Ὡσαύτως κατέλιπεν ἐξαιρετὰ ἔργα τὰ ἐξῆς: Μετάφρασιν τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους ἑμμετρον, τῆς ἀτυχῶς κατελείφθησαν ἑλλειπῆ τὰ δύο τελευταῖα μέρη. Αὕτη ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῶ» καὶ ἔτυχεν κατὰ τὴν γνώμην ἐγκρίτων λογίων πλείστων ἐπαίνων τὰ μέγιστα εὐαρεστήσασα. Εἶναι γεγραμμένη εἰς δεκαπεντατόλλαθον ἀνομοιοκατάληκτον στίχον καὶ ἀποδίδει πιστότατα τὸ Ἀριστοφάνειον ὕφος. Πλὴν τοῦ Πλούτου ἐγκατέλιπε ὁ Κ. Λαμπαδάριος ἀνεκδότους ἑμμέτρος μεταφράσεις τῶν Ἰππέων τῶν Σφηκῶν τῶν Ἐκκλησιαζουσῶν καὶ τοῦ Λεισιστράτους τοῦ Ἀριστοφάνους, μὴ μεταφράσας τὰς Ὀρνιθας τὴν Βιρρήνην καὶ τὰς Νεφέλας ὡς ὑπαρχουσῶν μετεφρασμένων ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ. Πρὸς τούτοις μετέφρασε κωμῶδιας τινὰς τοῦ περιφήμου Γολδόνη ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, καὶ τινὰ ποιήματα τοῦ Βύρωνος. Κατέλιπε ἐτέρων κωμῶδιαν ἑμμετρον πρωτότυπον εἰς πρᾶξιν μίαν ἐπιγεγραμμένην «Ἡ Σύζυγος τοῦ Ἀνεψιοῦ μου» καὶ τὸ Ἄγνωστον, δρᾶμα εἰς μέρη τρία. Τὸ δρᾶμα τοῦτο ἔχει ὑπόθεσιν ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ παρουσιάζει τὴν διαμάχην τοῦ Καλοῦ πρὸς τὸ Πονηρὸν, ἀναπτύσσει ἰδέας φιλοσοφικὰς καὶ διακρίνεται διὰ τὸ ὕψος αὐτῶν, ἐπίσης μετέφρασεν καὶ διάφορα ἄσματα τοῦ Βύρωνος. Ὁ Κ. Λαμπαδάριος ἀέποτε μετὰ ζήσεως ὑπὲρ παντός καλοῦ διεκρίθη, καὶ ὡς ἐν τῶν σπουδαιωτέρων μελῶν τοῦ Συλλόγου «Παρνασσῶ» τῆς σχολῆς τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε κοσμητῶν, εἰργάσθη μετ' ἐκτάκτου ἐνθουσιασμοῦ. Πρὸς τὴν ἰδίαν του πατριδα τὰ Ἰωάννινα ἐνθερμὸν ἀφοσίωσιν τρέφων προσέφερε πάντοτε μεγάλως ὑπηρεσίας, ἀενάως συντρέχων τοὺς ἐξ Ἠπείρου φυγάδας. Διὰ τοῦτο

καί ἀνεδεικνύετο πάντοτε μέλος πρωτεῖον καί διακεκριμένον τῶν κατὰ καιροῦς Ἑπειρωτικῶν συλλόγων ἢ καί ἄλλων, σκοπὸν ἔχόντων τὸ ἐθνικὸν μεγαλεῖον. Διέκρινε αὐτὸν ὁμολογουμένως λεπτὴ παιδεία καί ἱκανὴ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις. Ἐν ἀνορθῇ ἡλικίᾳ ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1882.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΛΑΜΠΡΥΛΛΟΣ. Ἐκ Κυθέρων ἔλκων τὴν καταγωγὴν, ἔτυχε βιῶν εἰς Σμύρνην. ἐν ἧ ἀντράφῃ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὰ ἔτη 1830 καὶ 1840, καθ' οὓς καιροῦς ἡ ἑτεροδιδασκαλία ἐφάνη ἐκεῖ ἀπειλοῦσα τὰ πάτρια δόγματα διὰ τῶν ἐξαποστόλων αὐτῆς. Ὁ ξένος προσηλυτισμὸς υπέσκαπτε τὰ θεμέλια τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν θρησκείας, ὅτε ὁ Λαμπρύλλος ἐξ ἀπροόπτου ἀνεφάνη δεινὸς ἀντίπαλος τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐκείνου, πρῶτον διὰ τῆς ἐν Σμύρῃ ἐλληνικῆς ἐφημεριδογραφίας, ἔπειτα δὲ διὰ βιβλίου, ὁ Μισσιονάριος ἐπιγραφόμενος, ποιήματος ὀγκώδους ἀρκοῦντος, ἱκανὴν ἐντύπωσιν ἐμποιήσαντος ἐν τοῖς καιροῖς τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας. Ἐγκρατῆς βριθοῦς γνώσεων ὁ Κ. Λαμπρύλλος, εἶχε σπουδάσει τὰ νομικὰ ἐν Σιένη τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ δὲν ἤσκησε ταῦτα ὡς ἐπάγγελμα, εἰμὴ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βουκουρεστίῳ. Τυχῶν πατρόθεν πόρου ζωῆς ἀνεξαρτήτου ἐξεδόθη εἰς τὰς μελέτας τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους, τῶν περιπετειῶν καὶ ἀτυχημάτων αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ, γράφων ἀεὶ ποτε καὶ δημοσιεύων ἐπιζήλους πραγματείας ἰδίαις δαπάναις, εἰς φυλλάδια ἢ ἐντὸς ἐγκριτῶν ἐφημερίδων, ἐλληνιστί τε καὶ γαλλιστί. Τοιοῦτα ἦλθον εἰς φῶς τὸ ἐπιγραφόμενον «Τιάρα καὶ Κίθαρις» (Le turban et la tiare), τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον, καὶ πλεῖστα ἕτερα. Ἐάν ἦνε ἀληθές, ὅτι τὸν πολιτικὸν ἄνδρα συγκροτοῦσιν ἡ τελεία ἐκμάθησις τῆς γενικῆς ἱστορίας, ἡ βαθεῖα μελέτη τῶν τυχῶν τοῦ ἰδίου ἔθνους, οἱ νόμοι, αἱ πολιτικαὶ ἐπιστήμαι, εἶτα ὁ ὀρθὸς νοῦς, αἱ ξένη γλῶσσαι, ἡ αὐστηρὰ εὐθύτης καὶ εὐστάθεια τοῦ χαρακτῆρος, ἡ ἐγκράτεια, ταῦτα πάντα συγκατεῖχεν ὁ Κυριακὸς Λαμπρύλλος. Ἐν χειρογράφοις κατέλιπε τεύχη ὀλόκληρα σπουδαίων σημειώσεων, πρὸς δὲ καὶ σύγγραμμα ἱστοριοπολιτικῶν μελετῶν. Ἰδιωτεύων ἕκτοτε ἀπέθανε ἐν Ἀθήναις τὴν 25ην Ἀπριλίου 1882.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ. — Γεννηθεὶς τῇ 1818 ἐκ πατρὸς Κωνσταντίνου Δεληγιάννη, ἑνὸς ἐκ τῶν ἐπτὰ υἱῶν τοῦ τότε προσετώτου τῆς Πελοποννήσου Ἰωάννου Παπαγιάννου πούλου ἡ Δεληγιάννη ἐν ἔτει 1834, ἐστάλη εἰς Γερμανίαν, ἐνθα φιλοπόνως ἐνέσκηψεν εἰς τὴν μελέτην τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἰδία τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐπανελθὼν τῇ 1841. φέρων δίπλωμα διδάκτορος τὸ κατ' ἀρχάς

λίαν μετριοφρόνως ὑπηρέτησεν ὡς ἀκόλουθος ἐν τῇ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν, εἶτα τῇ 1843 ὡς ὑπουργικὸς γραμματεὺς β' καὶ α' τάξεως. Ἐπὶ δεκαετίαν ὀλόκληρον ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ 1852 διετέλεσεν ὑπηρετῶν ὡς ἑπαρχος φιλοτίμως καὶ ἀξιοζήλως. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1862 ἐθαυρήθη ἀναγκαῖα ἡ τότε γενομένη πολιτικὴ μεταβολὴ εἰς τὸν Ἰωάννην Δεληγιάννην οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῆς ἐνεπιστεύθησαν τὴν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Παπαδιαμαντοπούλου ἀρχηγῷ τότε τοῦ Πυροβολικοῦ τυγχάνοντος, τὸ πρῶτον συνεννοήσιν των. Ἐκτοτε καὶ ὡς Νομάρχης ἐν τόσῳ χαλεποῖς καιροῖς ἐπὶ ἑτέραν δεκαετίαν διατελέσας, ἀνεδείχθη πρωτότυπον ἐντιμότητος, ἔξοχον φιλαληθείας χαρακτῆρα ἐπιδειξάμενος.

Ἐν ἔτει 1876 ὁ ἀοίδιμος Δεληγιώργης ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν διαύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, διορίσας αὐτὸν Γενικὸν Γραμματεῖα, ἐν ἧ θέσει ὑπηρέτησε μέχρι τῆς ἀπὸ τῆς πρωθυπουργίας ἀποχωρήσεως ἐκείνου. Τελευταίον ἐκλήθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς ἐπικρατείας, ἀφ' οὗ ἐπὶ τριακονταετίαν ὑπηρέτησε τὰ δημόσια μετ' ἀπαραιμίλλου ἐγκαρτερήσεως καὶ ἀξιοσημειώτου ἀφιλοκερδείας, ἀνεκτιμῆτους καὶ πολυτίμους προσεργικῶν εἰς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας. Ἐραστής τῆς Γερμανικῆς Φιλολογίας ὁ ἀνὴρ, παιδείαν ἀληθῆ καὶ ποικίλην κεκτημένος, ἠγάπα τὰ μέγιστα τὴν σπουδὴν παντὸς ὠραίου καὶ ἐπιωφελοῦς ἔργου. ὀφειλομένον δὲ εἰς αὐτὸν τὴν μετάφρασιν τοῦ ὠραίου μυθιστορήματος τοῦ Ἐβερτ, τῆς Αἰγυπτίας Βασιλόπαϊδος, καὶ τὴν σύνταξιν Γερμανικῆς Γραμματικῆς. Ἐφερε τὸ χρυσοῦν παράσημον τοῦ Σωτήρος. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τυγχάνων ἀπεβίωσε ἐν Ἀθήναις τὴν 17ην Νοεμβρίου 1881, ὁ Ἰωάννης Δεληγιάννης, μέλος προσφιλὲς τῆς τρίτης τοῦ οἴκου τῶν Δεληγιανναίων γενεᾶς.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Ἐξ Ἀγράφων ἔλκων τὸ γένος, εὐρεθεὶς ἐν Βλαχία, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἔδωκεν ἐκεῖθεν τὸ πρῶτον σύνθημα τῆς ἐπαναστάσεως, ἔσπευσε νεώτατος νὰ καταταγῆ εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον λόχον, ὃν ἀπετέλεσε ἡ ἐκλεκτοτέρα μερὶς τῆς τότε ἐλληνικῆς νεολαίας. Ὁ Νικόλαος Ἀθανασίου ὑπηρέτησεν εἰς τῶν ὀλίγων, οἵτινες ἐπέζησαν εἰς τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην συμφορὰν. Ἐκεῖθεν κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῇ 1822, ἠγωνίσθη καρτερικῶς ἐν μέσῳ παντοίων κινδύνων τὸ κατ' ἀρχάς ἐν τοῖς ἀτάκτοις ὁμίλοις, εἶτα δὲ ἐν τῷ πρώτῳ συγκροτηθέντι τακτικῷ στρατῷ. Ἡ ἱστορία μετ' ὑπερηφανείας θά μνημονεύσῃ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνδρός, ὅστις διέπρεψε, γενναιοψύχως ἐγκαρτερῶν τὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν σημαίαν πίστιν τῶν στρατιωτῶν. Εἰς τὸ κατὰ τῆς Καρύστου τόλμημα τοῦ φαθιέρου ὁ Ν. Ἀθανασίου, ἀναμφιβόλως ἐγένετο

εἰς τῶν διαπρεφάντων καὶ προσενηχόντων τὰς ὑφίστας τῶν ὑπηρεσιῶν. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐπὶ Κυβερνήτου καὶ ἐπὶ τῆς Βασιλείας, ἐπὶ ἔτη ὅλα 36 ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1864 ὁ Νικόλαος Ἀθανασίου ὑπηρετήσας διαρκῶς ἐν τῷ στρατῷ. Ὡς ἀξιωματικὸς εἶτα ὁ ἀνὴρ διεκρίθη διὰ τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ ἀρετάς, αἵτινες μετὰ θάρρους δύνανται νὰ προβάλλωνται ὡς ὑπόδειγμα σπάνιον μιμήσεως εἰς τοὺς νεωτέρους, ὧς ἴτινες τοιαῦτα, τόνον ὥρατα καὶ ζῶντα ἀρετῆς καὶ καθήκοντος διδάγματα, πρέπει νὰ ἔχωσι πρὸ αὐτῶν πάντοτε, ἐν ἡμέραις μάλιστα καθ' ἃς ἡ πατρίς δικαίως προσδοκᾷ παρ' αὐτῶν ἔργα ἀντάξια τῶν πατέρων αὐτῶν, μέλλοντα νὰ δοξάσωσι καὶ πάλιν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ν' ἀνησυχῶσι τὴν σχεδὸν ἐκλιπούσαν ἔνδοξον ἐκείνην γενεάν. Ἀπὸ τοῦ 1863 ἀποσυρθεὶς τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας, μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου τὸν πολὺ θαρύνοντα τότε, ἔμεινε πλέον ἰδιωτεύων. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1882.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Τριφυλίᾳ τῇ 12 Μαΐου 1793 ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ πλέον ἀρχαιότερα καὶ διασημότερα τῆς χώρας ἐκείνης. Ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ σχολείῳ Δημητσάνης, τῆς ἐπαρχίας Γορτυνίας.

Μυηθεὶς δὲ καὶ οὗτος τὰ μυστήρια τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1821, ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Παπαφλέσσα καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων εὐπατριῶν τῆς Πελοποννήσου, ἐκίνησεν εἰς ἐπανάστασιν τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τριφυλίας (Ἀρκαδίας), τὴν 25 Μαρτίου τοῦ 1824. Θετικὴ δὲ ἐπὶ κεφαλῆς 1,000 ὀπλιτῶν, ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του Τούρκων, ἐκδιώκει τούτους καὶ πολιορκεῖ περὶ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Μεθώνης, μάχεται ἡμέραν καὶ νύκτα κατὰ τῶν Τούρκων, ὅπου τοτ' ἐμπνέει τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην. Τέλος λαμβάνει μέρος δραστηριώτατος εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ Νεοκάστρου φρουρίου, τὴν 7 Ἀυγούστου 1821. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Γρηγοριάδης, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, συμμετέσχε πασῶν τῶν ἐκστρατειῶν καὶ μαχῶν τῆς Πελοποννήσου, οἷον τῆς ἐν Νεοκάστρῳ μετὰ 800 στρατιωτῶν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1825, ὅπου ἐπεχείρησε τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου Νεοκάστρου, ἀλλ' ἀποτυχῶν, ἕνεκα τῆς ἐξαντλήσεως τῶν πολεμοφοδίων, ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῆ. τῆς ἐν Μανιακίῳ, τὸν Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μετὰ 1800, ἀπελθὼν πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ Γρηγορίου Παπαφλέσσα τῆς ἐν Δραμπάλα Πολυανῆς, τὴν 4 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους μετὰ 700, φημισθεὶς παρὰ πάντων ὡς ἦρος, καθὸ πρῶτος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰσπηδήσας ἐπὶ τῶν ἐγθρικῶν προμαχώνων τῆς ἐν Τρικόρφοις, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, μετὰ 1200, συνηνα-

μένος καὶ μετὰ τοῦ Δημητρίου Πλαπούτα, ἔχοντας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ 800 Καρυτινοῦ, δραμῶν πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου, τοῦ Γενναίου Ἰω. Θ. Κολοκοτρώνη, τοῦ Κανέλλου Δεληγιάννη, τοῦ Δ. Παπατσιώνη καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἐν Καρυατῆ, καθ' ἣν διωρίσθη στρατοπεδάρχης μετὰ 250 ἀνδρῶν, τῆς ἐκστρατείας ταύτης διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου στρατάρχου Θ. Κολοκοτρώνη τῆς ἐν Πιάνα καὶ Δαβιᾶ τῆς ἐν Πετσάκῳ τῆς ἐν Τεστεσεβᾶ τῆς ἐν Ἰσαρι, περὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1826 μετὰ 1400, ἐν ᾗ ἐπὶ 7 ὥρας πεισματωδῶς πολεμήσας κατὰ 5,000 Αἰγυπτίων καὶ Τουρκα βανῶν, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀσσάνβη, ἐράνην νικητῆς, φονεύσας καὶ πληγώσας περὶ τοὺς 350 περίπου, καὶ οὐχὶ ὀλίγα λάφυρα συναγαγῶν τῆς ἐν Καυκαριᾶ περὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1827, καὶ ἀλλαχού.

Ἀκολούθως ἐχρημάτισε Γερουσιαστὴς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας τῷ 1821, πληρεξούσιος εἰς ὅλας τὰς ἐθνικὰς συνελεύσεις καὶ Βουλευτῆς.

Ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων τοῦ 1824 καὶ 183, ἐκηρύχθη τότε καὶ οὗτος εἰς τῶν ἀνταρτῶν, καθὸ ὁμόφρων τοῦ Ἀνδρέου Ζαΐμη, Ἀνδρέου Λόντου, Δεληγιανναίων, Σισινίδων, Κολοκοτρωναίων καὶ λοιπῶν καταδιωχθεὶς μὲν δὲν συνελήφθη, διότι ἀντετάχθη ἀτρομήτως διὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν τότε Κυβέρνησιν.

Ἐπὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Καποδιστρίου, διωρίσθη διοικητῆς τῆς νήσου Νάξου, Πάρου καὶ Ἀντιπάρου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου ὁ Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης, ἦν ὁ σπουδαιότερος ἀντίπαλος τῶν ὀνομαζομένων ἀντικυβερνητικῶν.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιβασιλείας ὁ Γρηγοριάδης ἔπαθε ὡς Καποδιστριακός, ὅσα σχεδὸν καὶ οἱ στρατηγοὶ Θ. Κολοκοτρώνης, Δ. Πλαπούτας, Θ. Γρίβας, Ν. Κριεζιώτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀειμνήστου Ὀθωνος, διωρίσθη τῷ 1836 διοικητῆς τῆς Πύλου· τῷ 1840 διοικητῆς Κορίθου· τῷ 1838 ἐξελέγη πληρεξούσιος· τῷ 1844 διωρίσθη γερουσιαστὴς, καὶ τῷ μὲν 1852 ἐξελέγη ἀντιπρόεδρος τῆς γερουσίας· ἐπὶ δὲ τῆς μεταπολιτεύσεως τῷ 1862 ἐχρημάτισε καὶ πληρεξούσιος βραδύτερον βουλευτῆς, διορισθεὶς συγχρόνως καὶ μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἀποζημιώσεων τῶν ἀγωνιστῶν ἐπιτροπῆς.

Ἠρώθη δὲ καὶ τοῦ ἀργυροῦ παρασήμου τοῦ ἀγῶνος, ἔπειτα δὲ τοῦ χρυσοῦ παρασήμου τοῦ Σωτήρος. Ἐπὶ δὲ τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἐτιμήθη μὲ τὸν σταυρὸν τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Βασιλικοῦ τάγματος τοῦ Σωτήρος Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1871.

Ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ γεννηθεὶς ἐν Κυπαρισσίᾳ, τῷ 1793 καὶ ἐκπαιδευθεὶς αὐτόθι, διέτρεξε καὶ οὗτος τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἐνδύξας ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως μέχρι τέλους αὐτῆς, παρευρε-

θείς εις τὰς ἐκστρατείας καὶ μάχας τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Μεθώνης τῷ 1821, τοῦ Δράμαλι τῷ 1822, τῶν Δερβενακίων, τῶν Παλ. Πατρῶν μετὰ 810 Τριφυλίων, ὅπου εἰς δύο μάχας κατὰ τῶν ὀθωμανῶν ἠρίστευσε θαυμαστικῶς, τοῦ Κριεκοῦ, τῆς Σούρπης καὶ Φοντάνας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Δραμπάλας τῷ 1825, τῶν Τρικώρφων, τῶν Καρῶν, τῶν Βερβαίνων, τοῦ Λεονταρίου, τῆς Βέργας, τοῦ Ἄλμυροῦ, τοῦ Κραμποῦ, τῆς Μεθώνης τῷ 1826, καὶ ἄλλων μερῶν.

Ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων διενέξεων, ὡς καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου, συμμετεῖχε πάντων τῶν φρονημάτων τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀθανασίου.

Διετέλεσε δὲ καὶ οὗτος, πληρεξούσιος καὶ βουλευτὴς εἰς δύο ἐθνοσυνελεύσεις, τῷ 1822 καὶ 1823. Ἀπεθίωσε δὲ ἐν Κυπαρισσίᾳ τὸ ἔτος 1858.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, ἐπίσκοπος Μεθώνης, θετός ἐκ μητρὸς τῶν Γρηγοριαδῶν. Οὗτος γεννηθεὶς ἐν Τριφυλίᾳ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1770 ἐκ γονέων εὐπατριδῶν, ὑπῆρξεν ἀνὴρ μετρία· μὲν παιδείας, ἀλλὰ χαρακτῆρος ἠρωτικοῦ, ψυχῆς γενναίας καὶ ἀτρομήτου. Ὁ ἐνθουσιασμός αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἦτο ἀπαρδειγματιστός· διὸ καὶ πρῶτος τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἀρχιερέων ἐμυθήθη τῷ 1817 τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς ἐταιρίας· παρὰ τοῦ Ἀντωνίου Πελοπίδα, ἔχρημάτισεν ἀρχηγός τῆς πολιορκίας τῶν δύο φρουρῶν τοῦ Νεοκάστρου καὶ τῆς Μεθώνης, τῷ 1821. Ὁρμητικώτατος πάντοτε ὦν ἐν ταῖς μάχαις, συλλαμβάνεται παρὰ τοῦ Ἰμβραζήμ πασῶ, ἐν τῇ κατὰ τοὺς Ναυαρίνους τοῦ Νεοκάστρου μάχῃ τῷ 1827, ἀπάγεται ἐν τῷ φρουρίῳ Μεθώνης, ῥίπτεται εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ φρουρίου ἐνείδου, ἐνθα ἀποθνήσκει τὴν 22 Ὀκτωβρίου τοῦ 1825 ἐκ πανώλους. Καὶ οὗτος ἐχρημάτισε πληρεξούσιος καὶ βουλευτὴς εἰς τὰς ἐθνοσυνελεύσεις, καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ βουλευτικοῦ διετέλεσεν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐξ Αἰγίου ἔλκων τὴν καταγωγὴν, γεννηθεὶς καθ' ὃν χρόνον ἡ πατρίς μόλις ἀνέκυπτεν ἀπὸ ζυγόν τόσοσιν αἰῶνων αἱματόφυρτος δὲ καὶ ἐρειπωμένη ἐξήρχετο ἀπὸ οἰονεὶ ἀπέλπιθα ἀγῶνα, παρηκολούθησεν ἐκ τοῦ ἑγγύς τὰς προόδους αὐτῆς ἐν τῷ σταδίῳ τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Ἀσπασθεὶς τὸ δικαστικὸν στάδιον καὶ διετέλεσε κατὰ καιροῦς πρωτοδίκης, πρόεδρος πρωτοδικῶν ἐφέτης ἐν Ἀθήναις, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον κατὰ τὸ ἔτος 1868, ἔπου καὶ ἔκτοτε παρέμεινε. Ἐν τῇ ὑψίστῃ ταύτῃ θέσει τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας τῆς πατρίδος, εἰς ἣν ἀνῆλθεν ὁ Π. Ἀλεξ. ἀνδρ. Πουλος, μετὰ μακρὰς καὶ ἐπισταμένας σπουδὰς, ἐξόχως λαμπρυνόμενος ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας αὐτοῦ νομοσύνης καὶ βαθείας κρίσεως παρέσχεν

ἐαυτὸν μοναδικὸν δεῖγμα ἐντίμου καὶ πεφωτισμένου ὀνωτέρου δικαστικοῦ λειτουργοῦ. Ἡ εὐσυνειδησία, ἥτις εἰς τὸν δικαστικὸν ἄνδρα ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν βᾶσιν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἱεροῦ ἔργου του, ἦτο ὁ συνέκδικμος τοῦ βαθύτου τούτου νομομαθοῦς ἀνδρός, εἴτε ὑπηρετοῦντος, εἴτε συνηγοροῦντος. Ὡς ἀνώτερος λειτουργός, ἀνέπτυξε νομικὴν ἱκανότητα καὶ νομικὴν ὑπόληψιν, οὐ τὴν τυχοῦσαν, εἰς ὑψίστην περιωπὴν φέρων τὴν λατρείαν τῆς ἐπιστήμης, πώποτε αἰσθανθεὶς κάματον ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῆς· καὶ ἐκπληρῶσει τοῦ ἑαυτοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ πάντοτε ἀναδειχθεὶς ἄριστος καὶ ἀληθῆς ἱερεὺς τῆς ἐγκοσμίου δικαιοσύνης. Ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐδρεύων ἐν τῇ ἀνωτάτῃ δικαστηρίῳ, καὶ κατὰ συνέθειαν γενόμενος ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀρειοπαγιδῶν, εὐσταθῶς ἀντιπροσώπευε τὴν χορείαν τῶν ἀρχαιοτέρων διδασκῶν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἀναδειχθεὶς οὕτως πολὺτιμος σύμβουλος καὶ διαπρεπὲς μέλος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐτίμησε τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἀνδρός διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ταξιαρχοῦ τοῦ Σωτήρος. Ἀπεθάνεν ἐν Ἀθήναις τὴν 16 Ἰουνίου 1882.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΦΙΛΙΚΩΡΗΣ. Ἐντίμου οἰκογενείας τέκνον, ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια γαλουχεῖ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἡ ἀληθῆς εὐγένεια καὶ ἀγαθότης τοῦ λαοῦ, γεννηθεὶς τὴν 4 Νοεμβρίου τοῦ 1816 ἐν Σιτούδῃ τῆς Ἀλαγωνίας. Ἐν τῇ τρυφερᾷ ἀκόμῃ αὐτοῦ ἤδη, πᾶσα προστασία εἶχεν ἀποστατήσαι ἀπ' αὐτοῦ, οὐδεμία ἀντίληψις ἢ χειραγωγία εὗρεν αὐτὸν ἐν τῇ νεαρᾷ ἡλικίᾳ, τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς παιδικῆς διήλθεν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Ταυγέτου ἐν κακουχίαις καὶ στειρήσει μετ' οἰκογενεῶν φευγουσῶν τὴν ἀπάνθρωπον μάχαιραν τοῦ Μουσουλμάνου. Ἐμπρόσθεος πάντοτε ἀπ' ἑαυτοῦ, ἀντιπαλαίων κραταιῶς καθ' ὅλων τῶν ἀντιδράσεων, ἃς ἐδημιούργει εἰς τὰ πρῶτα αὐτοῦ βήματα ἡ ἀφάνεια, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ πρόληψις καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀδιανομία, ἐνισχυόμενος ἐκ τῆς παντοδυνάμου φωνῆς τῆς συνειδήσεως, καὶ τῆς πρὸς τὴν ἐργασίαν ὀλυθέρμου ἀγάπης, ἠδυνήθη ὁ Δ. Φικιῶρης νὰ δημιουργήσῃ αὐτός ἑαυτὸν μετὰ σειράν κόπων διαπρέψας ἐν τῇ ἐμπορικῇ σταδίῳ, ἐν ᾗ τὰ μέγιστα ἀνεδείχθη μετὰ τὸν συνοικισμὸν τῆς νείας Σπάρτης. Ὁ βίος τοῦ ἐναρίτου τούτου ἀνδρός βεβαίως δὲν ἔχει νὰ παραθέσῃ σειράς στρατιωτικῶν ἡγῶνων ἢ ὑπηρεσιῶν διαπρεπῶν· δὲν φέρει τὰ οἰκίσθημα συστηματικῆς εὐγενείας, οὐδὲ τὰς ἀμοιβάς ταπεινῆς δουλοφροσύνης, ἔχει ὅμως μοναδικὸν στολισμα, ζηλωτὸν μαργαρίτην στολιζόντα τὸ διαδίημα του, τὴν ἔξοχον αὐτοῦ φιλοπατρίαν, φιλοπατρίαν ἀληθῆ, ἀκαρπινομένην ἐκ τῆς ἀληθεστῆρας τῶν πηγῶν. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρός σπανίων τῇ ἀληθεῖς παραδειγμάτων καθολικῆς φιλοπατρίας· καὶ ἔμωτος πρὸς τὴν πρόδο-

πάσης ἐθνικῆς ἐργασίας, παντός κοινωφελούς ἔργου, σειρά εὐρῆται. Ἡ δὲ τοιαύτη ἐπιζήλων προσόντων κτῆσι· δὲ ἐβράδυνε νὰ προσπορίσῃ αὐτῇ θέσιν ἐπαξίαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅσα ἐντιμον, ὑπόληψιν ἀδιαφιλονεικῆτον, ἀγάπην καὶ ἀμέριστον πίσιν παντὶ τῷ μετ' αὐτοῦ διατριβόντι. Ἐν τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτιμήσει αὐτῷ· οἱ συμπολιταὶ τοῦ πολλακί· ἐξεδήλωσαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν των διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐν διαφόροις δημοτικαῖς ἀρχαῖς, ἐν αἷς περὶ πλέον ὁ ἀνὴρ καὶ ὡς ἀρχων κατέδειξε οἷα ἐκέκτετο ἐξαιρέτου πατριωτισμοῦ πλεονεκτήματα. Εὐλαβῶς περὶ τὴν ἀπταιστον τοῦ καθήκοντος· τέλεσιν, μέχρι τελευταίων στιγμῶν ἀνείδειξεν ἑαυτὸν ὑπογραμμὸν σπανίου χρηστοῦ πολίτου, ὃν ἐφαντάζετο πάντοτε σεβαστὸν καὶ ἀξίον διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν πρὸς τὴν πολιτείαν ὑποχρεώσεων. Ἀπέθανεν ἐν Σπάρτῃ τὴν 26ην Ἰουλίου 1881.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ. Ἐκ τῶν νεωτέρων διαπρεπῶν ἐπιστημόνων ἱατρῶν ὁ Σοφοκλῆς Σκιαδαρέσης, ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐσπούδασεν ἐν Εὐρώπῃ τὰ θεατὰ τῆς θειοτάτης τέχνης διδάγματα, ἀφ' οὗ καὶ ἐν Ἀθήναις νεαρῶτατος εἶχε περατώσει τὰς σπουδὰς αὐτοῦ καὶ συγκομίσει ἐν ἑαυτῷ ἀφθόνοους καὶ ἀδιαφιλονεικίτους τὰς γνώσεις περὶ τὴν σπουδῆν τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄριστος Ἀσκληπιολόγος παρέσχεν ἀμέσως ἐνδείξεις σαφεῖς τῆς περὶ τὴν ἐπιστήμην ἀληθοῦς αὐτοῦ μορφώσεως, φιλοπατρίας καὶ φιλοanthρωπίας. Οὐδέποτε ἐν τῷ νεαρῷ τοῦ ἱατρικοῦ αὐτοῦ βίου σταδίῳ δὲν ἐκαπηλεύθη τὴν τέχνην αὐτοῦ, ἀλλὰ διήλθεν ταύτην ἀξιοπρεπῶς ὡς ἐπιβάλλει ὁ ὄρκος τοῦ Ἱπποκράτους. Παρακολούθησεν πάντοτε τὴν ἀναπτύξιν τῆς ἐπιστήμης δὲν περιωρίσθη εἰς ὅσα ἔμαθε, ἀλλὰ διετέλει αὐξάνων τὰς γνώσεις του, καὶ ταῦτα· θέλων νὰ μεταδώσῃ, ἐξέδωκε μετ' ἄλλων ἱεροφαντῶν τῆς ἐπιστήμης τὸν «Γαλήνων», ἀξιόλογον ἱατρικὸν σύγγραμμα καὶ ἤδη ἐκδιδόμενον τοῦ ὁποῦ ὁ Σοφοκλῆς Σκιαδαρέσης· ὑπῆρξε εἰς τῶν πολυτιμωτέρων ἰδρυτῶν καὶ ἀκουράστων συνεργατῶν. Ἐν τῇ τόσῳ ἐνωρί· διακρινάσθη τὸν ἄνδρα ἐπιστημονικῇ ἰμορθείᾳ, οξύτητι· καὶ ὀρθότητι νοοῦ, ἀπεβλέπετο τῷ ὄντι ἐν ὧρατον καὶ ἐπιζήλον μέλλον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπέσχετο ὡς πιστό· ἱεροφάντης· τῆς θείας ἐπιστήμης πολλὰ νὰ πράξῃ ὁ ἀνὴρ, καὶ ἐκ τῆς καθηγετικῆς ἕδρας πολλὰ νὰ ὑφελθῇ. Οἱ ὡς ὑψηλῆν τοῦ Πανεπιστημίου γνωρίσαντες αὐτὸν νεώτεροι ἡμῶν ἱατροὶ θὰ διηγωντὰ ἰσοβίως μετ' ἐγκαρδίου θλίψεως καὶ πόθου τὴν ἐβελούσιαν τοῦ Σοφοκλέους Σκιαδαρέσης καὶ θὰ ἀναμελετώσιν ἐπωδῶνας· ἀλλὰ καὶ ἐπωφελῶς τὸν πρωτότοπον πλοῦστον τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρός, καὶ ὡς ὁμοεπιστήμονος οἱ συναδέλφιοι αὐτοῦ θὰ ἐνκομιάζωσι μετὰ θάρρους τὴν ἱπποκρατικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν βαθύτητα αὐτοῦ. Ἐν ἀθηρωτάτῃ ηλικίᾳ ἀπεχαιρέτησε τὸν κύκλον τῶν τιμῶντων τὰς ἀρετὰς του, ὁ Σ. Σκιαδαρέσης καὶ ἐτάφη πενήμιτος ἐν Ἀθήναις τὴν 28ην Ἰουλίου 1881.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ. Ἡ Ποικίλη Σοὰ θεωρεῖται καθῆκον αὐτῆς, ἀπαραίτητον, νὰ κατατάξῃ ἐν τῇ σειρά τῶν ἀξιωματι-

νεύτων βιογραφίῶν καὶ τὴν βιογραφικὴν ταύτην σημείωσιν περὶ ἐνὸς τῶν ἐνθερμοτέρων αὐτῆς φίλων, πατρός δὲ τοῦ φιλότατου καὶ ἐγκρίτου ἡμῶν συνεργάτου κ. Δημ. Κ. Βαρδουνιώτου. Ἐκτός δὲ τούτων, ἔτινα καὶ μόνον ἤκουον διὰ τὸν φόρον τῆς τιμῆς τοῦτον πρὸς φίλην καὶ σεβαστὴν ὑπαρξίν, καταλιπούσαν τὴν ζωὴν, θεωροῦμεν αὐτὴν καὶ ἰδιαίτερας μνήμης ἀξίαν, διότι ὑπῆρξεν ἐπιζήλος τύπος ἀνδρός κοινωνικοῦ καὶ πολίτου, εἰ καὶ συνήθως τιμῶνται ἐξαιρέτως· καὶ ἀπομνημονεύονται αἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἀναδειχθεῖσαι ἐξοχώτητες.

Ὁ βίος τοῦ Κωνσ. Δ. Βαρδουνιώτου δὲν παρουσιάζει μεγὰ ἐκτακτα γεγονότα, ἅτινα περισπῶσι τὴν προσοχὴν τῆς ἱστορίας. Εἶνε ὁμοῦ· ὁ βίος τοῦ ἐξαιρέτως χρηστοῦ ἀνθρώπου καὶ πολίτου, ὅστις μεγάλως ἐνδιαφέρει τὸν κοινωνιολόγον. Ἐγεννήθη ἐν Μιδέα τῆς Ναυπλίας τὴν 10 Δεκεμβρίου 1816. Ἐσπούδασε δὲ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Ἀργεῖ. Ἠγάπα διαπύρως τὰ βιβλία καὶ τὰ γράμματα καὶ διετήρησεν εὐλαβῶς ἀπὸ τῶν παιδικῶν χρόνων του μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς· ὀγκωδέστατα ἀτοχειρογράφα τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν του καὶ μικράν, ἀλλὰ πολλοῦ λόγου ἀξίαν, βιβλιοθήκην, ἕπερ εἶνε πολὺ σπάνιον διὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νεότητος του. Περιεργὸν δὲ τι περιστατικὸν μαρτυρεῖ ζωηρότερον περὶ τῆς φιλομαθείας του. Νεαρός ἔτι διέκοψε τὰς σπουδὰς ἕνεκα ἀπορίας καὶ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς Σύρον διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐκεῖ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνεύσεως ἀνεγίνωσκε τὸν Θουκυδίδην τοῦ Δούκα Μίαν ἡμέραν ὁμοῦ· μανθάνει ἐξ ἐπιστολῆς συμμαθητοῦ του, ὅτι εὐδοκίμος διδάσκαλος ἐν Ἀργεῖ ἐδίδασκε τὴν Ἑκλάθην τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἐξέπλητη τούς φοιτητὰς τῆς Σχολῆς του. Ὁ νεαρός ἔμπορος ἠλεκτρίζεται, ἐξ χαίρειν τὸν κερδοφῶν Ἑρμῆν καὶ ἐπιστρέφει εἰς Ἀργεῖ διὰ ν' ἀκούσῃ τὴν Ἑκλάθην.

Ἄλλ' αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαι καὶ περιπέτεια εἶνε ἀνώτεραι· τῶν πόθων καὶ τῶν ὀνείρων. Ἠνεγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ διακόψῃ καὶ αὐτῶν τὰς σπουδὰς του καὶ ἐπιδιώξῃ ἐθμοσίαν ὑπηρεσίαν, διοικητικὴν καὶ εἴτα δικαστικὴν, εἰς ἣν εἰσηλθε τῷ 1836, καὶ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὑπηρετήσῃ, διατελέσας εἰς πολλὰ μέρη διακεκριμένος λειτουργός τῆς Θεμίδος. Ὡς δημόσιος ὑπάλληλος ἦτο φιλοπονώτατος, ἀγνός καὶ προσηλωμένος πάντοτε εἰς τὸ καθῆκον.

Αἱ ἐπαρξίαι Ἀργεῖος καὶ Ναυπλίας τὸν ἐγνώρισαν καὶ ὡς χρηστὸν πολίτην καὶ κοινωνικὸν ἀνθρώπον τίμιον, εὐυπόλητον καὶ χριστιανικώτατον· πρὸ πάντων δὲ, ὡς οἰκογενειάρχην, φιλοστοργώτατον καὶ ἀνεκτίμητον ὑπηρετικώτατον καὶ εὐκρινέστατον φίλον. Ἐτελεύτησε τὴν 9 Ἀπριλίου 1882. ἐν Ἀργεῖ, ἐν τῇ λατρεία καὶ ταῖς ἀγάλας τῆς οἰκογενείας του καὶ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ τὸν νῆγρετον ὕπνον τοῦ εὐσεβοῦς, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἐπιτελέσαντος εὐθέως καὶ ἐκθύμως τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καθῆκον ἀνθρώπου.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΑΡΑΒΑΝΟΣ. Ἐγεννήθη τῷ 1806 ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τῇ ἡρωικῇ καὶ καλλιγόνῳ Ἀκαρνανίᾳ ἐκ μιᾶς τῶν πρωτεύουσῶν οἰκογενείων. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κ. Καραβάνος συνηγάσθη κατὰ τὸ πρῶτον τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ τοῦ Ἀλ. Μαυροκορδάτου ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πατρίδος του. Διδαχθεὶς ἐπιμελῶς καὶ ὑπερ πάντα ἄλλον

ἐξόχως κατηχηθείς εἰς τὴν διάπραξιν τῶν πρὸς τὴν δούλην πατρίδα καθηκόντων, εἶχε προέλθει πλέον εἰς ἐφηβικὴν ἡλικίαν καθ' ὃν χρόνον, παρεπιζήτετο ὁ ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Ἑλλάδος μέγας καὶ ἱερός ἀγών. Ἐκ τῶν ἐπιστήμων ἐργατῶν τῆς ἐκ τούτου παρασκευῆς ὑπῆρξε καὶ ὁ Φώτιος Καραπάνος, θετός τοῦ Γερασίμου Καραπάνου. Εἰσὶν οὖτως πασιδῆλοι αἱ μεγάλοι ἐκδουλεύσεις πρὸς τὸ ἔθνος καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ ἐνέργειαι τοῦ ἀειμνήστου Φωτίου, ἡ ἐξοχος θέσις τοῦ ὁποίου, ἅμα τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐκραγείσης σπουδαίαν παρέσχε μετοχὴν εἰς τὰς παρασκευὰς τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος.

Ὁ νεαρός Γεράσιμος, ἅμα ἀντήχησεν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ Φωτίῳ Καραπάνῳ βοηθός καὶ συνεργάτης κατὰ τὸν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὅποτον ἐξοχὸν διεδραμάτισε πρόσωπον ὁ Φώτιος, συντηγαστὴ ἐνόρκως καὶ γενναιοφρόνως μετ' αὐτοῦ. Τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς προσήνεγκεν ὁ Φώτιος Καραπάνος εἰς τὸν ἐθνικὸν τότε ἀγῶνα ἐπισημότερον βεβαιεῖ καὶ ἡ κατὰ τὸ 1823 ἐν Ἀστρεῖ ἐκδοθεῖσα διακήρυξις διὰ τῆς τότε προσωινῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος, δι' ἧς ἐξεφράζετο ἡ μεγάλη τοῦ σώματος εὐγνωμοσύνη πρὸς δίκαια ἐπὶ τὰ διαφόρους ἐπιστίμους ἀνδρῶς ἐν οἷς καταλέγεται ἐκ τῶν πρώτων καὶ ὁ Φώτιος.

Ὁ αὐτός Φώτιος ἐκλήθη τῷ 1822 εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπουργείου τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ. Τὸ ἔγγραφο τοῦ διορισμοῦ του τούτου φέρει τὴν υπογραφήν τοῦ ἀντιπροέδρου Θάνου Κανακάρη. Ἐφοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ ἐπετέλεσε τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον ὁ Γεράσιμος Καραπάνος, μετὰ ἀξιωματικῶν αὐταπαρνήσεως, καὶ τῆς γαλακτριζούσης τὸν ἄνδρα κανονικότητος ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἐνόμισεν ὀρθόν, ἵνα μὴ παραμείνῃ ἐπὶ πλέον, καὶ συνταυτισθῇ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐζήτησαν διὰ δημοσίων ἀμοιβῶν καὶ θέσεων νὰ διέλθωσι τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου των.

Θανόντος τοῦ Φωτίου ἐπανῆλθεν εἰς Ἄρταν παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ ἀνδρὶ λογίῳ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ πατρίς εἶχεν ἀνάγκην οὐ μόνον στρατιωτῶν καὶ ὀπλων, ἀλλ' εὐπαιδευτῶν πολιτῶν. Ἐκεῖ ἐπιδοθεὶς ὁ ἀνὴρ εἰς τὸν ἐμπορικὸν βίον διὰ τῆς διεξίτητος καὶ ἱκανότητός του ηὐδοκίμησεν εἰς τὸ ἔργον του, ὑψίστην ἐν Ἠπειρῷ παρὰ τοῖς ἐκεῖ δυνάταις προσκετησάμενος δόξαν καὶ ἐπιρροήν.

Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρός ἀναγράφονται ἀγαθοεργίαι μεγάλου καὶ φιλόμουτοι πράξεις, ἐν γένει ἀχραιφνῆς πατριωτικῆς καὶ χριστιανικῆς πολιτείας, ἀρεταί, αἵτινες πάντοτε θά ἀποφαίνωσι τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός σεβαστὸν καὶ προσφιλέ. Ἐν Ἀθήναις ἐτελεύτησεν ἐνθα καὶ ἐτάφη τὴν 15 Ὀκτωβρίου τοῦ 1881.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ. Γόνος διαπρεποῦς ἐν Θήρᾳ οἴκου ὁ Σπυρίδων Μαρκεζίνης πατέρα εἶχε τὸν Θωμᾶν Μαρκεζίνην, πληρεξούσιον ἐκ τῆς ἐπαρχίας Θήρας ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῇ Συνελεύσει τοῦ 1843, καὶ βουλευτὴν τῷ 1844 ἀναδειχθέντα, καταγόμενον ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας, καὶ ἀποκαταστάσαντα ἐν Θήρᾳ ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Νεώτατος τὴν ἡλικίαν ὁ Σπυρίδων Μαρκεζίνης μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, ἀναδειχθεὶς ταχέως ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπιχειρηματικωτέρων ἐμπόρων.

Παραιτηθεὶς τῶν ἐπιπόνων καὶ πολυμύχων αὐτῶν ἔργων συνεδέθη διὰ γάμου μετὰ τῆς εὐπόρου οἰκογενείας Νομικοῦ καὶ ἔμενε διαρκῶς ἐν Θήρᾳ. Ἐκλεχθεὶς βουλευτὴς Θήρας κατὰ τὸ 1860 καὶ 1861 ἐπεδείξατο ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων, βαθεῖαν κρίσιν καὶ ἀνεξαρτησίαν φρονήματος πρὸς οὐδὲν δὲ λογισάμενος τὴν φοβερὰν δυσμένειαν τοῦ τότε πανσθενοῦς ἡγεμόνος ἐψήφισεν εὐπαρρησιάστως μετὰ τῶν 62 βουλευτῶν εἰς τὸ ἱστορικὸν καταστάν ἔκτοτε ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς, καὶ ἐξηκολούθησε πάντοτε πολιτευόμενος συμφώνως ταῖς ὑπαγορεύσεις τῆς ἰδίας συνειδήσεως καὶ ταῖς οἰκογενειακάς παραδόσεις.

Ἐκλεχθεὶς πληρεξούσιος ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει τοῦ 1862 ἐν συνδιασμῷ μετὰ τοῦ Σπυρίδωνος Α. Μεταξᾶ, μεθ' οὗ συνεδέετο στενῶς δι' ἀρχαίας οἰκογενειακῆς φιλίας καὶ μετὰ τοῦ κ. Γ. Δελίνδα δὲν παρεκάθησεν εἰς τὸ Πανελλήνιον ἐκεῖνο Συνέδριον, διότι ἐθεωρήθη θεμιτὸν ὑπὸ τῆς τότε κρατούσης μερίδος νὰ ἐσεέλθωσιν ἀντ' αὐτῶν οἱ φίλοι αὐτῆς καὶ τοι μειονοψηφήσαντες. Ἡ ἐπαρχία τῆς Θήρας ὅμως δὲν ἐπαύσατο ἐκτιμῶσα τὰ περικομοῦντα τὸν ἄνδρα προσόντα καὶ ἐξελέξατο αὐτὸς αὐτὸν βουλευτὴν καὶ τῷ 1882. Αἴφνης θανὼν ἐτάφη ἐν Θήρᾳ τὴν 17 Ἰανουαρίου 1882.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

	Σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Πνεῦμα καὶ Ὑλη.....	3— 22
Ἐπίσημοι Χρονολόγια. Ἐποχαί. Κομήτης (μετ' εἰκόνας 1882). Ἐορτολόγιον.....	23— 48
Μία ἀτομικὴ ἀνάλυσις ὑπὸ Στεφάνου Ξένου.....	49—113
Εἰκὼν Δημοδιδασκάλου ἐν Σουδηά ὑπὸ Ἐμμ. Γαλιάνη.....	113—115
Μαυροβουινωτικά (μετὰ δύο εἰκόνων) ὑπὸ Ἀλεξ. Δεονάρδου	116—132
Εἰρήνη ὑπὸ Δημητρίου Πανατζῆ.....	133—136
Κλυτία ὑπὸ Κωνσταντίνου Γ. Ξένου.....	137—183
Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Ἑβρίκου Χάινε ὑπὸ Εὐ. Γ. Ζαλοκώσα.	134—160
Μιχαὴλ Κόρακας (μετ' εἰκόνας) ὑπὸ Ἰωάννου Α. Ἀρσέντη..	161—165
Περὶ Φυτῶν καὶ τῶν μεταναστεύσεων αὐτῶν ὑπὸ Αἰκατερίνης Μ. Καζαντζῆ.....	163—168
Ἐρνάννης (Βίκτωρος Οὐγκώ) ὑπὸ Γεωργίου Παράσχου.....	169—185
Σάρρα Βερνὰς (μετ' εἰκόνας) ὑπὸ Σ*, * *.....	183—189

Εἷς τις καὶ Μία τις Κωμωδία· ὑπὸ Ἰσ. Σκυλλίση.....	190—233
Ῥιχάρδος· Βάγνερ (μετ' εἰκόνα· ὑπὸ Δ*, * * *.....	233—237
Ἡ Σελήνη ἐν τῇ Μυθολογίᾳ. Τῷ Ἐρωτὶ τῇ Ποίσει ὑπὸ Ἰωάν. Α. Ἀρσένη.....	237—249
Ἄνεκα τῆς Ἀπολεσθείσης τιμῆς· ἐγκληματίας ὑπὸ Τιμο- λέοντος· Εὐδ. Ἡλιοπούλου.....	249—274
Ποικίλα ὑπὸ Δημητρ. Κ. Βαρδουνιώτη.....	274—287
Ἀραβικαὶ παροιμίαι· ὑπὸ Casse-Noisette.....	287—288

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

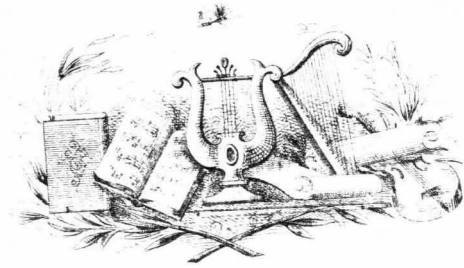
Ἡ Πεύκη ὑπὸ Ἐλίζας Σ. Σούτσου.....	290—299
Ἡ ἐθελοσύνη τῶν δημογερόντων Ἀθηναίων ὑπὸ Η***.....	299—303
Φιλολογικά· ὑπὸ Παναγιώτου Ι. Χαλκιοπούλου.....	303—315
Στρατηγὸς Σκοσελεΐ· ὑπὸ Μελπομένης Βαλσαμάκη.....	316—318
Ἀμβρόσιος Παρί· ὑπὸ Γεωργίου Τυπάλδου Κοζάνη.....	319—322
Πολιτισμὸς τῶν Ἀράβων· ὑπὸ Λέοντος Ὀλιβιέ.....	322—363
Τὸ Κολωνάκι· ὑπὸ Δημητρίου Γρ. Καμπούρογλου.....	363—365
Κάρολος Δάρβεν (Εἰκὼν)· Γεώργιος Καρτζῆς, ὑπὸ Ἰωάν- νου Τυπάλδου.....	365—373
Ἐγχειρίδιον μετὰ δύο σχημάτων· ὑπὸ Reit-Duc.....	373—376
Ἄ Κρίνος· ὑπὸ * * *.....	376—377
Καρκινικὸν ἢ Καρκίνος ὑπὸ Α. Χ. Παπαδήμου.....	378—
Τὸ ἐν Βερολίνῃ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον· ὑπὸ Περ. Χ. Ζουμ- βραχάκη.....	379—383
Χρονολογία· ὑπὸ Δημ. Βαρδουνιώτου.....	383—388

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ· ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ· ΜΟΥΣΙΚΗ.

Σημ. Ἡ «Π. Σεοά.» κατηρτίσθη ἐξ 26 ἐν ἄλλῃ τυπογραφικῶν φύλ-
λων ἀντὶ 25. Εἰς τὴν εὐμένειαν τῶν ἀναγκαστῶν ἡμῶν καταλιπομεν
πᾶν τοῦτον λάθος, ἰδίᾳ δὲ τὸ κατὰ τὰς πρώτας σελίδας συμβᾶν λάθος
τῆς ἐπαναλήψεως ὁμοίων ὁμοίων σελίδων.

MOZART

M O Y S I K H

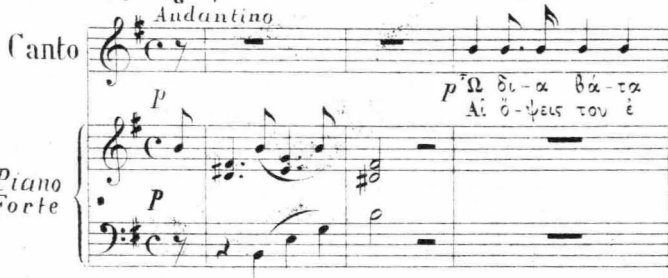
Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ ΕΠΑΙΤΟΥ

Στίχοι & μουσική Άλ. Κατακουδηνού.

Canto *Audantino*

p Ω δι-α θά-τα
Αι ό-ψεις του ε

Piano Forte *P*

ε - λε - ος
οθε - σθη - σαν

ι - δε, ι - δε τον
δεν βλέ - πει του ή

γε - ρόν-τα τόν γε - ρον τα ι - δε ι - δε πώς
λι - ου την λαμ - πού σαν μορ - φην εν μέ σω

τρέ-μει ι - δε πώς τρέ-μει ι - δε πώς τρέ μει & ε - λε ος η
οχο-τους εν μέ σω οχο τους εν μέ σω οχο τους στε-να λει θυ στυ

Et ve - re tu - plas
 et ve - re tu - plas
 et ve - re tu - plas
come primo
 et ve - re tu - plas
come primo
f
 et ve - re tu - plas
poco piu lento

ma - gnam et ve - re tu - plas
 ma - gnam et ve - re tu - plas
 ma - gnam et ve - re tu - plas
Stringendo e crescendo
 ma - gnam et ve - re tu - plas
 ma - gnam et ve - re tu - plas
 ma - gnam et ve - re tu - plas
 dolce
 ma - gnam et ve - re tu - plas
f dolce
 et ve - re tu - plas
 et ve - re tu - plas
 et ve - re tu - plas

rit.

os ει - νε τυ φλος

colla voce

sf

Ἐψάλλη κατὰ πρότον ὑπὸ τῆς Κυρίας Βασιλικῆς Σερβίου (*δι' ἡν καὶ συνετέθη*) κατὰ τὴν 1^η συναυλίαν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὁδοῦ, τῇ 28^ῃ Ἰαν. 1874

ΧΩΡΙΣ ΟΜΠΡΕΛΛΑ !

Τοιοῦτον ἔχει τίτλον τὸ ἐπόμενον κωμικὸν ᾠσμάτιον, τὸ ὁποῖον ἐψάλλετο κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἰς τὰ θερινὰ θέατρα ὑπὸ τῆς καστανίας τῶν Ἑλλήνων πεδίων καὶ τὸ ὁποῖον κατέστησε δημοφιλὲς εἰς τοὺς παρισίους ἀστούς ἢ ἀφελεία τῶν στίχων καὶ ἡ χάρις τοῦ μελούς. Σπανίως τῶν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην ἀλεξηλίου οἱ κάτοικοι τῶν Παρισίων, ἀλλ' εἶναι βίβλο-κίνδυνον τόλμημα νὰ ἐξέλθωσιν ἄνευ τοῦ ἀλεξιβρόχου, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς δέκα μῆνας τοῦ ἔτους. Τὸ ᾠσμάτιον τοῦτο παραθέτομεν ἐν ἡ γλώσσῃ ἐγγράφῃ καὶ ἐψάλλῃ, ἐκ φόβου μὴ ἡ μετάφρασις ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν του ἐν τῇ ποιήσει.

IL N' A PAS DE PARAPLUIE

SCIE POPULAIRE

Allegretto
16

1er Couplet

Hier, voyan tchiend un' vieill'da-me

Vē tud un pal - tot flambant. J'dis - A vot'rou tou ma da me

REFRAIN

I' manqué quequ'chos' certain' ment Il n'a pas d' parapluie

Ça va bien quand il fait beau Mais quand il tomb' de la plui - e

Il est trempé jusqu'aux os Il n'a pas d' para-plui - e

Ça va bien quand il fait beau Mais quand il tomb

de la plui - e Il est trempé jusqu'aux os.

ΤΙΜΑΤΑΙ 3 νέων δραχμῶν

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ

δρ. ν. 4

Χρυσοδερμένον

δρ. 6

Δημόσια Γραφεῖα,

Ἰπουργεῖα

δραχ. ν. 4.

1882 — Β' 416

A. SARRAS